

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-0610-16-22

Druk nr 2024
Warszawa, 22 lutego 2022 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz
niektórych innych ustaw.**

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 i 2447) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 1 lub 3–5, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Nieletni, który po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, ustawę z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawę z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawę z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, ustawę z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, ustawę z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa oraz ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.”,

- c) w § 3 po wyrazach „w § 2” dodaje się wyrazy „i 2a”;
- 2) w art. 32 uchyla się pkt 4;
- 3) w art. 33:
  - a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności, grzywnę wymierza się w wysokości nie niższej od:

    - 1) 50 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
    - 2) 100 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
    - 3) 150 stawek – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.”,
  - b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przepis § 1a stosuje się również do grzywny wymierzanej obok kary pozbawienia wolności.”;
- 4) w art. 34 po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu:

„§ 1aa. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, a przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności, karą ograniczenia wolności wymierza się w wysokości nie niższej od:

  - 1) 2 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
  - 2) 3 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
  - 3) 4 miesięcy – w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata.”;
- 5) art. 37 i art. 37a otrzymują brzmienie:

„Art. 37. Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 30 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Art. 37a. § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a wymierzona za nie kara pozbawienia wolności nie byłaby

surowsza od roku, sąd może zamiast tej kary orzec karę ograniczenia wolności nie niższą od 4 miesięcy albo grzywnę nie niższą od 150 stawek dziennych, w szczególności jeżeli równocześnie orzeka środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawców określonych w art. 64 § 1 lub do sprawców, którzy popełniają przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym i sprawców przestępstwa określonego w art. 178a § 4.”;

6) w art. 38 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności lub 30 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może przekroczyć 30 lat pozbawienia wolności.”;

7) w art. 39 w pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) degradacja.”;

8) w art. 40 w § 2 w pkt 2 wyrazy „art. 296a § 1, 2 i 4 oraz art. 305 § 1 i 2.” zastępuje się wyrazami „art. 296a § 1, 2 i 4, art. 305 § 1–4 oraz art. 306b.”;

9) w art. 41:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Sąd orzeka zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania:

- 1) na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego;
- 2) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.”,

b) w § 1aa w części wspólnej wyrazy „art. 296a § 1, 2 i 4 oraz art. 305 § 1 i 2.” zastępuje się wyrazami „art. 296a § 1, 2 i 4, art. 305 § 1–4 oraz art. 306b.”,

c) w § 1ab wyrazy „art. 296a § 1, 2 i 4 oraz art. 305 § 1 i 2.” zastępuje się wyrazami „art. 296a § 1, 2 i 4, art. 305 § 1–4 oraz art. 306b.”;

10) w art. 41a:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Sąd, na wniosek pokrzywdzonego, orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego – również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.”,

b) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności.”,

c) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Zakaz kontaktowania się z określoną osobą obejmuje wszelkie czynności związane z próbą nawiązania kontaktu z osobą chronioną, w tym podejmowane przez skazanego za pośrednictwem innej osoby lub z wykorzystaniem sieci teleinformatycznej.”;

11) w art. 42 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Sąd orzeka, na okres nie krótszy niż 3 lata, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa wymienionego w § 1 był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, art. 174 lub art. 177 lub spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 lub art. 177, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia zawartości alkoholu lub środka odurzającego w organizmie.

§ 3. Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173, którego następstwem jest śmierć innej

osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173, art. 174 lub art. 177 lub spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 lub art. 177, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego w organizmie, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.”;

12) po art. 43b dodaje się art. 43ba i art. 43bb w brzmieniu:

„Art. 43ba § 1. Degradacja obejmuje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowego.

§ 2. Sąd może orzec degradację w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia pozwalają przyjąć, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego.

Art. 43bb. Sąd może orzec degradację wobec osoby, która w czasie popełnienia czynu była żołnierzem, żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w stanie spoczynku.”;

13) po art. 44a dodaje się art. 44b i art. 44c w brzmieniu:

„Art. 44b. § 1. W wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym.

§ 2. Jeżeli pojazd w czasie popełnienia przestępstwa nie stanowił własności lub stanowił współwłasność sprawcy, orzeka się przepadek jego równowartości.

§ 3. Jeżeli orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego z uwagi na jego zbycie, utratę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie jest niemożliwe lub niecelowe, orzeka się przepadek równowartości pojazdu.

§ 4. Przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu mechanicznego nie orzeka się, jeżeli sprawca prowadził niestanowiący jego własności lub współwłasności pojazd mechaniczny wykonując czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na rzecz pracodawcy. W takim wypadku sąd orzeka nawiązkę w wysokości co najmniej 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Art. 44c. § 1. Za wartość pojazdu mechanicznego dla celu orzeczenia przepadku jego równowartości przyjmuje się szacunkową, średnią wartość rynkową pojazdu odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustaloną na dzień popełnienia przestępstwa w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie § 2.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania szacunkowej, średniej wartości rynkowej pojazdu mechanicznego, uwzględniając potrzebę wprowadzenia jednolitych i zestandaryzowanych kryteriów pozwalających na oszacowanie średniej wartości rynkowej pojazdu bez przeprowadzania indywidualnej oceny jego stanu technicznego.”;

14) w art. 53:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a–2e w brzmieniu:

„§ 2a. Okoliczności obciążające stanowią w szczególności:

- 1) uprzednia karalność za przestępstwo umyślne lub podobne przestępstwo nieumyślne;
- 2) wykorzystanie bezradności, niepełnosprawności, choroby lub podeszłego wieku pokrzywdzonego;
- 3) sposób działania, prowadzący do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego;
- 4) popełnienie przestępstwa z premedytacją;
- 5) popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie;
- 6) popełnienie przestępstwa motywowanego nienawiścią z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej lub wyznaniowej ofiary albo z powodu jej bezwyznaniowości;
- 7) działanie ze szczególnym okrucieństwem;
- 8) popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków;
- 9) popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z nieletnim lub z wykorzystaniem jego udziału.

§ 2b. Okoliczności łagodzące stanowią w szczególności:

- 1) popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na uwzględnienie;
- 2) popełnienie przestępstwa pod wpływem gniewu, strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zdarzenia;
- 3) popełnienie przestępstwa w reakcji na nagłą sytuację, której prawidłowa ocena była istotnie utrudniona z uwagi na okoliczności osobiste, zakres wiedzy lub doświadczenia życiowego sprawcy;
- 4) podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa, albo do ograniczenia jej rozmiaru;
- 5) pojednanie się z pokrzywdzonym;
- 6) naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem lub zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą z przestępstwa;
- 7) popełnienie przestępstwa ze znacznym przyczynieniem się pokrzywdzonego;
- 8) dobrowolne ujawnienie popełnionego przez siebie przestępstwa organowi powołanemu do ścigania przestępstw.

§ 2c. Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i 2b, okoliczność będąca znamieniem przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim nasileniem.

§ 2d. Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a, okoliczność niebędąca znamieniem przestępstwa, jeżeli stanowi podstawę zaostrzenia odpowiedzialności karnej zastosowanego wobec sprawcy.

§ 2e. Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2b, okoliczność niebędąca znamieniem przestępstwa, jeżeli stanowi podstawę złagodzenia odpowiedzialności karnej zastosowanego wobec sprawcy.”;

- 15) art. 57b otrzymuje brzmienie:

„Art. 57b. Skazując za przestępstwo z zastosowaniem art. 12 § 1, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a w wypadku grzywny lub kary ograniczenia wolności nie niższą od podwójnej dolnej granicy ustawowego zagrożenia – do podwójnej wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia.”;

- 16) w art. 60:

- a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy

współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.”,

b) w § 6:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, kary łagodniejszego rodzaju albo na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku według następujących zasad:”,

– uchyla się pkt 1,

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) jeżeli czyn stanowi zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,”,

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, a górną – kara pozbawienia wolności nie niższa od lat 3, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności,”,

– dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym górną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nieprzekraczająca 2 lat, nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2–3, 7 i 8, środka kompensacyjnego lub przepadku; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się.”,

c) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Jeżeli czyn jest zagrożony nadto karą ograniczenia wolności lub grzywną, stosuje się odpowiednio przepis § 6.”,

d) po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu:

„§ 7a. Jeżeli czyn nie jest zagrożony karą pozbawienia wolności, stosuje się § 6 pkt 5.”,

e) uchyla się § 8;

17) w art. 64 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Jeżeli sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, a może ją wymierzyć w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. Jeżeli sprawca uprzednio skazany w warunkach określonych w § 1 lub art. 64a, który odbył łącznie co najmniej rok kary pozbawienia wolności i w ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary popełnia ponownie umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, przestępstwo zgwałcenia, rozboju, kradzieży z włamaniem lub inne przestępstwo przeciwko mieniu popełnione z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.”;

18) po art. 64 dodaje się art. 64a w brzmieniu:

„Art. 64a. Jeżeli sprawca w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za zbrodnię zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, popełnia ponownie taką zbrodnię lub takie przestępstwo, sąd wymierza karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Podwyższenie górnego ustawowego zagrożenia nie dotyczy zbrodni.”;

19) w art. 73 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2 lub art. 64a, a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.”;

20) w art. 75 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zarządzenie wykonania kary nie może nastąpić później niż w ciągu roku od zakończenia okresu próby.”;

21) uchyla się art. 75a;

22) w art. 76:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem roku od zakończenia okresu próby.”,

b) uchyla się § 1a,

c) § 1b otrzymuje brzmienie:

„§ 1b. W wypadku, o którym mowa w § 1, przepis art. 108 stosuje się.”;

23) w art. 77:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3 lub 5, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia.

§ 4. Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwale niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.”;

24) art. 78 otrzymuje brzmienie:

„Art. 78. § 1. Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary, a jeżeli wymierzono karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 25 lat – po odbyciu co najmniej 15 lat kary.

§ 2. Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 lub art. 64a po odbyciu trzech czwartych kary.

§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 30 lat kary.”;

25) art. 79 otrzymuje brzmienie:

„Art. 79. § 1. Przepisy art. 78 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do sumy dwóch lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno. Przepis art. 78 § 2 stosuje się, jeżeli chociażby jedno z przestępstw popełniono w warunkach określonych w art. 64 lub art. 64a.

§ 2. Skazanego można, niezależnie od warunków określonych w art. 78 § 1 lub 2, zwolnić warunkowo po odbyciu 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Przepis art. 78 § 3 stosuje się odpowiednio, jeżeli chociażby jedna z kar, które skazany ma odbyć kolejno, jest karą dożywotniego pozbawienia wolności.”;

26) w art. 80:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli skazanym jest osoba określona w art. 64 § 2 lub art. 64a, okres próby nie może być krótszy niż 3 lata.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W razie warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub surowszym okres próby wynosi 10 lat.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby trwa dożywotnio.”;

27) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności, a w wypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.”;

28) art. 85 otrzymuje brzmienie:

„Art. 85. § 1. Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy chronologicznie wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

§ 2. W wypadkach przewidzianych w ustawie, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w § 1, sąd orzeka karę łączną, gdy za przestępstwa wymierzono kary innego rodzaju, podlegające łączeniu.”;

29) art. 85a otrzymuje brzmienie:

„Art. 85a. Orzekając karę łączną, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego.”;

30) art. 86–88 otrzymują brzmienie:

„Art. 86. § 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności. Karę pozbawienia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

§ 2. Jeżeli najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności, dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w tej wysokości.

§ 3. Jeżeli chociażby jedno przestępstwo jest zagrożone karą grzywny, której górna granica ustawowego zagrożenia przekracza 810 stawek dziennych, sąd wymierza karę łączną grzywny powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest równa 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa przekracza 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny.

§ 4. Wymierzając karę łączną grzywny, sąd określa na nowo wysokość stawki dziennej, kierując się wskazaniem określonymi w art. 33 § 3. Wysokość stawki dziennej nie może przekraczać najwyższej stawki ustalonej poprzednio.

§ 5. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien jest wymierzona kwotowo, karę łączną grzywny wymierza się kwotowo. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określa na nowo obowiązki lub wymiar potrącenia, o których mowa w art. 34 § 1a. Sąd może także nałożyć na sprawcę

obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 2–7a, jak również orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7.

Art. 87. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, jeżeli ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności przyjmuje się, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

Art. 88. Jeżeli najsurowszą karą orzeczoną za jedno ze zbiegających się przestępstw jest kara dożywotniego pozbawienia wolności, orzeka się tę karę jako karę łączną; w wypadku zbiegu dwóch lub więcej kar pozbawienia wolności w wymiarze przynajmniej 25 lat sąd może orzec jako karę łączną karę dożywotniego pozbawienia wolności.”;

31) w art. 89a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli chociażby jedną z kar podlegających łączeniu jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5, sąd może wymierzyć karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze równym karze pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej na podstawie art. 60 § 5, a jeżeli kar wymierzonych na tej podstawie było więcej – w wymiarze równym najsurowszej karze pozbawienia wolności orzeczonej na podstawie art. 60 § 5, o ile jednocześnie stosuje warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5 podlega łączeniu z surowszą karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczoną bez zastosowania art. 60 § 5 lub bez zastosowania warunkowego zawieszenia jej wykonania.”;

32) w art. 91 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca w warunkach określonych w art. 85 popełnia dwa lub więcej ciągów przestępstw określonych w § 1 lub ciąg przestępstw oraz inne przestępstwo, sąd orzeka karę łączną, stosując odpowiednio przepisy tego rozdziału.”;

33) uchyla się art. 91a;

34) po art. 91a dodaje się art. 91b w brzmieniu:

„Art. 91b. § 1. Wyrok łączny:

- 1) wydaje się również, gdy poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane; przepis art. 71 § 2 stosuje się odpowiednio;
- 2) nie obejmuje kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a.

§ 2. Jeżeli w wyroku łącznym następuje połączenie kary poprzednio objętej karą łączną orzeczoną w wyroku skazującym lub sąd wydaje kolejny wyrok łączny, granice nowej kary łącznej w wyroku łącznym wyznaczają jedynie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, a nie poprzednio orzeczona kara łączna.”;

- 35) w art. 93a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli ustawa tak stanowi, tytułem środka zabezpieczającego można orzec nakaz i zakazy określone w art. 39 pkt 2–3 lub przepadek określony w art. 44b.”;

- 36) w art. 93c w pkt 3 wyrazy „art. 200 § 1” zastępuje się wyrazami „art. 200 § 1, 3 lub 4”;

- 37) w art. 93d § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Jeżeli sprawca został skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, orzeczony środek zabezpieczający stosuje się po odbyciu kary lub warunkowym zwolnieniu, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

- 38) w art. 93g § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 2 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym.

§ 3. Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.”;

- 39) w art. 99 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli sprawca dopuścił się czynu zabronionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, sąd może orzec tytułem środka zabezpieczającego nakaz lub zakazy wymienione w art. 39 pkt 2–3 lub przepadek, o którym mowa w art. 44b.”;

- 40) w art. 101:

- a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) 40 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa;”,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:
„§ 3. Jeżeli dokonanie przestępstwa zależy od nastąpienia określonego w ustawie skutku, bieg przedawnienia rozpoczyna się od czasu, gdy skutek nastąpił.”,
- c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:
„§ 3a. W przypadku przestępstwa popełnionego w czasie dłuższym niż jeden dzień bieg przedawnienia rozpoczyna się z upływem ostatniego dnia, w którym sprawca swoim zachowaniem wypełniał znamiona przestępstwa.”,
- d) § 4 otrzymuje brzmienie:
„§ 4. W przypadku:
- 1) występków przeciwko życiu i zdrowiu, popełnionych na szkodę małoletniego, zagrożonych karą, której górna granica przekracza 5 lat pozbawienia wolności,
  - 2) przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego, z wyjątkiem przestępstw wymienionych w art. 105 pkt 3–6, albo gdy treści pornograficzne obejmują udział małoletniego
- przedawnienie karalności przestępstwa nie może nastąpić przed ukończeniem przez niego 40. roku życia.”;
- 41) w art. 102 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność procesową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione.”;
- 42) art. 105 otrzymuje brzmienie:
„Art. 105. Przepisów art. 101–103 nie stosuje się do:
- 1) zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych;
  - 2) umyślnego przestępstwa: zabójstwa, ciężkiego uszkodzenia ciała, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności łączonego ze szczególnym udręczeniem, popełnionego przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych;
  - 3) przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, popełnionych na szkodę małoletniego poniżej 15 lat;

- 4) przestępstw określonych w art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3, popełnionych w związku ze zgwałceniem małoletniego poniżej 15 lat lub w związku ze zgwałceniem ze szczególnym okrucieństwem;
  - 5) przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5, jeżeli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem;
  - 6) przestępstwa określonego w art. 156 § 1 i art. 197 § 4 w związku z art. 11 § 2.”;
- 43) w art. 107:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie skazania na karę pozbawienia wolności wymienioną w art. 32 pkt 3 zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.”,
  - b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania.”;
- 44) art. 108 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 108. Jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.”;
- 45) w art. 115:
- a) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

§ 3. Przestępstwami podobnymi są przestępstwa takiego samego rodzaju; przestępstwa popełnione przy użyciu przemocy lub groźby jej użycia, a także przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności albo przestępstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uważa się za przestępstwa podobne.”,
  - b) § 9a otrzymuje brzmienie:

„§ 9a. Kradzieżą szczególnie zuchwałą jest:

- 1) kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy ruchomej lub innych osób lub używa przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby w celu zawładnięcia tą rzeczą;
  - 2) kradzież rzeczy ruchomej znajdującej się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią ubraniu albo przenoszonej lub przemieszczanej przez tę osobę w warunkach bezpośredniego kontaktu lub znajdującej się w przedmiotach przenoszonych lub przemieszczanych w takich warunkach.”,
- c) po § 23 dodaje się § 23a w brzmieniu:

„§ 23a. Akt agresji oznacza użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium, udostępnione innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu.”;

46) w art. 117:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą lub dokonuje aktu agresji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto publicznie nawołuje do wszczęcia wojny napastniczej lub publicznie pochwała wszczęcie lub prowadzenie takiej wojny lub dokonanie aktu agresji, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

47) art. 118 otrzymuje brzmienie:

„Art. 118. § 1. Kto, w celu wyniszczenia w całości albo w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie, dopuszcza się zabójstwa albo powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby należącej do takiej grupy,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, w celu określonym w § 1, stwarza dla osób należących do takiej grupy warunki życia grożące jej biologicznym wyniszczeniem, stosuje środki mające służyć do wstrzymania urodzeń w obrębie grupy lub przymusowo odbiera dzieci osobom do niej należącym,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

48) art. 118a otrzymuje brzmienie:

„Art. 118a. § 1. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) dopuszcza się zabójstwa,
- 2) powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka,
- 3) stwarza dla osób należących do grupy ludności warunki życia grożące ich biologicznej egzystencji, w szczególności przez pozbawienie dostępu do żywności lub opieki medycznej, które są obliczone na ich wyniszczenie,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie,
- 2) pozbawia osobę wolności na czas przekraczający 7 dni lub ze szczególnym udręczeniem,
- 3) stosuje tortury lub poddaje osobę okrutnemu lub niehumanitarnemu traktowaniu,
- 4) dopuszcza się zgwałcenia albo stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp w inny sposób narusza wolność seksualną osoby,
- 5) stosując przemoc lub groźbę bezprawną powoduje zajście przez kobietę w ciążę w zamiarze wpłynięcia na skład etniczny grupy ludności lub dokonania innych poważnych naruszeń prawa międzynarodowego,
- 6) pozbawia osobę wolności i odmawia udzielenia informacji dotyczących tej osoby lub miejsca jej pobytu lub przekazuje nieprawdziwe informacje dotyczące tej osoby

lub miejsca jej pobytu, w zamiarze pozbawienia takiej osoby ochrony prawnej przez dłuższy okres,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

§ 3. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) naruszając prawo międzynarodowe zmusza osoby do zmiany ich zgodnego z prawem miejsca zamieszkania,
- 2) dopuszcza się poważnego prześladowania grupy ludności z powodów uznanych za niedopuszczalne na podstawie prawa międzynarodowego, w szczególności politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości, światopoglądu lub płci, powodując pozbawienie praw podstawowych,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

49) art. 120 otrzymuje brzmienie:

„Art. 120. Kto stosuje środek masowej zagłady zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

50) w art. 122 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w czasie działań zbrojnych atakuje miejscowość lub obiekt niebroniony, strefę sanitarną, zdemilitaryzowaną lub zneutralizowaną albo stosuje inny sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

51) art. 123 otrzymuje brzmienie:

„Art. 123. § 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, dopuszcza się zabójstwa wobec:

- 1) osób, które składając broń lub nie dysponując środkami obrony poddały się,
- 2) rannych, chorych, rozbitków, personelu medycznego lub osób duchownych,
- 3) jeńców wojennych,
- 4) ludności cywilnej obszaru okupowanego, zajętego lub na którym toczą się działania zbrojne, albo innych osób korzystających w czasie działań zbrojnych z ochrony międzynarodowej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, powoduje u osób wymienionych w § 1 ciężki uszczerbek na zdrowiu, poddaje te osoby torturom, okrutnemu lub nieludzkiemu traktowaniu, dokonuje na nich, nawet za ich zgodą, eksperymentów poznawczych, używa ich do ochraniań swoję obecnością określonego terenu lub obiektu przed działaniami zbrojnymi albo własnych oddziałów lub zatrzymuje jako zakładników,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

52) w art. 124 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, naruszając prawo międzynarodowe, zmusza osoby wymienione w art. 123 § 1 do służby w nieprzyjacielskich siłach zbrojnych lub do uczestnictwa w działaniach zbrojnych skierowanych przeciwko własnemu krajowi, stosuje kary cielesne, przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza te osoby do obcowania płciowego, poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, dopuszcza się zamachu na godność osobistą, w szczególności poniżającego i upokarzającego traktowania, pozbawia wolności, pozbawia prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu albo ogranicza prawo tych osób do obrony w postępowaniu karnym, ogłasza prawa lub roszczenia obywateli strony przeciwnej za wygaśnię, zawieszony lub niedopuszczalny do dochodzenia przed sądem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

53) w art. 125 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli czyn dotyczy mienia znacznej wartości albo dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

54) w art. 126c § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 117, art. 118 lub art. 120,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

55) art. 127 otrzymuje brzmienie:

„Art. 127. § 1. Kto, mając na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części obszaru lub zmianę przemocą konstytucyjnego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje w porozumieniu z innymi osobami działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

56) w art. 128 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

57) w art. 130:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

58) art. 134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 134. Kto dopuszcza się zamachu na życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

59) w art. 140 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

60) w art. 148:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto zabija człowieka,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto zabija człowieka:

- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
  - 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
  - 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
  - 4) z użyciem materiałów wybuchowych,
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 15 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,
- b) dodaje się § 5 w brzmieniu:
- „§ 5. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, 2 lub 3, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;
- 61) po art. 148 dodaje się art. 148a w brzmieniu:
- „Art. 148a. § 1. Kto przyjmuje zlecenie zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.
- § 2. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1, kto przed wszczęciem postępowania karnego ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu.”;
- 62) w art. 154 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 3 lub w art. 153 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;
- 63) art. 155 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 155. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;
- 64) w art. 156:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:
- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
  - 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała,
- podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;

65) art. 158 otrzymuje brzmienie:

„Art. 158. § 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. W razie skazania za udział w pobiciu, o którym mowa w § 1–3, sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 w wysokości co najmniej 5000 zł.”;

66) w art. 161:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, wiedząc, że jest zarażony wirusem HIV lub dotknięty chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu, naraża bezpośrednio inną osobę na zarażenie tym wirusem lub taką chorobą,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

b) uchyla się § 2,

c) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 naraża na zarażenie wiele osób, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

67) w art. 163 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

68) w art. 165 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

69) w art. 165a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

70) art. 166 otrzymuje brzmienie:

„Art. 166. § 1. Kto, stosując podstęp albo gwałt na osobie lub groźbę bezpośredniego użycia takiego gwałtu, przejmuje kontrolę nad statkiem wodnym lub powietrznym albo nad publicznym środkiem transportu lądowego,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Kto, działając w sposób określony w § 1, sprowadza bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

71) w art. 167 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto umieszcza na statku wodnym lub powietrznym albo w publicznym środku transportu lądowego urządzenie lub substancję zagrażającą bezpieczeństwu osób lub mieniu znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

72) w art. 173 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

73) w art. 178:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173 § 1 lub 2, art. 174 lub art. 177 § 1 znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia lub spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu określonym w art. 173 § 1 lub 2 lub art. 177 § 1, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 173 § 3 lub 4 lub art. 177 § 2, w warunkach określonych w art. 178 § 1 lub którego dotyczy wskazana w tym przepisie okoliczność, sąd orzeka karę pozbawienia wolności w wysokości nie niższej niż:

- 1) 3 lata, jeżeli następstwem wypadku jest ciężki uszczerbek na zdrowiu innej osoby albo następstwem katastrofy jest ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób,
- 2) 5 lat, jeżeli następstwem wypadku albo katastrofy jest śmierć człowieka – do dwukrotności górnej granicy ustawowego zagrożenia.”,

c) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W razie skazania, o którym mowa w § 1 lub 1a sąd orzeka przepadek, o którym mowa w art. 44b.”;

74) w art. 178a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, art. 174, art. 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka

odurzającego lub dopuścił się czynu określonego w § 1 w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”,

c) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Sąd orzeka przepadek, o którym mowa w art. 44b, w razie popełnienia przestępstwa określonego w § 1 lub 4, chyba że zawartość alkoholu w organizmie sprawcy przestępstwa określonego w § 1 była niższa niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo nie prowadziła do takiego stężenia. Sąd może odstąpić od orzeczenia przepadku, jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.”;

75) w art. 185 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 182 § 1 lub 3, art. 183 § 1 lub 3 lub w art. 184 § 1 lub 2 jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

76) w art. 189 § 2a i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2a. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 2, dotyczy osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 3. Jeżeli pozbawienie wolności, o którym mowa w § 1–2a, łączyło się ze szczególnym udręczeniem, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

77) w art. 189a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

78) w art. 190 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub na szkodę osoby dla niej najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w osobie, do której została skierowana lub której dotyczy uzasadnioną obawę, że będzie spełniona,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

79) art. 190a otrzymuje brzmienie:

„Art. 190a. § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

80) w art. 191:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, stosując przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną, zmusza ją lub inną osobę do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia stosuje przemoc innego rodzaju uporczywie lub w sposób istotnie utrudniający innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Ściganie przestępstw określonych w § 1 i 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

81) w art. 193 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

82) w art. 197:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) w § 3:

- uchyla się pkt 2,
  - dodaje się pkt 4–6 w brzmieniu:
    - „4) posługując się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działając w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu,
    - 5) wobec kobiety ciężarnej,
    - 6) utrwalając obraz lub dźwięk z przebiegu czynu,”,
  - sankcja karna otrzymuje brzmienie:
    - „podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,
- c) § 4 otrzymuje brzmienie :
- „§ 4. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia wobec małoletniego poniżej lat 15 lub sprawca czynu określonego w § 1–3 działa ze szczególnym okrucieństwem lub następstwem tego czynu jest ciężki uszczerbek na zdrowiu,
    - podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”,
- d) dodaje się § 5 w brzmieniu:
- „§ 5. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–4 jest śmierć człowieka, sprawca
    - podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.”;
- 83) w art. 200:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
    - „§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania,
      - podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,
  - b) dodaje się § 6 w brzmieniu:
    - „§ 6. Skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w § 1, 3 lub 4 wobec małoletniego, który w chwili czynu pozostawał w stosunku zależności od sprawcy, w szczególności pod jego pieczę, lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.”;

84) w art. 200a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 4 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

85) w art. 202 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

86) art. 203 otrzymuje brzmienie:

„Art. 203. § 1. Kto, wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto, przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

87) w art. 207 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

88) w art. 210 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

89) w art. 223 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

90) w art. 228:

a) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową wielkiej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Karom określonym w § 1–5a podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.”;

91) w art. 229:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”,

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Karom określonym w § 1–4a podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.”;

92) w art. 230 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy, wywołując u innej osoby przekonanie o

posiadaniu wpływów, wykorzystując lub utwierdzając takie przekonanie lub powołując się na wpływy:

- 1) w instytucji państwowej lub samorządowej,
- 2) w organizacji krajowej lub międzynarodowej,
- 3) w krajowej lub zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi,
- 4) w przedsiębiorstwie państwowym,
- 5) w spółce handlowej z udziałem Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego lub państwowej osoby prawnej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

93) w art. 230a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w podmiocie wskazanym w art. 230 § 1, polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”;

94) art. 234 otrzymuje brzmienie:

„Art. 234. Kto, przed organem powołanym do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne, fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie tych czynów zabronionych lub przewinienia dyscyplinarnego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

95) art. 235 otrzymuje brzmienie:

„Art. 235. § 1. Kto, przez tworzenie fałszywych dowodów lub inne podstępne zabiegi, kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne albo w toku postępowania zabiegi takie przedsięwzięje,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w toku postępowania karnego tworzy fałszywe dowody mające służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej za przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe popełnione przez siebie lub osobę najbliższą.”;

96) w art. 240 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120–124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art. 140, art. 148, art. 148a, art. 156, art. 163, art. 166, art. 189, art. 197 § 3–5, art. 198, art. 200, art. 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

97) w art. 241 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Karze określonej w § 1 podlega, kto bez zezwolenia rozpowszechnia publicznie wiadomości z postępowania prowadzonego na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich.”;

98) po art. 244b dodaje się art. 244c w brzmieniu:

„Art. 244c. § 1. Kto uchyla się od wykonania orzeczonego przez sąd na rzecz pokrzywdzonego lub dla niego osoby najbliższej, za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który wykonał w całości orzeczonego wobec niego środka kompensacyjnego nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;

99) w art. 252 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 łączył się ze szczególnym udręczeniem zakładnika, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

100) w art. 256:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto publicznie propaguje nazistowski, komunistyczny, faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto publicznie propaguje ideologię nazistowską, komunistyczną, faszystowską lub ideologię nawołującą do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne.”,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, zbywa, oferuje, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 lub 1a albo będące nośnikiem symboliki nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej, użytej w sposób służący propagowaniu treści określonej w § 1 lub 1a.”;

101) art. 258 otrzymuje brzmienie:

„Art. 258. § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 mają charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, sprawca

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Kto grupę albo związek określone w § 1, w tym mające charakter zbrojny, zakłada lub taką grupą albo związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupą lub związkiem kieruje,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

102) w art. 264 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Karze określonej w § 3 podlega ten, kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy innego państwa, jeżeli obowiązek ścigania

takiego czynu wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej.”;

103) w art. 270 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa,
podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

104) w art. 270a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

105) w art. 271a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

106) w art. 272 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Kto, w celu uzyskania dokumentu wystawianego przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę upoważnioną do jego wystawienia, przedkłada funkcjonariuszowi lub innej osobie upoważnionej oświadczenie, zawierające nieprawdę co do okoliczności mającej istotne znaczenie dla wystawienia tego dokumentu lub jego treści,
podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;

107) w art. 277a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 270a § 1 albo art. 271a § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,
podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

108) w art. 278:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Tej samej karze podlega, kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą kartę uprawniającą do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego lub cudze paliwo ciekłe lub gazowe.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1, 1a lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”,

c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

d) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Przepisy § 1, 3, 3a i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii.”;

109) uchyla się art. 278a;

110) art. 280 otrzymuje brzmienie:

„Art. 280. § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

111) art. 282 otrzymuje brzmienie:

„Art. 282. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania lub ograniczenia działalności gospodarczej,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, groźbą rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w

opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania lub ograniczenia działalności gospodarczej.”;

112) art. 283 otrzymuje brzmienie:

„Art. 283. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w art. 279 § 1, art. 280 § 1, art. 281 lub art. 282,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”;

113) w art. 294:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”,

b) dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280 § 1, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 278 § 1, 1a, 2, 3a lub 5, art. 279 § 1, art. 280, art. 281, art. 282, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

114) w art. 296 § 4a otrzymuje brzmienie:

„§ 4a. Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego, współnika, akcjonariusza lub udziałowca pokrzywdzonej spółki lub członka pokrzywdzonej spółdzielni.”;

115) w art. 304 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Kto, w związku z udzielonym osobie fizycznej świadczeniem pieniężnym wynikającym z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest

udzielenie takiego świadczenia z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby, żąda od niej zapłaty kosztów innych niż odsetki w kwocie co najmniej dwukrotnie przekraczającej maksymalną wysokość tych kosztów określoną w ustawie,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Tej samej karze podlega, kto, w związku z udzieleniem osobie fizycznej świadczenia pieniężnego wynikającego z umowy pożyczki, kredytu lub innej umowy, której przedmiotem jest udzielenie świadczenia pieniężnego z obowiązkiem jego zwrotu, niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby, żąda od niej zapłaty odsetek w kwocie co najmniej dwukrotnie przekraczającej stopę odsetek maksymalnych lub odsetek maksymalnych za opóźnienie, określonych w ustawie.”;

116) art. 305 otrzymuje brzmienie:

„Art. 305. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wchodzi w porozumienie z inną osobą, przekazuje lub rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest lub ma być dokonywany bądź która prowadzi lub ma prowadzić postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do aukcji.

§ 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 1–4 następuje na wniosek pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzonym jest Skarb Państwa lub przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego jest co najmniej w części finansowany ze środków publicznych.”;

117) po art. 306a dodaje się art. 306b i art. 306c w brzmieniu:

„Art. 306b. § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2 lub w art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości albo powodując szkodę w rozmiarach odpowiadających takiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 2. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 296 § 1 lub 2, art. 296a § 1, art. 297 § 1 lub 2, art. 298 § 1, art. 299 § 1 lub 2 lub w art. 303 § 1, w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości albo powodując szkodę w rozmiarach odpowiadających takiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

Art. 306c. § 1. Kto dokonuje zaboru tablicy rejestracyjnej pojazdu mechanicznego, umożliwiającej dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, albo taką tablicę podrabia lub przerabia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto używa tablicy rejestracyjnej, o której mowa w § 1, nieprzypisanej do tego pojazdu, podrobionej albo przerobionej, jeżeli może to uniemożliwić albo utrudnić identyfikację tego pojazdu.”;

118) w art. 307 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 296, art. 299–305 lub w art. 306b, który dobrowolnie naprawił szkodę w całości, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.”;

119) art. 309 otrzymuje brzmienie:

„Art. 309. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297, art. 299 lub w art. 306b sąd może wymierzyć obok kary pozbawienia wolności grzywnę w wysokości do 3000 stawek dziennych.”;

120) w art. 310 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto podrabia albo przerabia polski albo obcy pieniądz, polski albo obcy znak pieniężny, który został ustalony jako prawny środek płatniczy, jednak nie został jeszcze wprowadzony do obiegu, inny środek płatniczy albo dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce lub z pieniędzy, innego środka płatniczego albo z takiego dokumentu usuwa oznakę umorzenia, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25.”;

121) w art. 324 w § 1 uchyla się pkt 3;

122) uchyla się art. 327 i art. 328;

123) w art. 352 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.²⁾) w art. 1025 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach, renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, należności zasądzone na rzecz pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika;”.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, z późn. zm.³⁾) w art. 115 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przy podziale kwoty uzyskanej z egzekucji z nieruchomości lub egzekucji przejętej po wystąpieniu zbiegu egzekucji administracyjnej z sądową, po kosztach egzekucyjnych i kosztach upomnienia powstałych w egzekucji należności pieniężnej innej niż należność celna zaspokaja się należności za pracę za okres 3 miesięcy, do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach, renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, należności zasądzone na rzecz pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym oraz koszty zwykłego pogrzebu zobowiązanego, a po należnościach zabezpieczonych hipoteką morską, przywilejem na statku morskim, hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym i zastawem skarbowym albo korzystających z ustawowego pierwszeństwa oraz prawach, które ciążyły na nieruchomości przed dokonaniem w księdze wieczystej wpisu o wszczęciu egzekucji lub przed złożeniem do zbioru dokumentów wniosku o dokonanie takiego wpisu – należności za pracę niezaspokojone w kolejności wcześniejszej.”.

---

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020 r. 1492 i 2320, z 2021 r. poz. 11, 41, 802, 1005, 1177, 1236, 1666, 1927, 1981, 2052, 2105 i 2270 oraz z 2022 r. poz. 1.

Art. 4. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, 2052, 2269 i 2328) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 65a otrzymuje brzmienie:

„Art. 65a. Kto, nie stosując się do poleceń określonego zachowania się wydawanych na podstawie prawa przez funkcjonariusza Policji, Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej lub innego organu ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, umyślnie uniemożliwia lub istotnie utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

2) w art. 107 skreśla się wyrazy „do 1500 złotych”;

3) art. 107a otrzymuje brzmienie:

„Art. 107a. § 1. Kto, włączając się w transmisję danych prowadzoną przy użyciu systemu teleinformatycznego, nie będąc do tego uprawnionym umyślnie udaremnia lub utrudnia użytkownikowi tego systemu przekazywanie informacji,

podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 złotych.

§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 używa słów powszechnie uznanych za obelżywe lub w inny sposób dopuszcza się nieobyczajnego wybryku,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo karze grzywny nie niższej niż 3000 złotych.”;

4) w art. 116:

a) w § 1 część wspólna otrzymuje brzmienie:

„– nie przestrzega zakazu, nakazu, ograniczenia lub obowiązku, określonego w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi lub w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub nie przestrzega decyzji wydanej na podstawie tych przepisów przez organy inspekcji sanitarnej, ”,

b) § 1a i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1a. Kto nie przestrzega zakazu, nakazu, ograniczenia lub obowiązku, określonego w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, sprawując pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, nie dopełnia obowiązku spowodowania, aby osoba ta zastosowała się do zakazu, nakazu, ograniczenia, obowiązku lub decyzji, o których mowa w § 1 i 1a.”;

5) w art. 130 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu art. 119 nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież szczególnie zuchwałą lub kradzież z włamaniem lub kradzież cudzą kartę uprawniającą do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego lub cudze paliwo ciekłe lub gazowe.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. poz. 223, z późn. zm.⁴⁾) w art. 2 w ust. 1:

- 1) pkt 6 otrzymuje brzmienie:
„6) do 15 lat – 600 zł.”;
- 2) dodaje się pkt 7 w brzmieniu:
„7) powyżej 15 lat – 1000 zł.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 11 w § 3 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;
- 2) w art. 18 w § 1 w pkt 1 wyrazy „art. 10 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 10 § 2 i 2a”;
- 3) w art. 27 w § 2 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;
- 4) w art. 32k w § 1 wyrazy „art. 10 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 10 § 2 i 2a”;
- 5) w art. 87 w § 3a wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”;
- 6) w art. 91 w § 2 wyrazy „art. 197 § 3 lub 4” zastępuje się wyrazami „art. 197 § 1 lub 3–5”.

Art. 7. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, 2333, 2447 i 2448) w art. 19 w ust. 1 w pkt 2 wyrazy „art. 228 § 1 i 3–5” zastępuje się wyrazami „art. 228 § 1 i 3–6”.

Art. 8. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1486, 1728, 1898, 2191 i 2333) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 9e w ust. 1 w pkt 1 wyrazy „art. 264 § 2 i 3,” zastępuje się wyrazami „art. 264 § 2–4,”;
- 2) w art. 9f w ust. 1 w pkt 2 wyrazy „art. 264 § 2 i 3,” zastępuje się wyrazami „art. 264 § 2–4,”.

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1995 r. poz. 443, z 1996 r. poz. 779, z 2003 r. poz. 2272, z 2011 r. poz. 1431 oraz z 2013 r. poz. 1247.

Art. 9. W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 2333) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie przysługuje żołnierzowi, żołnierzowi rezerwy lub żołnierzowi w stanie spoczynku, wobec którego prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono środek karny pozbawienia praw publicznych lub degradacji.”.

Art. 10. W ustawie z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2073 i 2448) w art. 11n w ust. 1 wyrazy „art. 228 § 1 i 3–5” zastępuje się wyrazami „art. 228 § 1 i 3–6”.

Art. 11. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 12 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W sprawie o przestępstwo z art. 190 § 1 Kodeksu karnego można wszcząć i prowadzić postępowanie pomimo niezłożenia wniosku o ściganie, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny. W takim przypadku postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia toczy się z urzędu.”;

2) w art. 25 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) o występki określone w rozdziałach XVI i XVII oraz w art. 140–142, art. 148 § 4 i 5, art. 148a, art. 149, art. 150 § 1, art. 151–154, art. 158 § 3, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 1, 3 i 4, art. 166 § 1, art. 173 § 3 i 4, art. 185 § 2, art. 189a § 2, art. 210 § 2, art. 211a, art. 252 § 3, art. 258 § 1–3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1, 2 i 3a w zw. z art. 294, art. 279 § 1 w zw. z art. 294 § 3 lub 4, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 286 § 1 w zw. z art. 294, art. 287 § 1 w zw. z art. 294, art. 296 § 3 oraz art. 299 Kodeksu karnego;”;

3) w art. 29 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo apelację wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.”;

4) art. 37 otrzymuje brzmienie:

„Art. 37. § 1. Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu lub na wniosek prokuratora przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Właściwy sąd przekazuje wniosek prokuratora, o którym mowa w § 1, wraz z aktami sprawy, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, przedstawiając własne stanowisko.”;

- 5) w art. 49a dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Pokrzywdzony może aż do zamknięcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć wniosek, o którym mowa w art. 41a § 1a Kodeksu karnego.”;

- 6) w art. 55 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pokrzywdzony, o którym mowa w art. 330 § 2 zdanie trzecie, w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, może wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się.”;

- 7) art. 114 otrzymuje brzmienie:

„Art. 114. § 1. Przy składaniu podpisu członek składu orzekającego ma prawo zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne. Wzmianka dotycząca zdania odrębnego powinna wskazywać, w jakiej części i w jakim kierunku członek składu orzekającego kwestionuje orzeczenie.

§ 2. Zdanie odrębne może dotyczyć również samego uzasadnienia orzeczenia; wówczas zdanie to ze wskazaniem daty jego zgłoszenia zaznacza się przy podpisywaniu uzasadnienia. Przepis § 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 3. Uzasadnienie zdania odrębnego należy sporządzić, jeżeli sporządza się uzasadnienie orzeczenia.

§ 4. Uzasadnienie zdania odrębnego sporządza członek składu orzekającego, który je zgłosił w terminie przewidzianym dla sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, a jeżeli zdanie odrębne dotyczy uzasadnienia orzeczenia – w terminie 7 dni od zgłoszenia zdania odrębnego. Obowiązek sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego nie dotyczy ławnika.

§ 5. Jeżeli ustawa wymaga doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem, doręcza się również uzasadnienie zdania odrębnego.”;

- 8) w art. 213:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer PESEL, a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód wyuczony i wykonywany oraz zajmowane stanowisko lub pełnioną funkcję, a także miejsce pracy i źródła dochodu, dane o jego karalności, a w miarę możliwości numer telefonu lub adres poczty elektronicznej umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile został nadany. Odnosnie do oskarżonego będącego funkcjonariuszem publicznym w chwili popełnienia czynu lub w czasie postępowania należy ponadto zebrać dane dotyczące przebiegu służby publicznej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli podejrzany był już prawomocnie skazany, dla ustalenia, czy przestępstwo zostało popełnione w warunkach art. 64 lub art. 64a Kodeksu karnego lub przestępstwo skarbowe – w warunkach art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego, dołącza się do akt postępowania odpis lub wyciąg wyroku oraz dane dotyczące odbycia kary. Dokumenty te dołącza się także w sprawach o zbrodnie.”;

9) art. 258a otrzymuje brzmienie:

„Art. 258a. Jeżeli oskarżony uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego lub umyślnie naruszył obowiązek lub zakaz związany ze stosowaniem takiego środka, sąd lub prokurator stosuje środek zapobiegawczy gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania.”;

10) w art. 266:

a) w § 1a dodaje się zdania trzecie i czwarte w brzmieniu:

„W postępowaniu przygotowawczym przyjęcia przedmiotu poręczenia dokonuje prokurator. Oświadczenie w przedmiocie źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia majątkowego osoba składająca poręczenie składa pod rygorem odpowiedzialności karnej, o czym należy ją uprzedzić.”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Na postanowienie prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu zastosowanego przez sąd poręczenia majątkowego zażalenie przysługuje podejrzanemu i osobie składającej poręczenie. Zażalenie rozpoznaje sąd wyższego

rzędu nad sądem, który zastosował poręczenie majątkowe. Jeżeli poręczenie majątkowe zastosował sąd apelacyjny, zażalenie rozpoznaje ten sąd w składzie trzech sędziów.”;

11) w art. 291 w § 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) niezależnie od tego, czy wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego – na mieniu, które podlegałyby:

- a) przypadkowi lub zwrotowi na podstawie art. 45a § 1 lub 2 Kodeksu karnego oraz art. 43 § 1 lub 2 lub art. 43a Kodeksu karnego skarbowego,
- b) przypadkowi lub zwrotowi na podstawie art. 44 Kodeksu karnego, jeżeli co do tego mienia na podstawie odrębnych przepisów zastosowano wstrzymanie transakcji lub blokadę rachunku;
- c) przypadkowi pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b Kodeksu karnego.”;

12) w art. 295 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się wypadek pojazdu mechanicznego, Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie popełnienia tego przestępstwa.”;

13) w art. 306 w § 1a w pkt 3:

- a) wyrazy „art. 235” zastępuje się wyrazami „art. 235 § 1”,
- b) wyrazy „art. 296–306” zastępuje się wyrazami „art. 296–306c”;

14) w art. 325b w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) przewidziane w art. 278 § 3a, art. 279 § 1, art. 286 § 1 i 2 oraz w art. 289 § 2 Kodeksu karnego, jeżeli wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 200 000 zł.”;

15) w art. 330 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. Postanowienie to podlega zaskarżeniu tylko do prokuratora nadrzędnego. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadrzędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 – o czym należy go pouczyć.”;

- 16) w art. 332 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego;”;
- 17) w art. 338 dodaje się § 6 w brzmieniu:
„§ 6. Jeżeli oskarżony nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, przed wydaniem zarządzenia o doręczeniu aktu oskarżenia prezes sądu lub referendarz sądowy wzywa tłumacza w celu przełożenia aktu oskarżenia na język obcy. Oskarżonemu doręcza się odpis aktu oskarżenia wraz z tłumaczeniem.”;
- 18) w art. 387 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy prokurator wyrazi zgodę, a pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku nie zgłosi sprzeciwu. O treści wniosku należy powiadomić pokrzywdzonego, jeżeli wniosek został złożony przed powiadomieniem go o terminie rozprawy.”;
- 19) w art. 413 dodaje się § 3 w brzmieniu:
„§ 3. Jeżeli zgłoszono zdanie odrębne, wyrok powinien również zawierać wzmiankę, o której mowa w art. 114 § 1.”;
- 20) w art. 418:
- a) § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Zgłoszenie zdania odrębnego podaje się do wiadomości wraz ze wskazaniem, w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje ono orzeczenie, a za zgodą członka składu orzekającego, który je zgłosił, także z jego imieniem i nazwiskiem.”;
- b) dodaje się § 4 w brzmieniu:
„§ 4. Po podaniu najważniejszych powodów wyroku, o którym mowa w § 3, członek składu orzekającego, który zgłosił zdanie odrębne, może podać ustnie najważniejsze powody jego zgłoszenia.”;
- 21) w art. 423 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Wyrok z uzasadnieniem doręcza się temu, kto złożył wniosek na podstawie art. 422. Przepisy art. 100 § 7 i art. 114 § 3–5 stosuje się odpowiednio.”;

22) w art. 426 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Od wydanego na skutek zażalenia postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, w tym w zakresie zastrzeżenia, o którym mowa w art. 257 § 2, a także od wydanego w toku postępowania odwoławczego postanowienia o przeprowadzeniu obserwacji, zastosowaniu środka zapobiegawczego, nałożeniu kary porządkowej, zawieszeniu postępowania oraz w przedmiocie kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekł sąd odwoławczy, przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu odwoławczego. Jeżeli zaskarżone postanowienie wydał sąd w składzie jednego sędziego, zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów, chyba że zażalenie dotyczy postanowienia o nałożeniu kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu.”;

23) w art. 457 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio.”;

24) w art. 618f § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Biegłemu i specjaliście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez nich wydatków w zakresie, w jakim bezpośrednio dotyczyły one konkretnej opinii i były niezbędne dla jej wydania.”.

Art. 12. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, 472, 1236 i 2054 oraz z 2022 r. poz. 22) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 43a w § 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2;”;

2) art. 43c otrzymuje brzmienie:

„Art. 43c. § 1. Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny. Elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności wykonuje się jako dozór mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne, środki zabezpieczające lub przerwę.”;

3) w art. 43e dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W sprawach związanych z wykonywaniem dozoru mobilnego orzeczonego w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu będzie przebywał skazany.”;

4) w art. 43i § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisy § 1–3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności.”;

5) w art. 43k w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:”;

6) po art. 43k dodaje się art. 43ka w brzmieniu:

„Art. 43ka. § 1. Przed orzeczeniem wobec skazanego elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie zastosowaniu takiej kontroli nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozoru.”;

§ 2. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego sąd penitencjarny:

- 1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania środków technicznych;
- 2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 3. Przepisy art. 43k § 2, 4 i 6–8 stosuje się odpowiednio.”;

7) w art. 43la w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

- „1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 lub art. 64a Kodeksu karnego;”;
- 8) w art. 88 w § 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo na karę pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub wyższym;”;
- 9) w art. 110 w § 2b pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) skazanego określonego w art. 64 § 1 lub 2, art. 64a oraz art. 65 Kodeksu karnego;”;
- 10) w art. 121 dodaje się § 11 w brzmieniu:
„§ 11. W stosunku do skazanych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego sąd penitencjarny może orzec, na wniosek dyrektora tego zakładu, elektroniczną kontrolę miejsca pobytu na okres niezbędny do wykonywania pracy poza terenem zakładu karnego.”;
- 11) w art. 139 § 6 otrzymuje brzmienie:
„§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub wyższym albo karę dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.”;
- 12) w art. 151 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów. Odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.”;
- 13) dotychczasowy art. 153a oznacza się jako art. 153b i po art. 153 dodaje się art. 153a w brzmieniu:
„Art. 153a § 1. Udzielając przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności skazanemu, wobec którego administracja zakładu karnego sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną, sąd penitencjarny może orzec wobec niego elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.

§ 2. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–200 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego, który został skazany za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, niezależnie od treści sporządzonej prognozy kryminologiczno-społecznej, orzeczenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu jest obowiązkowe.

§ 3. Sąd penitencjarny może odstąpić od orzeczenia elektronicznej kontroli miejsca pobytu, o której mowa w § 2, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 4. Elektronicznej kontroli miejsca pobytu nie orzeka się, jeżeli nie pozwalają na to warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1.

§ 5. Sąd penitencjarny może uchylić elektroniczną kontrolę miejsca pobytu nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od udzielenia przerwy, jeżeli dalsze stosowanie takiej kontroli jest niecelowe. Wobec skazanego, o którym mowa w § 2, uchylenie może nastąpić w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od udzielenia przerwy.

§ 6. Elektroniczna kontrola miejsca pobytu ustaje najpóźniej z chwilą osadzenia skazanego po upływie okresu przerwy.”;

14) w art. 156 po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Sąd penitencjarny odwołuje przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia podmiotowi dozoru gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyła się od niezwłocznego założenia przez podmiot dozoru nadajnika lub od wykonania innych obowiązków związanych z dozorem elektronicznym.

§ 2b. Sąd penitencjarny może odstąpić od odwołania przerwy, o którym mowa w § 2a, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.”;

15) w art. 159 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Warunkowo zwolnionego sąd penitencjarny może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego, osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 72 § 1 Kodeksu

karnego, a jeżeli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona, orzec obowiązek określony w art. 72 § 2 Kodeksu karnego. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 1 lub 2 lub art. 64a Kodeksu karnego, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności oddanie pod dozór jest obowiązkowe.”;

16) w art. 161 § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 4. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem roku od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.”;

17) w art. 169b w § 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 i art. 64a Kodeksu karnego;”;

18) w art. 173 w § 3 wyrazy „art. 156 § 1 i 2” zastępuje się wyrazami „art. 156 § 1–2a”;

19) w art. 178a skreśla się wyrazy „i art. 75a § 1 i 5”.

Art. 13. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554 i 1083, z 2009 r. poz. 1149 i 1589 oraz z 2010 r. poz. 626) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Kto powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie albo uprawia handel niewolnikami,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 14. W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm.⁵⁾) w art. 44 w ust. 2 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego

---

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 463, 694, 720, 1641, 1997, 2165, 2269 i 2328.

podobnie do alkoholu powstrzymać się od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu;”.

Art. 15. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2021 r. poz. 408, 694, 2105 i 2427) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 20 w § 2 wyrazy „art. 86 § 1a, 2 i 3” zastępuje się wyrazami „art. 86 § 4 i 6”, a po wyrazach „art. 90,” dodaje się wyrazy „art. 91b § 1 pkt 2 i § 2,”;
- 2) w art. 39 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie skazania za zbiegające się przestępstwo skarbowe i przestępstwo określone w innej ustawie karnej, sąd wymierza karę łączną na zasadach określonych w Kodeksie karnym.”.

Art. 16. W ustawie z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1709) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. 1. Po uprawomocnieniu się wyroku, a przed sporządzeniem karty informacyjnej upoważniony sędzia lub referendarz sądowy sądu, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, wydaje zarządzenie, w którym określa się:

- 1) zawód wyuczony i wykonywany osoby, o której mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1–3 i 5–7, wynikający z materiału dowodowego sprawy;
- 2) zawód wyuczony i wykonywany, o którym mowa w pkt 1, w rozumieniu przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.⁶⁾).

2. Jeżeli na podstawie materiału dowodowego sprawy nie można ustalić zawodu wyuczonego lub zawodu wykonywanego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w zarządzeniu określa się zawód wyuczony lub wykonywany, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, jako „nieustalony”.

3. Zawód wyuczony i wykonywany, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zamieszcza się w karcie informacyjnej.

---

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1162, 1621, 2270, 2317 i 2445 oraz z 2022 r. poz. 91.

4. Zarządzenie podlega natychmiastowemu wykonaniu, nie wymaga uzasadnienia i przysługuje na nie zażalenie stronom. Zażalenie na zarządzenie rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone zarządzenie.

5. Zarządzenie doręcza się stronom. Termin do wniesienia zażalenia biegnie od dnia doręczenia zarządzenia.

6. W kwestiach nieuregulowanych w ust. 1–5 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447).”;

2) w art. 12 w ust. 2:

a) w pkt 3 skreśla się wyrazy „25 lat pozbawienia wolności,”,

b) w pkt 39 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 40 w brzmieniu:

„40) orzeczeniu w przedmiocie zamieszczenia danych o osobie w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub publicznym na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214) w art. 31 w ust. 1 w pkt 4 wyrazy „art. 228 § 1 i 3–5” zastępuje się wyrazami „art. 228 § 1 i 3–6”.

Art. 18. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2020 r. poz. 358 oraz z 2021 r. poz. 1177) w art. 16 w ust. 1 w pkt 1 w lit. a wyrazy „art. 297–306” zastępuje się wyrazami „art. 297–306c”.

Art. 19. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 oraz z 2021 r. poz. 2469) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 53 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1 lub 1a, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych, słomy makowej lub nowych substancji psychoaktywnych, lub czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca

podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

2) w art. 55 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych lub słomy makowej albo czyn ten został popełniony w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, sprawca

podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”;

3) w art. 59 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego, substancji psychotropowej lub nowej substancji psychoaktywnej małoletniemu, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.”.

Art. 20. W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) uchyla się art. 16 i art. 17.

Art. 21. W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 152) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W Rejestrze publicznym gromadzi się, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 4, dane o osobach, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, jeżeli w kwalifikacji prawnej przyjętej w orzeczeniu powołano art. 197 § 4 lub 5 Kodeksu karnego, art. 197 § 1, 2, 3 lub 4 w zbiegu z art. 156 § 1 Kodeksu karnego, art. 148 § 2 pkt 2 w zbiegu z art. 197 § 1, 2, 3 lub 4 Kodeksu karnego, lub które popełniły przestępstwo, o którym mowa w art. 2, będąc uprzednio skazanymi na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo, o którym mowa w art. 2, jeżeli którekolwiek z tych przestępstw zostało popełnione na szkodę małoletniego.”;

2) w art. 7:

a) w ust. 1

– pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) dane identyfikujące osobę – nazwisko, w tym także przybrane, imiona, nazwisko rodowe, płeć, datę i miejsce urodzenia, państwo urodzenia, imiona rodziców, obywatelstwo lub obywatelstwa, nazwisko rodowe matki, miejsce zamieszkania oraz zawód wyuczony i wykonywany;”,

– w pkt 8 skreśla się wyrazy „25 lat pozbawienia wolności i”,

- b) w ust. 3 pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- „4) faktyczny adres pobytu, zawód wyuczony i wykonywany, w rozumieniu przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.⁷⁾) osoby ujętej w Rejestrze, uzyskane od właściwej jednostki organizacyjnej Policji.”;
- 3) w art. 9:
- a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
- „1. Orzeczenie o odpowiedzialności w sprawie o przestępstwo określone w art. 2 albo o czyn karalny określony w art. 2, zawiera rozstrzygnięcie w przedmiocie zamieszczenia w Rejestrze danych o osobie, o której mowa w art. 6.
2. W sprawie o przestępstwo określone w art. 2, w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych o osobie, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3, w Rejestrze ze względu na ochronę życia prywatnego lub inny ważny interes prywatny pokrzywdzonego lub jego osób najbliższych, a zwłaszcza dobro małoletniego pokrzywdzonego, lub gdy zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla osoby, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3.”;
- b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
- „4. Przepisu ust. 2 nie stosuje się wobec osoby, o której mowa w art. 6 ust. 2. Sąd może orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych tej osoby w Rejestrze publicznym, kierując się wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego.”;
- 4) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:
- „Art. 9a. 1. Jeżeli orzeczenie nie zawiera rozstrzygnięcia w przedmiocie, o którym mowa w art. 9 ust. 1, sąd na wniosek stron, pokrzywdzonego lub z urzędu orzeka o tym niezwłocznie postanowieniem na posiedzeniu.
2. Strony oraz pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w tym posiedzeniu.
3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie stronom oraz pokrzywdzonemu.

---

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1162, 1621, 2270, 2317 i 2445 oraz z 2022 r. poz. 91.

4. Do postępowania, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447).”;

5) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Biuro informacyjne, w terminie 7 dni od dnia zamieszczenia danych o osobie, o której mowa w art. 6, w Rejestrze, doręcza pouczenie o obowiązkach określonych w art. 11 ust. 1 i 2. Do doręczenia stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.”;

6) w art. 11 w ust. 1:

a) w pkt 1 lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) zgłaszania każdorazowej zmiany faktycznego adresu pobytu oraz zawodu wyuczonego i zawodu wykonywanego, najpóźniej w trzecim dniu od tej zmiany, w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce pobytu;”;

b) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) przebywająca w areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie psychiatrycznym, młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub zakładzie poprawczym jest obowiązana do zgłoszenia osobie kierującej jednostką, w której przebywa:

a) faktycznego adresu pobytu, pod którym będzie przebywała po opuszczeniu jednostki, najpóźniej w dniu opuszczenia tej jednostki; osoba kierująca jednostką niezwłocznie przekazuje informację o faktycznym adresie pobytu osoby ujętej w Rejestrze jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce tego pobytu,

b) zmiany zawodu wyuczonego i zawodu wykonywanego, najpóźniej w trzecim dniu od tej zmiany; osoba kierująca jednostką niezwłocznie przekazuje tę informację jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na siedzibę jednostki, w której przebywa osoba obowiązana.”;

7) w art. 19:

a) w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) występuje do właściwej jednostki organizacyjnej Policji o potwierdzenie prawidłowości przekazanych danych albo przesłanie prawidłowych danych,

jeżeli wątpliwości dotyczą faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego lub wykonywanego osoby ujętej w Rejestrze.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Sprostowanie danych w Krajowym Rejestrze Karnym, rejestrze PESEL lub Rejestrze Dowodów Osobistych albo przesłanie poprawnie wskazanego faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego lub wykonywanego osoby ujętej w Rejestrze stanowi podstawę do zmiany danych w Rejestrze.”;

8) w art. 23 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto, będąc obowiązany, w związku z umieszczeniem danych w Rejestrze, do zgłoszenia faktycznego adresu pobytu, zawodu wyuczonego i wykonywanego, oraz każdorazowych zmian w tym zakresie, we właściwej jednostce organizacyjnej Policji lub właściwej osobie kierującej aresztem śledczym, zakładem karnym, zakładem psychiatrycznym, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym lub zakładem poprawczym, nie wykonuje tego obowiązku,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 1000 zł.”.

Art. 22. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575, 1728 i 2333) w art. 42 w ust. 1 w pkt 1 po wyrazach „art. 148,” dodaje się wyrazy „art. 148a,”.

Art. 23. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Sąd Najwyższy niezwłocznie publikuje wydane przez siebie orzeczenie, a po sporządzeniu jego uzasadnienia – również uzasadnienie orzeczenia, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Sądu Najwyższego. Z orzeczeniem lub jego uzasadnieniem publikuje się również zgłoszone zdanie odrębne wraz z jego uzasadnieniem.”.

Art. 24. Kara, o której mowa w art. 32 pkt 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, może być wymierzana na podstawie art. 4 § 1 tej ustawy, a wymierzona prawomocnie staje się karą, o której mowa w art. 32 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1, w wymiarze 25 lat pozbawienia wolności.

Art. 25. W sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, w których kara nie została wykonana, do osób warunkowo zwolnionych, jak również do osób odbywających kary

pozbawienia wolności stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 o warunkowym zwolnieniu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 26. 1. Przepisy rozdziału IX ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Przepisy rozdziału IX ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 27. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1 o przedawnieniu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął.

Art. 28. W wypadku zamiany kary pozbawienia wolności na karę ograniczenia wolności albo na grzywnę na podstawie art. 75a ustawy, o której mowa w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym oraz na podstawie art. 17 ustawy, o której mowa w art. 20 w brzmieniu dotychczasowym, zatarcie skazania następuje z upływem okresów przewidzianych w art. 107 § 4 i 4a ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 29. Przepis art. 108 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się również do skazań, które nastąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 30. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepis art. 191 § 3 ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się w brzmieniu dotychczasowym. Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisu art. 193 § 2 ustawy, o której mowa w art. 1, nie stosuje się.

Art. 31. Przepisy art. 16 i art. 17 ustawy, o której mowa w art. 20, stosuje się do spraw, w których wniosek skazanego został złożony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 32. 1. Do postępowań wszczętych i niezakończonych na podstawie ustawy, o której mowa w art. 12, stosuje się, aż do prawomocnie zakończonego postępowania, przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do postępowań w przedmiocie udzielenia przerwy w wykonaniu kary, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 12, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 33. 1. Do sprawcy czynu, o którym mowa w art. 197 § 3 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, jeżeli czyn ten został popełniony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 21 w brzmieniu dotychczasowym.

2. W sprawach o czyn, o którym mowa w ust. 1, stosuje się art. 7 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 pkt 4, art. 9 ust. 1, 2 i 4, art. 9a, art. 11 ust. 1 pkt 1–3 i art. 23 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 21 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 34. 1. Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego w terminie 90 dni od dnia wejścia w życie art. 21 doręcza pouczenie osobom ujętym w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym o obowiązkach określonych w art. 11 ustawy zmienianej w art. 21 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Do doręczenia stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

2. Do powiadomień, o których mowa w art. 11 ustawy zmienianej w art. 21 w brzmieniu dotychczasowym, które nie zostały skutecznie doręczone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, nie stosuje się trybu doręczenia przewidzianego w ustawie zmienianej w art. 21 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 35. W terminie 14 dni od dnia otrzymania pouczenia, o którym mowa w art. 34 ust. 1, osoba ujęta w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym i przebywająca na wolności w dniu wejścia w życie art. 21, jest obowiązana do zgłoszenia informacji określonych w art. 11 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy zmienianej w art. 21, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 36. Właściwa jednostka organizacyjna Policji niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji określonych w art. 11 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy zmienianej w art. 21 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą przesyła te informacje do Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym.

Art. 37. W terminie 3 lat od dnia wejścia w życie art. 21 dane identyfikujące osobę zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym przed dniem wejścia w życie art. 21 niniejszej ustawy uzupełnia się o zawód wyuczony i wykonywany, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 21, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 38. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 12 pkt 1–6, 10, 13, 14 i 18, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia;

- 2) art. 1 pkt 13, 35, 39, pkt 73 lit. c, pkt 74 lit. c, art. 11 pkt 11 i 12, art. 16, art. 21 pkt 2–8, art. 33, art. 34 ust. 1 i art. 35–37, które wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Zasadniczym założeniem, które legło u podstaw prac nad projektem zmian Kodeksu karnego, była potrzeba wzmocnienia ochrony prawnokarnej w zakresie czynów godzących w tak fundamentalne dobra prawne jak: życie i zdrowie człowieka, wolność, wolność seksualna i własność. Głównym celem projektu jest wzmocnienie ochrony prawnokarnej przed najcięższymi kategoriami przestępstw przez zaostrenie odpowiedzialności karnej za:

- 1) najpoważniejsze przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, w szczególności na szkodę małoletnich,
- 2) przestępstwa drogowe popełniane w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego,
- 3) przestępstwa popełniane w ramach zorganizowanych grup przestępczych.

Dla realizacji tych celów niezbędne jest odpowiednie ukształtowanie rodzaju i wysokości sankcji karnej grożącej za dany typ przestępstwa, uwzględniając potrzebę surowej represji wobec sprawców czynów o wysokim stopniu karygodności, ale w sposób, który nie przekracza stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy.

Projekt przewiduje podwyższenie ustawowych zagrożeń karnych za najpoważniejsze przestępstwa. Jednak ponad 90% proponowanych podwyższeń sankcji polega wyłącznie na podwyższeniu górnego zagrożenia. W tym kontekście projekt, zwiększając rozpiętość sankcji, zmierza do zwiększenia zakresu uznania sędziowskiego przy wymiarze kary, pozwalając dostosować jej wymiar do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy, również w przypadku czynów o bardzo wysokim stopniu karygodności czynu lub winy sprawcy, czego obecny stan prawny nie zapewnia. Proponowane podwyższenia zagrożeń karnych są uzasadnione w szczególności w kontekście czynów, które naruszają dobra więcej niż jednej osoby (np. sprawca ze szczególnym udręczeniem pozbawia wolności trzy osoby).

Uzasadnienia dla określonego stopnia represyjności systemu prawa karnego dostarcza pozytywna funkcja sprawiedliwościowej teorii proporcjonalności wywodzonej z art. 31 ust. 3 Konstytucji, której towarzyszy nakaz zapewnienia dostatecznej ochrony dóbr konstytucyjnych, zarówno o charakterze indywidualnym, jak i kolektywnym. Zaniechanie ustanowienia

odpowiedniej ochrony praw człowieka lub innych interesów jednostki można przy tym traktować jako szczególną formę ingerencji w dane prawo lub interes.

Nie tylko wzrost skali przestępstw danej kategorii uzasadnia podwyższenie sankcji karnych. Wysokość kary grożącej w istotnej części przypadków ma walor prewencyjny. Ustawodawca przez zwiększenie sankcji zmierza więc do ugruntowania w świadomości prawnej karygodności takich czynów. Najlepszym tego przykładem jest wprowadzenie w ustawie z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. poz. 548) przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (wcześniej stypizowanego jako wykroczenie), w efekcie czego w tamtym okresie liczba takich czynów zaczęła stopniowo spadać w relacji do liczby użytkowanych pojazdów mechanicznych.

Nie znajduje empirycznego potwierdzenia teza, jakoby obecna polityka kryminalna była wystarczająco represyjna. Z perspektywy konieczności zmniejszania przestępczości należy podkreślić, że traktowanie danych statystycznych wskazujących na wzrastającą dynamikę przestępczości w ogólności lub przestępczości określonego rodzaju, jako koniecznego uzasadnienia jakichkolwiek modyfikacji zakresu penalizacji lub punitywności prawa karnego, wskazuje na wąskie, kryminologicznie zorientowane postrzeganie roli prawa karnego jako instrumentu służącego jedynie zachowaniu status quo. Ujęcie takie abstrahuje od aksjologicznej podstawy tej gałęzi prawa, ukierunkowanej na redukcję liczby naruszeń porządku prawnego, zwłaszcza godzących w najistotniejsze dobra prawne, a także na wzmacnianie ochrony osób pokrzywdzonych lub zagrożonych przestępstwem. Przy uwzględnieniu takich celów względna stabilizacja poziomu przestępczości nie stanowi trafnego kryterium oceny efektywności systemu prawa karnego. Racjonalne zaostrenie prawa karnego, w szczególności ukierunkowane na zwalczanie zachowań godzących w dobra prawne o kardynalnym charakterze, stanowi przejaw nowoczesnej polityki karnej, wzmacniając faktyczny poziom ochrony bezpieczeństwa obywateli. Nie tylko wzrost skali przestępstw danej kategorii może uzasadniać podwyższenie sankcji karnych, ale również utrzymywanie się liczby przestępstw określonych kategorii, w szczególności cechujących się wysokim stopniem karygodności, na stałym poziomie, ocenianym – przez pryzmat celów polityki karnej – jako poziom nazbyt wysoki, pociągający za sobą zbyt duże koszty społeczne i jednostkowe. Wysokość grożącej kary ma walor zapobiegawczy, realizując pożądane oddziaływanie na płaszczyźnie określonej jako prewencyjne oddziaływanie ustawy karnej. Ustawodawca przez racjonalne podwyższenie sankcji uzyskuje więc również pożądany społecznie rezultat, w postaci ugruntowania się w

świadomości prawnej przekonania o wysokiej karygodności takich przestępstw i grożących za ich popełnienie karach, a tym samym nieopłacalności podejmowania zachowań godzących w dobra prawne stanowiące przedmiot ochrony prawa karnego.

Obecny stan prawny nie realizuje w pełni funkcji ochronnej prawa karnego, przez co nie zapewnia wystarczających narzędzi dla ograniczenia przestępczości i zabezpieczenia istotnych wartości społecznych. Kodeks karny z 1997 r. znacząco zliberalizował odpowiedzialność karną za najcięższe przestępstwa przeciwko dobrom osobistym wyższego rzędu (życie, zdrowie, wolność, wolność seksualna), co było wielokrotnie krytykowane w doktrynie (por. J. Kochanowski, *Redukcja odpowiedzialności karnej (analiza i ocena założeń kodeksu karnego z 1997 r. na tle innych polskich kodyfikacji karnych)*. Komentarz, Warszawa 2000). W szczególności przewidywane dotychczas sankcje za przestępstwa najcięższe, skierowane przeciwko dobrom prawnym o wysokiej randze w hierarchii dóbr prawnych, nie odzwierciedlają w pełni stopnia społecznej szkodliwości tych przestępstw, prowadząc do zbyt łagodnego traktowania ich sprawców, i nie realizują w dostatecznej mierze funkcji prewencyjnej kary. Nie zapewniają również właściwej ochrony pokrzywdzonego. Jak wskazywał J. Kochanowski, ilekroć karniści mówią o godności człowieka, tylekroć mają na myśli godność sprawcy przestępstwa, a nie jego ofiary (J. Kochanowski, *op. cit.*, s. 46), co – jak podkreślał powołany autor – stanowi niezasadne zawężenie. Właściwe ukształtowanie zagrożeń karnych pozwala na lepsze zabezpieczenie praw pokrzywdzonego i ochronę jego godności, jak również ochronę całego społeczeństwa przed sprawcami najcięższych przestępstw.

Okoliczności te uzasadniają podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do zwiększenia surowości sankcji karnych i ukształtowania instytucji wpływających na wymiar kary w taki sposób, że ukierunkowują one decyzję sądu w stronę ograniczenia możliwości korzystania z redukcji sankcji karnej lub rozszerzają możliwość zwiększenia represji karnej wobec sprawców przestępstw o wysokim stopniu karygodności. Projektowane zwiększenie stopnia punitowności – w odniesieniu do obecnego stanu ukształtowanego w zasadniczych zrębach przez Kodeks karny z 1997 r. (z pewnymi późniejszymi, istotnymi zmianami) – odbywa się na trzech stopniach. Pierwszy stanowią proponowane zmiany w zakresie surowości sankcji karnych i konstrukcji poszczególnych typów czynów zabronionych. Obostrzenia drugiego stopnia przewidują rozszerzenie instytucji nadzwyczajnego obostrzenia kary. Z kolei obostrzenia trzeciego stopnia dotyczą zmian w ogólnych dyrektywach wymiaru kary.

Ponadto nowelizacja ma na celu usunięcie powszechnie dostrzeganych na gruncie obowiązujących przepisów kodeksu trudności w racjonalnym i efektywnym stosowaniu instrumentów prawa karnego, zmianę w obrębie tych instytucji, które dotknięte są wadami merytorycznymi bądź które uniemożliwiają osiągnięcie pożądanych i oczekiwanych rezultatów w zakresie polityki karnej, w tym w szczególności w płaszczyźnie realizacji funkcji sprawiedliwościowej oraz ochronnej prawa karnego i powiązanych z nią funkcji afirmacyjno-motywacyjnej oraz prewencyjnej. Projekt ukierunkowany jest również na wyeliminowanie niespójności i luk prawnych, jakie zostały ujawnione w trakcie stosowania obowiązujących unormowań, również tych zgłaszanych w doktrynie prawa karnego lub w judykaturze.

CZEŚĆ OGÓLNA

1. W projekcie wprowadzono szereg istotnych zmian do systemu kar i środków karnych. W katalogu kar utrzymano karę dożywotniego pozbawienia wolności, której stosowanie jest niezbędne z uwagi na potrzebę wykluczenia pewnej kategorii sprawców niebezpiecznych z życia społecznego. Wyeliminowano natomiast karę 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącą odrębny rodzaj kary. Oznaczony punktowo, sztywny wymiar tej kary powoduje, że sąd, decydując się na jej zastosowanie, pozbawiony jest możliwości miarkowania kwantum prawnokarnej dolegliwości. Z kolei znaczny odstęp między górną granicą terminowej kary pozbawienia wolności a karą 25 lat pozbawienia wolności może niekiedy prowadzić do wymierzenia przez sąd kary nieadekwatnej do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy sprawcy, tj. kary zbyt łagodnej lub zbyt surowej. Negatywne konsekwencje takiego rozwiązania na płaszczyźnie zasady indywidualizacji wymiaru kary są szczególnie widoczne przy wymierzaniu kary za najpoważniejsze przestępstwa popełnione w warunkach współdziałania. W wielu tego typu przypadkach zasada tzw. wewnętrznej sprawiedliwości wyroku wymaga zróżnicowania kar wymierzanych współdziałającym, ale różnica między tymi karami nie powinna przekroczyć kilku lat, gdy tymczasem według aktualnego stanu prawnego w takim przypadku można np. trzem współdziałającym wymierzyć albo karę pozbawienia wolności w identycznym wymiarze albo jednemu 15 lat, drugiemu 25 lat, a trzeciemu dożywotnie pozbawienie wolności. W obowiązującym stanie prawnym w wymiarze kary mogą więc nie zostać uwzględnione okoliczności osobiste współsprawcy o charakterze łagodzącym lub obciążającym lub po prostu zróżnicowanie stopnia aktywności każdego ze współsprawców w

popelnionym przestępstwie, zagrożonym karą terminową pozbawienia wolności, 25 lat albo dożywotniego pozbawienia wolności.

Ponadto należy zważyć, że ustawowy dobór sankcji powinien uwzględniać ciężar danego przestępstwa, przy czym im w bardziej ogólny, syntetyczny sposób zostały zakreślone typy przestępstw, tym bardziej sankcja karna musi uwzględniać różny stopień natężenia winy i społecznej szkodliwości, który może zajść w konkretnym przypadku, a zatem musi być zakreślona przez odległe od siebie na skali surowości minimum i maksimum kary. Biorąc pod uwagę fakt, że obowiązujący Kodeks karny posługuje się szeroko opisanymi, zgeneralizowanymi typami przestępstw, pożądane jest rozszerzenie możliwej reakcji prawnokarnej przez znaczne zróżnicowanie między dolną i górną granicą ustawowego zagrożenia karą. Stąd też w celu zapewnienia swobody orzeczniczej sądu i umożliwienia wymierzenia w pełni zindywidualizowanej kary, zgodnej z kodeksowymi zasadami jej wymiaru, w projekcie wydłużono karę terminowego pozbawienia wolności do 30 lat, pozostawiając jako dolną granicę tej kary 1 miesiąc. Należy również zauważyć, że w obecnym stanie prawnym przewidziana jest możliwość wymierzania kary łącznej również w granicach 15–20 lat pozbawienia wolności (art. 86 § 1 k.k.) i rozwiązanie to nie jest krytykowane w literaturze.

Projektowana zmiana nie spowoduje automatycznego wzrostu poziomu represyjności w zakresie systemu kar, gdyż można racjonalnie oczekiwać, że skutkiem tej zmiany będzie również nie tylko możliwość wymierzenia kary surowszej (np. 20 zamiast 15 lat pozbawienia wolności), ale również wymierzenie sprawcy kary łagodniejszej niż zostałaby orzeczona w oparciu o obowiązujący stan prawny (np. kara 20 lat zamiast kary 25 lat pozbawienia wolności). W sprawach dotyczących najpoważniejszych przestępstw – w tym zwłaszcza zbrodni zabójstwa – dochodzi bowiem niejednokrotnie do sytuacji, gdy względy sprawiedliwościowe, często wsparte także koniecznością uwzględnienia wspomnianej zasady wewnętrznej sprawiedliwości wyroku, skutkują orzeczeniem wobec sprawcy kary 25 lat pozbawienia wolności, mimo że wymiar tej kary nie do końca pozostaje w adekwatnej relacji do ciężaru przestępstwa i pozostałych okoliczności determinujących w myśl art. 53 § 1 k.k. jej wymiar, a rzeczywistym motywem decyzji o orzeczeniu tej kary jest przekonanie członków składu orzekającego, że kara 15 lat pozbawienia wolności, będąca górną granicą kary terminowej, w okolicznościach konkretnej sprawy jawiłaby się jako kara rażąco niesprawiedliwa przez swoją nadmierną łagodność. Projektowana zmiana pozwoli zatem na wyeliminowanie niekorzystnych konsekwencji prawnych, jakie wiążą się ze znacznym odstępem między górną granicą

terminowej kary pozbawienia wolności a „sztywną wysokością” odrębnej rodzajowo kary 25 lat pozbawienia wolności, oraz adekwatną reakcją karną w tych przypadkach, gdzie nie jest wystarczające wymierzenie kary 15 lat pozbawienia wolności, a kara 25 lat pozbawienia wolności jawi się jako nadmiernie surowa.

Z uwagi na projektowane wyeliminowanie z systemu sankcji kary 25 lat pozbawienia wolności projekt dokonuje koniecznych zmian o charakterze dostosowawczym, polegających na usunięciu kary 25 lat pozbawienia wolności z treści tych przepisów, na gruncie których pojawia się ona jako odrębny od zwykłego terminowego pozbawienia wolności rodzaj kary. Wskazane zmiany dotyczą art. 60 § 6, art. 77 § 2, art. 78 § 3, art. 79 § 3, art. 81, art. 88, art. 93d § 5, art. 93g § 2 i 3 i art. 107 § 1 k.k.

2. Koniecznym następstwem wprowadzenia do systemu sankcji kary terminowej od 1 miesiąca do 30 lat pozbawienia wolności jest podwyższenie określonego w art. 38 § 2 k.k. maksimum nadzwyczajnie obostrzonej kary pozbawienia wolności z 20 lat do 30 lat. Z kolei wyeliminowanie z katalogu kary 25 lat pozbawienia wolności powoduje konieczność zmiany art. 38 § 3 k.k. określającego zasady łagodzenia najsurowszych kar, polegającej na podwyższeniu wysokości kary wymierzonej za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności z 25 do 30 lat oraz usunięciu ostatniego fragmentu tego przepisu odnoszącego się do sankcji, w których występuje kara 25 lat pozbawienia wolności.

3. Projekt wprowadza modyfikacje w zakresie odpowiedzialności karnej nieletnich. Następuje rozszerzenie katalogu przestępstw, za które nieletni po ukończeniu 15 lat może odpowiadać na podstawie Kodeksu karnego, o typ podstawowy zgwałcenia (art. 197 § 1 k.k.). Z tą zmianą powiązane są zmiany wynikowe w art. 10 § 2 k.k., związane z wprowadzeniem nowych typów kwalifikowanych zgwałcenia (odmian), przewidzianych w art. 197 § 3–5 k.k., za które nieletni również będzie mógł ponieść odpowiedzialność karną. Usunięta zostaje więc luka prawna, gdyż twórcy k.k. z 1997 r. nie przewidzieli możliwości odpowiadania nieletniego na podstawie Kodeksu karnego za typ podstawowy zgwałcenia z art. 197 § 1 k.k. Projekt usuwa w ten sposób również niespójność aksjologiczną, gdyż w obecnym stanie prawnym nieletni po ukończeniu 15 lat może odpowiadać na podstawie k.k. np. za występki rozboju, a nie może za typ podstawowy zgwałcenia, który należy ocenić jako przestępstwo naruszające dobro prawne o wyższej wartości, którego skutki są w zasadzie nieodwracalne.

Projekt wprowadza przepis art. 10 § 2a k.k., który przewiduje możliwość odpowiadania nieletniego po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat – na podstawie Kodeksu karnego za zabójstwa kwalifikowane (art. 148 § 2 i 3 k.k.), jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień

rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego. W takich wypadkach będzie istniała samoistna podstawa do nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 10 § 3 k.k.), a najwyższą karą możliwą do wymierzenia (analogicznie jak w przypadku przestępstw zagrożonych karą dożywotniego pozbawienia wolności określonych w § 2) będzie kara 30 lat pozbawienia wolności. Taka górna granica kary zostaje ukształtowana ramach obniżenia górnej granicy ustawowego zagrożenia kary dożywotniego pozbawienia wolności (art. 54 § 2 k.k. nie zmienia ustawowego zagrożenia), na podstawie art. 10 § 3 w zw. z art. 38 § 3 k.k. in principio, gdyż sam art. 10 § 3 k.k. nie stanowi o tym, jak określić 2/3 górnej granicy dożywotniego pozbawienia wolności.

Minimalny wiek odpowiedzialności karnej w Europie waha się między 10. (Anglia i Walia, Szwajcaria, Irlandia Północna) a 18. rokiem życia (Belgia). W większości państw wiek odpowiedzialności nieletnich ustalono między tymi dwoma wartościami. I tak przykładowo w Holandii, Szkocji i Turcji wynosi on 12 lat, we Francji – 13 lat, w Austrii, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Słowacji, Słowenii – 14 lat, w Grecji i państwach skandynawskich – 15 lat, w Rosji – 16 lat (por. K. Buczkowski, Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich w wybranych krajach, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2018). W związku z powyższym proponowane w projekcie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się w modelach odpowiedzialności karnej nieletnich przewidzianych w krajach UE.

Nie ulega wątpliwości, że wśród sprawców zabójstw kwalifikowanych mogą znaleźć się nieletni, którzy popełnili je z rozeznanie, mogli zrozumieć znaczenie swojego czynu oraz pokierować swoim postępowaniem, a więc należy uznać ich za zdolnych do ponoszenia winy. Wskazuje się, że w populacji osób, które ukończyły 14 lat, a nie ukończyły 15 lat, mogą znajdować się osoby, które osiągnęły taki poziom rozwoju psychospołecznego, że posiadają rozeznanie co do popełnionego czynu zabójstwa, i dlatego mogą być pociągnięte za to do odpowiedzialności karnej (dr n. med. J. Pobochoa Psychiatryczne i medyczne uwarunkowania ustalenia minimalnego wieku odpowiedzialności karnej, opinia z dnia 17 listopada 2021 r. zlecona przez Ministerstwo Sprawiedliwości).

Każda osoba, której rozwój psychospołeczny na to pozwala, powinna ponosić odpowiedzialność karną. Zadaniem ustawodawcy jest określenie pewnego wieku minimalnego, z ukończeniem którego można rozważać ponoszenie przez sprawcę odpowiedzialności. Jest to arbitralna decyzja ustawodawcy, podobnie jak z ustaleniem wieku pełnoletności. Ustanowienie granicy nie oznacza wcale, że dopuszczona zostanie odpowiedzialność osób, które są

niedojrzałe społecznie i psychospołecznie do ponoszenia takiej odpowiedzialności. Projekt przewiduje bowiem, że od ustalonej granicy sprawca będzie mógł ponosić odpowiedzialność tylko wtedy, gdy jego rozwój psychospołeczny będzie na to pozwalał.

Projekt umożliwi pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wyłącznie niektórych z takich sprawców, nakazując zbadać charakter czynu oraz właściwości osobiste sprawcy w sposób szczególny, i umożliwi skazanie wyłącznie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

Ponadto projekt art. 10 § 2a k.k. przewiduje bardziej restryktywne przesłanki zastosowania niż art. 10 § 2 k.k. Jako warunek konieczny zastosowania art. 10 § 2a k.k. uznaje się uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego. Natomiast obowiązujący art. 10 § 2 k.k. takiego warunku nie przewiduje, co oznacza, że art. 10 § 2 k.k. można zastosować nawet, jeżeli stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych jest w stanie zapewnić resocjalizację nieletniego. Natomiast w takim przypadku art. 10 § 2a k.k. zastosować nie będzie można, co stanowi znaczne ograniczenie, zapewniające stosowanie tego przepisu wyłącznie jako ultima ratio, z uwzględnieniem szczególnej negatywnej prognozy kryminologicznej.

Projektowana przesłanka bazuje na art. 5 in fine ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969), zgodnie z którym „kara może być orzeczona tylko w wypadkach prawem przewidzianych, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego”. Przepis ten nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, które będzie mogło być stosowane w wykładni projektowanej przesłanki odpowiedzialności karnej nieletniego.

4. Projekt przewiduje wprowadzenie do części ogólnej Kodeksu karnego rozwiązań wyznaczających dolną granicę wymiaru kar nieizolacyjnych – grzywny oraz ograniczenia wolności, w przypadku gdy sankcja przepisu karnego przewiduje zagrożenie alternatywne przynajmniej jedną z tych kar oraz karą pozbawienia wolności. W aktualnym stanie prawnym, mimo że ustawodawca w art. 33 § 1 k.k. oraz art. 34 § 1 k.k. przewidział możliwość, aby ustawa stanowiła inaczej, przepisy części szczególnej Kodeksu karnego (w przeciwieństwie do prawa pozakodeksowego, w szczególności grzywien określonych kwotowo) nie konkretyzują granic zagrożenia grzywną i karą ograniczenia wolności, które w każdym przypadku odpowiadają granicom rodzajowym tych kar.

Taki stan prawny, przy uwzględnieniu faktu, że w zakresie drobnej i średniej przestępczości kary nieizolacyjne powinny być karami o pierwszoplanowym znaczeniu, utrudnia to prowadzenie spójnej i efektywnej polityki karnej, ustala dolną granicę kar grożących za przestępstwa zagrożone tymi rodzajami kar na bardzo niskim, nieadekwatnym do ich karygodności poziomie. Jest to granica jednolita w odniesieniu do czynów o bardzo różnym, nieporównywalnym stopniu społecznej szkodliwości, a tym samym nadaje decyzjom orzeczniczym o wymierzeniu tych kar nazbyt arbitralny, a przy tym często nieracjonalny charakter. Obniża to efektywność polityki karnej, stanowi zagrożenie dla zasady równości stosowania prawa, a ponadto sprzyja kształtowaniu się, w ramach jednego systemu prawnego, niepożądanego zjawiska odmiennych praktyk orzeczniczych.

Następstwem obecnego rozwiązania jest również trudne do zaakceptowania z uwagi na wymóg spójności systemu prawa zaburzenie struktury punitwności przepisów prawa penalnego. Przejawia się ono w znacznie surowszych zagrożeniach, w szczególności karą grzywny, dotyczących szeregu wykroczeń, a więc czynów o znacznie niższej randze niż przestępstwa – dla przykładu wykroczenia określone w art. 54–57a ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2171, z późn. zm.) zagrożone są karą grzywny w minimalnym wymiarze 2000 zł, zaś wykroczenie z art. 50a Kodeksu wykroczeń karą grzywny nie niższą niż 3000 zł, podczas gdy za każde przestępstwo określone w Kodeksie karnym, zagrożone grzywną, minimalny wymiar grzywny wynosi 10 stawek dziennych po 10 złotych, a więc dolegliwość penalna związana ze skazaniem za przestępstwo może sprowadzać się do obowiązku uiszczenia kwoty 100 zł.

Projekt przewiduje proporcjonalne powiązanie dolnej granicy zagrożenia grzywną oraz karą ograniczenia wolności z wysokością zagrożenia karą pozbawienia wolności, przewidzianego za określony typ przestępstwa. W przypadku najłżejszych przestępstw, zagrożonych karą pozbawienia wolności do roku, minimalny wymiar kar wolnościowych wynosił będzie 50 stawek dziennych grzywny oraz 2 miesiące ograniczenia wolności, który będzie ulegał sukcesywnemu podwyższaniu wraz ze wzrostem grożącej kary pozbawienia wolności.

Podwyższenie dolnego progu zagrożenia grzywną będzie dotyczyło również grzywnien kumulacyjnych, a więc orzekanych obok kary pozbawienia wolności na podstawie art. 33 § 2 k.k. lub na podstawie przepisu szczególnego, nie będzie natomiast dotyczyło grzywny akcesoryjnej, a więc wymierzanej obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 71 § 1 k.k. Dolna granica wymiaru grzywny

zgodna z dolną rodzajową granicą tej kary, a więc 10 stawek dziennych, znajdować będzie natomiast zastosowanie do tych typów przestępstw, w szczególności przewidzianych w ustawach pozakodeksowych, które nie są zagrożone karą pozbawienia wolności lub wyższą grzywną.

Projekt ustala najwyższą dolną granicę grzywny w wysokości ok. 25% górnej granicy grzywny (art. 33 § 1a pkt 3). Jest to więc proporcja porównywalna np. z obecnym zagrożeniem karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat, gdzie dolna granica kary stanowi 20% górnej granicy (w obecnym art. 197 § 4 - dolna granica kary stanowi nawet 1/3 górnej granicy), a w literaturze nie są zgłaszane wątpliwości co do zbyt wąskiego zakresu uznania sędziowskiego w omawianych przypadkach. Natomiast w przypadku kary ograniczenia wolności najwyższa dolna granica kary (art. 34 § 1aa pkt 3) stanowić będzie ok. 17% górnej granicy tej kary.

5. Projekt dokonuje zmian treści art. 37a § 1 k.k., stanowiącego o możliwości orzekania kar nieizolacyjnych – a więc grzywny lub ograniczenia wolności – we wszystkich tych przypadkach, w których ustawa przewiduje w sankcji prostej zagrożenie karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 8 lat. Projekt wskazuje wprost, że stosowanie tego przepisu nie będzie wymagało obligatoryjnego orzeczenia środka karnego (np. zakazu wykonywania zawodu), środka kompensacyjnego lub przepadku (dodanie sformułowania „w szczególności”). W art. 37a § 1 k.k. wprowadzane są również zmiany wynikające z dodania art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa k.k., mające na celu zapewnienie spójności między tymi przepisami, tj. aby za przestępstwa z sankcją alternatywną nie należało wymierzać wyższej grzywny lub kary ograniczenia wolności niż za przestępstwa z sankcją prostą pozbawienia wolności (art. 37a § 1 k.k.), gdyż te ostatnie cechują się wyższym abstrakcyjnym stopniem bezprawia.

Natomiast w art. 37a § 2 k.k. dokonuje się zmiany zmierzającej do wyłączenia możliwości stosowania art. 37a § 1 k.k. w przypadku recydywisty, o którym mowa w art. 64 § 1 k.k., oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. Nie jest natomiast konieczne wyłączenie spod możliwości zastosowania art. 37a § 1 k.k. recydywy określonej w art. art. 64 § 2 i art. 64a k.k., gdyż przepisy (jako *lex specialis*) przewidują obowiązek wymierzenia kary pozbawienia wolności, a więc art. 37a § 1 k.k. nie może zostać zastosowany.

6. Projekt w art. 41 § 1a k.k. zmienia z fakultatywnej na obligatoryjną podstawę do orzekania zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania na karę

pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego.

Projekt przewiduje również zmiany w art. 41a k.k., który stanowi podstawę do orzekania zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Następuje rozszerzenie zakresu stosowania tych środków reakcji prawnokarnej wobec sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej. Służyć temu ma zmiana podstawy orzekania środka karnego przewidziana w art. 41a § 1a k.k. z fakultatywnej na obligatoryjną, jeżeli taki wniosek złoży pokrzywdzony, a w przypadku gdy sprawca zostanie skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania orzeczenie takich środków będzie obligatoryjne zawsze, nie tylko, gdy pokrzywdzonym będzie małoletni (zmiana art. 41a § 2 k.k. zdanie pierwsze).

Rozwiązania te opierają się na założeniu, że przestępstwa, za które można orzec wskazane środki karne, odznaczają się na tyle wysokim stopniem społecznej szkodliwości czynu, że zarówno w płaszczyźnie represyjnej, jak i płaszczyźnie prewencyjnej konieczne jest wyłączenie na określony czas w stosunku do sprawcy możliwości podejmowania określonej aktywności zawodowej lub społecznej, tudzież ograniczenie w korzystaniu przez skazanego z jego konstytucyjnych swobód. Nie można w końcu pomijać, że względ na skuteczną realizację funkcji ochronnej oraz – co się z tym wiąże – należyte zabezpieczenie pokrzywdzonego przestępstwem oraz potencjalnych ofiar wymaga wprowadzenia obligatoryjnego – niezależnego od uznania sędziowskiego – trybu orzekania tych środków. Tylko w ten sposób zostanie zrealizowany zamierzony przez ustawodawcę profilaktyczny cel środków karnych, określony jako ochrona przed kontynuowaniem działalności przestępczej przez osoby, które z pobudek seksualnych dopuszczają się groźnych przestępstw.

7. Rozszerzenie zakresu zastosowania środka karnego degradacji.

Pełnienie zawodowej służby wojskowej związane jest nierozdzielnie z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi, spełnieniem odpowiednich wymagań fizycznych i psychicznych, ale również z określoną postawą etyczną, moralną i uznaniem społecznym. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1131, z późn. zm.) Zgodnie z art. 2 tej ustawy żołnierzem zawodowym może być osoba posiadająca m.in. „nieposzlakowaną opinię, której wierność dla Rzeczypospolitej Polskiej nie budzi wątpliwości”.

Zgodnie z art. 328 k.k. „sąd może orzec degradację tylko wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, chociażby przestała nim być w chwili orzekania”. W obecnym stanie prawnym nie jest więc możliwe orzekanie tego środka karnego wobec żołnierzy rezerwy oraz żołnierzy w stanie spoczynku, jeżeli w czasie czynu nie byli żołnierzami (w służbie czynnej). Jest to rozwiązanie błędne, gdyż pozostawienie posiadanego stopnia wojskowego osobie, która po zakończeniu służby wojskowej sprzeniewierzyła się obowiązującej ją nadal przysiędze wojskowej i wspomnianą lojalność złamała, jest w sposób oczywisty sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Oznacza bowiem bierną akceptację przez państwo rażącego i jawnego przekraczania norm prawnych przez osobę, która powinna charakteryzować się szczególnie prawością i uczciwością. O ile po przeniesieniu do rezerwy lub w stan spoczynku kwestia umiejętności fachowych traci rację bytu z uwagi na zaprzestanie wykonywania zawodu, o tyle kwalifikacje etyczno-moralne nie przestają mieć znaczenia.

W związku z powyższym projekt przewiduje rozszerzenie możliwości orzeczenia tego środka karnego i tym samym będzie możliwe orzeczenie degradacji wobec osoby, która w czasie popełnienia czynu zabronionego była nie tylko żołnierzem w służbie czynnej, ale również wobec osoby, która była żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w stanie spoczynku. W ten sposób zostanie zapewniona spójność aksjologiczna prawa karnego. W obecnym stanie prawnym występuje bowiem w tym zakresie brak równego traktowania i nieuzasadnione uprzywilejowanie żołnierzy rezerwy i żołnierzy w stanie spoczynku.

W związku z tym, że przepisy części wojskowej k.k. nie mogą być stosowane przez sądy powszechne, orzekające w sprawach żołnierzy rezerwy i żołnierzy w stanie spoczynku, którzy popełnili przestępstwo w czasie kiedy nie byli już żołnierzami w służbie czynnej - realizacja ww. celu spowodowała konieczność określenia zastosowania tego środka karnego w części ogólnej k.k.

Ponadto projekt wychodzi naprzeciw postulatom zgłaszanym w literaturze i krytycznej ocenie wskazywania *expressis verbis* przez art. 327 § 2 k.k. na orzekanie środka karnego degradacji „zwłaszcza w wypadku działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej”. Podkreśla się, że degradację można orzec jedynie za przestępstwo umyślne o znacznej społecznej szkodliwości, którego sposób popełnienia, okoliczności oraz motywy kierujące sprawcą zasługują na szczególne potępienie. Dlatego też wskazanie przez ustawę, że taka sytuacja zachodzi zwłaszcza w wypadku, gdy sprawca działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uznawane jest za „znaczną przesadę” (A. Marek, Kodeks karny, Warszawa 2010, s. 683, S. Hoc, [w:] Filar, Kodeks karny, Warszawa 2010, s. 1337; Art. 327 KK red. Stefański

2019, wyd. 23/W. Kutzmann, Legalis). Projekt odstępuje więc od wskazywania, kiedy w szczególności ten środek może być orzekany, gdyż takie ukierunkowanie sądu powoduje niezasadne wyeksponowanie określonej kategorii przestępstw, a pominięcie innych nawet bardziej karygodnych (np. zabójstwa lub zgwałcenia).

Projekt dokonuje również zmiany polegającej na zastąpieniu sformułowania „chwila popełnienia czynu zabronionego” terminem „czas popełnienia czynu zabronionego”, gdyż obecna formuła nie jest dostosowana do terminologii Kodeksu karnego. Zgodnie z art. 6 § 1 k.k., czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany. Kodeks karny nie definiuje więc „chwili popełnienia czynu zabronionego”, co powoduje niemożność zastosowania przepisu o degradacji na gruncie wykładni językowej, a dopiero po naprawieniu błędu ustawodawcy i zastosowaniu wykładni analogia legis. Ustawodawca powinien jednak, jeżeli jest to możliwe, dążyć do wyłączenia konieczności stosowania takiej wykładni i wprowadzać precyzyjne przepisy. W przeciwnym razie mogą pojawiać się teoretyczne rozbieżności w zakresie ustalenia zakresu znaczeniowego terminu wskazywanego w ustawie, skoro nie jest on zdefiniowany w art. 6 § 1 k.k., np. czy nie określa tylko punktu czasowego, w którym sprawca rozpoczyna albo kończy zachowanie, a nie chodzi o okres czasowy, o którym stanowi art. 6 § 1 k.k., definiujący pojęcie „czasu popełnienia czynu zabronionego”.

Orzekanie środka karnego degradacji nie ma charakteru obligatoryjnego i zależy od uznania sądu, który będzie mógł w jego ramach wyważyć, czy in concreto orzeczenie tego środka karnego nie będzie zbyt dolegliwe dla sprawcy. Reakcja karna będzie mogła uwzględniać szczególne okoliczności przemawiające za jego nieorzekaniem. Skoro, orzekając środek karny degradacji, stwierdza się, że sprawca „utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego”, to nie jest uzasadnione, aby osoba taka miała prawo do korzystania z zaopatrzenia emerytalnego warunkowanego posiadaniem tego stopnia wojskowego, lecz wyłącznie określonego na zasadach ogólnych.

8. Przepadek pojazdu mechanicznego.

Projekt w art. 44b i art. 44c k.k. przewiduje wprowadzenie środka w postaci przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w ruchu lądowym lub przepadku jego równowartości, odwołując się regulacji wprowadzonych w części szczególnej k.k. Orzekanie tego środka reakcji prawnokarnej, ze względów kryminalnopolitycznych, zostaje ograniczone wyłącznie do przestępstw popełnionych w ruchu lądowym, gdyż popełniane w ruchu wodnym lub powietrznym mają statystycznie znaczenie

marginalne. Taki środek w obecnym stanie prawnym może być orzekany np. za tzw. zabójstwa drogowe w ramach instytucji przypadku narzędzia (art. 44 § 2 k.k.). Projekt rozszerza jego zastosowanie również na przestępstwa w ruchu lądowym, np. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a k.k., art. 177 k.k. popełniony w warunkach określonych w art. 178 k.k.).

W znacznej części prawodawstw UE (np. Dania, Szwajcaria, Francja, Słowacja, Luksemburg, Belgia, Estonia, Finlandia, Słowenia, część landów RFN) przewidziany jest środek w postaci przypadku pojazdu, co zapewnia sprawne oddziaływanie w zakresie przeciwdziałania tego typu przestępstwom (M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, M. Kulik, Tryb penalizacji zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego i niemechanicznego) pod wpływem alkoholu w poszczególnych krajach Unii Europejskiej, Warszawa 2016). W RP będzie stanowił on ponadto właściwą reakcję prawnokarną na nagminność przestępstw drogowych popełnianych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Przypadek pojazdu mechanicznego lub przypadek jego równowartości nie jest karą i nie musi być dostosowany do dochodów lub sytuacji majątkowej sprawcy (analogicznie jak przypadek narzędzia, czyli przedmiotu, który służył lub był przeznaczony do popełnienia przestępstwa – art. 44 § 2–7 k.k.). Celem tego środka reakcji prawnokarnej jest bowiem utrudnienie sprawcy popełnienia przestępstwa w przyszłości przez pozbawienie go pojazdu mechanicznego, a w przypadku przypadku równowartości przez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup pojazdu.

Projekt w art. 44b § 3 k.k. przewiduje, że jeżeli orzeczenie przypadku pojazdu mechanicznego z uwagi na jego zbycie, utratę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie jest niemożliwe lub niecelowe, orzeka się przypadek równowartości pojazdu. Przepis ten ma na celu wyłączenie uprzywilejowania sprawców, prowadzących pojazd mechaniczny, który w czasie wypadku uległ zniszczeniu lub znacznemu uszkodzeniu oraz tych wobec których przypadku wykonać nie będzie można (zbycie lub utrata pojazdu), w stosunku do sprawców powodujących wypadek niewiązujący się z takim zniszczeniem lub uszkodzeniem pojazdu oraz tych, którzy pojazdu nie zbyli i nie utracili.

Natomiast w art. 44b § 4 k.k. przewiduje się, że przypadku pojazdu mechanicznego oraz przypadku równowartości pojazdu mechanicznego nie orzeka się, jeżeli sprawca prowadził niestanowiący jego własności lub współwłasności pojazd mechaniczny wykonując czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na rzecz pracodawcy. W takim

przypadku ekwiwalentem przepadku pojazdu będzie obligatoryjna nawiązka w wysokości co najmniej 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Należy zauważyć, że w ramach wykonywanego zawodu kierowcy prowadzą pojazdy o wartości niejednokrotnie tak znacznej, że orzeczenie przepadku równowartości czyniłoby iluzoryczną możliwość jej uiszczenia przez sprawcę bądź od niego wyegzekwowania, jak również jawiło się jako rażąco niesprawiedliwe i nieproporcjonalne (np. motorniczy, maszyniści, kierowcy samochodów ciężarowych).

Po drugie, ocena rzeczywistej dolegliwości skazania powinna uwzględniać całokształt dolegliwości z niego wynikających. W przypadku osób wykonujących zawód kierowcy skutki skazania za omawiane przestępstwa są szczególnie dolegliwe z uwagi na każdorazowo orzekany za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego środek karny w postaci wieloletniego zakazu prowadzenia pojazdów, co wyklucza możliwość dalszego wykonywania tego zawodu przez osobę skazaną.

O ile więc w przypadku osoby niewykonywającej zawodu wymagającego uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych, z faktu orzeczenia tego zakazu płyną istotne dolegliwości, jednak związane wyłącznie z ograniczeniem swobody lokomocyjnej, to w przypadku zawodowego kierowcy obejmuje to dodatkowo utratę możliwości wykonywania zawodu. W tej sytuacji projektowane odstępianie od orzekania równowartości prowadzonego pojazdów wobec tej kategorii sprawców należy oceniać w kontekście całokształtu dolegliwości, które poniesie skazany, a nie wyłącznie dolegliwości o charakterze finansowym. Uzasadnia to odstępianie w takim wypadku od orzekania przepadku równowartości pojazdu i wymierzenie nawiązki. Natomiast przedsiębiorcy w przypadku orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych mogą zatrudnić innych kierowców, a więc skazanie za przestępstwo nie będzie aż tak dolegliwe, gdyż co do zasady nie uniemożliwi funkcjonowania przedsiębiorstwa. W przypadku, o którym mowa w art. 44b § 4 k.k. sąd będzie zobowiązany do orzeczenia nawiązki w wysokości co najmniej 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Z wykładni celowościowej tego przepisu wynika, że sąd wyznaczając wysokość nawiązki powinien kierować się wartością prowadzonego przez sprawcę pojazdu, gdyż taka nawiązka stanowi ekwiwalent przepadku równowartości pojazdu. Funkcję limitującą w tym zakresie stanowi natomiast górna wysokość nawiązki. Zastosowanie znajdzie w tym wypadku art. 48 k.k. i będzie ona orzekana w wysokości do 100 000 złotych.

Projekt, mając na względzie konieczność ochrony prawa własności osób trzecich, tj. właścicieli lub współwłaścicieli pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę, wyłącza orzekanie przepadku, jeżeli pojazd w czasie popełnienia przestępstwa nie stanowił własności lub stanowił współwłasność sprawcy. W takim wypadku sąd będzie orzekał przepadek jego równowartości (art. 44b § 2 k.k.).

Szacowanie wartości pojazdu na potrzeby określenia jego równowartości będzie się odbywać bez angażowania biegłych. Zgodnie z projektem art. 44c § 1 k.k., za wartość pojazdu mechanicznego dla celu orzeczenia przepadku jego równowartości przyjmowana będzie szacunkowa, średnia wartość rynkowa pojazdu odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustalona na dzień popełnienia przestępstwa w sposób określony w rozporządzeniu. Oszacowanie średniej wartości rynkowej pojazdu będzie następować bez przeprowadzania indywidualnej oceny jego stanu technicznego, a więc jeżeli np. w czasie wypadku pojazd uległ uszkodzeniu, nie będzie to obniżało kwoty stanowiącej równowartość pojazdu, co zapobiegnie uprzywilejowaniu sprawców wypadków, w których pojazd uległ uszkodzeniu.

Takie „ryczałtowe” sposoby ustalenia wysokości środka reakcji prawnokarnej występują również w obecnym stanie prawnym (np. nawiązka orzekana na podstawie art. 46 § 2 k.k. – zamiast obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę). Proponowane rozwiązanie mieści się więc w obowiązujących standardach, a ponadto jest konieczne, gdyż w przeciwnym razie każdorazowa konieczność ustalania wartości pojazdu przez biegłych wydłużyłaby znacznie postępowanie karne. Ponadto np. w przypadku zniszczenia pojazdu ustalenie indywidualnej wartości sprzed wypadku byłoby niemożliwe lub znacznie utrudnione.

Możliwość wprowadzenia do ustawodawstwa podstawy prawnej do orzekania przepadku pojazdu mechanicznego została jednoznacznie potwierdzona w uchwale SN z dnia 30 października 2008 r. (I KZP 20/08), w której stwierdzono, że „jeżeli względy polityki kryminalnej przemawiałyby, w przekonaniu ustawodawcy, za celowością orzekania przez sądy przepadku pojazdu mechanicznego wobec sprawców przestępstw określonych w art. 178a § 1 k.k., to podstawa prawna ku temu powinna zostać wprowadzona do obowiązującego kodeksu karnego”. Projektodawca, opowiadając się za zaostrzeniem odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw drogowych, popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, proponuje więc wprowadzenie omawianego rozwiązania normatywnego. Dopelnia ono zaostrzenie prawa penalnego w odniesieniu do szeregu najpoważniejszych

wykroczeń, wprowadzonego ustawą z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2328). Takie rozwiązania wpływają na znaczny spadek naruszeń prawa, gdyż mają walor odstrasżający, czego dowodem są dane KGP (na dzień 1 lutego 2022 r.), które wskazują na wyraźny spadek najpoważniejszych wykroczeń drogowych po wejściu w życie ww. ustawy. Dla przykładu liczba wykroczeń polegających na przekroczeniu dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h spadła w porównaniu z analogicznym okresem w ubiegłym roku o ponad 50%, a w przypadku nieprawidłowego wyprzedzania – o około 25%.

9. Projekt dokonuje także zmiany treści przepisu art. 53 § 1 k.k. przez odmienne określenie dyrektywy prewencji ogólnej oraz podkreślenie jej równorzędnego charakteru z dyrektywą prewencji indywidualnej (szczegółnej). Dotychczasowe brzmienie art. 53 § 1 k.k. w odniesieniu do dyrektywy prewencji ogólnej wyrażonej w postaci „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” nawiązuje do koncepcji prewencji generalnej pozytywnej, a więc nakierowanej na umacnianie świadomości obowiązywania norm prawnych w społeczeństwie, nieuchronności sankcji karnej i w związku z tym nieopłacalności naruszania norm prawnokarnych. Takie określenie celów generalnoprewencyjnych stanowić miało – zdaniem twórców kodeksu – odrzucenie rozwiązania przyjętego na gruncie poprzedniego kodeksu karnego, w którym określenie „społeczne oddziaływanie kary” rozumiane było zarówno jako odstrasżanie, jak i wychowywanie społeczeństwa. Oczekiwanie, że kara zostanie pozbawiona swojej odstrasżającej funkcji i traktowana będzie wyłącznie jako środek społecznej integracji, który prowadzi do akceptacji norm prawnych i w rezultacie do zmiany zachowań społecznych, zdaje się być przejawem czysto idealistycznej aksjologii, nieprzystającej do rzeczywistości. Nie negując oddziaływania na procesy motywacyjne potencjalnych sprawców przestępstwa przez nieuchronność kary, nie należy zarazem dezawuować faktu, że przynajmniej w stosunku do części z nich kształtowanie świadomości prawnej następuje również przez jej surowość, wpływając w ten sposób na „nieopłacalność” popełniania danej kategorii przestępstw. Wskazywano również w doktrynie, że „oczywiście trudno zaprzeczyć, że wyeliminowanie negatywnego aspektu prewencji generalnej z zasad wymiaru kary w Kodeksie karnym z 1997 roku nie mogło zmienić prostego faktu, że w odbiorze społecznym kara kryminalna funkcjonowała pod jego rządami zarówno w tej postaci, że wzmacniała przekonania o prawidłowości i nieprawidłowości określonego zachowania, jak również w tej, że u niektórych stanowiła przesłankę do podjęcia decyzji negatywnej o wkroczeniu na drogę bezprawia jedynie z powodów obawy o negatywne konsekwencje czynu” (M. Królikowski,

Opinia dot. ogólnej oceny projektu nowelizacji Kodeksu karnego i jego zgodności z Konstytucją (druk 1756) z 22 czerwca 2007 r., s. 12, Biuro Analiz Sejmowych). Projektodawca, podzielając to stanowisko, że część osób nie popełnia przestępstw jedynie z powodów obawy przed ukaraniem, wprowadza omawianą dyrektywę wymiaru kary.

Współczesna polityka kryminalna wskazuje również na przydatność dla wymiaru kary celu odpłaty, odstraszenia i izolacji sprawcy. Wskazuje się w literaturze, że „po okresie dominacji strategii resocjalizacyjnej jako głównego modelu prewencji indywidualnej nadszedł czas, gdy niezbędne jest wyraźne podkreślenie także innych właściwości tej dyrektywy sądowego wymiaru kary, a związanych z izolacją niebezpiecznych sprawców czy też odstrasżającym wobec nich oddziaływaniem jako <<równoprawnych>> celów kary. (...) Przede wszystkim też pożądanym jest reaktywowanie koncepcji odpłaty jako podstawowego wyznacznika sprawiedliwego karania” (R. Kaczor, Kontrowersje wokół modelu dyrektywy prewencji indywidualnej, Prokuratura i Prawo 11/2007, s. 91 i 92).

Podzielając w istotnej mierze to stanowisko, projekt przewiduje modyfikację formuły wyrażającej prewencję generalną i nie sprowadza jej do pożądanego oddziaływania na stan świadomości prawnej społeczeństwa (podporządkowanego założeniu, że dolna granica wymiaru kary nie może być niższa niż potrzeba potwierdzenia zasadności postępowania zgodnego z prawem w zakresie danego typu zachowania szkodliwego), nakazując sądowi, aby przy określaniu dolnej granicy wymiaru kary (dotyczącej zarówno jej rodzaju, jak i wysokości) uwzględniać również polityczno-kryminalne potrzeby w zakresie kreowania bądź wzmocnienia bodźców zniechęcających potencjalnych sprawców przez czysto oportunistyczne powody do postępowania naruszającego zakaz prawnokarny, a więc przez odstrasżanie od popełnienia przestępstwa. Projektowane rozwiązanie, obok odmiennego określenia dyrektywy prewencji ogólnej, zmienia także jej umiejscowienie w ramach art. 53 § 1 k.k. Zabieg taki ma na celu wyeliminowanie możliwości takiej interpretacji, która decydujące znaczenie przy określeniu prymatu przesłanek wymiaru kary przyznaje (w obecnej redakcji art. 53 § 1 k.k. ustawodawca wymienia dyrektywę prewencji indywidualnej przed dyrektywą prewencji ogólnej) dyrektywie prewencji indywidualnej.

Projekt przewiduje istotne modyfikacje przepisów określających zasady i dyrektywy wymiaru kary. Pierwsza z modyfikacji polega na przebudowie przepisu art. 53 § 1 k.k., polegającej na zaakcentowaniu ciężaru przestępstwa, ocenianego przez pryzmat społecznej szkodliwości czynu oraz potrzeb generalnoprewencyjnych, określanych zgodnie z tradycją polskiego prawa karnego jako „cele kary w zakresie społecznego oddziaływania”, jako nie

mniej istotne dyrektywy wymiaru kary co prewencja indywidualna. Prawidłowym ustaleniom w tym zakresie sprzyjać będzie normatywny katalog okoliczności łagodzących oraz obciążających, podlegających obligatoryjnemu badaniu i uwzględnieniu w procesie decyzyjnym zmierzającym do określenia rodzaju i wymiaru kary.

Zmodyfikowany art. 53 § 1 k.k. zawiera również, tak jak w obowiązującym stanie prawnym, zakaz przekraczania dolegliwością kary stopnia winy sprawcy, jak również nakaz uwzględniania w procesie wymiaru kary okoliczności prewencji indywidualnej, tj. celów zapobiegawczych, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego.

Rezygnacja z posługiwania się pojęciem „celów wychowawczych kary” wynika z faktu, że pojęcie „zapobiegawczego celu” kary jest zakresowo szersze niż pojęcie „wychowawczego celu” kary. Skoro internalizacja norm społecznych charakterystyczna dla skutecznych oddziaływań wychowawczych stanowi skuteczny czynnik zapobiegania naruszeniom prawa, wskazuje to na zbędność równoległego posługiwania się oboma pojęciami, jak ma to miejsce w aktualnej formule art. 53 § 1 k.k. Filozofia karania przyjęta przez Kodeks karny z 1997 r. była wielokrotnie krytykowana w literaturze. Wskazywano, że „zasadne wydaje się ukierunkowanie dogmatyki prawa karnego, jak również wymiaru sprawiedliwości nie tylko w stronę wdrażania programów wychowawczych i zmiany osobowości sprawców przestępstw, ale w większym stopniu na spełnianie przez karę celów zapobiegawczych” (R. Kaczor, *ibidem*, s. 92). Projektodawca stoi na stanowisku, że szczególne wyodrębnienie celu wychowawczego kary jest zasadne wyłącznie w stosunku do sprawców młodocianych (art. 54 § 1 k.k.), natomiast w przypadku pozostałych sprawców nie jest zasadne nadawanie takiemu celowi rangi szczególnej przez jego wyeksponowanie wprost. Będzie on mógł być jednak uwzględniany jako element celu zapobiegawczego kary, ale nie jako szczególny cel kary.

W art. 53 § 2a i 2b k.k. wprowadzony zostaje katalog okoliczności obciążających oraz okoliczności łagodzących, który nie ma charakteru zamkniętego, co oznacza, że o ile treść obejmujących je przepisów przesądza o nadaniu opisanym w nich okolicznościach normatywnego charakteru okoliczności obciążającej albo okoliczności łagodzącej, możliwe będzie ustalenie przez organ procesowy *ad casu* także innej, nieobjętej tymi katalogami okoliczności i potraktowanie jej w procesie wymiaru kary jako elementu przemawiającego za jej zaostrzeniem lub złagodzeniem. Należy podkreślić, że projekt nie wartościuje względem siebie ustawowych okoliczności łagodzących, jak również nie wartościuje względem siebie ustawowych okoliczności obciążających, pozostawiając to w zakresie uznania sędziowskiego. W przypadku wystąpienia pozaustawowej okoliczności łagodzącej lub obciążającej nie będzie

również wykluczone wymierzenie kary innej niż która zostałaby wymierzona jedynie przy uwzględnieniu okoliczności ustawowych.

Okoliczności łagodzące i obciążające występują w ustawodawstwie kilkunastu krajów europejskich, w tym m.in. Austrii, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Hiszpanii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Słowacji, Szwecji i Włoch. Natomiast np. we Francji występują tylko okoliczności obciążające, a w Portugalii tylko okoliczności łagodzące. Proponowane rozwiązanie nawiązuje więc do instytucji funkcjonujących w porządkach tak wielu krajów europejskich, że jawi się ono jako stanowiące raczej zasadę, a nie wyjątek w procesie określania normatywnych wyznaczników trafnej reakcji karnej, które powinny być uwzględniane przy wymiarze kary. Ukształtowanie katalogów okoliczności łagodzących i okoliczności obciążających jako otwartych jest rozwiązaniem wzmacniającym możliwość indywidualizacji rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie, pozwalającym sądowi potraktować jako okoliczność jednego lub drugiego rodzaju inną okoliczność niż wymienione w ustawie, jeżeli w sposób przekonujący będzie w stanie uzasadnić nadanie jej takiego znaczenia. Wprowadzając ustawowe okoliczności łagodzące i obciążające, projekt ma na celu ukierunkowanie sądu na szczególne ich uwzględnienie przy wymiarze kary. Proponowane okoliczności są już obecnie uwzględniane w orzecznictwie, jednakże nadanie im charakteru ustawowego spowoduje konieczność głębszego rozważenia ich wpływu na rozstrzygnięcia i wyjaśnienia tego wpływu w uzasadnieniach wyroków. Dodatkowo będzie to sprzyjać transparentności i czytelności orzeczeń dla stron oraz opinii publicznej, czego nie zapewnia art. 53 k.k. w jego aktualnej formule. Ułatwione będzie również formułowanie zarzutów apelacyjnych w zakresie orzeczonej kary. Ustawowy katalog okoliczności łagodzących będzie oddziaływał także motywacyjnie na sprawcę po popełnieniu przestępstwa, który będzie miał zagwarantowane, że w przypadku np. naprawienia szkody zostanie to uznane za okoliczność łagodzącą, co może przyczynić się do lepszej ochrony interesu pokrzywdzonego.

Wskazuje się w literaturze, że „w wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej istnieją katalogi (otwarte lub zamknięte) okoliczności łagodzących i/lub obciążających. Do rzadkości należy sytuacja, gdy katalog okoliczności obciążających ma charakter otwarty. Tak jest w Finlandii. Z reguły ustawodawstwa poszczególnych państw wyliczają okoliczności o charakterze łagodzącym przykładowo. W niektórych w przepisie mowa jest jedynie o tym, że sąd ma takie okoliczności uwzględniać, bez wskazywania jednak, choćby przykładowo, jakie one są. Taka sytuacja ma miejsce np. w Belgii (sąd łagodzi karę, gdy zachodzą okoliczności łagodzące), Bułgarii, Chorwacji, Luksemburgu.. (...) W Niemczech, podobnie jak w Polsce,

nie ma katalogu okoliczności łagodzących, ale niemiecki k.k. wyraźnie stanowi, że okolicznością taką jest mediacja” (M. Budyn-Kulik, Dyrektywy wymiaru kary w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Prawo w działaniu 30/2017, s. 130). Projekt wpisuje się więc w standardy Unii Europejskiej, zarówno pod kątem samego wprowadzenia ustawowych okoliczności łagodzących i obciążających, jak również ich katalogu.

Tabela 1. Istnienie katalogu okoliczności łagodzących i obciążających

Państwa	Katalog okoliczności łagodzących	Katalog okoliczności obciążających
Polska	Nie	Nie
Austria	Tak/o	Tak/z
Belgia	Nie	Nie
Bułgaria	Nie	Nie
Chorwacja	Nie	Nie
Czechy	Tak/z	Tak/z
Dania	Tak/o	Tak/z
Estonia	Tak/o	Tak/z
Finlandia	Tak/o	Tak/o
Francja	Nie	Tak/z
Hiszpania	Tak/o	Tak/z
Holandia	Nie	Nie
Litwa	Tak/o	Tak/z
Luksemburg	Nie	Nie
Łotwa	Tak/o	Tak/z
Malta	Nie	Nie
Niemcy	Nie	Nie
Portugalia	Tak/o	Nie
Rumunia	Tak/z	Tak/z
Słowacja	Tak/z	Tak/z
Słowenia	Nie	Nie
Szwecja	Tak/z	Tak/z

Węgry	Nie	Nie
Włochy	Tak/z	Tak/z

Tabela 2. Okoliczności łagodzące w poszczególnych państwach

Lp.	Okoliczności łagodzące	Państwo
1	Młody wiek	Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Słowacja
2	Podeszły wiek	Dania, Estonia, Finlandia, Słowacja
3	Zakłócenie psychiki	Austria, Szwecja
4	Deficyt intelektualny	Austria, Szwecja
5	Zaniedbania edukacyjne/brak wiedzy	Austria, Słowacja, Szwecja
6	Brak doświadczenia życiowego	Czechy
7	Brak rozwagi	Austria
8	Usprawiedliwiona niewiedza	Dania
9	Sprawca – kobieta w ciąży	Estonia
10	Stan zdrowia sprawcy	Finlandia
11	Uzależnienie sprawcy	Hiszpania
12	Sprawca z ograniczona poczytalnością	Litwa, Łotwa
13	Motywacja zasługująca na aprobatę	Austria, Czechy (współczucie), Finlandia (współczucie), Portugalia (powody honorowe), Szwecja (współczucie), Włochy
14	Czyn popełniony pod wpływem strachu, przymusu, podstęp, podległości	Austria, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Portugalia, Słowacja
15	Stan wzburzenia emocjonalnego	Austria, Czechy, Dania, Hiszpania, Litwa, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Włochy (złość)
16	Poprawne zachowanie przed czynem	Austria, Czechy, Słowacja
17	Wykorzystanie okazji (brak planowania)	Austria
18	Podrzędna rola współdziałającego	Austria, Finlandia
19	Czyn popełniony z powodu trudnej sytuacji niezawinionej przez sprawcę	Austria, Czechy, Estonia (trudna sytuacja osobista), Litwa Słowacja stan niebezpieczeństwa)

20	Czyn nietypowy dla sprawcy	Austria
21	Zapobiegnięcie skutkowi	Austria, Estonia (udzielenie pomocy pokrzywdzonemu), Francja, Litwa (udzielenie pomocy pokrzywdzonemu), Łotwa, Słowacja, Włochy
22	Prawie wyłączenie bezprawności lub winy	Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Hiszpania, Słowacja, Szwecja
23	Przekroczenie granic obrony koniecznej	Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia
24	Brak szkody lub niewielka szkoda	Austria, Czechy, Włochy
25	Naprawienie szkody	Austria, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia (pojednanie z pokrzywdzonym), Hiszpania, Litwa, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Włochy
26	Tylko usiłowanie	Finlandia
27	Czyn w związku z naruszeniem przepisów	Litwa
28	Popełnienie czynu pod wpływem tłumu	Włochy
29	Osoba najbliższa sprawcy jest pokrzywdzonym /silny związek z pokrzywdzonym	Austria, Finlandia
30	Prowokacja / przyczynienie się pokrzywdzonego	Dania, Estonia, Litwa, Łotwa (niemoralne zachowanie pokrzywdzonego), Portugalia, Rumunia, Szwecja, Włochy
31	Zgoda / żądanie pokrzywdzonego	Estonia, Litwa
32	Mediacja	Niemcy
33	Ujawnienie czynu	Austria, Czechy, Dania, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Słowacja
34	Skrucha i/lub przyznanie się	Austria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Portugalia, Słowacja
35	Ujawnienie cudzego czynu	Czechy (w szczególności zorganizowanej grupy), Dania, Francja, Litwa, Łotwa, Słowacja (grupy zorganizowanej lub terrorystycznej)
36	Brak działań zmierzających do przewlekłości postępowania	Austria

37	Długi czas od popełnienia czynu	Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Portugalia
38	Przewlekłość postępowania	Czechy, Dania, Hiszpania, Łotwa
39	Poniesienie konsekwencji porównywalnych ze skazaniem	Dania, Finlandia
40	Szkodliwe skutki skazania	Finlandia
41	Uprzednie skazanie na karę bezwarunkowego pozbawienia wolności	Finlandia

Tabela 3. Okoliczności obciążające

Lp.	Okoliczności obciążające	Państwo
1	Współdziałanie z nieletnim	Polska, Rumunia, Słowacja
2	Nakłonienie innej osoby do popełnienia czynu	Austria, Czechy, Słowacja
3	Popełnienie czynu wspólnie z cudzoziemcem	Słowacja
4	Zmuszenie innej osoby przemocą, groźbą lub podstępem	Dania, Szwecja
5	Użycie groźby lub przemocy wobec nieletniego	Austria, Czechy, Dania, Szwecja
6	W ramach zorganizowanej grupy przestępczej lub przez kilka osób	Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Litwa, Łotwa, Rumunia, Szwecja
7	Sprawca zorganizował popełnienie czynu	Słowacja
8	Wykorzystanie stanu zależności innej osoby	Czechy, Dania, Estonia, Łotwa, Słowacja, Szwecja
9	Wykorzystanie stanu bezbronności innej osoby	Austria, Czechy, Hiszpania, Litwa, Rumunia
10	Osoba pokrzywdzonego (dziecko, kobieta w ciąży, bliski krewny, osoba w podeszłym wieku, niepełnosprawny)	Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia
11	Popełnienie czynu przeciwko pracownikowi penitencjarnemu, pedagogicznemu, funkcjonariuszowi itd.	Dania, Słowacja, Włochy
12	Przeciwko osobie zaangażowanej w ratowanie życia i ochronę mienia	Czechy

13	Orientacja seksualna pokrzywdzonego	Francja
14	W celu uniemożliwienia pokrzywdzonemu korzystania z praw	Słowacja
15	Popelnienie czynu będące wynikiem prawnie dozwolonej ekspresji pokrzywdzonego w debacie publicznej	Dania
16	Motywacja nienawiści	Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Rumunia, Szwecja
17	Motywacja – szczególnie naganne pobudki	Czechy (chciwość, zemsta), Estonia, Hiszpania (chęć zysku), Litwa (korzyść majątkowa), Łotwa (korzyść majątkowa), Słowacja (szczególnie nikczemne), Włochy (m.in. chęć zysku)
18	Popelnienie czynu z premedytacją/planowanie	Czechy, Dania, Francja, Hiszpania
19	Sposób popelnienia czynu	Austria (podstępny, okrutny), Czechy (brutalny, bolesny, podstępny), Estonia (szczególne okrucieństwo, poniżenie), Hiszpania (celowe zadawanie nadmiernego cierpienia pokrzywdzonemu), Litwa (torturowanie, poniżanie pokrzywdzonego), Łotwa (ze szczególnym okrucieństwem, poniżenie pokrzywdzonego), Rumunia (okrucieństwo, poniżenie pokrzywdzonego, ze sprowadzeniem niebezpieczeństwa powszechnego), Szwecja (ze szczególną bezwzględnością), Włochy
20	Skutek	Czechy, Dania, Estonia (spowodowanie zagrożenia powszechnego), Litwa (spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego), Łotwa, Szwecja
21	Popelnienie kilku czynów	Austria, Czechy, Łotwa, Słowacja
22	Dłuższy czas popelniania czynów	Austria, Czechy, Finlandia (metodyczne popelnianie przestępstw)
23	Miejsce popelnienia czynu	Słowacja, Włochy
24	Naruszenie obowiązków	Czechy, Włochy

25	Nadużycie zawodu, stanowiska lub funkcji	Czechy, Dania, Estonia (w urzędowym uniformie), Hiszpania, Łotwa, Słowacja, Szwecja, Włochy
26	Popęlnienie czynu w sytuacjach kryzysowych	Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia, Słowacja, Włochy
27	W celu ułatwienia lub ukrycia innego przestępstwa	Estonia, Słowacja, Włochy
28	Podanie fałszywych informacji o innej osobie	Łotwa
29	Włamanie z użyciem siły	Francja
30	Z użyciem broni i/lub materiałów wybuchowych	Francja, Litwa, Łotwa
31	Z użyciem sposobów szyfrowania	Francja
32	Chuligański charakter czynu	Polska
33	Okazanie jawnego lekceważenia	Dania, Finlandia
34	Popęlnienie czynu podczas wykonywania kary	Włochy
35	Uprzednie skazanie	Austria, Dania, Finlandia, Hiszpania, Łotwa, Słowacja
36	Pod wpływem substancji psychotropowych i/lub alkoholu	Czechy, Litwa, Łotwa, Rumunia
37	Sprawca znajdował się nielegalnie na terenie kraju	Włochy

Źródło: M. Budyn-Kulik, Dyrektywy wymiaru kary w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Prawo w Działaniu, 30/2017, s. 131, 132, 134-136.

Projekt przewiduje unormowanie sytuacji, w której dana ustawowa okoliczność stanowi również znamię przestępstwa przypisanego sprawcy. Zgodnie z projektem art. 53 § 2c k.k., nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i 2b, okoliczność stanowiąca znamię przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim nasileniem. Przepis ten in fine ma na celu umożliwienie uwzględnienia takiej okoliczności w wymiarze kary, jeżeli wystąpiła ze szczególnie wysokim nasileniem, gdyż w takiej sytuacji w obecnym stanie prawnym jest ona uznawana za okoliczność łagodzącą lub obciążającą. Dla przykładu za takową uznawany jest np. szczególnie wysoki stopień stanu nietrzeźwości sprawcy przestępstwa z art. 178 § 1 lub 4 k.k. albo szczególnie wysoki stopień afektu sprawcy zabójstwa

w usprawiedliwionym w afekcie (art. 148 § 4 k.k.). Pojęcie szczególnie wysokiego nasilenia danej okoliczności nie będzie więc budziło wątpliwości wykładniczych, gdyż obecnie okoliczności występujące z takim nasileniem również uznaje się za obciążające lub łagodzące, nawet jeżeli stanowią również znamiona przestępstwa przypisanego sprawcy.

Ponadto należy zauważyć, że Kodeks karny wielokrotnie posługuje się zwrotami niedookreślonymi odwołującymi się do stopnia nasilenia określonej okoliczności czy pojęcia (np. znaczny stopień winy lub społecznej szkodliwości, szczególne okrucieństwo, motywacja zasługująca na szczególne potępienie) i nie stwarza to problemów orzeczniczych.

Projekt art. 53 § 2d i 2e k.k. przewiduje natomiast unormowanie sytuacji, w której przepis stanowiący szczególną podstawę do obostrzenia ustawowego zagrożenia (np. art. 64 k.k.) lub nadzwyczajnego złagodzenia kary lub odstąpienia od jej wymierzenia (np. art. 13 § 2 k.k., art. 295 k.k.) odwołuje się do okoliczności łagodzącej lub obciążającej wskazanej w projektowanym art. 53 § 2a i 2b (np. uprzednia karalność, naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem lub zadośćuczynienie za wynikłą z przestępstwa krzywdę, podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa). Jeżeli taki przepis będzie stanowił podstawę zastosowanego wobec sprawcy zaostżenia lub złagodzenia odpowiedzialności karnej - okoliczność ta nie będzie dodatkowo uznawana jako ustawowa okoliczność łagodząca lub obciążająca, co zapobiegnie uwzględnieniu tej samej okoliczności na dwóch płaszczyznach, tj. w nadzwyczajnym obostrzeniu lub złagodzeniu kary oraz w wymiarze kary nadzwyczajnie obostrzonej lub złagodzonej. Karalność wynikająca z popełnienia przestępstw przyjętych do stwierdzenia działania w warunkach recydywy określonej w art. 64 lub art. 64a k.k. nie będzie więc stanowić okoliczności obciążającej. Natomiast uprzednia karalność może stanowić okoliczność obciążającą w zakresie przestępstw, które nie były podstawą przypisania działania w warunkach art. 64 lub art. 64a k.k.

10. Projekt obostrza dolną granicę grzywny oraz kary ograniczenia wolności wymierzanej za czyn ciągły (art. 57b k.k.), stanowiąc, że w przypadku grzywny lub kary ograniczenia wolności należy wymierzyć karę nie niższą od podwójnej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Zmiana ta ma na celu uwzględnienie w podwyższeniu dolnej granicy tych kar aspektu ciągłości przestępstwa, przez który następuje zwiększenie stopnia bezprawia czynu, który wzrasta z powodu ciągłości czynu (wielość zachowań) oraz z góry powziętego zamiaru, stanowiącego okoliczność obciążającą i zwiększającą stopień winy. W treści tego przepisu dokonuje się również zmiany o charakterze technicznym, wskazując, że nie chodzi o skazanie

za przestępstwo określone w art. 12 § 1 k.k., lecz o skazanie z zastosowaniem przepisu art. 12 § 1 k.k.

11. Kolejną zmianą proponowaną w unormowaniach części ogólnej Kodeksu karnego jest doprecyzowanie zasad wymierzania kar i innych środków w wypadku zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary. Należy zwrócić uwagę na to, że art. 60 § 7 k.k. w aktualnym stanie stosowany jest do tych kodeksowych występków, które są zagrożone:

- 1) grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2,
- 2) grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Intencją ustawodawcy było w sposób oczywisty objęcie zakresem art. 60 § 7 k.k. jedynie występków z najniższym zagrożeniem – czyli zagrożonych najniższymi karami pozbawienia wolności oraz alternatywnie innymi karami.

Niestety systematyka kodeksowa często nie jest stosowana w pozakodeksowych przepisach karnych, toteż kary przewidziane za wiele przestępstw pozakodeksowych nie odpowiadają granicom określonym w art. 60 § 6 i 7 k.k. Prowadzi to w niektórych wypadkach do stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w sposób paradoksalny i ewidentnie sprzeczny z intencją ustawodawcy.

Od strony językowej jest oczywiste, że art. 60 § 7 k.k. obejmuje czyny zagrożone dwoma lub więcej rodzajami kar, przy czym kary te mogą być zarówno alternatywne, jak i kumulatywne. W praktyce pojawiła się zatem wątpliwość, czy art. 60 § 7 k.k. obejmuje wszystkie te przestępstwa pozakodeksowe, dla których ustawodawca przewidział kary różnych rodzajów – niezależnie od wysokości zagrożenia karą pozbawienia wolności. Aktualne brzmienie art. 60 § 7 k.k. sugeruje, że odpowiedź na to pytanie jest twierdząca. W efekcie kara nadzwyczajnie złagodzona nie odpowiada w takich wypadkach intencji ustawodawcy, stojącej za konstrukcją art. 60 § 6 i 7 k.k.

Dla przykładu można wskazać art. 45 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 129), który przewiduje sankcję alternatywną: grzywnę, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do lat 3.

Zgodnie z logiką, w oparciu o którą skonstruowano art. 60 § 6 i § 7 k.k., czyn zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 3 powinien mieścić się w przedziale, którego dotyczy art. 60 § 6 pkt 4 k.k. Zastosowanie art. 60 § 6 pkt 4 k.k. nie jest jednak możliwe, gdyż dolną granicę ustawowego zagrożenia stanowi w tym wypadku nie kara pozbawienia wolności, lecz

minimalna grzywna znana ustawie. Z uwagi na to oraz na fakt, że ustawodawca przewidział dla tego przestępstwa zagrożenie różnorodnymi karami, występkiem ten jest objęty zakresem działania art. 60 § 7 k.k., mimo że jest zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 3. Oznacza to, że doszło do pewnej niespójności w konstrukcji art. 60 § 6 i § 7 k.k.

Staje się ona rażąca np. na gruncie przepisu art. 216 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 105), za który ustawodawca przewidział karę pozbawienia wolności do lat 5 alternatywnie z grzywną do 5 000 000 zł. Z uwagi na tę alternatywę dolną granicą ustawowego zagrożenia jest w tym wypadku najniższa granica grzywny. Przepis ten należy więc do zakresu działania art. 60 § 7 k.k., mimo że art. 60 § 7 k.k. ewidentnie został skonstruowany dla czynów o znacznie niższym zagrożeniu karą.

System prawa karnego zna ponadto czyny zagrożone kumulatywnie grzywną i karą pozbawienia wolności do lat 5, jak np. czyn z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z późn. zm.) albo czyn z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1208, z późn. zm.), który jest zagrożony łącznie grzywną i karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5. Są to czyny spełniające – zgodnie z wykładnią językową – kryterium z art. 60 § 6 pkt 4 k.k. i jednocześnie kryterium z art. 60 § 7 k.k., natomiast zgodnie z wykładnią funkcjonalną należące wyłącznie do zakresu art. 60 § 6 pkt 4 k.k. Niemniej zgodnie z wykładnią językową one również mogą podlegać art. 60 § 7 k.k. Co więcej w świetle tej wykładni działaniu art. 60 § 7 k.k. mogłaby podlegać nawet zbrodnia, przewidziana w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, gdyż jest ona zagrożona grzywną i karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, czyli więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1–3 k.k.

W zakresie przestępstw pozakodeksowych można wskazać także inne przykłady, kiedy wybór między podstawą z art. 60 § 6 k.k. a podstawą z art. 60 § 7 k.k. jest problematyczny. Art. 278 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 422, z późn. zm.) przewiduje przestępstwo zagrożone wyłącznie karą pozbawienia wolności do lat 2. Nadzwyczajne złagodzenie kary w wypadku tego czynu opiera się na zasadach określonych w art. 60 § 6 pkt 4 k.k., gdyż tak nakazuje bezsporna wykładnia językowa.

Prowadzi to jednak do paradoksalnych skutków. Zgodnie z art. 60 § 6 pkt 4 k.k., nadzwyczajne złagodzenie będzie polegało na wymierzeniu grzywny lub kary ograniczenia wolności. A przecież gdyby ustawodawca przewidział dla tego czynu surowsze zagrożenie,

czyli grzywnę orzekaną łącznie z karą pozbawienia wolności do lat 2, nadzwyczajne złagodzenie polegałoby wyłącznie na zastosowaniu środka karnego. Czyn zagrożony surowszą karą podlegałby więc łagodniejszym rygorom. Sprawca czynu zagrożonego taką kumulatywną karą, np. czynu z art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.), powodującego znaczną szkodę, jest więc potencjalnie w lepszej sytuacji niż sprawca czynu, w wypadku którego ustawa nie przewiduje obowiązku orzekania grzywny.

Analogicznie art. 147a ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1486, z późn. zm.) przewiduje za statutowany w nim występki (samowolne opuszczenie wyznaczonego miejsca wykonywania obowiązków służbowych) wyłącznie karę pozbawienia wolności do roku. Co za tym idzie czyn taki podlegałby zakresowi art. 60 § 6 pkt 4 k.k., identycznie jak znacznie groźniejsze przestępstwa, zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, łącznie z czynami, które doprowadziły do śmierci człowieka (jak czyn z art. 165 § 4 k.k.). Tymczasem czyny zagrożone grzywną i karą pozbawienia wolności do lat 2 (a więc karą ponad dwa razy surowszą niż przewidziana w art. 147a ust. 3 powołanej ustawy) podlegają zakresowi art. 60 § 7 k.k., czyli są traktowane znacznie łagodniej.

Z uwagi na powyższe należało dokonać modyfikacji w art. 60 § 6 i 7 k.k., tak aby stworzyć jeden spójny model wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, obejmujący zarówno przestępstwa kodeksowe, jaki i pozakodeksowe – z zachowaniem spójności systemowej.

Dodanie § 7a ma na celu przede wszystkim umożliwienie stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadku czynów zagrożonych wysoką samoistną grzywną. Trudno bowiem uznać za przemyślane, że ustawodawca nie przewidział w tym wypadku możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary. Skoro dopuszczalne jest nadzwyczajne złagodzenie kary w wypadku czynów zagrożonych alternatywnie lub kumulatywnie grzywną, oznacza to, że nawet najniższa znana ustawie grzywna (100 zł) byłaby wówczas karą nadmiernie surową. Toteż art. 60 § 7 k.k. przewiduje, że nadzwyczajne złagodzenie kary za takie występkę polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku. Tymczasem brak jest możliwości zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary do występki takich np. jak określony w art. 31 ust. 5 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2021 r. poz. 133, z późn. zm.). Czyn ten jest zagrożony samoistną grzywną, której dolna granica wynosi 25 000 zł. W obecnym stanie prawnym można zatem nadzwyczajnie złagodzić grzywnę w wysokości 100 zł, ale nie

można złagodzić grzywny w wysokości 25 000 zł. Projektowany art. 60 § 7a k.k. ma zmienić tę paradoksalną sytuację.

Projekt przewiduje również zmiany w art. 60 § 3 k.k. (tzw. mały świadek koronny) przez uzależnienie stosowania tej instytucji, analogicznie do art. 60 § 4 k.k., od wniosku prokuratora. Zmiana ta stanowi również odpowiedź na postulaty Rzecznika Praw Obywatelskich, który proponował ujednoczenie przepisów o tzw. małym świadku koronnym.

Należy podkreślić, że projekt nie uzależnia zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary od wniosku prokuratora, a jedynie uzależnia jej obligatoryjne zastosowanie od jego wniosku. Sąd nadal bez wniosku prokuratora będzie mógł nadzwyczajnie złagodzić karę na zasadach ogólnych, np. jeżeli sprawca ujawni wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, gdyż może to zostać ocenione jako „postawa sprawcy”, o której mowa w art. 60 § 2 pkt 2 k.k.

Projekt zmian w tym przepisie zwiększa, a nie zmniejsza, zakres uznania sędziowskiego, gdyż sąd nie będzie zobowiązany do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w każdym przypadku (co obecnie ogranicza zakres uznania sędziowskiego, obligując sąd do nadzwyczajnego złagodzenia kary zawsze, kiedy spełnione są przesłanki 60 § 3 k.k.), a wyłącznie, jeżeli taki wniosek złoży prokurator. W przypadku braku takiego wniosku sąd zawsze będzie mógł karę nadzwyczajnie złagodzić na zasadach ogólnych.

12. Założeniem wprowadzanych zmian jest także zrationalizowanie odpowiedzialności karnej, które zakłada zasadniczo odmienne podejście do przestępczości drobnej, a przede wszystkim incydentalnej, w porównaniu do sprawców powrotnych, niepoprawnych, którzy z popełniania czynów zabronionych uczynili sobie źródło dochodu. W stosunku do tej drugiej grupy sprawców należy preferować podejście oparte na stosowaniu surowszych kar izolacyjnych, które mają w założeniu w sposób kompleksowy realizować ustawowe dyrektywy wymiaru kary. Chodzi tu zarówno o oddziaływanie szczególnoprewencyjne, przejawiające się w przyjęciu tezy, wedle której w stosunku do tej kategorii sprawców jedynie intensywne oddziaływanie w warunkach penitencjarnych jest w stanie skutkować wzbudzeniem pożądanych społecznie postaw, a w szczególności powstrzymaniem się od ponawiania zachowań sprzecznych z prawem, jak i o oddziaływanie ogólnoprewencyjne, polegające na unaocznieniu społeczeństwu nieopłacalności takich czynów oraz tego, że ich popełnianie będzie spotykało się z surową karą. Kierując się tymi założeniami proponuje się zaostrzenie warunków odpowiedzialności karnej wobec sprawców w najwyższym stopniu niepoprawnych,

czyli wielokrotnych recydywistów (art. 64 § 2 k.k.). Są to sprawcy, którzy przynajmniej trzykrotnie zostali skazani na kary pozbawienia wolności, a mimo to w świetle aktualnie obowiązującej regulacji art. 64 § 2 k.k. mogą liczyć na wymierzenie kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo w dolnych granicach jej wymiaru – w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Projekt przewiduje zatem, że wobec takich sprawców sąd będzie musiał wymierzyć karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w granicach od wysokości dolnego ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w przypadku występków do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Tak ukształtowana sankcja, w ocenie projektodawcy, pozwoli na zrealizowanie zamierzonych celów w zakresie oddziaływania kary na tę kategorię sprawców, znacząco przyczyniając się do ograniczenia rozmiarów zjawiska recydywy wielokrotnej.

Projekt zmienia konsekwencje prawne spełnienia przesłanek recydywy z art. 64 § 1 k.k. W takim wypadku sąd będzie zobowiązany wymierzyć karę powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Sąd nadal nie będzie miał jednak obowiązku wymierzenia kary pozbawienia wolności.

Wprowadzona zostaje również szczególna postać recydywy. Zgodnie z projektowanym art. 64a k.k. „fundamentem” instytucji prowadzącej do nadzwyczajnego obostrzenia kary względem wskazanej wyżej kategorii sprawców jest układ dwóch umyślnych przestępstw: zbrodni zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, popełnionych przez tego samego sprawcę: przestępstwa uprzedniego, za które skazano daną osobę na karę pozbawienia wolności, i ponownego, popełnionego przez tę osobę w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary za przestępstwo pierwsze. W takim wypadku kara będzie wymierzona w granicach nie niższych od wysokości dolnego zagrożenia zwiększonego o połowę, a przypadku występków do najwyższego ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Sąd będzie zobligowany do wymierzenia kary pozbawienia wolności, a więc nie będzie mógł na podstawie art. 37a k.k. orzec grzywny lub kary ograniczenia wolności za przestępstwo określone w art. 198 k.k., co stanowi istotne zwiększenie prawnokarnej ochrony przed popełnianiem takich przestępstw.

Zarówno doświadczenia praktyczne, o których była mowa wyżej, jak i wyniki znanych badań kryminologicznych prowadzą do jednoznacznego wniosku, że jedynie obligatoryjne podwyższenie dolnej granicy ustawowego zagrożenia wywiera oczekiwane oddziaływanie generalno-prewencyjne, w szczególności na płaszczyźnie oddziaływania ustawy, podwyższając

w sposób pewny, a nie jedynie prawdopodobny, „koszt” przestępczego zachowania, który sprawca będzie musiał ponieść dopuszczając się karalnego bezprawia w warunkach skutkujących modyfikacją granic ustawowego zagrożenia. Projektowana zmiana spowoduje zaostrzenie kary za rzeczywiście najgroźniejsze akty bezprawia popełniane przez sprawców powrotnych, atakujące jedno z najistotniejszych dóbr prawem chronionych, jak i charakteryzujące się najbardziej nagannym sposobem działania sprawcy, w odniesieniu do których potrzeba w zakresie wzmocnienia ochrony prawnej atakowanych dóbr, jak i wzmocnienia oddziaływania prewencyjnego, jest w szczególności uzasadniona. Proponowanemu rozwiązaniu nie sprzeciwia się limitująca funkcja winy. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku recydywistów występuje co do zasady zwiększony stopień zawinienia. Zlekceważenie ostrzeżenia, jakim jest uprzednie ukaranie i odbycie kary, wskazuje, że sprawca mimo wymaganej wobec niego świadomości obowiązywania normy sankcjonowanej oraz świadomości normy sankcjonującej, która w przypadku zmaterializowania się przesłanek recydywy przewiduje wyższą karę, nie powstrzymał się od popełnienia przestępstwa, mimo posiadania świadomości zarówno tego, co może zrobić oraz jak jego zachowanie z punktu widzenia wymogów społecznych i prawnych zostanie ocenione. W związku z wprowadzeniem nowego rodzaju instytucji recydywy projekt określa limit czasowy minimalnego okresu odbycia kary pozbawienia wolności jako warunku formalnego dopuszczalności zastosowania wobec skazanego dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia. Projekt zrównuje w tym zakresie sytuację prawną skazanego w warunkach art. 64a k.k. z sytuacją prawną skazanego określonego w art. 64 § 2 k.k., bowiem w art. 78 § 2 k.k. przewiduje, że można go warunkowo zwolnić po odbyciu trzech czwartych kary pozbawienia wolności.

Postać recydywy przewidziana w proponowanym art. 64a k.k. ma charakter *lex specialis* wobec istniejących już w polskim porządku prawnym instytucji recydywy specjalnej zwykłej i recydywy specjalnej szczególnej, określonych w art. 64 § 1 i 2 k.k. Intencją projektodawcy nie jest bowiem modyfikowanie ogólnych zasad odpowiedzialności karnej przestępców powrotnych, lecz specyficzne i adekwatne do charakteru tej kategorii czynów zabronionych uregulowanie zaostrzonej odpowiedzialności karnej sprawców powracających do przestępstwa zbrodni zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub przestępstwa przeciwko wolności seksualnej zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat. Są to bowiem czyny o takim stopniu społecznej szkodliwości i zakresie naruszenia najgłębszej sfery prywatności, że podstawowym środkiem oddziaływania karnego wobec sprawców powrotnych powinna być długotrwała izolacja penitencjarna, która ponadto jest w stanie zabezpieczyć

społeczeństwo przed potencjalnym niebezpieczeństwem grożącym ze strony sprawcy. Biorąc pod uwagę wskazane ratio legis odrębnego uregulowania recydywy w stosunku do sprawców ww. przestępstw należy również odnieść się do normatywnej relacji projektowanego art. 64a k.k. i aktualnie istniejących w art. 64 § 1 i 2 k.k. postaci recydywy.

Projektowany przepis art. 64a k.k. przewiduje odrębne, surowsze zasady wymierzania kary wyłącznie wobec sprawców tam określonych, działających w warunkach wskazanych w tym przepisie. Tak więc dotyczy on odpowiedzialności sprawcy uprzednio skazanego za zbrodnię zabójstwa w związku ze zgwałceniem lub za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, na karę pozbawienia wolności, który popełnił w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary ponownie ww. przestępstwo. Tylko zatem wobec takiego sprawcy sąd w oparciu o tę podstawę prawną powinien wymierzyć karę pozbawienia wolności w granicach powyżej wysokości dolnego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w przypadku występku do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W sytuacjach nieuregulowanych w projektowanym art. 64a k.k., wobec sprawców działających w warunkach recydywy znajdują zastosowanie ogólne unormowania wskazane w art. 64 § 1, 2 i 3 k.k.

Jeżeli więc sprawca uprzednio skazany w warunkach art. 64 § 1 k.k., lecz nie za przestępstwa wymienione w art. 64a k.k., a za inne wskazane w katalogu z art. 64 § 2 k.k. in principio, popełni następnie np. przestępstwo zgwałcenia (wymienione w katalogu ponownie popełnianych przestępstw w art. 64 § 2 k.k.), będzie ponosić surowszą odpowiedzialność z art. 64 § 2 k.k., gdyż art. 64a k.k. w takim przypadku nie będzie miał zastosowania.

Projekt wprowadza również zmiany w unormowaniu multirecydywy (art. 64 § 2 k.k.). W obecnym stanie prawnym przepis ten obliguje sąd do wymierzenia kary pozbawienia wolności, ale jej dolna granica wzrasta tylko o miesiąc, co należy uznać za rozwiązanie niewystarczające, stanowiące istotny błąd ustawodawcy i przejaw liberalnego trendu w polityce kryminalnej w stosunku do wielokrotnych recydywistów, którego projektodawca nie popiera. Obowiązujące rozwiązanie należy ocenić krytycznie, w szczególności pod względem prewencji indywidualnej i funkcji ochronnej prawa karnego, gdyż mamy do czynienia ze sprawcą, który popełnia umyślne przestępstwo co najmniej po raz trzeci.

Charakter dostosowawczy ma zmiana art. 79 § 1 k.k., który określa minima wymagane do przedterminowego zwolnienia przy karach pozbawienia wolności, które nie podlegają łączeniu. Projekt przewiduje, że w przypadku skazania na podstawie projektowanego 64a k.k., podobnie jak przy skazaniu w warunkach multirecydywy, przestępczości zawodowej, zorganizowanej

lub terrorystycznej, choć za jedno z przestępstw niepozostających ze sobą w zbiegu, za które orzeczono kary pozbawienia wolności niepodlegające łączeniu, jest wymagane odbycie minimum 3/4 sumy wszystkich przeznaczonych do odbycia kar pozbawienia wolności. Zmianą o charakterze wynikowym jest również projektowany art. 80 § 2 k.k., który określa minimalny okres próby przy warunkowym zwolnieniu z odbywania terminowej kary pozbawienia wolności. Podobnie jak w przypadku skazanych w oparciu o art. 64 § 2 k.k., względy prewencji indywidualnej zadecydowały o wydłużeniu minimalnego okresu próby do 3 lat względem skazanych na podstawie projektowanego 64a k.k. Konsekwentnie projektodawca przewiduje obligatoryjne oddanie pod dozór skazanego w oparciu o projektowany art. 64a k.k. w razie zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, co umożliwi wzmocnienie oddziaływania wychowawczego w okresie próby.

13. Proponuje się wydłużyć okres zatarcia skazania przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności z 6 miesięcy do 1 roku od zakończenia okresu próby. Okres ten został skorelowany z wydłużonym, rocznym terminem do zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, przewidzianym w art. 75 § 4 k.k. W okresie tym sąd może podjąć prawomocną decyzję w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności. W razie bezskutecznego upływu tego terminu skazanie ulega zatarciu z mocy prawa, chyba że zachodzi sytuacja określona w art. 108 k.k., tj. sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również, jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo. Trudno bowiem uznać za racjonalne, aby skazanie na karę pozbawienia wolności (choćby z warunkowym zawieszeniem jej wykonania), a tym samym za przestępstwo o relatywnie większym stopniu społecznej szkodliwości, było traktowane pod względem zatarcia skazania w sposób bardziej uprzywilejowany niż skazanie na kary łagodniejsze (ograniczenie wolności, grzywna). Do tego prowadziłyby przyjęcie, że skazania na kary wolnościowe mają figurować w Krajowym Rejestrze Karnym jako niezatarte (art. 108 k.k.), a skazania za poważniejsze przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania – nie.

14. Projektodawca proponuje uchylenie przepisu art. 75a k.k., przewidującego możliwość – zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności – zamiany jej na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę. Regulacja ta wzbudzała w doktrynie kontrowersje. Zarzucano jej w szczególności, że jest ona oparta na sprzecznym wewnątrznie założeniu. Zgodnie bowiem z art. 58 § 1 k.k. wymierzenie skazanemu kary pozbawienia wolności z

warunkowym zawieszeniem jest możliwe tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie mogą spełnić celów kary. Stosowanie art. 75a § 1 k.k. aktualizuje się wtedy, gdy zachodzą przesłanki do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, a więc gdy prognoza kryminologiczna okazała się nietrafna, zatem nie tylko orzeczenie kar innych niż kara pozbawienia wolności nie wchodziło w rachubę w czasie orzekania, lecz także zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności okazało się nieuzasadnione. W okresie próby wystąpiła okoliczność, która uzasadnia zarządzenie wykonania kary, i w takiej sytuacji ustawodawca dopuszcza rezygnację z wykonania kary pozbawienia wolności i jej zamianę na grzywnę albo karę ograniczenia wolności przy założeniu, że cele kary zostaną w ten sposób spełnione. Decyzja o dokonaniu opartej na art. 75a § 1 k.k. zamiany kary jest w istocie podważeniem trafności zapadłego w sprawie wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (por. Z. Zoll (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, Lex/el. 2016, t. 1 do art. 75a). Z tych względów zasadna jest rezygnacja z instytucji zamiany kary pozbawienia wolności na karę wolnościową na etapie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej.

Konsekwencją uchylecia art. 75a k.k. jest również uchYLECIE odpowiadających mu instytucji epizodycznych określonych w art. 16 i art. 17 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

15. Warunkowe przedterminowe zwolnienie w swojej istocie stanowi warunkową rezygnację z wykonania części (reszty) orzeczonej kary pozbawienia wolności, a także jest poddaniem sprawcy procesowi resocjalizacji w warunkach kontrolowanej wolności. Dla określenia istoty warunkowego zwolnienia z odbywania reszty kary pozbawienia wolności warto odwołać się do uchwały SN w pełnym składzie Izby Karnej z 11 stycznia 1999 r. (I KZP 15/98, OSNKW 1999, nr 1-2, poz. 1), w której stwierdzono, że dopóki decyzji o warunkowym przedterminowym zwolnieniu nie podjęto, dopóty nie można mówić o nabyciu przez osobę skazaną uprawnień, które mogłyby podlegać ochronie w świetle konstytucyjnej zasady ochrony praw słusznie nabytych. Upływ określonego quantum kary nie tworzy jeszcze bowiem po stronie skazanego żadnego roszczenia (uprawnienia) czy choćby samej ekspektatywy warunkowego zwolnienia, które mogłyby podlegać ochronie. O tego typu skutkach można byłoby mówić jedynie wówczas, gdyby po odbyciu określonej części kary istniał obowiązek warunkowego zwolnienia skazanego po tym właśnie okresie (por. aprobująca glosa W. Wróbla, Państwo i Prawo 3/1999, s. 103). Na tym samym stanowisku stanął TK w wyroku z 10 lipca 2000 r. (SK 21/99, OTK 2000, nr 5, poz. 144), wskazując, że Kodeks karny i Kodeks karny

wykonawczy nie kształtują instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia jako prawa podmiotowego skazanego. To sąd, zgodnie z art. 77 i art. 78 k.k., może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary skazanego na karę pozbawienia wolności po spełnieniu przewidzianych w tych przepisach przesłanek. Warunkowe przedterminowe zwolnienie jest zawsze fakultatywne. Nie może więc być zatem mowy o „przyznaniu prawa do warunkowego przedterminowego zwolnienia”. Upływ wymaganego quantum kary stanowi tylko jedną z przesłanek warunkowego przedterminowego zwolnienia, konieczną, aby doszło w ogóle do rozpoznania wniosku. Spełnienie tej przesłanki nie oznacza jednak, że zwolnienie warunkowe zostanie skazanemu udzielone. Decydują o tym przesłanki materialne, określone w art. 77 k.k. Nie można zatem mówić o prawie do przedterminowego warunkowego zwolnienia, gdyż instytucja ta ma służyć realizacji racjonalnej polityki karnej.

Biorąc pod uwagę taki charakter prawny tej instytucji, projektodawca uznał, że w określonych, szczególnych i wyjątkowych sytuacjach powinno być prawnie możliwe wyłączenie możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności (art. 77 § 3 i 4 k.k.), ale takie wyłączenie nie będzie miało charakteru obligatoryjnego.

Proponowana instytucja zakazu warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności stanowić będzie ograniczenie korzystania z dobrodziejstwa przedmiotowego środka probacyjnego. Nieredukowalne dożywotnie pozbawienie wolności będzie mogło być wymierzone, jeżeli sprawca przed popełnieniem przestępstwa był już prawomocnie skazany za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat (art. 77 § 3 k.k.). Zakaz warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności będzie mógł być orzeczony również w innym przypadku – jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, że jego pozostawanie na wolności spowoduje trwale niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób (art. 77 § 4 k.k.).

Wyrazić należy pogląd, że w wypadku skazania na dożywotnie pozbawienie wolności za przestępstwo popełnione po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę

pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat z założenia trudno przyjąć, że sprawca mógłby skorzystać z takiego dobrodziejstwa. O możliwości wyłączenia warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności będzie decydować negatywna prognoza społeczno-kryminologiczna, tj. prognoza co do funkcjonowania skazanego w warunkach wolnościowych, nie zaś prognoza penitencjarna, tj. odnosząca się do dalszego funkcjonowania skazanego w zakładzie karnym. Orzeczenie zakazu warunkowego przedterminowego zwolnienia ma na celu skuteczną ochronę społeczeństwa przed szczególnie brutalnymi przestępstwami popełnianymi przez osoby, które w przeszłości już się takich czynów dopuściły, a w ocenie sądu zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że dopuszczą się ich ponownie. Projektowane rozwiązanie powinno zatem znaleźć zastosowanie wobec najbardziej niebezpiecznych sprawców, w przypadku których zarówno względy sprawiedliwościowe, jak i prewencyjne przemawiają przeciwko warunkowemu przedterminowemu zwolnieniu. W odniesieniu do takich przypadków priorytetowe znaczenie ma aspekt eliminacyjny kary pozbawienia wolności.

16. Projekt przewiduje wydłużenie okresu odbywania kary, po upływie którego skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności może ubiegać się o uzyskanie warunkowego przedterminowego zwolnienia z 25 do 30 lat (art. 78 § 3 k.k.). Należy mieć na uwadze, że orzeczenie kary najsurowszej, która zasadniczo ma mieć w systemie prawnym charakter eliminacyjny, musi w praktyce zakładać odpowiednio długotrwałe oddziaływanie szczególnie i ogólnoprewencyjne. W literaturze zwraca się uwagę na wyjątkowość kary dożywotniego pozbawienia wolności, mimo że nie ma ona charakteru normatywnego w sensie wyraźnej ustawowej deklaracji (tak m.in. L. Wilk, *Kara dożywotniego pozbawienia wolności*, s. 21–22; J. Lachowski, *Zasady wymierzania kar*, s. 25–26). Z założenia zatem wymierzenie kary najsurowszej ma na celu trwałą, w założeniu, eliminację sprawcy z życia społecznego wynikającą z rozmiarów kary, jak i przewidywanego procesu prizonizacji, polegającego na zmianach w osobowości skazanego prowadzących do jego przywyknienia do funkcjonowania w izolacji i utracie zdolności do samodzielnego funkcjonowania poza zakładem karnym (por. wyr. SA w Krakowie z 19.5.2009 r., II AKa 79/05). W związku z powyższym wskazuje się, że karę tę należy wymierzać za popełnienie najcięższych zbrodni, gdy okoliczności obciążające zdecydowanie przeważają nad okolicznościami łagodzącymi, skazany jest zdemoralizowany do tego stopnia, że osiągnięcie w jego przypadku celów wychowawczych kary jest co najmniej problematyczne i zasadniczym zadaniem kary jest długotrwała izolacja skazanego jako osoby niebezpiecznej, aby zabezpieczyć przed nim społeczeństwo (por. wyr. SA w Warszawie z

14.11.2012 r., II AKa 279/12, Legalis; wyr. SA w Katowicach z 29.06.2012 r., II AKa 84/12, KZS 2012, Nr 12, poz. 69). Nie można przy tym tracić z pola widzenia ewentualnej możliwości poczynienia takich postępów w resocjalizacji skazanego i braku przeciwskażeń z punktu widzenia społecznego oddziaływania kary, które uzasadniałyby skorzystanie przez niego z dobrodziejstwa warunkowego zwolnienia. Biorąc jednak pod uwagę wyjątkowość kary dożywotniego pozbawienia wolności, niezbędne jest ustanowienie odpowiednio długiego okresu bezwzględnej izolacji penitencjarnej skazanego. W ocenie projektodawcy aktualnie obowiązujący okres 25-letni jest zbyt krótki w relacji do zakładanego eliminacyjnego charakteru tej kary. Z tego względu, że konieczne jest – dla zachowania wyjątkowego charakteru oddziaływania tej sankcji karnej – wydłużenie okresu odbycia kary niezbędnego do ubiegania się o warunkowe zwolnienie do 30 lat. Zmiana ta jest również powiązana z wydłużeniem do 30 lat kary terminowej pozbawienia wolności.

Proponowany przepis jest zgodny z art. 3 Konwencji o ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Bodein przeciwko Francji, nr skargi 40014/10. W wyroku z dnia 13 listopada 2014 r., wydanym w składzie 7 sędziów, Trybunał uznał, że system prawa francuskiego w zakresie regulującym karę dożywotniego pozbawienia wolności nie narusza gwarancji z art. 3 Konwencji, mimo że skazany będzie miał możliwość ewentualnej korekty orzeczonej kary dożywotniego pozbawienia wolności dopiero po odbyciu 30 lat pozbawienia wolności. Ponadto należy zauważyć, że w obecnym stanie prawnym sąd może wyznaczyć nawet dłuższy niż 30-letni okres, po którym skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności będzie mógł ubiegać się o warunkowe zwolnienie, a w doktrynie nie są zgłaszane zastrzeżenia co do zgodności art. 77 § 2 k.k. z prawem międzynarodowym.

Te same założenia przyświecały również koncepcji wydłużenia okresu próby w razie warunkowego zwolnienia skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Z uwagi na eliminacyjny z założenia charakter tej kary sytuacje zastosowania dobrodziejstwa warunkowego zwolnienia z jej dalszego wykonywania powinny być wyjątkowe i obwarowane szczególnymi warunkami. Pośród nich najważniejsze bodaj znaczenie ma odpowiednio długotrwały okres próby, pozwalający na weryfikację zasadności przyjętej wobec skazanego pozytywnej prognozy kryminologicznej, w razie nieprzestrzegania przez niego porządku prawnego. W takim wypadku konieczne jest, szczególnie w wypadku kary najsurowszej,

zagwarantowanie możliwości ponownego osadzenia skazanego, również w celu zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwu. Skoro w założeniu okres próby ma odpowiadać czasowi pozostałemu do odbycia kary (art. 80 § 1 k.k.), to tym bardziej zasada ta powinna być odnoszona do kary najsurowszej. Co więcej, w tym wypadku, ze względu na eliminacyjny charakter tej kary, ze wszech miar zasadne jest odstąpienie od jakichkolwiek wyjątków i limitów czasowych. Skazany na karę najsurowszą, który skorzystał z dobrodziejstwa warunkowego probacyjnego opuszczenia miejsca izolacji, powinien mieć nieustanny pozytywny bodziec do kształtowania swoich postaw społecznych i wykazania, że zasługuje na daną mu przez sąd penitencjarny szansę. Z tych przyczyn proponuje się, aby w razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności okres próby również trwał dożywotnio (art. 80 § 3 k.k.).

17. Kara łączna.

Zmiany wprowadzone projektem do rozdziału IX Kodeksu karnego – Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych mają charakter dostosowawczy i redakcyjny, w szczególności korygują rozwiązania ustawowe w związku z wykładnią prezentowaną w praktyce orzeczniczej i poglądach doktryny. Wieloletnie obowiązywanie tych regulacji w polskim prawie karnym, do roku 2015 oraz od roku 2020, daje asumpt do wszechstronnej i pogłębionej oceny ich stosowania w perspektywie skutecznej realizacji sprawiedliwościowych oraz prewencyjnych celów prawa karnego.

W art. 85 k.k. proponuje się dokonanie zmian o charakterze doprecyzowującym i redakcyjnym. Mimo że wykładnia gramatyczna i systemowa przepisu § 1 nie pozostawia wątpliwości, że przesłanką orzeczenia kary łącznej jest popełnienie więcej niż jednego przestępstwa zanim zapadł pierwszy, chociażby nieprawomocny wyrok, co do któregośkolwiek z tych właśnie przestępstw, a instytucja zbiegu przestępstw, będąca konieczną przesłanką orzeczenia kary łącznej, ma charakter czysto materialny, w orzecznictwie sądowym pojawiała się koncepcja tzw. „konfiguracyjnej” interpretacji tego przepisu. Polegała ona na tym, że jeżeli relacje między kilkoma wyrokami, co do których analizowane są podstawy do wydania wyroku łącznego, stwarzają możliwość rozwiązań alternatywnych, to należy wybierać taki wariant, który stanowi rozstrzygnięcie dla oskarżonego najkorzystniejsze w zakresie możliwości orzeczenia kary łącznej (por. np. wyr. SN z 28 października 1993 r. III KRN 238/93, OSNKW 1994, z. 1-2, poz. 11; post. SN z 4 listopada 2003 r., V KK 233/03, OSNKW 2004, z. 1, poz. 6). Aktualnie orzecznictwo sądowe uległo ujednoczeniu od czasu podjęcia przez SN mającej moc zasady prawnej uchwały z 25 lutego 2005 r. (I KZP 36/04, OSNKW 2005, z. 2, poz. 13),

jednakże biorąc pod uwagę przyczyny pojawiających się uprzednio wątpliwości projektodawca uznał, że należy wyraźnie dookreślić chronologiczny, temporalny porządek zapadających wyroków.

Ponadto projektodawca zdecydował się na osobne uregulowanie w art. 85 § 2 k.k. kwestii łączenia, w wypadkach wskazanych w ustawie, kar innego rodzaju, podlegających łączeniu. Przyczyną takiego umiejscowienia tej regulacji jest zaznaczenie jeszcze dalej idącej wyjątkowości takiej możliwości (por. zmiana art. 87 k.k. ograniczająca możliwość łączenia kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności), przy uwzględnieniu analogicznego brzmienia art. 66 k.k. z 1969 r. Jednocześnie kwestie łączenia kar orzeczonych przez sądy właściwe w sprawach karnych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej proponuje się uregulować osobno, w przepisie odnoszącym się do materialnoprawnych zagadnień dotyczących orzekania kary łącznej w wyroku łącznym. Nie jest to bowiem pierwszoplanowa materia, z którą stykają się sądy rozważając kwestie łączenia kar; z założenia tego wychodził ustawodawca również poprzednio, zamieszczając tę regulację w uchylonym następnie art. 92a k.k. Konsekwencją zmiany art. 85 k.k. jest zmiana w przepisie art. 91 § 2 k.k.

Nowe brzmienie art. 85a k.k. ma na celu dostosowanie dyrektyw wymiaru kary łącznej do układu dyrektyw wymiaru kary za przestępstwo, przewidzianego w projektowanym art. 53 § 1 k.k.

Proponuje się również nadanie nowego brzmienia art. 86 k.k. Zamierzeniem projektodawcy jest doprecyzowanie i uściślenie przewidzianych w tym artykule rozwiązań normatywnych, a ponadto ujęcie ich w bardziej czytelnej redakcji.

W § 1 tego artykułu proponuje się zamieścić treść dotyczącą wyłącznie ogólnych granic wymiaru kary łącznej w odniesieniu do kar różnego rodzaju, dostosowując ją do nowych ustawowych granic terminowej kary pozbawienia wolności. W kolejnych jednostkach redakcyjnych następuje konkretyzacja tych uregulowań w szczególnych wypadkach. W projektowanym § 2 przewidziano sytuację, w której najwyższą z kar podlegających łączeniu jest kara 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 30 lat pozbawienia wolności. W takim wypadku, ponieważ są to kary w górnych granicach, które mogą być zgodnie z ustawą wymierzane, zasadniczo nie ma możliwości orzeczenia kary łącznej w wysokości powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa. Z tego względu projektowany przepis zakłada, że w rozpatrywanej sytuacji dolną granicę kary łącznej przyjmuje się w wysokości najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa. Projektowany przepis § 3 odnosi się do szczególnych wypadków, w których chociażby jedno

przestępstwo jest zagrożone karą grzywny przekraczającą 810 stawek dziennych i taka kara została wymierzona. Wówczas sąd stosuje zasady ogólne, tj. wymierza karę łączną grzywny powyżej najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny. W razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa jest równa lub wyższa niż 4500 stawek dziennych, sąd orzeka karę grzywny w tej wysokości jako karę łączną grzywny. W przeciwieństwie do aktualnej regulacji proponuje się utrzymać ogólną zasadę zakazującą pełnej absorpcji, w razie gdy najwyższa z kar grzywny wymierzonych za poszczególne przestępstwa nie przekracza 4500 stawek dziennych. Biorąc pod uwagę, że w odniesieniu do szeregu czynów zabronionych istnieje możliwość wymierzenia kary grzywny przekraczającej 810 stawek dziennych (por. np. art. 277b, art. 309 k.k.), wydaje się, iż właściwą cezurą, powyżej której karę łączną grzywny orzeka się w wysokości najwyższej kary jednostkowej, jest liczba 4500 stawek dziennych.

Projektodawca proponuje uzupełnienie normy wyrażonej w aktualnym przepisie § 2a tego artykułu – a według numeracji wynikającej z projektu § 5 – o odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów § 1–3. Chodzi o stosowanie przy orzekaniu kary łącznej grzywny wyrażonej kwotowo, np. zakazu pełnej absorpcji czy obliczenia wysokości grzywien określonych w § 3 przez odniesienie ich do grzywny wyrażonej kwotowo (przemnożenie liczby stawek przez wysokość stawki).

Treść przepisów § 4 i 6 została zmodyfikowana (aktualne § 2 i 3 tego artykułu) przez wyrażenie dwóch samodzielnych wypowiedzi w dwóch osobnych zdaniach, co lepiej odpowiada prawidłom języka polskiego.

Zmiana art. 87 k.k. wynika z konieczności wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r. (P 20/17, OTK-A 2019, poz. 29, Dz. U. z 2019 r. poz. 1135). Powyższym wyrokiem Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 87 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek połączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności po dokonaniu zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Trybunał wskazał w szczególności, że obligatoryjność i automatyzm mechanizmu przewidzianego w art. 87 § 1 k.k., nakazującego orzekanie w razie połączenia kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności kary łącznej pozbawienia wolności, prowadziły do wyłączenia sądowej gwarancji kontroli merytorycznej przesłanek pozbawienia wolności, a więc daleko idącej ingerencji w

jedną z fundamentalnych wartości o randze konstytucyjnej, jaką jest wolność osobista (art. 41 ust. 1 Konstytucji RP). W aktualnym stanie prawnym sąd – biorąc pod uwagę treść art. 87 § 1 k.k. – nie może w sposób dostateczny uwzględnić okoliczności konkretnej sprawy i odstąpić od orzekania łącznej kary pozbawienia wolności, choćby okazało się to in casu zasadne, np. ze względu na prognozę kryminologiczną, postawę skazanego czy też cele kary. Trybunał podniósł, że sąd karny, który orzeka o karze łącznej, nadal sprawuje wymiar sprawiedliwości; w związku z tym wydanie przez sąd wyroku łącznego stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Natomiast z uwagi na brzmienie art. 87 § 1 k.k. funkcja wymierzania sprawiedliwości w tym wypadku została sprowadzona w istocie do przeliczenia kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności oraz orzeczenia, w miejsce kar wymierzonych za zbiegające się przestępstwa, jednej kary łącznej pozbawienia wolności. Na skutek zobligowania sądu do łączenia z urzędu kar jednostkowych w ten sposób, że z mocy ustawy musiała zostać wymierzona kara jednego rodzaju, i to najsurowsza, skazany w rzeczywistości tracił gwarancję sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, co godzi w standard prawa do sądu zagwarantowany art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny stwierdził ponadto, że art. 87 § 1 k.k., stosowany w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, następczo zniweczył gwarancję swobody orzekania, w stopniu naruszającym zasadę sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości, wyrażoną w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP.

Analizując treść motywów wskazanych w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, usprawiedliwiona wydaje się konstatacja, że zasadniczymi założeniami aksjologicznymi przyjętego stanowiska były: krytyka braku możliwości indywidualizacji kary i odstąpienia od obligatoryjnego orzekania kary łącznej pozbawienia wolności oraz nieokreślenie w tym wypadku ustawowych kryteriów orzekania przez sąd kary najsurowszego rodzaju, jaką jest pozbawienie wolności.

Nie ulega wątpliwości, że orzekanie kary łącznej, w tym przez wydanie wyroku łącznego, stanowi sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, gdyż chodzi o określenie wobec oskarżonego (skazanego) rodzaju oraz wymiaru kary, która faktycznie i efektywnie ma być wobec niego wykonana. Sąd, orzekając karę łączną, nie ma jednak tak daleko idącej swobody jej określenia, jak ma to miejsce w odniesieniu do kar jednostkowych wymierzanych za poszczególne przestępstwa, kiedy to może on – kierując się w szczególności zasadami określonymi w art. 53 k.k. – podjąć decyzję co do wymierzenia kary określonego rodzaju oraz jej rozmiaru, adekwatnych ze względu na ogólne dyrektywy wymiaru kary. W odniesieniu do kary łącznej sąd jest bowiem związany rodzajem i rozmiarem wymierzonych kar jednostkowych

podlegających łączeniu, a tym samym ustawowe dyrektywy wymiaru kary łącznej mają węższy zakres, uwzględniający ograniczenia wynikające z orzeczonych kar jednostkowych (por. art. 85a, art. 86 § 1 k.k.). Kara łączna jest bowiem szczególną instytucją polskiego systemu prawa karnego, która w specyficzny sposób określa podstawy ujednoczenia, a w pewnym sensie redukcji, kumulacji lub sumowania konsekwencji wynikających z przypisania temu samemu sprawcy odpowiedzialności karnej za więcej niż jedno przestępstwo oraz wymierzenia za przypisane przestępstwa dwóch lub więcej kar (środków karnych). W takich przypadkach pojawia się potrzeba racjonalizacji konsekwencji związanych z orzeczeniem za wielość przestępstw wielości kar, które bez stosownego rozwiązania wprowadzonego do systemu prawa karnego, musiałyby – w razie spełnienia warunków do ich wykonania – podlegać sekwencyjnemu lub równoczesnemu wykonaniu.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia konstrukcyjne instytucji kary łącznej, wyrażone w art. 85 k.k. oraz w art. 86 § 1 k.k., nie ulega zatem wątpliwości, że ustawodawca wychodzi z jednoznacznego założenia, że wyboru rodzaju kary dokonuje sąd orzekając karę jednostkową, natomiast w ramach kształtowania kary łącznej sąd, łącząc kary jednorodziejowe, orzeka karę tego samego rodzaju i jej wymiar, która to kara podlega wykonaniu. Zgodnie z tym założeniem łączeniu podlegają kary jednorodziejowe, a więc kary grzywny, ograniczenia wolności i pozbawienia wolności (oraz odpowiednio jednorodziejowe środki karne – art. 90 § 2 k.k.). Wyjątkiem od tej zasady jest instytucja określona w art. 87 k.k., przewidująca w razie zbiegu kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności obowiązek orzeczenia kary łącznej w postaci pozbawienia wolności. W § 1 tego artykułu przewidziano taki obowiązek, a w § 2 obowiązek względny, uwarunkowany prognozowanym niskim wymiarem kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności.

Należy wyraźnie zaakcentować, że ratio legis rozwiązania przewidującego odstępianie od zasady jednorodziejowości łączonych kar, w odniesieniu do kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, jest przekonanie, iż nie można równocześnie wykonywać kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (tak trafnie np. P. Kozłowska-Kalisz, Komentarz aktualizowany do art. 87 Kodeksu karnego, LEX/el. 2020, t. 1). Wszystkie inne kary mogą być bowiem wykonywane w tym samym czasie, natomiast w odniesieniu do kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności jest to niemożliwe – muszą być one wykonywane sekwencyjnie, przy czym w pierwszym rzędzie wykonuje się karę pozbawienia wolności. Wykonywanie kary ograniczenia wolności nie stanowi bowiem negatywnej przesłanki w zakresie odbywania kary izolacyjnej (ale nie odwrotnie), co powoduje, że

postępowanie wykonawcze w odniesieniu do kary ograniczenia wolności ulega zawieszeniu (art. 15 § 2 k.k.w.) do czasu zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności.

W przypadku wykonywania długotrwałych kar pozbawienia wolności niejednokrotnie późniejsze wykonanie kary ograniczenia wolności byłoby po prostu niemożliwe. Tym też tłumaczy się aktualną regulację art. 87 § 1 k.k., nakazującą w warunkach określonych w tym przepisie orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności, oraz wyjątek z § 2 tego artykułu, przewidujący odstępianie od tego obowiązku w wypadku kar krótkoterminowych.

Uwzględniając zatem konieczność odstępiania od dotychczasowego automatyzmu w określaniu rodzaju orzekanej kary łącznej, wynikającą z rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, należy jednak przyjąć kryterium normatywne orzekania kary łącznej pozbawienia wolności, to jest kary surowszego rodzaju niż podlegająca łączeniu. Ma ono zapobiec dowolności sądu w orzekaniu kary łącznej surowszego rodzaju (np. łącząc jedną krótkoterminową karę pozbawienia wolności z wieloma karami ograniczenia wolności) oraz umożliwić poprawną kontrolę instancyjną orzeczonej kary łącznej.

Proponuje się zatem nadać przepisowi art. 87 k.k. następujące brzmienie:

„Art. 87. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności sąd wymierza karę łączną pozbawienia wolności, jeżeli ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności przyjmuje się, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.”.

Należy zwrócić uwagę, że proponowane kryterium ma jednoznaczny charakter, pozwalający na jego łatwą weryfikację w praktyce, wyraża ultima ratio kary pozbawienia wolności oraz stanowi w istocie jedyny racjonalny powód uzasadniający odstępianie – na etapie orzekania kary łącznej – od wymierzenia kary rodzajowo odpowiadającej karom podlegającym łączeniu.

Jest bowiem oczywiste, że w przypadku wykonywania długotrwałych kar pozbawienia wolności niejednokrotnie późniejsze wykonanie kary ograniczenia wolności byłoby po prostu niemożliwe. Tym też tłumaczy się aktualną regulację art. 87 § 1 k.k., nakazującą w warunkach określonych w tym przepisie orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności, oraz wyjątek z § 2 tego artykułu, przewidujący odstępianie od tego obowiązku w wypadku kar krótkoterminowych.

Wprowadzenie przedmiotowego kryterium do art. 87 k.k., jako odstępstwo od reguły przewidzianej w art. 85 § 1 k.k., znajdującej zastosowanie również do kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, ma ten walor, że sąd decydując się na orzeczenie jako kary łącznej pozbawienia wolności będzie dysponował określoną i wyraźną przesłanką, co pozwoli na jej jednoznaczną weryfikację w toku kontroli instancyjnej w razie zaskarżenia rozstrzygnięcia opartego na tym przepisie. Przesłanką tą jest przewidywana niemożność późniejszego wykonania kary wolnościowej ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia. Orzekanie w stosunku do osób skazanych na kary długoterminowego pozbawienia wolności kar łącznych w postaci kary izolacyjnej jawi się z reguły jako zasadne z racji przewidywanej niemożności wykonywania kar ograniczenia wolności po zwolnieniu z izolacji, a nawet gdyby taka ewentualność miała się ziścić – niskiego waloru szczególnoprewencyjnego wykonywania kary wolnościowej po upływie bardzo długiego czasu od jej orzeczenia, jak też istniejącego z reguły w odniesieniu to takich sprawców braku podstaw do wdrażania mechanizmów łagodzenia wymierzonych im kar. Wyjątek od zasady łączenia kar jednorodzących miałby zatem dostatecznie sprecyzowany charakter, co respektowałoby zasadę ultima ratio orzekania kary izolacyjnej, w sytuacji gdy nie została ona wymierzona za poszczególne przestępstwa, a ponadto odnosiłby się do sprawców najpoważniejszych przestępstw, skazanych na kary długoterminowe, co do których z reguły nie sposób sformułować pozytywnej prognozy kryminologicznej.

Proponowana koncepcja konstrukcji art. 87 k.k. opiera się na założeniu respektowania w jak najszerszym zakresie zasady łączenia jedynie kar jednorodzących. Po pierwsze bowiem minimalizuje to ewentualność orzeczenia łącznej kary najsurowszej – pozbawienia wolności, z połączenia kar różnego rodzaju. Ujęcie to respektuje zatem podstawową dla prawa karnego zasadę ultima ratio kary o charakterze izolacyjnym. Po drugie dąży do wykonania orzeczonych kar jednostkowych w takiej postaci, w jakiej zostały wymierzone za poszczególne przestępstwa (grzywna, kara ograniczenia wolności i pozbawienia wolności), co stanowi nadrzędną ideę wyrażoną w art. 85 § 1 k.k., przyświecającą konstrukcji kary łącznej. Po trzecie wreszcie redukuje możliwość swobodnego uznania sądu w kształtowaniu kary izolacyjnej w zakresie, w jakim nie została ona wymierzona w skazaniach za poszczególne czyny. Podkreślał to w uzasadnieniu wykonywanego wyroku Trybunał Konstytucyjny, wywodząc, że „w konstytucyjnym standardzie sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy nie mieści się sytuacja, w której ustawodawca wyłącza możliwość skutecznego wykonywania kary ograniczenia wolności, wcześniej prawomocnie orzeczonej przez niezawisły sąd, i nakazuje

sądowi, który ma obowiązek wydać wyrok łączny, obligatoryjnie zamienić tę karę na karę pozbawienia wolności po dokonaniu przeliczenia zgodnie z zasadami wskazanymi w ustawie” (uzasadnienie wyroku, pkt 4). Zaproponowane ujęcie art. 87 k.k. wypełnia warunki konstytucyjności wytyczone w przedmiotowym wyroku przez Trybunał Konstytucyjny, formułując jako regułę łączenie obydwu kar jednorodzących, a poczytując za wyjątek możliwość orzeczenia kary łącznej w postaci pozbawienia wolności. Projekt utrzymuje ponadto w zdaniu drugim art. 87 k.k. aktualnie obowiązujący przelicznik kary ograniczenia wolności na karę łączną pozbawienia wolności.

W konsekwencji uznać należy, że proponowane brzmienie art. 87 k.k. realizuje postanowienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., P 20/17, jednocześnie precyzując odstępstwo od łączenia kar jednorodzących, co ma dodatkowe znaczenie gwarancyjne.

Zmiana w treści przepisu art. 88 k.k. ma charakter dostosowujący, wynikający z wyeliminowania niniejszym projektem kary 25 lat pozbawienia wolności jako kary szczególnej.

Proponuje się również dokonać zmiany przepisu art. 89a § 1 k.k., która ma charakter merytoryczny, a jej celem jest doprecyzowanie zasad i zakresu zastosowania tego unormowania dotyczącego szczególnego wypadku łączenia kar, jeżeli chociażby jedną z kar jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. W projektowanej redakcji uwzględniono dwie szczególne sytuacje: gdy łączeniu podlegają dwie lub więcej kar pozbawienia wolności orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. oraz gdy kara pozbawienia wolności orzeczone na podstawie art. 60 § 5 k.k. podlega łączeniu z surowszą karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczoną bez zastosowania art. 60 § 5 k.k. lub bez zastosowania warunkowego zawieszenia jej wykonania. Zmiany powyższe powinny umożliwić jednoznaczne stosowanie przedmiotowego przepisu, bez potrzeby dokonywania jego daleko idącej wykładni, jak musi to mieć miejsce w obecnym stanie prawnym.

Proponuje się ponadto dodanie przepisu art. 91b k.k., który w sposób kompleksowy regulowałby materialnoprawne kwestie dotyczące kary łącznej związane z jej orzekaniem w wyroku łącznym. Wskazane w tym artykule zagadnienia aktualizują się bowiem wyłącznie w układzie procesowym orzekania kary łącznej w wyroku łącznym, przez co zasługują na odrębne potraktowanie. W § 1 pkt 1 tego artykułu przeniesiono regulację zawartą w uchylonym przepisie art. 91a k.k., odnoszącym się do braku przeszkód do wydania wyroku łącznego w

sytuacji gdy poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane. Z kolei w § 1 pkt 2 tego artykułu zawarto normę wyartykułowaną aktualnie w art. 85 § 2 k.k., zgodnie z którą wyrokiem łącznym nie obejmuje się kar orzeczonych wyrokami, o których mowa w art. 114a k.k.

W przekonaniu projektodawcy, z uwagi na istniejące rozbieżności w orzecznictwie sądowym, niezbędne jest wprowadzenie do tekstu normatywnego ustawy karnej normy przesądzającej to, że jeżeli w wyroku łącznym następuje połączenie kary poprzednio objętej karą łączną orzeczoną w wyroku skazującym lub sąd wydaje kolejny wyrok łączny, granice nowej kary łącznej w wyroku łącznym wyznaczają jedynie kary wymierzone za poszczególne przestępstwa, a nie poprzednio orzeczona kara łączna (art. 91b § 2 k.k.). Oznacza to ostateczne i jednoznaczne zerwanie z przyjmowaną niekiedy tzw. teorią śladu, która nie znajduje oparcia w ustawie, a w nieuzasadniony sposób ogranicza swobodę orzekania sądu co do wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym (por. np. wyr. SN z 6 września 2000 r., III KKN 340/00, LEX nr 51106; wyr. SN z 22 czerwca 2004 r., V KK 50/04, LEX nr 109520). Skoro kara łączna nie jest instytucją, której zastosowanie musi zawsze działać na korzyść oskarżonego, nie ma podstaw do wywodzenia powyższej teorii z prawomocności rozstrzygnięcia o karze łącznej, które utraciło moc. W tym zatem zakresie projektodawca zdecydowanie opowiada się za swobodą wymiaru kary łącznej w takich wypadkach w pełnym zakresie ustawowych granic i dyrektyw, przyjętą w odmiennej linii orzeczniczej sądów (por. np. post. SN z 22 lipca 2010 r., IV KK 162/10, OSNwSK 2010, poz. 1482; post. SN z 27 października 2014 r., V KK 263/14, LEX nr 1573980), a w związku z zaistniałymi rozbieżnościami w judykaturze pragnie nadać jej charakter normatywny.

18. Projekt przewiduje rozszerzenie zakresu art. 93c pkt 3 k.k., przewidującego możliwość orzekania środków zabezpieczających o przestępstwa określone w art. 200 § 3 k.k. (prezentacja małoletniemu poniżej lat 15 treści pornograficznych lub udostępnianie mu przedmiotów mających taki charakter albo rozpowszechnianie treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie mu się z nimi) oraz w art. 200 § 4 k.k. (prezentacja takiemu małoletniemu wykonania czynności seksualnej w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby).

19. Zmiany w zakresie przedawnienia

Proponuje się wydłużyć okres przedawnienia zbrodni zabójstwa z 30 do 40 lat (art. 101 § 1 pkt 1 k.k.). Art. 101 § 1 k.k. różnicuje okresy przedawnienia karalności w zależności od wagi przestępstwa (zgeneralizowanej oceny jego społecznej szkodliwości). Najdłuższy jest

okres przedawnienia karalności zbrodni zabójstwa, które jest niewątpliwie najcięższym przestępstwem o charakterze kryminalnym. Długość okresów przedawnienia zależy od określonej aksjologii polityki karnej państwa i może się zmieniać w czasie. Należy zaakcentować, że przedawnienie nie jest konstytucyjnie chronionym prawem obywatela, a wydłużenie jego terminów w trakcie biegu przedawnienia czynu nie narusza norm konstytucyjnych, a w szczególności art. 2 i art. 42 Konstytucji. Obywatel ma prawo oczekiwać, że będzie podlegał odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w art. 42 ust. 1 Konstytucji, lecz nie może jednocześnie oczekiwać korzyści, które mogłyby dla niego wynikać w związku z naruszeniem prawa ze względu na taką a nie inną politykę karną, bo ta może podlegać modyfikacjom. Inne podejście do instytucji przedawnienia prowadziłyby do premiowania tych przestępców, którzy wytrwale podejmują działania zmierzające do uniknięcia odpowiedzialności karnej (por. również wyrok TK z 15.10.2008 r., P 32/06, OTK-A 2008, z. 8, poz. 138). W ocenie projektodawcy społeczna szkodliwość tego przestępstwa i jego wyjątkowość, nawet na tle innych zbrodni, wymaga stosowania szczególnych instrumentów prawnych sprzyjających wykryciu sprawców zabójstw. W kontekście wydłużenia okresów przedawnienia zbrodni zabójstwa trzeba też zwrócić uwagę na stale zwiększające się możliwości wykrywcze organów ścigania, wynikające z rozwoju wiedzy i nauki oraz techniki kryminalistycznej, pozwalające na ustalanie sprawców czynów popełnionych przed wielu laty. Dotyczy to w dużej mierze spraw, w odniesieniu do których zabezpieczone ślady kryminalistyczne w ówczesnym stanie techniki nie pozwalały na poczynienie ustaleń co do prawdopodobnych sprawców, natomiast aktualnie możliwości takie istnieją. Wskazane względy uzasadniają propozycję wydłużenia o dziesięć lat okresu przedawnienia zbrodni zabójstwa.

Projekt wyłącza przedawnienie karalności oraz przedawnienie wykonania kary w odniesieniu do:

- przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5 k.k., popełnionych na szkodę małoletniego poniżej 15 lat,
- przestępstw określonych w art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3 k.k., popełnionych w związku ze zgwałceniem małoletniego poniżej 15 lat lub w związku ze zgwałceniem ze szczególnym okrucieństwem,
- przestępstw określonych w art. 197 § 4 lub 5 k.k., jeżeli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem,

- przestępstwa określonego w art. 156 § 1 k.k. i art. 197 § 4 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k., czyli jeżeli sprawca zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem lub zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15 umyślnie spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu.

Zgodnie z projektowanym art. 102 § 2 k.k., jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność procesową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione. Aby nie było wątpliwości w kwestii tego, która z takich czynności jest pierwszą, w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2017 r. poz. 1206, z późn. zm.) zostanie dodane unormowanie obligujące prokuratora do odnotowania w formie stosownego dokumentu (wzmianki) podjęcia pierwszej czynności procesowej zmierzającej do ustalenia, czy ww. przestępstwo zostało popełnione, co umożliwi sądowi określenie terminu przedłużenia przedawnienia, o którym mowa w projektowanym przepisie.

Wprowadzenie postulowanego rozwiązania będzie miało istotne znaczenie w postępowaniach przygotowawczych o złożonym, podmiotowo, jak i przedmiotowo, charakterze, w toku których dochodzi do ujawniania kolejnych czynów pozostających w bezpośrednim związku z tymi, które stanowią przedmiot toczącego się postępowania.

Zgodnie z wynikającą z art. 34 § 2 k.p.k. zasadą, znajdującą w pewnym zakresie odpowiednie zastosowanie w postępowaniu przygotowawczym (§ 107 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury), czyny pierwotne i czyny nowo ujawnione powinny być objęte tym samym postępowaniem. Projektowane rozwiązanie nadaje pierwszej czynności dowodowej ukierunkowanej na ustalenia dowodowe odnoszące się do nowego czynu charakter równorzędny z wszczęciem postępowania w rozumieniu obecnego brzmienia art. 102 k.k. (w projekcie objętego proj. art. 102 § 1 k.k.), co oznacza, że podjęcie takiej czynności będzie wywoływać skutek określony w tym przepisie, w postaci wydłużenia okresu przedawnienia karalności czynu.

Proponowane rozwiązanie jest w pełni uzasadnione względami pragmatycznymi, wprowadzając jednoznaczne kryterium warunkujące wydłużenie w takich przypadkach okresu przedawnienia karalności. Wskazywana w stosunku do niego alternatywa, polegająca na możliwości wydania postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego o nowo ujawniony czyn, aby następnie natychmiast połączyć to nowe postępowanie z postępowaniem już trwającym, jest przykładem generowania sformalizowanych czynności, w sposób zbędny

zwiększających obciążenie organów postępowania przygotowawczego, które nie sprowadza się wyłącznie do wydania decyzji o wszczęciu postępowania przygotowawczego, ale powiązane jest m.in. z potrzebą tworzenia nowych akt, kopiowania dokumentów, odnotowywania sprawy w systemach ewidencyjnych.

20. Proponuje się również ujednoczyć zasady zatarcia skazań w sytuacji gdy skazany popełnił kolejne przestępstwo zanim nastąpiło zatarcie skazania za przestępstwo popełnione wcześniej (art. 108 k.k.). Aktualne brzmienie art. 108 k.k. dla jednoczesności zatarcia wszystkich skazań statuuje warunek w postaci tego, aby przestępstwa, za które został on skazany, nie pozostawały w zbiegu. Przyjęto w związku z tym, że zbieg przestępstw, który wyłącza zasadę jednoczesności zatarcia wszystkich skazań, w sytuacji gdy sprawca został skazany za dwa lub więcej przestępstw, to tzw. realny (rzeczywisty) właściwy (niepomijalny) zbieg przestępstw. W drodze wnioskowania a contrario z art. 108 k.k. wynika, że w sytuacji gdy sprawca został skazany za dwa lub więcej przestępstw pozostających w rzeczywistym niepomijalnym zbiegu, za które wymierzono karę łączną lub wyrok łączny, dopuszczalne jest odrębne zatarcie każdego ze skazań (por. M. Królikowski, R. Zawłocki, Komentarz do art. 108 Kodeksu karnego, Legalis 2017, tezy II. 1, 2). W ocenie projektodawcy taka regulacja nie znajduje uzasadnienia merytorycznego i trudno ją uznać za sprawiedliwą. Nie ma powodu, aby w sytuacji gdy nastąpiło skazanie za wiele przestępstw, niektóre z nich ulegały wcześniejszemu zatarciu, a inne nie. Art. 108 k.k. powinien w jednolity sposób przesądzać o tym, że wobec skazanego za więcej niż jedno przestępstwo dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań – w chwili, gdy upływa najpóźniejszy termin zatarcia w odniesieniu do jednostkowego skazania. Tą myślą kierował się ustawodawca, usuwając wątpliwości co do szczególnego traktowania skazanych na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, nowelizując art. 76 k.k. w latach 2015 i 2016. Jeżeli sprawca popełnia więcej niż jedno przestępstwo, do czasu, gdy wszystkie skazania zostaną zatarte (upłynie najpóźniejszy termin zatarcia skazania w stosunku do któregośkolwiek z tych skazań), z punktu widzenia prawnej oceny jego dotychczasowej działalności przestępczej należy brać pod uwagę wszystkie dotychczasowe skazania, niezależnie od tego, czy niektóre rozstrzygnięcia mogą być wykonane (np. ze względu na upływ okresu próby). Tylko takie spojrzenie daje bowiem możliwość dokonania rzeczywistej i sprawiedliwej oceny dotychczasowego trybu życia skazanego oraz orzeczenia adekwatnych środków reakcji karnej za popełnione kolejne przestępstwo.

Z tych względów proponuje się odstąpić od wymogu niepozostawiania w zbiegu przestępstw, za które sprawca został skazany i przyjęcia w art. 108 k.k. jednolitej i czytelnej zasady, wedle której dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań wówczas, jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo.

21. Konieczne okazało się zmodyfikowanie kwantyfikatorów stopnia społecznej szkodliwości czynu, wskazanych w art. 115 § 2 k.k. W przepisie tym mowa jest bowiem jedynie o naruszonej dobrze prawnym, podczas gdy przestępstwa mogą być stypizowane jako przestępstwa z naruszenia dobra prawnego lub przestępstwa z jego zagrożenia (np. spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy – art. 174 k.k.). Należało więc uzupełnić redakcję tego przepisu o uwzględnienie rodzaju i charakteru zagrożonego dobra.

22. W obowiązującym art. 115 § 3 k.k. zawarto definicję legalną przestępstw podobnych, w której wskazano trzy kryteria podobieństwa przestępstw: 1) należą do tego samego rodzaju, 2) zostały popełnione z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, 3) zostały popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Dwa z wymienionych kryteriów mają charakter przedmiotowy, a trzecie – podmiotowy, gdyż odwołuje się do celu zachowania przestępczego sprawcy. Podkreślić należy, że wskazane w art. 115 § 3 k.k. kryteria są wyczerpujące, samodzielne i niezależne. Oznacza to, że w znacznej mierze to od decyzji ustawodawcy zależy, jakie przyjmie kryteria podobieństwa przestępstw, byleby tylko miały one merytoryczny charakter. Wybór tych kryteriów jest zaś uwarunkowany w zasadniczej mierze założeniami polityki kryminalnej państwa, służącej w tym wypadku wzmożonej walce z określonymi zachowaniami przestępnymi. Ustalenie podobieństwa przestępstw ma bowiem znaczenie w wypadku następujących trzech instytucji prawnych. Po pierwsze, popełnienie umyślnego przestępstwa podobnego do przestępstwa, za które sprawca był już skazany, stanowi jedną z przesłanek recydywy z art. 64 k.k. Po drugie popełnienie przez skazanego podobnego przestępstwa umyślnego jest jedną z przesłanek obligatoryjnego zarządzenia wykonania kary z art. 75 § 1 k.k. Po trzecie brak obawy ponownego popełnienia przestępstwa podobnego do tego, za które orzeczono środek karny, jest jedną z przesłanek uznania orzeczonego dożywotnio środka karnego za wykonany (art. 84 § 2a k.k.). Biorąc pod uwagę te względy, projektodawca uznał za potrzebne poszerzenie katalogu przedmiotowych kryteriów podobieństwa przestępstw o przestępstwa popełnione przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności stanowi

znamię kilku przestępstw stypizowanych w części szczególnej Kodeksu karnego (por. art. 280, art. 281, art. 289 § 3), może również być charakterystyczne dla popełnienia innych przestępstw, których znamiona ujęte są w bardziej ogólny sposób (np. utrwalenie wizerunku nagiej osoby – art. 191a k.k., doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej – art. 197 k.k., przerwanie ciąży lub doprowadzenie do jej przerwania – art. 153 k.k.). Popełnienie przestępstwa przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności jest zachowaniem o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, przy tym w sposób jednoznaczny charakteryzujące modus operandi sprawcy, stanowiąc o specyfice jego działalności przestępczej. Te cechy wskazanego sposobu działania przemawiają za zasadnością wyodrębnienia go jako osobnego przedmiotowego kryterium podobieństwa przestępstw, w celu jednolitego – niezależnie od okoliczności konkretnego wypadku – stosowania do nich prawnokarnych instytucji, uzależnionych od wystąpienia przesłanek z art. 115 § 3 k.k.

23. Projekt wprowadza zmiany techniczne w definicji kradzieży szczególnie zuchwałej (art. 115 § 9a k.k.) przez posłużenie się terminologią stosowaną w art. 278 § 1 k.k., rezygnując z pojęcia „mienie” i określając przedmiot wykonawczy kradzieży szczególnie zuchwałej jako „rzecz ruchoma”.

24. Projekt wprowadza w art. 115 § 23a definicję legalną „aktu agresji”, gdyż o takie znamię zostaje rozszerzony przepis art. 117 k.k., który w obecnym stanie prawnym kryminalizuje wszczynanie lub prowadzenie wojny napastniczej (§ 1) lub publiczne nawoływanie lub pochwalanie takich czynów (§ 2). Zgodnie projektem art. 115 § 23a k.k., akt agresji oznacza użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium, udostępnionego innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

1. Projekt dokonuje zaostrzenia odpowiedzialności karnej za niektóre przestępstwa, jednak czyni to w sposób selektywny i racjonalny, oparty na wnikliwej ocenie zasadności wzmocnienia prawnokarnej ochrony w określonych dziedzinach życia społecznego, w które prawo karne wkracza, tym samym stawiając ludzkim zachowaniom nieprzekraczalne granice.

Proponowane zmiany stanowią konsekwencję przyjętego w projekcie kierunku wzmożonej ochrony życia i zdrowia człowieka oraz wolności seksualnej, jako wartości o pierwszoplanowym znaczeniu. W założeniu twórców projektu służyć one mają nie tylko kształtowaniu pożądanego stanu świadomości prawnej społeczeństwa, ugruntowującemu przekonanie o wyjątkowej naganności przestępstw atakujących te dobra prawne i bardzo wysokim stopniu ich karygodności, ale także przyczynić się do zwiększenia efektywności mechanizmów prawnych w celu istotnej redukcji liczby przestępstw tego rodzaju oraz przeciwdziałania postępującym drastycznym formom ich popełnienia. Realizacji tych celów nie sprzyjają obecnie obowiązujące regulacje. Uszczegóławiając nieco przewidziane w projekcie rozwiązania odnoszące się do części szczególnej Kodeksu karnego, można dokonać ich zaszeregowania w ramach trzech kategorii, które sprowadzają się do: przekwalifikowania niektórych zabronionych zachowań z czynów dotychczas będącymi występkami w zbrodni; podwyższeniu granic ustawowego zagrożenia; wprowadzenia nowych kwalifikowanych typów czynów zabronionych – np. art. 197 § 5 k.k. (zwałcenie z następstwem śmiertelnym). Projektowane typy przestępstw dotyczą zachowań objętych już przez obowiązujący porządek prawny zakresem kryminalizacji. Wyodrębnienie tych zachowań w ramach oddzielnego kwalifikowanego typu przestępstwa jest uzasadnione koniecznością uwzględnienia na płaszczyźnie ustawowego wymiaru kary szczególnego natężenia stopnia społecznej szkodliwości, jaki wiąże się z projektowanym znamieniem kwalifikującym.

Na plan pierwszy w omówieniu zmian normatywnego określenia typów czynów zabronionych wysuwa się kwestia rezygnacji z kary 25 lat pozbawienia wolności stanowiącej odrębny rodzaj kary (uchylenie art. 32 pkt 4 k.k.). Konieczne są zatem korekty – w zakresie odnoszącym się do sankcji – tych przepisów części szczególnej Kodeksu karnego, które przewidują karę 25 lat pozbawienia wolności, bądź które nie określają górnej granicy zagrożenia terminową karą pozbawienia wolności, limitując w ten sposób wysokość zagrożenia ustawowego tym rodzajem kary do 15 lat. Jest w związku z tym oczywiste, że konieczną konsekwencją nowego ukształtowania terminowej kary pozbawienia wolności jest odpowiednia, proporcjonalna zmiana zagrożeń ustawowych przewidzianych za niektóre przestępstwa. Zmiana ta ma charakter dostosowawczy. Niezbędne jest zatem normatywne poszerzenie możliwości orzekania kar pozbawienia wolności do 30 lat za przestępstwa zagrożone karami najsurowszymi i proporcjonalne zaostrenie górnych granic kar w pozostałych typach czynów zagrożonych karami surowszymi. Należy przy tym zauważyć, że podwyższenie górnej granicy terminowej kary pozbawienia wolności pozwoli na stosowanie

przez sędziów szerszego spektrum możliwości orzekania kar, dostosowanego do indywidualnych okoliczności danego wypadku. Z tego względu nie podwyższano w tych wypadkach dolnych granic ustawowego zagrożenia. Typowe granice ustawowego zagrożenia przewidzianego dla czynów zabronionych uległy zatem modyfikacji i proponuje się przyjęcie nowych ujednoczonych zagrożeń terminową karą pozbawienia wolności: od 2 do 15 lat pozbawienia wolności, od 3 do 20 lat pozbawienia wolności, od 5 do 25 lat pozbawienia wolności, od 5 do 30 lat pozbawienia wolności (tylko art. 156 § 3 i art. 197 § 4 k.k.), od 8 do 30 lat pozbawienia wolności, od 10 do 30 lat, od 12 do 30 lat, od 15 do 30 lat, przy czym te pięć ostatnich wraz z możliwością orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności. Omawiane zmiany zagrożeń karnych dotyczą przestępstw określonych w: art. 117 § 1, art. 118, art. 118a, art. 120, art. 122 § 1, art. 123 § 1 i 2, art. 124, art. 125 § 2, art. 126c § 1, art. 127 § 1 i 2, art. 128 § 1, art. 130 § 2 i § 4, art. 134, art. 140 § 2, art. 148 § 1, 2 i 3, art. 154 § 2, art. 156 § 1 i 3, art. 158 § 3, art. 163 § 3, art. 165 § 3, art. 165a § 1, art. 166, art. 173 § 3, art. 185 § 3, art. 189 § 2a i 3, art. 189a § 1, art. 190a § 3, art. 197 § 1, 3 i 4, art. 200 § 1, art. 202 § 3, art. 203 § 2, art. 207 § 3, art. 210 § 2, art. 223 § 2, art. 228 § 5, art. 229 § 4, art. 252 § 1 i 2, art. 258 § 3 i 4, art. 270a § 2, art. 271a § 2, art. 277a § 1, art. 280 § 1 i 2, art. 352 § 3 k.k., jak również w art. 53 ust. 2, art. 55 ust. 3, art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.) oraz w art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.).

2. Projekt wprowadza odpowiedzialność karną za przygotowanie do czynów określonych w art. 148 § 1 k.k. – zabójstwa w typie podstawowym oraz w art. 148 § 2 i 3 k.k. – typów kwalifikowanych. Przygotowanie jest najwcześniejszym stadium realizacji podjętego zamiaru przestępnego, które może powodować odpowiedzialność karną. Jest to stadium dość odległe od dokonania, które oddziela od niego stadium usiłowania. Przygotowanie – zgodnie z jego definicją ustawową zawartą w art. 16 § 1 k.k. – polega na podjęciu czynności, które mają dopiero stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do dokonania. Przygotowanie wymaga aktywnego zachowania, czyli może nastąpić jedynie w formie działania, a wykluczone jest przygotowanie przez zaniechanie. Przygotowanie prowadzi jedynie pośrednio do dokonania i nie wiąże się jeszcze z realizacją ustawowych znamion planowanego typu przestępstwa. Sprawca podejmuje określone czynności, które mają mu umożliwić lub przynajmniej ułatwić popełnienie zamierzonego typu przestępstwa, muszą być one podejmowane w zamiarze bezpośrednim (kierunkowym). Należy zaznaczyć, że w systemie prawa polskiego stadium przygotowania popełnienia przestępstwa jest karalne rzadko, a więc

ma charakter zupełnie wyjątkowy. Wśród ogółu typów przestępstw stypizowanych w Kodeksie karnym ustawodawca jedynie w kilkunastu wypadkach przewidział karalność stadium przygotowania. W tym kontekście nie można a priori próbować tego, że aktualnie ustawa karna nie przewiduje karalności przygotowania do zabójstwa z art. 148 k.k., przestępstwa zagrożonego najsurowszą karą spośród tych skierowanych przeciwko życiu i zdrowiu. W praktyce zaś można podejmować, i niejednokrotnie ma to miejsce, wiele czynności, które wyczerpują znamiona przygotowania z art. 16 § 1 k.k., a jednocześnie pozostają irrelevantne prawnokarnie, jak np. wejście w porozumieniu z przyszłym współsprawcą albo pomocnikiem. Są to zachowania wysoce społecznie szkodliwe i z punktu widzenia aksjologii systemu prawa karnego materialnego wymagają kryminalizacji.

Warto zaznaczyć, że k.k. z 1997 r. przewiduje karalność usiłowania nieudolnego (art. 13 § 2 k.k.), którego bezprawie opiera się wyłącznie na zamiarze, a nie na stworzeniu zagrożenia dla dobra prawnego, gdyż usiłowanie nieudolne żadnego niebezpieczeństwa nie stwarza. W tym kontekście brak karalności przygotowania do zbrodni zabójstwa można ocenić jako niespójność systemową, gdyż w takim wypadku sprawca podejmuje konkretne czynności, które stwarzają pośrednie zagrożenie dla życia człowieka, a więc dla najcenniejszego dobra osobistego. Analogicznie za niespójność systemową w kontekście braku karalności przygotowania do zbrodni zabójstwa należy uznać występującą w k.k. karalność przygotowania do przestępstwa podrobienia lub przerobienia dokumentu w celu użycia za autentyczny lub użycia takiego dokumentu jako autentycznego (art. 270 § 3 k.k.). Nie sposób nie zauważyć, że stopień bezprawia takiego czynu jest znacznie niższy niż przygotowania do zbrodni zabójstwa człowieka.

Projekt likwiduje więc niespójności aksjologiczne, gdyż nie sposób uzasadnić, dlaczego k.k. nie przewiduje karalności przygotowania do zbrodni zabójstwa, a taką karalność zakłada w przypadku przygotowania do czynów o niższym stopniu abstrakcyjnego bezprawia – tylko zagrażających dobrom osobistym. Dla przykładu w art. 168 k.k. przewidziana jest bowiem karalność przygotowania do przestępstwa:

- spowodowania zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach (art. 163 § 1 k.k.),
- spowodowania niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach (art. 165 § 1 k.k.),

– umieszczenia na statku wodnym lub powietrznym urządzenia lub substancji zagrażającej bezpieczeństwu osób lub mieniu znacznej wartości (art. 167 § 1 k.k.).

Natomiast w art. 175 Kodeks karny przewiduje karalność przygotowania do spowodowania katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym zagrażającej życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach (art. 173 § 1 k.k.).

Kodeks karny przewiduje więc odpowiedzialność na jeszcze większym przedpolu czynu zabronionego, gdyż występuje w nim karalność przygotowania do przestępstw przeciwko dobrom zbiorowym, jedynie z zagrożenia dobra osobistego, podczas gdy projekt wprowadza karalność przygotowania do zbrodni zabójstwa, czyli przestępstwa naruszenia najcenniejszego dobra osobistego. Nie ulega więc wątpliwości, że wprowadzenie karalności przygotowania do zbrodni zabójstwa nie narusza zasady proporcjonalności i konieczności, gdyż jest to kryminalizacja na mniejszym przedpolu niż przewidziana w ww. przepisach przewidujących karalność przygotowania do przestępstwa przeciwko dobrom zbiorowym, które tylko narażają dobra osobiste na niebezpieczeństwo, ale ich nie naruszają.

Należy również zauważyć, że Kodeks karny przewiduje od wielu lat karalność przygotowania do zabójstw kwalifikowanych lub do czynów, które wiążą się z dokonaniem zabójstwa (art. 126c k.k.).

Projekt likwiduje więc ww. luki aksjologiczne, które występują w obecnym stanie prawnym w związku z karalnością przygotowania do przestępstw przeciwko dobrom zbiorowym, podczas gdy nie jest przewidziana karalność przygotowania do naruszenia najcenniejszego dobra osobistego w postaci życia człowieka.

Niesadne wydają się argumenty podnoszone w literaturze, wskazujące na trudności w udowodnieniu zamiaru w przypadku przygotowania do zbrodni zabójstwa, gdyż może się ono nie różnić przedmiotowo od zwykłych czynności dnia codziennego, co miałyby przemawiać przeciwko wprowadzeniu karalności przygotowania do tego przestępstwa. Podkreślić należy, że identyczne trudności mogą występować w przypadku udowodnienia przygotowania do każdego przestępstwa, nawet tego, do którego przygotowanie jest karalne w obecnym stanie prawnym. Nie są więc to argumenty, które można podzielić. Warto również zaznaczyć, że od czasu uchwalenia Kodeksu karnego z 1997 r. zwiększyły się możliwości ujawniania przestępstw. Obecnie istnieje szereg dowodów, które mogą wskazać na istnienie takiego zamiaru osoby przygotowującej zbrodnię zabójstwa (np. podsłuchy, monitoring, lokalizacja GPS w telefonie komórkowym), jak również rozwinęła się współpraca międzynarodowa

między organami ścigania. Ponadto taki zamiar będzie można udowodnić również na podstawie zeznań świadków, w tym tzw. małych świadków koronnych.

Projektowana zmiana jest zbieżna z poglądami wyrażanymi w literaturze prawa karnego, w której z aprobatą odnoszono się do wprowadzenia karalności przygotowania do zabójstwa wskazując, że „przesunięcie tej ochrony na etap przedpola usiłowania zamachu na życie można traktować jako wyraz swoistego dowartościowania tego dobra, którego prawnokarna ochrona w kontekście znamion zabójstwa zaczyna się już wtedy, gdy sprawca podejmuje działania mające dopiero stworzyć warunki do urzeczywistnienia zamachu, a więc zanim rozpocznie bezpośrednio zmierzanie do naruszenia tego dobra”. Takie rozwiązanie ocenia się w literaturze jako „wyraz konsekwencji ustawodawcy i dążenia do spójnego unormowania prawnokarnej ochrony tego dobra” (R. Kokot, Penalizacja przygotowania zabójstwa w nowelizacji kodeksu karnego z 13 czerwca 2019 roku, *Przegląd Prawa i Administracji* Tom 120 (2020): Założenie racjonalnego prawodawcy w polskim porządku prawnym. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesięciopięciolecia Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 109 i n.; por. A. Gorczowska, Problem karalności przygotowania do zabójstwa, *Zeszyty Prawnicze* 20.2/2020, s. 101-118).

Mając na uwadze stopień społecznej szkodliwości przygotowania do zbrodni zabójstwa i konieczność ochrony najcenniejszego dobra, jakim jest życie człowieka, na przedpolu właściwego działania zmierzającego do naruszenia tego dobra, zasadne jest przyjęcie ustawowego zagrożenia karą tego czynu od 2 do 15 lat pozbawienia wolności.

3. Projekt zakłada wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego, mianowicie przyjęcia zlecenia zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą (art. 148a § 1 k.k.). Ten typ czynu zabronionego nie będzie miał zastosowania do przyjęcia zlecenia zabójstwa w typie uprzywilejowanym, gdyż takie czyny zagrożone są niższą sankcją niż przewidziana w projektowanym przepisie, a ponadto np. w przypadku dzieciobójstwa (art. 149 k.k.) lub zabójstwa w afekcie (art. 148 § 4 k.k.) wynika to ze znamion podmiotowych, które wykluczają przyjmowanie zlecenia. W ocenie projektodawcy brak kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa stanowi obecnie lukę prawną, zwłaszcza biorąc pod uwagę społeczną szkodliwość i zagrożenie karne przestępstwa zabójstwa, które jest zagrożone najsurowszą karą spośród tych skierowanych przeciwko zdrowiu i życiu. Propozycja kryminalizacji tego zachowania stanowi uzupełnienie karalności przygotowania do zabójstwa, podobna szkodliwość społeczna przyjęcia zlecenia zabójstwa uzasadnia zaś koncepcję analogicznego ustawowego zagrożenia karą tego czynu od 2 do 15 lat pozbawienia wolności.

Przygotowanie do przestępstwa zabójstwa obejmuje działanie należące do kompleksu określonego w art. 16 § 1 k.k., a więc dokonane z zamiarem bezpośrednim, mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania. Przyjęcie zlecenia zabójstwa nie mieści się w prawnych ramach przygotowania do popełnienia zabójstwa, gdyż nie jest to porozumienie w celu popełnienia czynu zabronionego w rozumieniu art. 16 § 1 k.k. (porozumienie nie zakłada bowiem, że zlecający będzie sprawcą bezpośrednim). Z punktu widzenia tożsamości założeń przyjęcia odpowiedzialności karnej za określone rodzaje zachowań w odniesieniu do czynów skierowanych przeciwko życiu wydaje się zatem nie budzić wątpliwości kryminalizowanie zachowania polegającego na przyjęciu zlecenia zabójstwa.

Należy również podkreślić, że szkodliwość społeczna tego czynu nie opiera się na podjęciu decyzji woli o zabójstwie, lecz na pewnym porozumieniu z inną osobą w tym zakresie. Prawo karne przewiduje już możliwość wprowadzenia karalności pewnego rodzaju porozumienia (w celu popełnienia przestępstwa), gdyż art. 16 k.k. wskazuje je jako czynność przygotowawczą, ale w przypadku przyjęcia zlecenia na zabójstwo nie są zrealizowane znamiona przygotowania, gdyż zlecający nie ma zamiaru dokonać zabójstwa w formie sprawstwa bezpośredniego (współsprawstwa). Nie jest więc to wejście w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa. Skoro projekt przewiduje wprowadzenie karalności wejścia w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa (karalność przygotowania), to analogicznie należy wprowadzić karalność przyjęcia zlecenia na zabójstwo. Przepis art. 148a § 1 k.k. dopełnia więc art. 148 § 5 k.k. pod względem zapewnienia pełnej prawnokarnej ochrony życia na przedpolu umyślnego naruszenia tego dobra.

Należy również zauważyć, że wprowadzenia kryminalizacji przyjęcia zlecenia zabójstwa nie można utożsamiać z karalnością za zamiar zabójstwa, której projekt nie przewiduje. Przyjęcie zlecenia zabójstwa stanowi zmianę w świecie zewnętrznym, sterowaną wolą człowieka, a więc spełnia przyjmowaną w prawie karnym definicję czynu. Owa zmiana polega na tym, że przyjmujący zlecenie informuje o tym zlecającego, manifestując gotowość jego dokonania, co stanowi warunek konieczny realizacji znamion tego przestępstwa.

Projekt art. 148a § 1 k.k. nie przewiduje natomiast karalności tzw. pozorowanego przyjęcia zlecenia zabójstwa, tj. wprowadzenia w błąd zlecającego co do faktu przyjęcia zlecenia, np. w celu uzyskania korzyści majątkowej lub osobistej. W takim bowiem przypadku nie dochodzi do przyjęcia zlecenia, gdyż osoba, której jest ono zlecane, nie wyraża realnej gotowości jego popełnienia. Warunkiem wypełnienia znamienia przyjęcia zlecenia zabójstwa

jest zmanifestowanie niepozorowanej gotowości jego dokonania przez przyjmującego zlecenie - osobie zlecającej.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę charakter tego czynu, którego istota społecznej szkodliwości sprowadza się do rozciągniętego w czasie zagrożenia dla dobra prawnego w postaci ludzkiego życia, a ponadto w celu skłonienia sprawców do tego, aby nie dokonali zabójstwa, projektodawca przewidział w art. 148a § 2 k.k. możliwość wyrażenia przez sprawcę pewnej formy tzw. czynnego żalu. Mianowicie, jeżeli sprawca przed wszczęciem postępowania karnego ujawni wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu, skorzysta z klauzuli niepodlegania karze. Sprawca, dostarczając organom ścigania informacji na temat osób zlecających zabójstwo, przyczynia się bowiem do zapobiegnięcia naruszeniu dobra prawnego w przyszłości, jak również będzie istniał czynnik motywujący go do odstąpienia od dokonania zabójstwa, gdyż projektowany przepis będzie miał zastosowanie nawet, jeżeli przestępstwo weszło w stadium usiłowania. Jeżeli np. w trakcie usiłowania zabójstwa sprawca zostanie nakłoniony przez pokrzywdzonego do odstąpienia od dokonania i odstąpienie to będzie dobrowolne – na podstawie art. 15 § 1 k.k. sprawca nie będzie podlegał karze za usiłowanie zabójstwa, a na podstawie art. 17 § 2 k.k. w zw. z art. 15 § 1 k.k. – za jego przygotowanie. Jeżeli ponadto przed wszczęciem postępowania karnego ujawni wobec organu powołanego do ścigania przestępstw osobę lub osoby zlecające zabójstwo oraz istotne okoliczności popełnionego czynu - nie będzie również podlegał karze za przestępstwo przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148a § 2 k.k.).

Projekt z jednej strony przewiduje więc bardziej restryktywne warunki czynnego żalu do przestępstwa przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148a § 2 k.k.) niż do przygotowania (art. 17 k.k.), gdyż wymaga ww. ujawnienia osoby zlecającej zabójstwo oraz innych istotnych okoliczności przestępstwa. Wynika to z faktu, że przepis art. 17 k.k. odnosi się do wszystkich przestępstw, również do tych o niskim stopniu społecznej szkodliwości, i dlatego nie przewiduje ww. warunków, a projektowany art. 148a § 2 k.k. odnosi się wyłącznie do umyślnego przestępstwa przeciwko najcenniejszemu dobru osobistemu (życiu), a więc konieczne jest uniemożliwienie jego naruszenia przez zlecenie zabójstwa innej osobie, czemu służyć ma ujawnienie osoby zlecającego oraz innych istotnych okoliczności popełnienia przestępstwa. Z drugiej strony art. 148a § 2 k.k. przewiduje mniej restryktywne warunki czynnego żalu niż art. 17 k.k., gdyż nie wymaga dobrowolności. Ma to na celu zmotywowanie sprawcy do odstąpienia od realizacji zamiaru zabójstwa, abstrahując od wpływu okoliczności,

które go do tego skłoniają, gdyż ze względu na wagę dobra prawnego ważniejsze jest zapobieżenie jego naruszeniu.

4 Typ czynu zabronionego opisany w art. 155 k.k. kryminalizuje nieumyślne spowodowanie śmierci, którego sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Projekt przewiduje ukształtowanie zagrożenia karnego za ten czyn w granicach od 6 miesięcy do lat 8 pozbawienia wolności. Obecnie obowiązująca sankcja, nawet przy uwzględnieniu, że chodzi o przestępstwo nieumyślne, nie przystaje do abstrakcyjnego bezprawia tego typu czynu, umiejscowienia życia w hierarchii dóbr prawnych oraz nie spełnia należycie funkcji prewencyjnej i sprawiedliwościowej kary.

Życie ludzkie zalicza się do najcenniejszych dóbr chronionych prawem karnym i nawet za nieumyślne zaatakowanie tego dobra powinna być możliwość wymierzenia wyższej kary niż 5 lat pozbawienia wolności, co w obecnym stanie prawnym jest możliwe w przypadku typów kwalifikowanych nieumyślnego spowodowania śmierci (np. art. 163 § 4, art. 177 § 2 k.k.). Typ z art. 155 k.k. nie może być zagrożony identyczną sankcją jak np. kradzież czy fałsz dokumentu. Obecnie obowiązujące zagrożenie karne może nie zapewniać wymierzenia adekwatnej kary w przypadku rażącego i umyślnego naruszenia reguł postępowania z dobrem prawnym. Z tego względu sankcja ta powinna być ukształtowana w wyższych granicach, choć nie takich, które można by było uznać za nadmiernie surowe. Podwyższenie zagrożenia karnego za typ z art. 155 k.k. likwiduje niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić, dlaczego w obecnym stanie prawnym sprawca wypadku komunikacyjnego, który np. w sposób nieumyślny i nierażący narusza zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, powodując wypadek z następstwem śmiertelnym (obecnie ta odmiana czynu z art. 177 § 2 k.k. to typ kwalifikowany nieumyślnego spowodowania śmierci), podlega wyższej karze niż sprawca czynu stypizowanego w art. 155 k.k., który w sposób umyślny i rażący narusza reguły postępowania z dobrem prawnym (życiem), inne niż przewidziane dla ruchu lądowego, wodnego lub powietrznego.

Powyższe względy zdeterminowały zatem propozycję zaostreżenia ustawowego zagrożenia odpowiedzialności karnej za nieumyślne spowodowanie śmierci, za które wg projektu grozi kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Taka sankcja ze względu na większą rozpiętość pozwala na wymierzenie adekwatnej kary również w przypadku, w którym sprawca, rażąco naruszając reguły ostrożności lub jednym czynem powoduje śmierć więcej niż jednej osoby, czego obecne zagrożenie karne nie zapewnia. Proponowana sankcja nie wyklucza zastosowania art. 37a k.k. i wymierzenia grzywny lub kary ograniczenia wolności zamiast kary

pozbawienia wolności przewidzianej w art. 155 k.k. albo orzeczenia kary pozbawienia wolności w takim wymiarze, że będzie możliwe warunkowe zawieszenie jej wykonania.

5. Projektodawca proponuje podwyższenie zagrożenia ustawowego typów czynów zawartych w art. 158 k.k. (udział w bójce lub pobiciu). Czyny te charakteryzuje bowiem znaczny stopień społecznej szkodliwości, w odniesieniu do typowych skutków, które są w wyniku bójki lub pobicia powodowane, natomiast zagrożenie karą należy uznać za niskie – za udział w bójce lub pobiciu grozi kara do 3 lat pozbawienia wolności, a jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, jedynie od roku do 10 lat pozbawienia wolności. To niskie zagrożenie karą tłumaczy się niemożnością, z uwagi na dynamiczny przebieg zajścia i możliwości dowodowe, precyzyjnego odtworzenia zachowania każdego uczestnika bójki lub pobicia w czasie zajścia, a tym samym przypisania konkretnej osobie spowodowania określonych skutków. Wspólną cechą, poza tożsamością chronionego dobra, jest uzależnienie odpowiedzialności od „wzięcia udziału” w tych zdarzeniach zbiorowych, czyli bójce lub pobiciu. Odrębna od spowodowania uszczerbku na zdrowiu kryminalizacja udziału w bójce lub pobiciu uzasadniona jest potrzebą uproszczenia budowy typu czynu zabronionego dla ominięcia trudności dowodowych. Konstrukcja bójki lub pobicia nie wymaga z reguły trudnego dowodowo ustalenia, który z uczestników zajścia zadał cios pociągający za sobą skutki decydujące o kwalifikacji prawnej (por. wyrok SA w Warszawie z 3.03.2016 r., II AKa 357/15, LEX nr 2112342). Przyjęta przez ustawodawcę konstrukcja normatywna nie uzasadnia jednak, w ocenie projektodawcy, pobłażliwego traktowania, z punktu widzenia reakcji karnej, takich zachowań. Należy bowiem wyjść z założenia, że sam świadomy udział sprawcy w takim zdarzeniu, z którego mogą w sposób oczywisty wynikać (i często wynikają) skutki w postaci ciężkiego uszkodzenia ciała, a nawet śmierci człowieka, powinien pociągać za sobą surową reakcję karną. Powinno to zatem znajdować odpowiednie odzwierciedlenie w rozmiarze sankcji karnej.

Z powyższych względów proponuje się odpowiednie podwyższenie ustawowego zagrożenia karą – dla typu podstawowego (§ 1) kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, natomiast dla typów kwalifikowanych (§ 2 i 3) odpowiednio: od roku do lat 10, od lat 2 do lat 15 lat pozbawienia wolności.

Jednocześnie, w ocenie projektodawcy, należy dać silniejszy normatywny wyraz temu, że pobicie cechuje się wyższym kategoryjnym stopniem społecznej szkodliwości niż bójka. Bójka ma miejsce wówczas, gdy dochodzi do starcia między przynajmniej trzema osobami, które atakują się wzajemnie, występując w podwójnej roli napastników i napadniętych

równocześnie. Pobicie zachodzi zaś wtedy, gdy dwie lub więcej osób lub dopuszcza się napaści na inną osobę lub osoby, napaści mającej postać szeroko rozumianych „rękoczynów”, przy czym w przypadku pobicia ma miejsce wyraźny podział ról na stronę atakującą i stronę atakowaną (por. A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 390). Bójka stanowi zdarzenie, które odznacza się kategoryalnie niższym stopniem społecznej szkodliwości czynu. Bójka polega bowiem na tym, że wszyscy jej uczestnicy są jednocześnie atakującymi i atakowanymi, założeniem jest więc to, że pomiędzy jej uczestnikami nie powinno być formalnej dysproporcji sił. Włączenie się do bójki oznacza de facto zaakceptowanie tego stanu, w którym każdy z jego uczestników wykazuje na przemian aktywność i pasywność, niezależnie od tego, w jakiej ilościowej proporcji czasowej występują te stany oraz jakie negatywne skutki związane z uszczerbkiem na zdrowiu uczestnik bójki poniesie.

Natomiast pobicie ukierunkowane jest na zadawanie przez sprawców obrażeń osobie lub osobom atakowanym, broniącym się. Udziałem w pobiciu jest każda forma zamierzonego udziału w grupie napastniczej, a obecność każdego jej uczestnika zwiększa przewagę napastników i przez to ułatwia im dokonanie pobicia, zadawanie ciosów, a tym samym wzmaga niebezpieczeństwo nastąpienia skutków określonych w art. 158 k.k. Powyższe okoliczności świadczą jednoznacznie o tym, że udział w pobiciu jest zachowaniem cechującym się wyższym abstrakcyjnym stopniem szkodliwości społecznej niż udział w bójce.

Uwzględniając to zróżnicowanie społecznej szkodliwości bójki i pobicia projektodawca proponuje w razie skazania za udział w pobiciu wprowadzenie obowiązku orzeczenia przez sąd świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k. w wysokości co najmniej 5000 zł. Świadczenie to będzie miało przede wszystkim charakter szczególnoprewencyjny, ale również powinno spełnić swoje zadania w zakresie oddziaływania ogólnoprewencyjnego, podkreślając różnice w odpowiedzialności karnej za te dwie odmiany przestępstw z art. 158 k.k.

6. Projekt przewiduje obniżenie ustawowego zagrożenia za czyn polegający na umyślnym bezpośrednim narażeniu innej osoby na zarażenie wirusem HIV (obowiązujący art. 161 § 1 k.k.) do sankcji przewidzianej za czyn polegający na umyślnym bezpośrednim narażeniu innej osoby na zarażenie chorobą weneryczną lub zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu (obowiązujący art. 161 § 2 k.k.). Zmiana ta jest uzasadniona postępem medycyny w zakresie leczenia osób zarażonych wirusem HIV, która nastąpiła od 1997 r., i wynikającą z tego inną oceną omawianego czynu w kontekście stworzenia zagrożenia dla życia. Nie sposób uzasadnić, dlaczego taki czyn miałby być zagrożony wyższą sankcją niż umyślne

bezpośrednie narażenie innej osoby na zarażenie chorobą zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu, o którym mowa w obowiązującym art. 161 § 2 k.k.

Zarażenie wirusem HIV jest chorobą zakaźną, ciężką i nieuleczalną, jednak nie ma podstaw medycznych do uznania tego zakażenia za chorobę znacznie gorzej rokującą dla pacjenta niż inne ciężkie i nieuleczalne choroby zakaźne, w tym choroby zakaźne realnie zagrażające życiu. Dodatkowo takie wyróżnienie w art. 161 § 1 k.k. powiązane z wyższą sankcją ma wpływ na pogłębianie w społeczeństwie stygmatyzacji osób żyjących z wirusem HIV. Zakażenie wirusem HIV mieści się także w szerokim katalogu chorób zakaźnych, ciężkich chorób nieuleczalnych lub chorób realnie zagrażających życiu. Utrzymywanie oddzielnego typu przestępstwa jest bezzasadne.

Oba te czyny zostają stypizowane w art. 161 § 1 k.k., z zagrożeniem od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności. Przewidziana jest również zmiana w typie kwalifikowanym, likwidująca lukę prawną, gdyż nie odnosił się on do narażenia wielu osób na zarażenie wirusem HIV.

7. Rozszerzenie znamion przestępstw z art. 166 i art. 167 k.k.

Projekt rozszerza katalog przedmiotów wykonawczych przestępstw stypizowanych w art. 166 i art. 167 k.k. o „publiczny środek transportu lądowego”, co stanowi transpozycję przez RP dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/541 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępującej decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniającej decyzję Rady 2005/671/WSiSW. Nie ma racjonalnego powodu, aby przejęcie w celu terrorystycznym kontroli np. nad pociągiem kwalifikować inaczej niż analogiczne przejęcie kontroli nad statkiem wodnym.

8. Obostrzenie kary za wypadki i katastrofy popełnione w warunkach określonych w art. 178 k.k.

Umyślne i wysoce naganne naruszenie reguł ostrożności przez sprawcę wypadku lub katastrofy komunikacyjnej, polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, uzasadnia podwyższenie obostrzenia kary, o którym mowa w art. 178 § 1 k.k. Obecnie sprawcy wypadku z następstwem śmiertelnym lub postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu popełnionego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego należy wymierzyć karę nie niższą od 2 lat pozbawienia wolności, a w przypadku nieumyślnie-nieumyślnej katastrofy nie niższą tylko od 9 miesięcy pozbawienia wolności. Projekt likwiduje tę lukę prawną, przewidując jednolite obostrzenie kary dla ciężkich

wypadków i katastrof popełnionych w takich stanach. Jeżeli następstwem wypadku lub katastrofy będzie śmierć człowieka - sąd będzie musiał wymierzyć karę nie niższą niż 5 lat pozbawienia wolności. Natomiast jeżeli następstwem wypadku będzie ciężki uszczerbek na zdrowiu innej osoby albo następstwem katastrofy będzie ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób – nie niższą niż 3 lata pozbawienia wolności. Powszechnie przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie, że przepis art. 178 § 1 k.k. nie jest typem kwalifikowanym, lecz stanowi on okoliczność obostrzającą karę (por. Art. 178 KK red. Stefański 2021, wyd. 26; Art. 178 SPK T. 8 red. Gardocki 2018, wyd. 2; M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas, Odpowiedzialność za spowodowanie wypadku komunikacyjnego w świetle regulacji k.k. z 1997 r., cz. II, Palestra 1999, nr 3-4, s. 37-41). W konsekwencji tego nie jest w nim przewidziane ustawowe zagrożenie karne, a więc wypadki i katastrofy, popełnione w warunkach określonych w tym przepisie - będą występami a nie zbrodniami. Nie ma więc żadnych podstaw do stwierdzenia, że projektowany przepis jest niezgodny z art. 8 k.k., który zakłada, że zbrodnie można popełnić tylko umyślnie.

Projekt przewiduje w przypadku sprawców przestępstw wymienionych w art. 178 § 1a k.k., popełnionych w warunkach określonych w art. 178 § 1 k.k. lub których dotyczy wskazana w tym przepisie okoliczność – wymierzenie kary do dwukrotności górnego ustawowego zagrożenia, a obecnie jest ona obostrzona tylko o połowę. W konsekwencji tego np. sprawcy ciężkiego wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia będzie można wymierzyć karę do 16 lat pozbawienia wolności, a nie tak jak obecnie do 12 lat.

Proponuje się ponadto uzupełnienie katalogu przyczyn nadzwyczajnego obostrzenia kary wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji wskazanego w art. 178 § 1 k.k. (aktualnie należą do nich znajdowanie się w czasie czynu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub ucieczka z miejsca zdarzenia). Przyczyny te stanowią w istocie okoliczności, których wystąpienie powoduje, że stopień społecznej szkodliwości czynu ulega znacznemu zwiększeniu (stan nietrzeźwości lub znajdowanie się w stanie pod wpływem środka odurzającego), bądź też istotnie ujemnie wpływają na ocenę zachowania sprawcy po popełnieniu przestępstwa (ucieczka z miejsca z miejsca zdarzenia), co uzasadnia wymierzenie wyższej kary. Można skonstatować, że wskazane okoliczności odnoszą się do sytuacji skrajnych, których wystąpienie czyni zaistniałe przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w ruchu, popełnione nieumyślnie, szczególnie karygodnym lub też szczególnie negatywnie charakteryzuje postawę sprawcy wobec

popelnionego czynu. Uzasadnia to przewidziane w tym przepisie zobligowanie sądu do wymierzenia wyższej kary. Aktualnie okolicznością szczególnie negatywnie charakteryzującą postawę sprawcy wobec popelnionego czynu, zaistniała po jego popelnieniu, a więc stanowiącą jedynie okoliczność obostrzającą, a nie cechę czynu - jest ucieczka z miejsca wypadku lub katastrofy (zdarzenia). Genezy wprowadzenia do Kodeksu karnego „zbiegnięcia z miejsca zdarzenia” stanowiącego występki z art. 173, art. 174 lub art. 177 należy poszukiwać w art. 44 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm., dalej „p.r.d.”) nakładającym na uczestniczącego w którymś z opisanych zdarzeń wiele obowiązków (sprowadzających się do usunięcia skutków zdarzenia, zabezpieczenia jego miejsca oraz udzielenia pomocy osobom, które odniosły w jego przebiegu obrażenia) mogących być zrealizowane wyłącznie w miejscu czynu (por. T. Razowski (w:) J. Giezek (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Lex/el. 2014, t. 9 do art. 178). Niewątpliwie negatywna ocena prawnokarna ucieczki z miejsca zdarzenia jest uwarunkowana chęcią uniknięcia odpowiedzialności karnej przez sprawcę albo też złagodzenia tej odpowiedzialności, np. w sytuacji gdy sprawca zdarzenia chce ukryć fakt znajdowania się w stanie nietrzeźwości. Podobna pod względem aksjologicznym sytuacja zachodzi wówczas, gdy sprawca, bezpośrednio po popelnieniu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego przestępstwa wymienionego w art. 178 § 1 lub projektowanym § 1a spożywa alkohol lub zażywa środek odurzający po to, aby wykazywać, że w czasie popelnienia przestępstwa nie był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Proponowana okoliczność obostrzająca jest analogiczna konstrukcyjnie i ma identyczne cele jak występująca od dawna w k.k. okoliczność obostrzająca w postaci zbiegnięcia z miejsca zdarzenia – spowodowanie nieopłacalności podejmowania po przestępstwie zachowań mających na celu uniemożliwienie udowodnienia stanu nietrzeźwości lub znajdowania się w stanie pod wpływem środka odurzającego w czasie czynu (działanie motywacyjne na sprawcę, aby nie podejmował po przestępstwie takich zachowań). Jak pokazuje praktyka, zdarzają się bowiem sytuacje, że sprawcy wypadków spożywają po nich alkohol właśnie w celu uniemożliwienia udowodnienia stopnia stanu nietrzeźwości w czasie przestępstwa, co jest wtedy znacznie utrudnione, wymaga przeprowadzania kosztownych badań (wyliczeń) retrospektywnych, które są jednak obarczone dużą niedokładnością, co często uniemożliwia skazanie w warunkach art. 178 k.k. sprawcy, który był w czasie czynu w stanie nietrzeźwości (zgodnie z zasadą, że niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego – art. 5 § 2 k.p.k.). W orzecznictwie wskazuje się nawet, że jeżeli opiniowany w czasie

zdarzenia nie znajdował się jeszcze w fazie eliminacji albo jeżeli spożywał alkohol po zajściu, wyliczenia retrospektywne są niewiarygodne (wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe z dnia 25.10.2017, X K 988/16)

Obowiązujący stan prawny prowadzi zatem de facto do uprzywilejowania sprawców, którzy w ten sposób chcą doprowadzić do złagodzenia swojej odpowiedzialności karnej. Stąd też proponuje się uzupełnienie katalogu przyczyn nadzwyczajnego obostrzenia kary wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji wskazanego w art. 178 § 1 i projektowanym § 1a k.k. o spożywanie alkoholu lub zażywanie środka odurzającego po zdarzeniu, a przed poddaniem sprawcy przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego. Takie zachowanie może powodować identyczne konsekwencje prawnokarne jak prowadzenie pojazdu pod wpływem środka odurzającego, w stanie nietrzeźwości lub zbiegnięcie z miejsca wypadku lub katastrofy komunikacyjnej.

Projekt ogranicza tę przesłankę wyłącznie do wypadków i katastrof komunikacyjnych, celowo pomijając przestępstwo z art. 174 k.k. Jego skutek polega wyłącznie na stworzeniu bezpośredniego niebezpieczeństwa spowodowania katastrofy komunikacyjnej, które może nie być połączone ze spowodowaniem wypadku w rozumieniu w rozumieniu art. 44 ust. 2 p.r.d., a więc sprawca nie będzie miał obowiązku pozostania na miejscu wypadku do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu. Wtedy obostrzenie odpowiedzialności za spożywanie alkoholu lub środków odurzających po zdarzeniu mogłoby oznaczać jego trwanie np. przez wiele tygodni, a bezprawność takiego czynu nie byłaby przewidziana w p.r.d., lecz wprowadzona przez przepis karny. Spożycie alkoholu lub środka odurzającego w tym czasie powodowałoby dla sprawcy negatywne konsekwencje prawnokarne, co jest niedopuszczalne.

W związku z wprowadzeniem projektowanej okoliczności obostrzającej należało również nałożyć na sprawcę takiego czynu obowiązek o charakterze administracyjnoprawnym, polegający na powstrzymaniu się do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu (dodanie w art. 44 w ust. 2 pkt 2a p.r.d.). Naruszenie tego obowiązku będzie stanowić również podstawę do orzeczenia środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów, gdyż projekt przewiduje analogiczne zmiany w przesłankach jego orzeczenia w art. 42 § 2 i 3 k.k.

Uzasadnieniem zmian art. 178 § 1 k.k. oraz art. 42 k.k. są trudności natury dowodowej, analogicznie jak w przypadku zbiegnięcia sprawcy z miejsca zdarzenia, gdyż wtedy nie jest możliwe zbadanie stanu jego trzeźwości w czasie popełnienia przestępstwa.

Projekt przewiduje również podwyższenie zagrożenia karnego za przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a § 1 k.k.). Obecnie sprawca przestępstwa art. 178a § 1 k.k. podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Projekt przewiduje, że będzie on podlegał karze pozbawienia wolności do lat 3.

Projekt k.k. w art. 178a § 5 przewiduje podstawę prawną do orzeczenia przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę. W razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 1 k.k. sąd będzie orzekał przepadek prowadzonego przez sprawcę pojazdu, chyba że zawartość alkoholu w jego organizmie było niższa niż 1,5 promila we krwi lub $0,75 \text{ mg/dm}^3$ w wydychanym powietrzu albo nie prowadziła do takiego stężenia. Natomiast w przypadku popełnienia czynu z art. 178a § 4 k.k. przepadek pojazdu będzie orzekany niezależnie od stopnia stanu nietrzeźwości, ze względu na szczególnie obciążające okoliczności, tj. prowadzenie pojazdu w ramach swoistej „recydywy drogowej”, nawet, jeżeli stężenie alkoholu w organizmie sprawcy było mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub $0,75 \text{ mg/dm}^3$ w wydychanym powietrzu.

Przepadek pojazdu lub przepadek jego równowartości nie będzie orzekany wobec sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 1 lub 4 k.k., jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

Przepadek pojazdu lub jego równowartości będzie również orzekany za przestępstwa popełnione w warunkach określonych w art. 178 § 1 i 1a k.k., czyli przestępstwa, o których mowa w art. 173, art. 174 i art. 177 k.k. W takich przypadkach do orzeczenia przepadku pojazdu wystarczające będzie prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, nawet, jeżeli stężenie alkoholu w organizmie sprawcy było mniejsze niż 1,5 promila we krwi lub $0,75 \text{ mg/dm}^3$ w wydychanym powietrzu. Dla takich przestępstw nie będzie przewidziana możliwość odstąpienia od orzeczenia przepadku w wyjątkowych wypadkach.

9. Projekt zaostrza odpowiedzialność karną za bezprawne pozbawienie wolności, które łączy się ze szczególnym udręczeniem (art. 189 § 3 k.k.), przez podniesienie zarówno górnej, jak i dolnej granicy ustawowego zagrożenia karą. Zmiana ta jest podyktowana wysokim natężeniem społecznej szkodliwości tego czynu, w szczególności stopniem płynącej z niego

dolegliwości dla pokrzywdzonego, którego nie odzwierciedla należycie aktualna wysokość zagrożenia ustawowego, przewidzianego za ten typ przestępstwa. Ponadto z uwagi na stopniowalny i pojemny zakresowo charakter znamienia „szczególne udrczenie”, jest konieczne, aby odstęp między dolną a górną granicą ustawowego zagrożenia karą został ukształtowany w miarę szeroko, co pozwoli na wymierzenie sankcji karnej dostosowanej do okoliczności konkretnego przypadku.

10. Projekt rozszerza zakres znamion przestępstwa groźby karalnej (art. 190 § 1 k.k.), wskazując, że znamiona tego typu będą wypełnione również, jeżeli groźba wzbudza uzasadnioną obawę, że będzie spełniona nie w osobie, do której została skierowana przez sprawcę, lecz w osobie, której dotyczy. Chodzi o zapewnienie ochrony prawnokarnej innym osobom, którym co prawda sprawca bezpośrednio nie grozi, ale groźba dociera do nich za pośrednictwem innej osoby i sprawca ma taki zamiar.

11. Projekt rozszerza zakres znamion przestępstwa polegającego na podszywaniu się pod inną osobę (art. 190a § 2 k.k.). Przestępstwo to będzie mogło zostać popełnione również w zamiarze ewentualnym, gdyż następuje rezygnacja z celowości działania sprawcy, a znamię czasownikowe nie ma charakteru intencjonalnego.

12. Projekt zmienia konstrukcję przestępstwa zmuszania (art. 191 § 1 k.k.). Następuje rezygnacja z celowego charakteru tego przestępstwa oraz przesunięcie „dalej” skutku przestępstwa. W konsekwencji tego będzie ono dokonane dopiero w czasie zmuszenia do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, w wyniku zastosowania określonych w tym przepisie środków przymusu, a nie jak obecnie w czasie zastosowania środków przymusu w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia. Samo zastosowanie tych środków w ww. celu, ale bez zmuszenia, obecnie kwalifikowane jako dokonanie przestępstwa - będzie mogło zostać zakwalifikowane jako usiłowanie. Wprowadzony zostaje również bezwzględnie wnioskowy tryb ścigania tego przestępstwa, co ma na celu niepodejmowanie ścigania wbrew woli pokrzywdzonego. Natomiast przestępstwo z art. 191 § 2 k.k. nadal będzie miało charakter celowościowy, gdyż ze względu na szerokie spektrum możliwych środków przymusu, w tym również tych o niskim stopniu ograniczenia swobody decyzyjnej pokrzywdzonego (niektóre formy tzw. przemocy wobec rzeczy), bezprawie tego czynu ulokowane jest w znacznie mierze w celu działania sprawcy.

13. W projekcie dokonuje się również zmiany w art. 193 § 2 k.k. przez wskazanie, że ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego będzie ścigane na wniosek pokrzywdzonego. Biorąc pod uwagę charakter tego przestępstwa, rzeczywiste naruszenie dobra prawnego jest w

znacznej mierze uzależnione od postawy pokrzywdzonego. Może on bowiem finalnie zaakceptować tę ingerencję w swoją prywatność. W związku z tym w doktrynie powszechnie krytykowano ściganie tego przestępstwa z urzędu w trybie bezwnioskowym (por. np. P. Pająk, *Mir domowy czy właścicielski*, CzPKiNP 2011 nr 3 s. 11; A. Zoll (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz*, Lex/el 2016, t. 22 do art. 193). Należało zatem dokonać stosownej zmiany w tym zakresie i uzależnić ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego od złożenia wniosku przez pokrzywdzonego.

14. Zmiany w odniesieniu do art. 197 k.k. Nie ulega wątpliwości, że zgwałcenia są przestępstwami o dużym ciężarze gatunkowym, godzą one w wolność człowieka w zakresie najbardziej intymnej sfery jego życia. Wysoka liczba tych przestępstw, często bardzo drastyczne formy ich popełniania, wywołują – niezależnie od konieczności podjęcia działań zmierzających do skutecznego i sprawnego egzekwowania odpowiedzialności karnej sprawców – potrzebę skuteczniejszego zwalczania tego typu przestępczości przez zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów oraz podwyższenie zagrożeń karnych.

Społeczna szkodliwość przestępstw określonych w art. 197 k.k. jest w części przypadków nieuwzględniana przez sądy w wystarczającym zakresie, a rozbieżności w ocenie okoliczności wpływających na wymiar kary są znaczne, nawet w najdrastyczniejszych wypadkach nie są na ogół wymierzane kary zbliżone do górnej granicy ustawowego zagrożenia. Najistotniejszą zatem przyczyną modyfikacji w obrębie przestępstwa zgwałcenia są względy polityki kryminalnej w zakresie zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko wolności seksualnej w dwóch aspektach. Po pierwsze zwiększone ustawowe zagrożenie przy typach kwalifikowanych ma pewną wartość odstrasżającą, co oznacza większą zdolność oddziaływania powściągającego niż zagrożenie typu podstawowego. Typy zmodyfikowane, którym towarzyszy odmienne względem typu podstawowego zagrożenie karą, stanowią czytelną informację dla społeczeństwa (potencjalnych sprawców) o odmiennej ocenie prawnej odrębnie określonych czynów. Drugi aspekt uzasadniający proponowane zmiany łączy się z problemem wymiaru kary. Wyodrębnienie kwalifikowanych typów zgwałcenia wynika z dążenia do orzekania kar surowszych za najcięższe zgwałcenia. Niezaprzeczalnym argumentem dla wyodrębnienia typów kwalifikowanych jest wyższa społeczna szkodliwość czynu sprawcy, o której decyduje sposób działania sprawcy, szczególne właściwości ofiary czy też następstwa wynikające z zachowania sprawcy. Ten zwiększony stopień materialnej zawartości bezprawia wymaga wymierzenia wyższej kary, która będzie adekwatną karnoprawną reakcją na taki czyn. W ten sposób typy zmodyfikowane pozwalają uniknąć

konieczności skonstruowania sankcji o ekstremalnie „rozciągniętych” granicach grożącej kary (niska dolna granica ustawowego zagrożenia i wysoka górna granica), co z kolei zapewnia – przynajmniej w części – jednolitość orzecznictwa w zakresie wymiaru sankcji karnej. W doktrynie podkreśla się, że penalizacja określonych czynów i jej stopień (w szczególności zaliczenie ich do kategorii przestępstw typu podstawowego lub kwalifikowanego) stanowi element polityki karnej państwa, która jest kształtowana zgodnie z przyjętymi w tej mierze założeniami aksjologicznymi. Ustawodawca, decydując się na rozwarstwienie typu, opiera się na obserwacji sytuacji, w których dochodzi do przypadków szczególnych i zasługujących na odrębne uregulowanie, mając na uwadze przede wszystkim częstotliwość ich występowania jako ujemnych zjawisk życia społecznego. Należy podkreślić, że ustawodawca ma prawo wyznaczać wyższy poziom punitwności dotychczasowych rozwiązań. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że ustawodawcy przysługuje znaczna swoboda w zakresie kryminalizacji i penalizacji. I tak w wyroku z dnia 9 października 2001 r. (SK 8/00 OTK 2001, nr 7, poz. 211) Trybunał stwierdził, że: „Z zasady demokratycznego państwa prawa, którego urząd oparty jest na zasadzie podziału władzy, wynika, że stanowienie prawa należy do władzy ustawodawczej. Ustawodawcy przyznana została przy tym znaczna swoboda w kształtowaniu obowiązującego prawa. Jej granice wyznaczają w szczególności normy konstytucyjne (...) ustawodawca uprawniony jest do stanowienia prawa odpowiadającego m.in. założonym celom politycznym, a więc także celom kryminalnopolitycznym”. Jak wynika z powyższego, granicą swobody ustawodawcy w kształtowaniu reakcji prawnej na dane zachowanie przestępne jest zasada proporcjonalności określona w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej. Zasada ta zakłada, że prowadzące do ograniczenia konstytucyjnych wolności środki zastosowane przez ustawodawcę muszą być: niezbędne z uwagi na założony cel (warunek konieczności/wymagalności), skuteczne (warunek przydatności/odpowiedniości), a przy tym rzeczywiste efekty ich zastosowania powinny być proporcjonalne do ciężarów nakładanych na obywatela (proporcjonalność sensu stricto). W literaturze podnosi się, że przy ocenie, czy inne środki służące zapobieganiu naruszeniom zakazów prawnokarnych nie są podobnie skuteczne, nie chodzi o ścisłe dane empiryczne, ale o przekonującą argumentację wyjaśniającą powody wzmożonej ingerencji prawnokarnej. Szczególna waga dóbr prawnych chronionych na mocy nowelizowanych przepisów oraz powołane dane statystyczne, wskazujące na nad wyraz łagodne traktowanie sprawców przestępstwa, uzasadniają tezę, że jest konieczne dostosowanie sankcji karnej do stopnia społecznej szkodliwości czynów naruszających te dobra, a tym samym pełniejszą realizację funkcji ochronnej prawa karnego. W tym kontekście należy podkreślić, że swoistą przeciwwagą dla zasady konieczności sankcji

karnych jest pozytywny aspekt dyrektywy sprawiedliwościowej zasady proporcjonalności, któremu towarzyszy nakaz zapewnienia dostatecznej ochrony dóbr konstytucyjnych. Co więcej zaniechanie ustanowienia odpowiedniej ochrony praw człowieka tzw. pierwszej generacji można traktować jako szczególną formę ingerencji w dane prawo lub interes (vide M. Królikowski [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–31 k.k., Warszawa 2010, s. 35).

Wysoki stopień społecznej szkodliwości zgwałceń, a zwłaszcza niektórych ich postaci, znajduje odbicie w nowym rozwiązaniu ustawowym (art. 197 § 1 oraz § 3–5 k.k.), które wprowadza kwalifikowane postacie tego przestępstwa oraz zaostrza ustawowe zagrożenia. Zgodnie z przewidzianymi rozwiązaniami dotychczasowy art. 197 § 3 k.k. zostaje uzupełniony o znamiona kwalifikujące w postaci: szczególnych właściwości ofiary lub sposobu działania sprawcy, które wpływają na bezradność pokrzywdzonego, wyłączając możliwość wyrażenia woli w przedmiocie kontaktu seksualnego z uwagi na wyłączenie aparatu decyzyjnego ofiary oraz o inne znamiona kwalifikujące, które w sposób szczególny obciążają sprawcę. Znamiona zbrodni zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem, określonej w art. 197 § 4 k.k., uzupełniono o znamię zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15 (przeniesione z § 3) oraz następstwa w postaci spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Zmiana ta aksjologicznie koresponduje z ukształtowaną, wieloletnią linią orzecniczą, przyjmującą, że wiek ofiary przestępstw określonych w art. 197 § 1–3 k.k., niższy od 15 lat, może w istotnym stopniu, przy uwzględnieniu innych okoliczności charakteryzujących czyn sprawcy, uzasadniać zakwalifikowanie takiego czynu jako popełnionego ze szczególnym okrucieństwem, z uwagi na wyjątkową dotkliwość czynności sprawczych oraz ich skutków dla takiej ofiary, jak również pomniejszoną w stosunku do osoby dorosłej możliwość obrony przed napastnikiem (vide wyrok SA w Gdańsku z dnia 25 stycznia 2001 r., II AKa 382/00, Prok. I Pr. 2001, nr 11, s. 14; wyrok SA w Krakowie z dnia 6 czerwca 2002 r., II AKa 110/02, KZS 2002, z. 7–8, poz. 45; uchwała SN z dnia 21 grudnia 1972 r., VI KZP 64/72, OSNKW 1973, nr 2–3, poz. 18; wyrok SN z dnia 15 maja 1986 r., II KR 121/86, OSNPG 1987, nr 5, poz. 56; wyrok SN z dnia 27 czerwca 1997 r., WA 16/97, OSNKW 1997, nr 11–12, poz. 97, z glosą M. Filara, OSP 1998, z. 5, poz. 96). Podobnie skutki działania sprawcy zgwałcenia są w praktyce sądowej traktowane jako okoliczności decydujące o wystąpieniu znamienia w postaci „szczególnego okrucieństwa” (vide wyrok SN z dnia 2 września 1971 r., IV KR 170/71, OSPiKA 1973, z. 8, poz. 164, z glosą M. Filara OSPiKA 1973, z. 8, poz. 360; wyrok SN z dnia 5 marca 1974 r., III KR 399/73, OSNKW 1974, nr 6, poz. 113, z glosą M. Filara, PiP 1975, z. 2, s. 173). Uzasadnia to

stypizowanie zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem oraz zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15 - jako odmian przestępstwa w jednym paragrafie, z identycznym zagrożeniem karnym.

W art. 197 § 5 k.k. wprowadza się typ kwalifikowany zgwałcenia przez następstwo w postaci śmierci pokrzywdzonego. Projekt art. 197 § 4 i 5 k.k. likwiduje więc lukę prawną i naprawia błąd twórców Kodeksu karnego z 1997 r., którzy nie przewidzieli typów zgwałcenia kwalifikowanych przez następstwo w postaci spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pokrzywdzonego, a ponadto w sposób nieprzemyślany doprowadzili do znacznej liberalizacji odpowiedzialności karnej za zgwałcenie, typizując np. zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem jako występki zagrożony tylko karą od 2 do 12 lat pozbawienia wolności. W wyniku nowelizacji k.k. ten ostatni błąd został tylko w niewielkim stopniu naprawiony, gdyż co prawda stypizowano zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem jako zbrodnie, jednak w opinii projektodawcy obowiązujące zagrożenia karne za typ podstawowy zgwałcenia oraz typy kwalifikowane nadal są za niskie i odbiegają od standardów przewidzianych w istotnej części krajów Unii Europejskiej, przewidujących znacznie wyższe zagrożenia za typy kwalifikowane zgwałceń.

W obecnym stanie prawnym w przypadku zgwałcenia z następstwem w postaci śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie dochodzi do podwyższenia ustawowego zagrożenia, gdyż nie zapewnia tego kumulatywna kwalifikacja z art. 156 § 2 lub art. 155 k.k. Nie ulega jednak żadnej wątpliwości, że za czyn, charakteryzujący się rażącym naruszeniem reguł postępowania z dobrem prawnym w odniesieniu do następstwa (życiem lub zdrowiem) oraz wysokim stopniem bezprawia umyślnego czynu wyjściowego (zgwałcenia) powinno być przewidziane wyższe ustawowe zagrożenie.

Zważywszy w szczególności na to, że następstwo śmiertelne albo w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu może wynikać z takiego działania sprawcy przestępstwa zgwałcenia, który wskazuje na demonstracyjne lekceważenie wartości ludzkiego życia i pozostającego na granicy umyślnego spowodowania śmierci w zamiarze ewentualnym, jest wskazane umożliwienie orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności (analogicznie jak w art. 156 § 3 k.k.). W obecnym stanie prawnym szereg poważnych przestępstw posiada typy kwalifikowane przez następstwo, jednak ustawodawca nie był w tworzeniu typów tych wystarczająco konsekwentny, nie przewidując zaostrzonej karalności ze względu na następstwo w przypadku tak poważnych przestępstw jak zgwałcenie.

Podobna konstrukcja typów zmodyfikowanych przestępstwa zgwałcenia jest znana ustawodawstwom innych państw europejskich. We Francji przestępstwo to zagrożone jest w typie podstawowym karą pozbawienia wolności do lat 15 (art. 222–23 fr. k.k.). Zagrożenie karą wzrasta do lat 20, jeżeli zachodzą m.in. następujące okoliczności: skutkiem zgwałcenia jest trwale uszkodzenie ciała lub trwała niepełnosprawność (art. 222–24 p. 1); przestępstwo zostało popełnione na szkodę małoletniego poniżej 15. roku życia (art. 222–24 p. 2); przestępstwo zostało popełnione na szkodę osoby, której szczególna bezbronność, ze względu na wiek, chorobę, ułomność lub inne fizyczne lub psychiczne upośledzenie, a także ze względu na bycie w ciąży, jest oczywista lub znana sprawcy (art. 222–24 p. 3). Za zgwałcenie, którego skutkiem była śmierć ofiary, maksymalna kara to 30 lat pozbawienia wolności (art. 222–25). Wreszcie, jeżeli przestępstwo zgwałcenia było poprzedzone, towarzyszyły mu lub nastąpiły po nim tortury lub inne nieludzkie traktowanie, maksymalną karą jest dożywotnie pozbawienie wolności. Z kolei w Niemczech typ podstawowy przestępstwa zgwałcenia jest zagrożony karą pozbawienia wolności od roku do lat 15. Dolna granica ustawowego zagrożenia za ten typ czynu zabronionego wzrasta do lat 3, jeżeli sprawca posiada broń lub inne niebezpieczne narzędzie, posiada narzędzie do zastraszania lub przełamania oporu innej osoby za pomocą przemocy lub groźby użycia przemocy lub jego czyn stwarza poważne zagrożenie uszczerbku zdrowia dla ofiary. Kolejny typ kwalifikowany przestępstwa zgwałcenia jest zagrożony karą pozbawienia wolności od lat 5 do 15. Okolicznościami wpływającymi na zaostrzenie sankcji karnej są więc: używanie przez sprawcę broni lub innego podobnego narzędzia podczas popełnienia przestępstwa, spowodowanie poważnego uszczerbku na zdrowiu ofiary lub spowodowanie, że znalazła się ona w stanie niebezpieczeństwa dla życia. Jeżeli zaś sprawca zgwałcenia, chociażby wskutek rażącego niedbalstwa, spowodował śmierć ofiary, podlega karze pozbawienia wolności nie krótszej od 10 lat albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

15. Nowelizacja art. 200 § 1 § k.k. podwyższa górną granicę zagrożenia karnego z 12 do 15 lat pozbawienia wolności za przestępstwo obcowania płciowego z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenia się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzania jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania.

Projektodawca ma na uwadze zwiększenie ochrony prawnokarnej przed czynami godzącymi w wolność seksualną w odniesieniu do pokrzywdzonych osób małoletnich, pozostających w stosunku zależności od sprawcy lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego. Temu celowi ma służyć propozycja wprowadzenia art. 200 § 6 k.k., wedle

którego skazując sprawcę, który popełnił przestępstwo określone w art. 200 § 1, 3 lub 4 k.k. wobec małoletniego, który w czasie czynu pozostawał w stosunku zależności od sprawcy, w szczególności pod jego pieczę, lub z wykorzystaniem krytycznego położenia małoletniego – sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

Przepis art. 200 § 6 k.k. zostaje skonstruowany w oparciu o formułę stosowaną do określenia okoliczności obostrzających karę („skazując sprawcę” – art. 178 k.k.), a nie do określenia typów kwalifikowanych. Jest to zabieg zamierzony przez projektodawcę, aby nie doszło do przekształcenia występku z art. 200 § 1 k.k. w zbrodnię. W przypadku zbiegu projektowanej podstawy obostrzenia kary z innymi podstawami do modyfikacji kary - zastosowanie znajdą regulacje art. 57 k.k. Jeżeli więc przykładowo przestępstwo zostanie popełnione w warunkach multirecydywy, sąd nie będzie stosował dwukrotnego obostrzenia dolnej granicy zagrożenia. Natomiast w związku z tym, że taki czyn nie będzie stanowił zbrodni, możliwe będzie wymierzenie kary pozbawienia wolności do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę na podstawie art. 64 § 2 k.k.

16. Zmiany w rozdziale XXIX Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego.

Zmiany w przepisach określających łapownictwo bierno i czynne, oprócz charakteru dostosowawczego w związku ze zmodyfikowanym systemem sankcji, wprowadzają w art. 228 § 5a k.k. i art. 229 § 4a k.k. nowe typy czynów zabronionych kwalifikowane ze względu na wartość korzyści majątkowej. Projektodawca wyszedł z założenia, że nie jest wystarczające istnienie typów kwalifikowanych tych przestępstw, kwalifikowanych wyłącznie w oparciu o wartości korzyści w postaci mienia znacznej wartości (tj. ponad 200 000 zł – por. art. 115 § 5 k.k.). Istnieje również konieczność wyodrębnienia nowych typów kwalifikowanych przez przyjęcie oraz udzielenie korzyści majątkowej wielkiej wartości (tj. ponad 1 000 000 zł – art. 115 § 6 k.k.). Nie wydaje się bowiem z punktu widzenia społecznego słuszne tożsame traktowanie pod względem wartościowania prawnokarnego zachowania polegającego na udzieleniu czy przyjęciu korzyści majątkowej w kwocie zbliżonej do 200 000 zł oraz wielomilionowej wartości. Różnice w zakresie stopnia społecznej szkodliwości takich czynów należy uznać za zbyt duże, w szczególności mając na względzie możliwość elastycznego reagowania na wypadki korupcji odnoszące się do niewielkich kwot, w postaci istnienia typów wypadków mniejszej wagi (art. 228 § 2, art. 229 § 2 k.k.). Aby uniknąć takich niespójności w Kodeksie karnym występuje właśnie pojęcie „mienia wielkiej wartości”, zdefiniowane

w art. 115 § 6 k.k. – na potrzeby typów kwalifikowanych przez wartość mienia (szkody). Projekt wykorzystuje więc to pojęcie języka prawnego do wprowadzenia stratyfikacji w zakresie odpowiedzialności za ww. przestępstwa. Mając zatem na uwadze racjonalizację odpowiedzialności karnej w zakresie przestępstw łapownictwa proponuje się wprowadzenie art. 228 § 5a i art. 229 § 4a k.k., kryminalizujących łapownictwo odnoszące się do korzyści majątkowej wielkiej wartości z ustawowym zagrożeniem karą pozbawienia wolności od 3 do 20 lat. Projektowana sankcja karna, decydująca o zaliczeniu tych przestępstwa do kategorii zbrodni, zachowuje konieczną gradację w relacji do zagrożenia karnego łapownictwa biernego i czynnego, kwalifikowanych przez wartość korzyści majątkowej znacznej wartości (art. 228 § 5, art. 229 § 4 k.k.), wynoszącego wg projektu: od 2 do 15 lat pozbawienia wolności.

W Kodeksie karnym nie ma ustanowionej wprost definicji znacznej wartości korzyści, ale w art. 115 § 5 k.k. zdefiniowano „mienie znacznej wartości”. Powszechnie przyjmuje się jednak w literaturze, że „wprawdzie w art. 115 § 5 k.k. mowa jest o mieniu, a nie o korzyści, lecz ta różnica terminologiczna nie stoi na przeszkodzie zastosowania tego przelicznika, skoro chodzi o takie znamię przymiotnikowe” (Art. 228 KK red. Stefański 2021, wyd. 26/B. Stefańska, Legalis, por. też M. Kulik, [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, Prawo karne materialne. Część ogólna, (red.) M. Mozgawa, Warszawa 2007, s. 451; A. Zoll, [w:] Zoll, Kodeks karny, t. II, Kraków 1999, s. 752; Góral, Kodeks karny, Warszawa 2007 s. 307). Mieniem znacznej wartości, zgodnie z art. 115 § 5 k.k., jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 zł, a więc mutatis mutandis korzyścią majątkową znacznej wartości jest przekraczająca tę kwotę i analogicznie korzyścią majątkową wielkiej wartości będzie przekraczająca 1 mln zł (art. 115 § 6 k.k.).

W związku z dodaniem tych kwalifikowanych typów przestępstw łapownictwa biernego i czynnego należało również dokonać zmian redakcyjnych w przepisach art. 228 § 6 i art. 229 § 5 k.k.

Projekt dokonuje zmian w treści art. 230 § 1 k.k., kryminalizującym bierną płatną protekcję. Pierwsza ze zmian ma na celu doprecyzowanie, że wymóg dysponowania środkami publicznymi dotyczy zarówno krajowej, jak i zagranicznej jednostki organizacyjnej, gdyż było to przedmiotem sporów w literaturze i orzecznictwie. Podkreślano, że z literalnego brzmienia przepisu wynika jednoznacznie, że przedmiotem ochrony nie jest krajowa jednostka organizacyjna dysponująca środkami publicznymi (A. Barczak-Oplustil, M. Iwański [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212-277d, red.

W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 230). W wyroku SN z dnia 7.10.2009 r. (IV KK 174/09, OSNKW 2010/1, poz. 5). Wskazywano natomiast, że takie rozwiązanie jest wysoce nieracjonalne i należy postulować jak najszybszą nowelizację. Projekt usuwa więc ww. wątpliwości, wskazując jednoznacznie, że krajowa jednostka organizacyjna, o której mowa w tym przepisie, powinna dysponować środkami publicznymi. Natomiast taki wymóg nie będzie przewidziany w stosunku do organizacji krajowej lub międzynarodowej.

Projektowany przepis na celu rozszerzenie kryminalizacji płatnej protekcji o przedmioty wykonawcze w postaci przedsiębiorstw państwowych, spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego lub państwowej osoby prawnej. Przyjmuje się bowiem, że uznanie podmiotu spoza sektora finansów publicznych za jednostkę organizacją dysponującą środkami publicznymi jest możliwe jedynie wówczas, gdy środki te zostały mu przekazane do gospodarowania bez jednoczesnego przeniesienia ich własności. Podmioty wyłączone z sektora finansów publicznych (państwowe lub samorządowe przedsiębiorstwa, banki i spółki prawa handlowego) z reguły nie będą mieściły się w pojęciu jednostki organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi (J. Giezek, Kodeks karny, Warszawa 2007, s. 764–766; wyr. SA we Wrocławiu z dnia 6.10.2005 r., II AKa 195/05, OSA 2006, Nr 1, poz. 2). Projektodawca stoi na stanowisku, że takie podmioty również powinny być objęte zakresem omawianego typu, gdyż podejmowanie się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą z powołaniem się na wpływy w nich - stanowi szkodliwy społecznie czyn, który narusza interesy ekonomiczne RP.

W art. 230a § 1 k.k., kryminalizującym czynną płatną protekcję, dokonywane są zmiany o charakterze redakcyjnym zmierzające do skrócenia tekstu prawnego przez odwołanie się do przedmiotów wykonawczych określonych w art. 230 § 1 k.k. Skutkiem takiej zmiany jest analogiczne rozszerzenie zakresu kryminalizacji.

17. Zmiany w rozdziale XXX Przepięstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwosci.

Projekt podwyższa ustawowe zagrożenie karne za przestępstwo fałszywego oskarżenia innej osoby o popełnienie przestępstwa, przestępstwa skarbowego, wykroczenia, wykroczenia skarbowego lub przewinienia dyscyplinarnego. Podwyższenie sankcji jest uzasadnione, gdyż taki czyn stanowi przestępstwo przeciwko prawidłowemu funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwosci, ale narusza również dodatkowo dobra osobiste jednostki, która jest narażona na wiele negatywnych konsekwencji prawnych i moralnych. Obecna sankcja w postaci grzywny, kary ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 nie jest adekwatna do abstrakcyjnego stopnia bezprawia tego czynu. Dlatego projekt przewiduje, że sprawca tego

przestępstwa będzie podlegał karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, co wzmocni ochronę osób, które są fałszywie oskarżane.

Z analogicznych powodów proponowane jest podwyższenie sankcji za typ określony w art. 235 § 1 k.k., który kryminalizuje przestępstwo polegające na kierowaniu przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne poprzez tworzenie fałszywych dowodów lub inne podstępne zabiegi, albo podejmowanie takich zabiegów w toku postępowania.

Natomiast w art. 235 § 2 k.k. utworzony zostaje nowy typ, polegający na tworzeniu w toku postępowania karnego fałszywych dowodów mających służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej za popełnione przez siebie lub osobę najbliższą przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe. Przepis ten ma na celu zapobiec nieponiesieniu przez sprawcę odpowiedzialności karnej, jak również jej niezasadnemu złagodzeniu. Tym samym następuje również wzmoczenie ochrony pokrzywdzonego przestępstwem. Omawiany przepis nie obejmuje niezgodnych z prawdą wyjaśnień przez podejrzanego (oskarżonego), gdyż składanie wyjaśnień stanowi realizację jego uprawnienia (realizacja prawa do obrony), a więc wyłączona jest wtedy bezprawność czynu. Omawiane przestępstwo będzie mogło zostać popełnione wyłącznie w toku postępowania karnego, zarówno w fazie *in rem*, jak *in personam*.

Projektodawca celowo nie obejmuje omawianym przepisem czynności podejmowanych przed wszczęciem postępowania karnego, gdyż prowadziłoby to do nieuzasadnionej aksjologicznie kryminalizacji, a mianowicie poniesienia odpowiedzialności karnej przez osobę w sytuacji, w której nie doszło do zagrożenia dobra prawnego, gdyż postępowanie karne nie zostało wszczęte, np. ze względu na brak realizacji znamion typu czynu zabronionego.

Projekt rozszerza znamiona przestępstwa określonego w art. 241 § 2 k.k. o publiczne rozpowszechnianie bez zezwolenia wiadomości z postępowania prowadzonego na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich. Proponowana zmiana ma na celu zwiększenie ochrony dobra indywidualnego nieletniego, którego dotyczy postępowanie, jak również sprawności postępowania.

W obowiązującym stanie prawnym poddano kryminalizacji szereg zachowań polegających na niezastosowaniu się do treści prawomocnego orzeczenia, takich jak: niezastosowanie się do decyzji o pozbawieniu wolności i odnoszącej się do wykonywania kary pozbawienia wolności (art. 242 k.k.), niestosowanie się do zakazu zajmowania stanowiska,

wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, wstępu na imprezę masową, przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu albo niewykonywanie zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany (art. 244 k.k.), niestosowanie się do orzeczonego w związku z zakazem wstępu na imprezę masową obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu lub obowiązku stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez komendanta Policji, w czasie trwania imprezy masowej oraz udaremnianie albo utrudnianie kontrolowania, w systemie dozoru elektronicznego, orzeczonego obowiązku (art. 244a k.k.), niestosowanie się do obowiązków związanych z orzeczonym środkiem zabezpieczającym (art. 244b k.k.).

Dobrem chronionym przez przepisy rozdziału XXX k.k. jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości (por. B. Kunicka-Michalska, [w:] A. Wąsek (red.), Kodeks karny. Część szczególna, t. II, Warszawa 2005, s. 103 i n.). Prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu Kodeksu karnego jest dobrem prawnym o charakterze abstrakcyjnym. Chodzi bowiem nie tyle o wymiar sprawiedliwości w sensie instytucjonalnym (ten aspekt wymiaru sprawiedliwości chronią w dostatecznym stopniu typy czynów zabronionych z rozdziału XXIX), ale o prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, a więc o jego aspekt funkcjonalny (por. uchwała SN z 26.04.1995 r., I KZP 7/95, OSNKW 1995, z. 7–8, poz. 42).

Z tych względów aksjologia chronionych wartości powinna zostać również uzupełniona o uchylenie się od wykonania orzeczonego przez sąd na rzecz pokrzywdzonego lub jego osoby najbliższej, za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki (projektowany art. 244c k.k.). Jest to bowiem środek reakcji karnej na czyn przestępny, którego celem jest zabezpieczenie majątkowych interesów pokrzywdzonego w związku z popełnionym na jego szkodę przestępstwem. Należy zauważyć, że aktualnie ustawodawca kryminalizuje niewykonanie przez skazanego innych rozstrzygnięć odnoszących się do jego relacji z osobą pokrzywdzonego, takich jak: okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym czy zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego. Jednocześnie niewykonanie tych środków karnych może być ocenione na płaszczyźnie prawnokarnych konsekwencji popełnienia czynu

zabronionego, w związku z którym zostały orzeczone (np. zarządzenie wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności – art. 75 § 2 k.k.). Analogiczna sytuacja występuje w odniesieniu do środka kompensacyjnego, który w tożsamym, a nawet większym stopniu (pro futuro), oddziałuje na sytuację faktyczną i prawną pokrzywdzonego w aspekcie realizacji przez oskarżonego swoich obowiązków, nałożonych prawomocnym wyrokiem. Nie ma zatem powodu, aby niewykonywanie środka kompensacyjnego podlegało słabszej ochronie prawnokarnej, niż ma to miejsce w odniesieniu do środków karnych orzeczonych w stosunku do sprawcy, a których treścią jest obowiązek określonego zachowania w stosunku do pokrzywdzonego.

Czyn taki będzie zagrożony karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Zagrożenie to jest identyczne jak w wypadku przestępstwa z art. 244 k.k., polegającego na niewykonaniu środków karnych m.in. związanych z obowiązkiem podjęcia przez oskarżonego określonego zachowania na rzecz pokrzywdzonego przestępstwem. Zarówno bowiem ratio legis tego unormowania, jak i abstrakcyjna szkodliwość społeczna projektowanego przestępstwa, są tożsame. Przestępstwo z art. 244c § 1 k.k. będzie ścigane na wniosek pokrzywdzonego.

Projekt ogranicza zakres kryminalizacji wprowadzanego przestępstwa do uchylania się od wykonania środków kompensacyjnych orzeczonych na rzecz pokrzywdzonego lub jego osoby najbliższej za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. W konsekwencji tego nie obejmuje on uchylania się od wykonania nawiązki orzekanej np. na rzecz Skarbu Państwa lub Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, gdyż celem tego przepisu jest zwiększenie ochrony pokrzywdzonego lub jego osób najbliższych. Kryminalizacji zostało poddane uchylanie się od wykonania środków kompensacyjnych, o których mowa w art. 46 k.k., jak również w innych przepisach. Projekt ogranicza także kryminalizację wyłącznie do uchylania się od wykonania środków kompensacyjnych orzeczonych za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, aby nie był on stosowany w przypadku skazań za czyny o niskim stopniu społecznej szkodliwości.

Projektodawca przewidział również sytuację, będącą swoistą formą czynnego żalu sprawcy, który poniecha bezprawnego zachowania. Wprowadzenie tego typu czynu zabronionego nie jest bowiem podyktowane głównie względami represyjnymi, ale ma na celu przede wszystkim skuteczne skłonienie sprawców do kompensacji w ramach sprawiedliwości naprawczej (por. T. Tyburcy, Instytucja czynnego żalu (art. 295 k.k.) jako przejaw realizacji idei sprawiedliwości naprawczej (kompensacji), *Probacja* 4/2016, s. 61-78). Temu celowi podyktowana jest regulacja § 2 art. 244c k.k., która przewiduje niepodleganie karze przez

sprawcę czynu zabronionego, który wykonał w całości orzeczonego wobec niego środek kompensacyjny – nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego.

18. Wskazuje się w literaturze, że „w ostatnich latach popularność ideologii totalitarnych zdaje się wzrastać, problem zakresu kryminalizacji z art. 256 k.k. staje się więc istotny (...) Popkultura zawłaszcza i odziera z oryginalnych znaczeń wiele symboli, w tym między innymi symbole związane z ideologią totalitarną, na przykład faszystowską czy nazistowską. Stają się one ciekawymi graficznie, ładnymi nadrukami na koszulkach czy torbach. (...) Jednak wprowadzanie do obrotu publicznego takich symboli w oderwaniu od ideologii, którą reprezentują, powoduje społeczne oswojenie z nimi i uniewrażliwienie na zagrożenie treściami, z których wyrosły” (M. Budyn-Kulik, Kryminalizacja propagowania totalitaryzmu (faszyzmu) w polskim kodeksie karnym, *Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem* 42, nr 2, Wrocław 2020, s. 8-9, por. też P. Domagała, Jeszcze o propagowaniu faszystowskiego ustroju państwa w świetle polskiego prawa karnego (kilka uwag na marginesie artykułu prof. Witolda Kuleszy), *Państwo i Prawo* 5/2019, s. 117–118). Podkreśla się, że „taki proces może prowadzić w konsekwencji do przygotowania gruntu pod wprowadzanie ideologii totalitarnej w sposób trudny do zauważenia, drobnymi krokami. Takie postępowanie powoduje oznakowanie przestrzeni, wzmacniając spójność grupy posługującej się danym symbolem, utrwalając przywiązanie do wartości, do których się odnosi. Wpływa to na postrzeganie grupy jako atrakcyjnej, co zachęca osoby spoza grupy do aplikowania o bycie jej członkiem. W ten sposób budowane jest pozytywne nastawienie (aprobata) dla grupy, promowanych przez nią wartości, stawianych sobie przez nią celów. Niewątpliwie jest to rodzaj reklamy. Wydaje się zatem, że dobrze byłoby, gdyby takie zachowania podlegały karze (jako przestępstwa lub wykroczenia)” (M. Budyn-Kulik, op. cit., s. 9; por. też F. Ciepły, O kontratybie sztuki, *Prokuratura i Prawo* 10/2015, nr 10, s. 31; W. Kulesza, Polskie obchody rocznicy urodzin Hitlera w świetle prawa karnego III Rzeszy, Republiki Federalnej Niemiec i Polski, *Państwo i Prawo* 7/2018, s. 17).

Powyższe argumenty przedstawione w doktrynie są trafne i uzasadniają konieczność wprowadzenia zmian w art. 256 k.k. Projekt przewiduje więc zmianę w art. 256 § 1 k.k. polegającą na wskazaniu *expressis verbis* znamienia polegającego na publicznym propagowaniu ustroju nazistowskiego lub komunistycznego. Choć ustroje te należy uznać za totalitarne, a więc stanowiące desygnaty obecnego znamienia „inny ustrój totalitarny”, konieczne jest ich wyszczególnienie mające na celu ustawowe potwierdzenie i podkreślenie, że stanowią ustroje totalitarne, których publiczne propagowanie będzie karalne, nawet jeżeli

propagujący nie odwołuje się do historycznych ich emanacji (np. stalinizm, bolszewizm), lecz publicznie propaguje np. ustrój komunistyczny opisywany w książkach Marksa. Projekt potwierdza społeczną szkodliwość publicznego propagowania takich ustrojów, jak również wskazuje, że ustawodawca uznaje publiczne propagowanie ustroju komunistycznego za równie niebezpieczne co propagowanie ustroju faszystowskiego i nazistowskiego – dla prawidłowego, zgodnego z zasadami demokratycznymi funkcjonowania państwa, pokoju społecznego oraz kształtowania prawidłowej świadomości społecznej i historycznej.

Uzupełnieniem realizacji powyższego celu jest wprowadzenie art. 256 § 1a k.k., który kryminalizuje publiczne propagowanie ideologii nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub ideologii nawołującej do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne. Nie ulega wątpliwości, że totalitaryzm ma dwa elementy konstytutywne – ustrój państwa i legitymizującą go ideologię. W tym kontekście w obecnym stanie prawnym występuje luka, gdyż karalne jest wyłącznie publiczne propagowanie jednego z elementów totalitaryzmu (ustroju), podczas gdy nie zostało stypizowane jako przestępstwo publiczne propagowanie ideologii totalitarnej.

Pojęcie ideologii, a w szczególności ideologii faszystowskiej, nazistowskiej i komunistycznej lub innej totalitarnej, posiada precyzyjne definicje w literaturze przedmiotu i w związku z tym nie ulega żadnej wątpliwości, że spełnia wymóg określoności językowej znamienia typu czynu zabronionego. Wskazuje się w doktrynie, że ideologia prowadzi do sformowania ustroju, tworzy jego podwaliny i stanowi jego uzasadnienie. Ustrój jest zatem niejako konsekwencją ideologii, a nie odwrotnie (M. Budyn-Kulik, op. cit., s. 14; M. Kalitowski, [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. M. Filar, Warszawa 2016, s. 1445; R. Tokarczyk, Rozważania nad pojęciem ekstremizmu, *Annales UMCS, Sectio G. Ius* 50/51, 2003/2004, s. 273). Podkreśla się również, że „ideologia jest poza tym łatwiejsza do zwerbalizowania, kształtuje postawy, oddziałuje między innymi przez emocje. Jej społeczna szkodliwość jest zatem wyższa niż samego ustroju. Ponadto propagowanie ustroju rozumianego stricte jako całokształt zasad prawnych określających organizację i sposób funkcjonowania organów państwowych, stosunek wzajemny organów centralnych oraz ich stosunek do organów terenowych, a także strukturę prawno-organizacyjną państwa jawi się jako zachowanie o wiele rzadsze niż pochwalanie czy propagowanie ideologii” (M. Budyn-Kulik, op. cit., s. 14-15). W tym kontekście uzasadnione jest wprowadzenie kryminalizacji publicznego propagowania ideologii nazistowskiej, komunistycznej i faszystowskiej, co będzie stanowić dopełnienie regulacji przewidzianej w art. 256 § 1 k.k.

Projekt wprowadza również kryminalizację publicznego propagowania ideologii nawołującej do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne. Użycie przemocy w takim celu wypełnia znamiona szeregu przestępstw i jest społecznie szkodliwe w stopniu znacznym, gdyż podważa zasady demokratycznego państwa prawnego i może naruszać również zewnętrzne i wewnętrzne bezpieczeństwo państwa polskiego. W tym kontekście, ze względu na wysokie miejsce naruszanych dóbr w hierarchii dóbr prawnych, uzasadnione jest wprowadzenie odpowiedzialności na przedpolu czynu zabronionego, czyli stypizowanie w art. 256 § 1a k.k. publicznego propagowania ideologii nawołującej do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne.

Projektowana odmiana przestępstwa nie budzi wątpliwości w zakresie spełnienia zasady określoności językowej znamion typów czynów zabronionych, gdyż pojęcie „ideologii” posiada definicję w literaturze przedmiotu. Wskazuje się, że stanowi ona „zbiór historycznie, kulturowo i społecznie uwarunkowanych przekonań podzielanych przez członków danej grupy społecznej, oferujący im całościowy i uproszczony obraz świata, ułatwiający manipulowanie zbiorową świadomością” (M. Zięba, *Ideologia (w:) Słownik społeczny*, red. B. Szlachta, Kraków 2004, s. 399; por. też. Z. Klimczuk, *Ideologizacja życia społecznego*, *Studia Warmińskie*, nr 47 (2010 r.), 247-266). „Ideologia różni się od światopoglądu, ponieważ jej podmiotem jest grupa społeczna, zaś podmiotem światopoglądu jest jednostka, człowiek, który wyznając określoną ideologię, wprowadza w nią indywidualne właściwości. Ideologia związana jest ściśle z polityką, ponieważ stanowi polityczną podstawę programu działania oraz zespala ruch polityczny” (Z. Klimczuk, *op. cit.*, s. 248). Do popełnienia projektowanego przestępstwa nie wystarczy więc publiczne propagowanie tylko własnego światopoglądu nawołującego do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne, jeżeli nie będzie on ideologią, a więc poglądami popieranymi przez daną grupę społeczną (np. ruch społeczny), a nie tylko przez pojedynczą osobę.

Natomiast projektowana cecha ideologii, tj. nawoływanie do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne, ma utrwalone rozumienie w literaturze prawa karnego, konstytucyjnego oraz orzecznictwie, gdyż zarówno pojęcie „użycia przemocy” oraz „nawoływania” stanowią terminy języka prawnego i występują obecnie jako znamiona przestępstw (np. art. 117 § 3, art. 126a, art. 255, art. 256 § 3 k.k., art. 280 i art. 281, por. też. T. Hanausek, *Przemoc jako forma działania przestępczego*, Kraków 1966). „Życie społeczne” i „życie polityczne” również są pojęciami języka prawnego. Zgodnie z art. 32 ust. 2 Konstytucji

„nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”.

Projekt rozszerza również zakres znamion przestępstwa stypizowanego w art. 256 § 2 k.k., stanowiącego kryminalizację na przedpolu czynu określonego w art. 256 § 1 k.k. Ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1589) wprowadzono art. 256 § 2 k.k. w brzmieniu:

„Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.”.

Przepis ten, zgodnie z wyrokiem TK z dnia 19.07.2011 r. (Dz. U. poz. 964) art. 256 § 2, w części obejmującej wyrazy: „albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej”, został uznany za niezgodny z art. 42 ust. 1 w związku z art. 54 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP, co spotkało się z krytyką w doktrynie (zob. np. (M. Budyn-Kulik, op. cit., s. 16 i n.) Utrata mocy ww. przepisu w tym zakresie nastąpiła dnia 3.08.2011 r.

Projekt wprowadza ww. znamię, ale ogranicza zakres kryminalizacji przez znamiona podmiotowe (co nie nastąpiło w zakwestionowanym przez TK przepisie). Nośniki symboliki nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej muszą zostać użyte w sposób służący propagowaniu ustroju lub ideologii nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej, jak również sprawca musi działać w celu rozpowszechniania. Ww. ograniczenie w postaci konieczności użycia nośników symboliki nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej w sposób służący publicznemu propagowaniu ustroju lub ideologii nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej powoduje, że nie budzi wątpliwości, iż projektowany przepis spełnia wymogi określoności językowej. Odwołuje się on bowiem do pojęć o ustalonym zakresie znaczeniowym w języku prawnym lub w naukach politycznych. W projektowanych znamionach podmiotowych ulokowane jest w znacznej mierze bezprawie wprowadzanej odmiany typu czynu zabronionego.

Projekt czyni więc zadość wymogom postawionym przez TK w wyroku z dnia 19.07.2011 r., w którym niekonstytucyjność badanego przepisu oparto na tym, że

odpowiedzialności karnej nie może podlegać osoba posługująca się przedmiotami, których znaczenie może być wieloznaczne. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że osoba, która posługuje się przedmiotami, których symbolikę używa umyślnie w sposób służący propagowaniu ustroju lub ideologii nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej nie może powoływać się na wieloznaczność odbioru takiej symboliki.

Projekt wprowadza więc istotne ograniczenie w stosunku do ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw. Nośniki symboliki totalitarnej muszą być użyte w sposób służący propagowaniu ustroju lub ideologii nazistowskiej, komunistycznej, faszystowskiej lub innej totalitarnej. Wskazane ograniczenie w zakresie znamion podmiotowych czyni zadość wymogom określoności przepisów prawa. Projekt ogranicza zakres przedmiotów wykonawczych przestępstwa wyłącznie do tych, które zgodnie z doświadczeniem życiowym, znaczeniem w odbiorze społecznym i kontekstem ich użycia w konkretnym stanie faktycznym - służą propagowaniu ustroju lub ideologii totalitarnej. Jest to przestępstwo umyślne, a więc sprawca będzie musiał co najmniej godzić się np. na użycie takich nośników w sposób służący propagowaniu ustroju lub ideologii totalitarnej.

19. Proponowana zmiana w art. 264 k.k. wynika z konieczności pełnego i poprawnego wdrożenia do polskiego porządku prawnego Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (zwaną dalej Konwencją z Palermo). Polska ratyfikowała Konwencję w dniu 12 listopada 2001 r., a wyżej wymieniony protokół w dniu 26 września 2003 r. W projektowanej ustawie przewidziano nowelizację obecnego brzmienia art. 264 k.k. przez dodanie do niego § 4. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 264 § 3 k.k. kryminalizacji podlega wyłącznie czyn polegający na organizowaniu innym osobom przekraczania wbrew przepisom granicy Rzeczypospolitej Polskiej. Dodanie § 4 w zaproponowanym brzmieniu spowoduje rozszerzenie zakresu kryminalizacji na zachowania polegające na organizowaniu innym osobom przekraczania wbrew przepisom również granic innych państw, pod warunkiem że zobowiązanie do ścigania takiego czynu wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej. Nowelizowany przepis odwołuje się generalnie do umów międzynarodowych z tego względu, aby uniknąć w przyszłości konieczności jego zmiany w sytuacji związania się Polski kolejną umową przewidującą podobne rozwiązanie.

Zmiana ta wynika z konieczności poprawnej implementacji art. 6 ust. 1 Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, zgodnie z którym przemyt migrantów jest czynem, co do którego każde Państwo-Strona zobowiązane jest podjąć takie ustawodawcze i inne działania, jakie mogą okazać się konieczne dla uznania go za przestępstwo, o ile popełniane jest świadomie oraz w celu uzyskania, bezpośrednio lub pośrednio, korzyści finansowej lub innej korzyści materialnej. Z kolei art. 3 lit. a Protokołu definiuje przemyt migrantów jako organizowanie, w celu uzyskania, bezpośrednio lub pośrednio, korzyści finansowej lub innej korzyści o charakterze materialnym, nielegalnego wjazdu osoby na terytorium Państwa-Strony, którego taka osoba nie jest obywatelem lub w którym nie posiada stałego miejsca zamieszkania.

Należy wskazać, że obecne brzmienie art. 264 k.k. jest niezgodne z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski. Brak możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej na podstawie Kodeksu karnego sprawców przestępstwa organizowania przemytu migrantów przez granicę inną niż granica Polski oznacza nieprawidłową implementację przez Polskę Protokołu z Palermo. Po analizie angielskiego oraz francuskiego tekstu oryginalnego Konwencji oraz Protokołu nie budzi wątpliwości wobec językowej interpretacji tekstu, że implementacja protokołu powinna objąć także kryminalizację organizowania przekraczania granicy innej niż granica RP. Działanie takie jest zgodne także z celem Konwencji, która nastawiona jest na transgraniczne zwalczanie przestępczości przemytu ludzi.

20. W przepisie art. 272 § 2 k.k. typizuje się nowe przestępstwo, polegające na tym, że sprawca, w celu uzyskania dokumentu wystawianego przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę upoważnioną do jego wystawienia, przedkłada funkcjonariuszowi lub innej osobie upoważnionej oświadczenie, zawierające nieprawdę co do okoliczności mającej istotne znaczenie dla wystawienia tego dokumentu lub jego treści. Zmiana ta likwiduje lukę w prawnokarnej ochronie wiarygodności dokumentów. Oświadczenie może bowiem nie przybierać postaci dokumentu albo oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej i wtedy inne przepisy nie kryminalizują takiego czynu.

21. Obowiązujący art. 278 § 5 k.k. kryminalizuje kradzież energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego. Czyn zabroniony, określony w art. 278 § 5 k.k., nie jest typem przepołowionym ze względu na wartość przedmiotu wykonawczego, albowiem przepołowienie odnosi się tylko do zasadniczego typu kradzieży, czyli kradzieży rzeczy ruchomej. Takie czyny nie mogą zostać zakwalifikowane z art. 119 § 1 k.w. Do takiego wniosku prowadzi interpretacja formuły „odpowiedniego stosowania” przepisów o kradzieży

rzeczy ruchomej, zawartej w tym przepisie. Nie jest to w tym przypadku stosowanie wprost, lecz stosowanie z odpowiednią modyfikacją. Modyfikacja jest uzasadniona tym, że Kodeks wykroczeń nie zna typów specjalnych kradzieży, które odnosiłyby się do kradzieży energii, czy karty bankomatowej. Zatem formuła „odpowiedniego stosowania”, zawarta w art. 278 § 5 k.k., dotyczy wyłącznie znamion przestępstwa kradzieży rzeczy ruchomej i sankcji za ten czyn, nie dotyczy zaś jego przepoławienia (por. T. Tyburcy, Kradzież karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego - art. 278 § 5 k.k. jako przykład kryminalizacji na przedpolu czynu zabronionego, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego Tom 41, s. 73-89; L. Wilk (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II., Legalis 2017, nb. 42 do art. 278).

Aktualnie przedmiotem przestępstwa określonym w art. 278 § 5 k.k. jest m.in. energia, która jest wielkością fizyczną, charakteryzującą w sposób ilościowy układ materialny, określającą ruch jego składników oraz ich wzajemne oddziaływanie. Rdzeniem znaczeniowym tego pojęcia jest więc mierzalna zdolność ciała do wykonania pracy. Energia jest zatem przedmiotem niematerialnym, co przesądza o tym, że do energii nie można zaliczać jej nośników, będących przedmiotami materialnymi, które dają się wyodrębnić. Dlatego nie uznaje się za kradzież „energii” zaboru jedynie jej nośników, takich jak gaz czy woda (por. T. Tyburcy, Spory o wykładnię znamion przestępstwa kradzieży energii (art. 278 § 5 k.k.) – czy prawnicy znają fizykę?, *Studia Iuridica LXXII*, s. 408 i n.; L. Wilk (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II., Legalis 2017, nb. 42 do art. 278; wyr. SN z 27.2.2008 r., V KK 397/07, OSNKW 2008, z. 8, poz. 60). Natomiast inaczej jest w przypadku energii elektrycznej, gdyż w tym wypadku nośnik jest równocześnie energią. Nie da się zatem oddzielić nośnika energii, jakim jest prąd elektryczny, od energii, a tym samym kradzieży nośnika od kradzieży energii (por. uchw. SN (7) z 19.8.1993 r., I KZP 17/93, OSP 1994, Nr 3, poz. 52). W konsekwencji np. zabór gazu ziemnego, którego wartość nie przekracza 500 zł stanowi wykroczenie określone w art. 119 § 1 k.w., jako że kradzież rzeczy ruchomej jest tzw. typem przepoławionym na przestępstwo i odpowiadające mu wykroczenie według kryterium wartości skradzionej rzeczy ruchomej. Wskazuje się w literaturze, że brak przepoławienia kradzieży energii elektrycznej wynika z trudności w ustaleniu wartości pobranej energii, których dokonuje się tylko szacunkowo, uwzględniając takie okoliczności, jak okres nielegalnego korzystania z energii, ilość i rodzaj (moc) posiadanych i używanych przez sprawcę odbiorników energii (por. T. Tyburcy, Spory o wykładnię..., s. 412). Nie ulega wątpliwości, że identyczne problemy występują w przypadku nielegalnego poboru gazu.

Aktualny stan prawny w tym zakresie nie sposób ocenić jako racjonalny i aksjologicznie spójny. Nie jest bowiem w jego świetle czynem przepołowionym kradzież energii elektrycznej np. skutek nielegalnego podłączenia do sieci, może być nim natomiast – w uzależnieniu od wartości przedmiotu czynu – kradzież np. gazu, ropy naftowej czy benzyny. Abstrahując już od sensowności tego rozróżnienia na gruncie merytorycznym, należy zwrócić uwagę na to, że np. kradzież gazu łączy się z daleko idącym niebezpieczeństwem dla bezpieczeństwa powszechnego, związanym z możliwością spowodowania eksplozji tego paliwa przy dokonaniu nielegalnego, niefachowego podłączenia do sieci gazowej. Odrębną zupełnie kwestią są poważne trudności dowodowe z określeniem wartości skradzionego gazu czy innego paliwa, co ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia kwalifikacji prawnej tego czynu jako przestępstwa lub wykroczenia i przemawia za wyłączeniem bitypizacji tego czynu.

Proponuje się ograniczenie przedmiotu wykonawczego typu z art. 278 § 5 k.k. wyłącznie do energii i stypizowanie w nowym art. 278 § 1a k.k. kradzieży cudzej karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego oraz kradzieży cudzego paliwa ciekłego lub gazowego. Projekt wyłącza przepołowienie takich kradzieży w art. 130 § 2 k.w.

Następuje więc również naprawienie błędu legislacyjnego w obowiązującym art. 278 § 5 k.k., który przewiduje odpowiednie stosowanie przepisów o kradzieży (§ 1, 3 i 4) do kradzieży karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, która stanowi rzecz ruchomą, a ustawodawca z niezrozumiałych powodów wyłączył ją z tej kategorii przez objęcie omawianym przepisem. Wskazuje się w literaturze, że „przepis art. 278 § 5 wydaje się o tyle wadliwie skonstruowany, że ustawowa definicja rzeczy ruchomej, zawarta w art. 115 § 9, obejmuje także "dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej". Z kolei wedle art. 115 § 14 "dokumentem jest każdy przedmiot lub zapis na komputerowym nośniku informacji, z którym związane jest określone prawo albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne". Jako przykład dokumentu wskazuje się w komentarzu m.in. żeton uprawniający do spożycia obiadu (zob. A. Zoll (w:) K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Kraków 1998, s. 639 i n.). W tym kontekście można stwierdzić, że karta magnetyczna uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego stanowi dokument, z którym związane jest określone prawo, a konkretnie prawo do dysponowania odpowiednią sumą pieniędzy. Wychodząc jednak z podstawowej reguły interpretacyjnej, wedle której żadne pojęcie użyte w ustawie nie może być uznane za zbędne, należy przyjąć, że karta uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego nie mieści się w pojęciu <<dokumentu uprawniającego do otrzymania sumy

pieniędzy>> z art. 115 § 9, uznawanego przez Kodeks karny za rzecz ruchomą, lecz jest szczególnym przedmiotem, któremu ustawa karna przydaje taką samą jak rzeczy ruchomej ochronę prawną” (Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-363, Lex).

Niezależnie jednak od tego, czy podzielimy ww. stanowisko przedstawione w doktrynie, trzeba przyjąć, że karta uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego stanowi rzecz ruchomą w rozumieniu prawa karnego (abstrahując od niefortunnego brzmienia art. 278 § 5 k.k.). Należy bowiem zauważyć, że definicja z art. 115 § 9 k.k. nie definiuje rdzenia znaczeniowego pojęcia „rzeczy ruchomej”, którego należy szukać w prawie cywilnym, a stanowi wyłącznie o rozszerzeniu tego znaczenia o wskazane w nim pojęcia, które zdaniem ustawodawcy nie stanowią rzeczy ruchomej w rozumieniu prawa cywilnego lub prawo cywilne inaczej ustala ich wartość. Nie ulega więc wątpliwości, że omawiany rodzaj karty stanowiłby rzecz ruchomą w rozumieniu prawa cywilnego oraz karnego.

Formuła odpowiedniego stosowania omawianych przepisów, przewidziana w art. 278 § 5 k.k., może być stosowana wyłącznie do przedmiotów wykonawczych, które nie stanowią rzeczy ruchomej, a więc tylko do energii. Wyłączenie przepołowienia na przestępstwo i wykroczenie kradzieży ww. karty oraz paliwa ciekłego i gazowego następuje natomiast przez oddzielną typizację takich czynów i odpowiednie zmiany w art. 130 § 2 k.w., wyłączające ich przepołowienie na przestępstwo i wykroczenie.

Projekt dokonuje zmiany umiejscowienia przepisu typizującego kradzież szczególnie zuchwałą, który zostaje przeniesiony do nowej jednostki redakcyjnej w art. 278 k.k. (§ 3a). Wynikiem tej zmiany będzie możliwość stosowania instytucji czynnego żalu z art. 295 k.k. do takiej kradzieży, a obecnie jest to możliwe wyłącznie w przypadku kradzieży szczególnie zuchwałej mienia znacznej wartości z art. 294 § 1 k.k.

22. Projekt rozszerza znamiona skutku przestępstwa wymuszenia rozbójniczego o doprowadzenie do ograniczenia działalności gospodarczej. Następuje więc wzmocnienie prawnokarnej ochrony przedsiębiorców. Obowiązująca regulacja nie zapewnia właściwej ochrony przed takimi czynami, gdyż ta odmiana wymuszenia rozbójniczego była ograniczona wyłącznie do doprowadzenia do zaprzestania działalności gospodarczej, czyli jej skutek został określony zbyt wąsko, pozostawiając poza zakresem art. 282 k.k. szereg czynów o znacznym stopniu bezprawia, skierowanych przeciwko dobrom prawnym przedsiębiorców.

Projekt wprowadza nowy typ wymuszenia rozbójniczego (art. 282 § 2 k.k.), którego środkiem przymusu jest groźba rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Projekt art. 282 § 2 k.k. odwołuje się do terminów, które występują w k.k. i mają utrwaloną wykładnię (art. 115 § 12 k.k., art. 190a § 1 k.k., art. 212 § 1 k.k.). W ten sposób zlikwidowana zostaje luka w ochronie mienia, gdyż obecnie czyn taki kwalifikowany jest jako przestępstwo zmuszania (art. 191 § 1 k.k.), choć ze względu na naruszenie mienia jako dobra prawnego kwalifikacja taka nie oddaje pełnej zawartości bezprawia takiego czynu (doprowadzenia do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej), jak również zagrożenie karne przewidziane w art. 191 § 1 k.k. nie odpowiada stopniowi bezprawia takiego czynu.

Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że groźba rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności - może stanowić środek przymusu o stopniu ograniczenia swobody decyzyjnej pokrzywdzonego porównywalnym z groźbą, o której mowa w obecnym art. 282 k.k. W konsekwencji tego czyn taki powinien być zagrożony identyczną karą, co uzasadnia wprowadzenie nowego typu wymuszenia rozbójniczego. W tym zakresie projekt stanowi odpowiedź na zgłaszane w literaturze prawa karnego postulaty likwidacji tej luki w prawnokarnej ochronie mienia i wprowadzenie tego typu wymuszenia rozbójniczego (por. T. Tyburec, *Z problematyki rozboju i wymuszenia rozbójniczego (właściwy czy niewłaściwy zbieg art. 280 i 282 k.k.)?*, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 1/2017, s. 109-110).

23. Projekt wprowadza w 294 § 3 i 4 k.k. nowe typy przestępstw przeciwko mieniu – kwalifikowane przez jego wartość.

Kryteria ilościowe są stosowane do tworzenia typów uprzywilejowanych i kwalifikowanych przestępstw przeciwko mieniu oraz typów wykroczeń przeciwko mieniu, ponieważ przedmiot ich czynności wykonawczej jest wymierny i podzielny. Jego wartość wpływa także istotnie na stopień bezprawia. W związku z powyższym polski ustawodawca od wielu lat stosuje kryterium wartości przedmiotu wykonawczego do stratyfikacji czynów zabronionych przeciwko mieniu. W oparciu o to kryterium następuje przepołowienie np. kradzieży lub paserstwa na przestępstwo i wykroczenie, jak również w art. 294 § 1 k.k. jest ono

zastosowane do określenia typów kwalifikowanych przestępstw przeciwko mieniu, określonych w tym przepisie.

Projektodawca, dzieląc ten sposób tworzenia typów kwalifikowanych, proponuje wprowadzenie w art. 294 § 3 i 4 k.k. nowych ich postaci, odwołując się przy tym do precyzyjnie określonej w art. 115 § 6 k.k. wartości mienia. Znamiona art. 294 § 3 k.k. będzie wypełniał sprawca, jeżeli wartość przedmiotu wykonawczego przekracza 5 mln złotych. Czyn taki będzie zbrodnią zagrożoną karą pozbawienia wolności od lat 3 do 20. Natomiast w art. 294 § 4 k.k. stypizowana zostaje zbrodnia, której wartość przedmiotu wykonawczego przekracza 10 mln złotych. Czyn taki będzie zagrożony karą pozbawienia wolności od lat 5 do 25.

Aby zachować spójność systemową, powyższa zmiana zostaje powiązana z uzupełnieniem katalogu przestępstw kwalifikowanych, wskazanego w projektowanych przepisach (art. 294 § 3 i 4 k.k.), w stosunku do tego występującego w obowiązującym art. 294 § 1 k.k. o przestępstwa przeciwko mieniu, które są zagrożone sankcją niższą niż projektowana (art. 279 § 1, art. 280 § 1, art. 281, art. 282). Przestępstwa te nie są natomiast wymienione w art. 294 § 1 k.k., gdyż zagrożone są sankcją nie niższą niż określona w tym przepisie, a więc w stosunku do nich nie doszłoby do podwyższenia sankcji i nie byłyby tym samym spełnione wymogi przewidziane dla typu kwalifikowanego.

W ocenie projektodawcy obecne ustawowe zagrożenia karne przewidziane za omawiane przestępstwa nie przystają do stopnia ich bezprawia w przypadku, jeżeli przedmiot czynności wykonawczej stanowi mienie o wartości kilku mln złotych lub wyższej. Chodzi w szczególności o przestępstwa rozbójnicze, np. wymuszenie rozbójnicze mienia o wartości kilku milionów złotych albo oszustwo w takich rozmiarach jest występkiem zagrożonym karą od roku do 10 lat pozbawienia wolności. Podobnie należy ocenić obowiązujące sankcje przewidziane za inne przestępstwa przeciwko mieniu, popełniane w stosunku do mienia o tak wysokiej wartości. Projekt, typizując takie czyny jako zbrodnie, co do zasady wyłącza możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej za takie przestępstwa, ze względu na wysokość szkody, którą spowodował sprawca i wynikającą z tego wysoką społeczną szkodliwość czynu. W praktyce przestępstwa przeciwko mieniu o tak wysokiej wartości z reguły są popełniane z premedytacją i podejmowaniem szeregu czynności przygotowawczych, we współdziałaniu, często w ramach zorganizowanych grup lub związków przestępczych, a więc przez osoby, które stanowią znaczne zagrożenie dla porządku prawnego, a nie sprawców, którzy wykorzystują tylko nadarżającą się sposobność. W tym kontekście

zasadne jest proponowane stypizowanie takich czynów jako zbrodni i zagrożenie ich projektowanymi sankcjami.

24. Projekt usuwa dysfunkcjonalność aktualnie obowiązującego przepisu art. 296 § 4a k.k., przewidującego wnioskowy tryb ścigania przestępstwa w postaci wyrządzenia szkody w obrocie gospodarczym. Aktualnie zawiera on unormowanie, wedle którego, jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa spowodowania bezpośredniego niebezpieczeństwa wyrządzenia znacznej szkody majątkowej następuje na wniosek pokrzywdzonego. Proponuje się rozszerzenie tego katalogu, oprócz pokrzywdzonego, również o współnika, akcjonariusza lub udziałowca pokrzywdzonej spółki lub członka pokrzywdzonej spółdzielni. Chodzi o to, aby takie postępowanie mógł inicjować każdy zainteresowany podmiot pod względem swojego interesu majątkowego w ramach danej struktury organizacyjnej. Nie będzie zatem wymagane formalne wyrażenie woli ścigania przez właściwy organ statutowy pokrzywdzonego, lecz wystarczająca będzie taka wola występująca po stronie podmiotu wchodzącego w skład struktury organizacyjnej pokrzywdzonego. Regulacja taka przyczyni się zarówno do uproszczenia postępowania w przedmiocie sformułowania przez uprawniony podmiot woli ścigania, jak i zapewni ochronę i podmiotowość w tym zakresie wszystkim podmiotom choćby pośrednio narażonym na skutki wyrządzenia pokrzywdzonemu znacznej szkody majątkowej.

25. Zmiany w art. 304 § 2 i 3 k.k. mają charakter redakcyjny.

26. Zmiany w art. 305 k.k. wynikają z potrzeby doprecyzowania i unowocześnienia ujętych w nim przepisów karnych.

Obecne brzmienie art. 305 k.k. nasuwało liczne uwagi krytyczne zarówno ze strony praktyków, jak teoretyków prawa karnego. Przepis art. 305 § 1 k.k. powtarza, w postaci prawie niezmienionej, brzmienie art. 245 Kodeksu karnego z 1969 r., recypowane z kolei z Kodeksu karnego z 1932 r. Mimo że przepis ten powstał w zupełnie innych realiach gospodarczych, określone w nim znamiona są w dalszym ciągu użyteczne, z tym jednak, że stały się one niewystarczające dla objęcia szerszej gamy współczesnych zachowań kryminalnych.

Pierwszy problem związany z obecnym brzmieniem art. 305 k.k. polega na tym, że zakres przedmiotowy tej regulacji jest zbyt wąski w stosunku do realiów obrotu gospodarczego. Przepis art. 305 k.k. w obecnym brzmieniu kryminalizuje jedynie czyny podjęte w związku z „przetargiem publicznym”.

Rozumienie tego pojęcia okazało się dyskusyjne, nie istnieje bowiem jego prawna definicja. Przeciwstawia się zatem „przetarg publiczny” przetargowi prowadzonemu na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, co oznacza, że te same zachowania są kryminalizowane, gdy dotyczą przetargu prowadzonego w trybie Prawa zamówień publicznych, a irrelevantne prawnokarnie, gdy dotyczą przetargu prowadzonego w trybie przepisów prawa cywilnego. „Przetarg publiczny” jest też rozumiany jako przetarg prowadzony przez instytucję publiczną lub związany z wykorzystaniem środków publicznych, co wyłącza spod ochrony prawno-karnej przetargi dokonywane przez podmioty prywatne. Takie zróżnicowanie było oczywiste w gospodarce realnego socjalizmu, pod rządami Kodeksu karnego z 1969 r., lecz nie znajduje uzasadnienia w warunkach współczesnej gospodarki rynkowej. Ponieważ zaś art. 305 k.k. stanowi wyłącznie o przetargach, spod zakresu tej regulacji są wyłączone pozostałe tryby postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Projekt dokonuje zatem zmiany dotyczącej zakresu przedmiotowego art. 305 k.k. Zmiana polega na eliminacji określenia „publiczny”, przez co zakres ochrony tego artykułu obejmie zarówno przetargi „publiczne”, jak „prywatne”, tj. prowadzone przez każdy podmiot. Ponieważ obejmuje to również przetargi prowadzone na podstawie Kodeksu cywilnego, art. 305 k.k. powinien poddać kryminalizacji ponadto działania przestępcze związane z aukcjami, jako że aukcja i przetarg stanowią dwie zbliżone formy prowadzące do zawarcia umowy, regulowane przez art. 701–705 k.c. Ponadto nowelizowane brzmienie uzupełnia art. 305 k.k. również o pozostałe rodzaje zamówień publicznych.

Drugim problemem dotyczącym art. 305 k.k. jest obecnie zbyt wąski zakres czasowy w wypadku czynów określonych w § 2. Zgodnie z poglądami nauki prawa karnego, znamię utrudniania lub udaremniania przetargu może odnosić się jedynie do przetargu już rozpoczętego, gdyż „przetarg” jako taki zaczyna swój byt prawny nie wcześniej niż w momencie wszczęcia postępowania o zamówienie publiczne w tym akurat trybie. W wypadku czynów określonych w art. 305 § 1 k.k. pogląd ten jest niewątpliwie słuszny i nie powoduje problemów w praktyce. Jednakże z braku odmiennych uregulowań komentatorzy przenoszą go również na czyny określone w art. 305 § 2 k.k., przyjmując, że identyczny zakres czasowy odnosi się do zmywy przetargowej. Biorąc pod uwagę, że zmywa przetargowa ma zwykle miejsce jeszcze przed rozpoczęciem przetargu, należy doprecyzować brzmienie tego przepisu, aby uniknąć podobnych interpretacji. Nowelizowany § 2 stwierdza zatem jasno, że zakres czasowy obejmuje zarówno trwający, jak dopiero przygotowywany przetarg lub postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego.

Trzeci obecnie istniejący problem wynika z faktu, że art. 305 § 1 k.k. zawiera dodatkowe znamię czasownikowe: „wchodzi w porozumienie z inną osobą”, które to znamię zostaje następnie powtórzone w § 2. Powtórzenie to należy uznać za błąd legislacyjny, gdyż jedno i to samo zachowanie jest kryminalizowane dwukrotnie: raz w § 1, drugi raz w § 2. Brzmienie § 2 jest wprawdzie szersze, lecz czyn polegający na wejściu w porozumienie w związku z przetargiem mieści się w zakresie obu tych przepisów. W projekcie naprawiono ten błąd, usuwając omawiane znamię czasownikowe z § 1, a pozostawiając je w § 2. Po nowelizacji powinno już być bezsporne, że § 2 dotyczy czynów określanych jako zmowa przetargowa, podczas gdy § 1 dotyczy pozostałych karalnych zachowań, w wyniku których dochodzi do udaremnienia lub utrudnienia przetargu. Ponieważ w doktrynie podnoszono wątpliwość co do niewystarczającej określoności znamienia „wejścia w porozumienie”, wskazując, że sformułowanie to w Kodeksie karnym z 1932 r. było dookreślane przez cel działania sprawcy, przy nowelizacji doprecyzowano też brzmienie § 2. W art. 305 § 2 k.k. zostaje więc stypizowane przestępstwo celowościowe (kierunkowe), którego sprawca będzie musiał działać w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. W konsekwencji tego w przepisie tym następuje dekryminalizacja czynów popełnianych w zamiarze ewentualnym, co jest uzasadnione, gdyż stanowi on zasadniczo przedpole typu z § 1, a w takim wypadku Kodeks karny z reguły posługuje się konstrukcją przestępstwa kierunkowego, ponieważ wtedy w celu działania sprawcy lokowane jest w znacznej mierze bezprawie czynu (np. art. 200a § 1 k.k. jako przedpole art. 197 § 3 pkt 2, art. 290 § 1 k.k. jako przedpole art. 278 § 1 k.k., art. 298 § 1 k.k. jako przedpole art. 286 § 1 k.k.).

Projekt likwiduje natomiast kierunkowy charakter przestępstwa z art. 305 § 1 k.k., a więc będzie ono mogło zostać popełnione również w zamiarze ewentualnym. Natomiast działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej stanowić będzie § 3 okoliczność kwalifikującą dla obu typów (z § 1 i 2).

Czwarty problem ma charakter praktyczny i wiąże się z trybem ścigania czynu, a pośrednio z zakresem podmiotów pokrzywdzonych. Zgodnie z dyspozycją art. 305 § 3 k.k., czyny określone w § 1 i 2 są ścigane na wniosek pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzonym jest Skarb Państwa. W świetle § 1 i 2 należy uznać, że pokrzywdzony to właściciel mienia albo osoba lub instytucja, na rzecz której przetarg jest dokonywany. Rozwiązanie takie jest racjonalne, lecz w praktyce okazuje się zbyt wąskie, nie uwzględnia bowiem pomysłowości osób dokonujących przestępstw gospodarczych. Mają miejsce sytuacje, kiedy podmiot

formalnie pokrzywdzony nie jest w ogóle zainteresowany złożeniem wniosku o ściganie, gdyż sam współpracuje ze sprawcą czynu w wyłudzeniu mienia od innej osoby. Jako przykład można wskazać przetargi dotyczące usług dotowanych z funduszy europejskich, gdy spółka organizująca przetarg działa w zмовie z podmiotem, który przetarg wygrywa, fikcyjnie zawyżając, i przez to wyłudając, kwotę dotacji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie jest wówczas możliwe ściganie takiego wyłudzenia, gdyż spółka organizująca przetarg nie składa wniosku o ściganie, zaś brzmienie art. 305 § 3 k.k. nie pozwala na wszczęcie postępowania z urzędu. Należało zatem uzupełnić art. 305 k.k. przez wskazanie, że kryminalizowane czyny mogą być popełnione również na szkodę interesu publicznego, oraz uzupełnić odpowiednik art. 305 § 3 k.k. tak aby pozwalał on na wszczęcie postępowania karnego z urzędu w wypadku, gdy przedmiot przetargu, aukcji lub zamówienia publicznego jest co najmniej w części finansowany ze środków publicznych.

Ostatnia zmiana w art. 305 k.k. dotyczy wysokości zagrożenia karą. W chwili obecnej za wszystkie czyny określone w art. 305 k.k. grozi kara pozbawienia wolności do lat 3. Zagrożenie to okazało się zbyt niskie, zarówno z uwagi na społeczną szkodliwość wielu tych czynów, jak na fakt, że karalność przestępstw zagrożonych taką karą ustaje z upływem lat 5 od ich popełnienia (art. 101 § 1 pkt 4 k.k.). W nowelizowanym brzmieniu pozostawiono zagrożenie bez zmian w wypadku czynów określonych w § 1. Podniesiono zagrożenie w wypadku czynów określonych w § 2, a zatem w wypadku zмów przetargowych, gdyż są to przestępstwa bardziej nagminne i prowadzące do większych szkód.

27. Propozycja dodania do Kodeksu karnego art. 306b podyktowana jest analogicznymi względami co w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu (uzupełnienie art. 294 § 3 i 4 k.k.). Również na gruncie przestępstw gospodarczych konieczne jest dokonanie stratyfikacji i dalsze wyróżnienie typów czynów zabronionych skierowanych przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym, w uzależnieniu od wysokości szkody. Znamionami kwalifikującymi do projektowanych typów jest działanie w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości (art. 306b § 1 k.k.) oraz o wartości większej niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości (art. 306b § 2 k.k.) - albo spowodowanie szkody w rozmiarach odpowiadających takim wysokościom. Proponuje się zatem dodanie w rozdziale XXXVI k.k. art. 306b, wprowadzającego w § 1 i 2 typy kwalifikowane wymienionych w nim przestępstw. Czyny te, ze względu na wysoki stopień szkodliwości społecznej i gradację typów kwalifikowanych, powinny zostać zaliczone do kategorii zbrodni i zagrożone odpowiednio

surowszymi karami: od 3 do 20 lat pozbawienia wolności oraz od 5 do 25 lat pozbawienia wolności.

Zmiany w przepisach art. 307 § 1 k.k. oraz art. 309 k.k. mają charakter wynikowy i są uwarunkowane dodaniem regulacji art. 306b k.k.

28. Dość częstym zjawiskiem jest posługiwanie się przez nieuczciwych kierowców tablicami rejestracyjnymi innego pojazdu, najczęściej w celu zatankowania paliwa i ucieczki bez uiszczenia opłaty. Zjawisko to należy zwalczać już na przedpolu czynu zabronionego, czyli w fazie kradzieży lub podrobienia tablic rejestracyjnych.

Nie byłoby zasadne traktowanie podrobienia tablic rejestracyjnych jako zachowania równoważnego z podrobieniem dokumentu, tablice rejestracyjne nie są bowiem dokumentem, lecz jedynie oznakowaniem. Taki pogląd wyrażony jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego, np. w wyroku z dnia 23 maja 2002 r., (V KKN 404/99), z tezą: „Tablica rejestracyjna pojazdu jest bez wątpienia przedmiotem określonego prawa, należy bowiem do właściciela pojazdu, dla którego to pojazdu ją wydano, ale sama w sobie nie jest jeszcze dowodem prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne, gdyż samoistnie nie dowodzi ona żadnego prawa do tego pojazdu, a tylko w tym aspekcie może być rozważana kwestia, czy stanowi ona dokument prawa. W konsekwencji tablica rejestracyjna nie jest dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 k.k., a tym samym nie może też być przedmiotem przestępstwa określonego w art. 276 k.k. Jako przedmiot będący rzeczą ruchomą, stanowiący własność określonej osoby, tablica rejestracyjna pojazdu może być natomiast przedmiotem innych czynów zabronionych, np. przeciwko mieniu, w tym choćby kradzieży, przywłaszczenia, zniszczenia lub paserstwa.”.

W postanowieniu z dnia 19 marca 2003 r. (III KKN 207/01) Sąd Najwyższy uznał, że „tablice rejestracyjne nie mogą być przedmiotem przestępstwa z art. 270 k.k., natomiast mogą być przedmiotem przestępstwa z art. 306 k.k., gdyż są znakami identyfikacyjnymi w rozumieniu tego przepisu, a przestępstwo w nim opisane ma charakter powszechny, nakierowany na ochronę bezpieczeństwa korzystania z przedmiotów funkcjonujących w obrocie prawnym i ograniczenie zjawiska kradzieży samochodów. Przepis ten kryminalizuje jednak wyłącznie usuwanie, podrabianie lub przerabianie znaków identyfikacyjnych, a więc nie zapewnia właściwej ochrony prawnokarnej.

W obecnym stanie prawnym kradzież tablic rejestracyjnych stanowi wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. z uwagi na ich niewielką wartość materialną, zaś podrobienie lub

przerobienie tablicy rejestracyjnej nie jest penalizowane w ogóle. Znamiona wykroczenia wypełnia również zachowanie, polegające na krótkotrwałym użyciu skradzionych, podrobionych lub przerobionych tablic rejestracyjnych i przytwierdzeniu ich z powrotem do auta pokrzywdzonego lub zwróceniu mu ich w inny sposób (art. 127 § 1 k.w.), gdyż w takim wypadku mogą nie być wypełnione znamiona kradzieży (brak działania w celu przywłaszczenia).

Projektowane przepisy zapelniają więc istotną lukę prawną. Projektowany przepis karny w § 1 kryminalizuje zarówno zabór tablicy rejestracyjnej – przez co należy rozumieć jej bezprawne wyjęcie spod władztwa osoby uprawnionej — jak też jej podrobienie lub przerobienie, zaś w § 2 kryminalizowane jest użycie tablicy rejestracyjnej nieprzypisanej do tego pojazdu, podrobionej albo przerobionej, jeżeli może to uniemożliwić albo utrudnić identyfikację tego pojazdu. Zgodnie z projektem art. 306c § 1 k.k. zabór takiej tablicy będzie kwalifikowany jako występki, a nie jako wykroczenie. Wystarczające będzie, jeżeli sprawca dopuści się czynu w odniesieniu do jednej tablicy. Przedmiotem proponowanych typów czynów zabronionych jest tablica rejestracyjna pojazdu mechanicznego, umożliwiająca dopuszczenie tego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie odrębnych przepisów. Nie będzie się on w związku z tym odnosił np. do tablic rejestracyjnych o znaczeniu wyłącznie historycznym, niedopuszczonych aktualnie do używania na drodze w celu identyfikacji pojazdu (np. obowiązujących w Polsce w latach 60. XX w.), kolekcjonerskich czy powszechnie sprzedawanych jako pamiątki).

ZMIANY W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

1. Projekt przewiduje wprowadzenie właściwości rzeczowej sądu okręgowego dla typów kradzieży z włamaniem lub kradzieży szczególnie zuchwałej, których wartość przedmiotu wykonawczego to mienie co najmniej znacznej wartości, oraz przestępstwa przyjęcia zlecenia na zabójstwo i przygotowania do zabójstwa (art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k.).

2. W związku z pojawiającymi się rozbieżnościami odnośnie do interpretacji przepisów procedury karnej, tj. art. 29 § 2 k.p.k., art. 387 § 2 k.p.k. oraz przepisów regulujących instytucję votum separatum, projektowana regulacja jest uzasadniona. Zmiany projektowanych przepisów zostaną wobec powyższego omówione łącznie, w tym punkcie.

Stosownie do art. 29 § 2 k.p.k. – apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd

w składzie pięciu sędziów. Wykładnia językowa interpretowanego przepisu, nie budzi żadnych wątpliwości, co do składu sądu w tym Sądzie Najwyższym rozpoznającym kasację, w której wskazuje się na niezasadne zaniechanie orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności (de facto wnioskuje się o orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności). Przepis ten pozostaje jednak w opozycji do art. 537 § 1 k.p.k., stanowiącego, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części. Zgodnie z § 2 tego przepisu, uchylając zaskarżone orzeczenie Sąd Najwyższy przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania albo umarza postępowanie, a jeżeli skazanie jest oczywiście niesłuszne – uniewinnia oskarżonego. Ta regulacja wyłącza możliwość orzeczenia przez sąd w postępowaniu kasacyjnym kary dożywotniego pozbawienia wolności. W doktrynie przyjmuje się, że „Nie ma więc dobrych racji przemawiających za tym, aby Sąd Najwyższy orzekał w powiększonym składzie, skoro i tak nie może orzec kary dożywotniego pozbawienia wolności, zaś po uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania wskazania co do dalszego postępowania nie mogą określać, jaka kara powinna zostać wymierzona.” (Komentarz pod red. D. Świeckiego - Kodeks postępowania karnego. Tom I - stan prawny 31.01.2021 r., LEX).

Zasadne jest zatem twierdzenie, że przepis art. 29 § 2 k.p.k. nie został sformułowany prawidłowo, w tym zakresie, w jakim sugeruje, że w kasacji skarżący wnosi o wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności i pozostaje w opozycji do art. 537 § 1 k.p.k., który stanowi *lex specialis* wobec normy ogólnej. Skoro Sąd Najwyższy nie może orzec kary dożywotniego pozbawienia wolności to nie ma racjonalnych podstaw, aby rozpoznając kasację kwestionującą brak orzeczenia tej kary orzekał w powiększonym składzie.

Projekt proponuje więc, aby § 2 w art. 29 k.p.k. nadać następującą treść: „Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo apelację wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.”.

Odnosnie do art. 387 § 2 k.p.k. należy na wstępie odwołać się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2021 r., sygn. akt I KZP 16/20, w którym, odmawiając podjęcia uchwały, wyraził pogląd, że „nieuczestniczenie przez prokuratora w rozprawie, w której jego udział nie jest obowiązkowy (art. 46 § 2 zd. pierwsze k.p.k) i o której terminie został należycie powiadomiony (art. 135 kpk), należy poczytywać za brak wyrażenia sprzeciwu przez oskarżyciela publicznego wobec ewentualnego wniosku oskarżonego o skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego zgłoszonego na rozprawie prowadzonej pod nieobecność oskarżyciela publicznego (art. 387 § 1 zd. pierwsze kpk) (...).”.

Zauważyć jednak należy, że niestawiennictwo prokuratora na rozprawie – prawidłowo powiadomionego o terminie – nie może świadczyć o wyrażeniu *per facta concludentia* zgody na uwzględnienie wniosku o dobrowolne poddanie się karze, jeżeli nie został on w ogóle poinformowany, nie tylko o fakcie złożenia takiego wniosku, ale też o jego treści. Zasadnie należy więc przyjąć, że dla przypisania określonego zachowaniu (zaniechaniu) dorozumianego oświadczenia woli, konieczne jest, by w danych okolicznościach nie było wątpliwości co do treści tego oświadczenia, a zatem, by zachowanie wskazywało jednoznacznie na wyrażenie oświadczenia woli. W przeciwnym wypadku zależność uwzględnienia wniosku od stanowiska prokuratora jest iluzoryczna.

Stąd też, aby nie dochodziło do całkowitego wyeliminowania oskarżyciela publicznego w przypadku stosowania instytucji z art. 387 k.p.k. w sprawach, w których postępowanie prowadzone było w formie dochodzenia - zasadna jest nowelizacja § 2 w art. 387 k.p.k.

Natomiast analiza unormowań w zakresie *votum separatum* ujawniła niedostatki w obszarze możliwości uzyskania przez strony wiedzy o zgłoszeniu zdania odrębnego oraz zapoznania się z jego treścią, niewątpliwie niepozostające bez wpływu na realizację praw strony w postępowaniu, które ze względów gwarancyjnych winny zostać uzupełnione. Stąd też jako konieczne jawi się wprowadzenie na poziomie ustawowym przepisów, które w klarowny sposób będą obligowały sąd zarówno do informowania stron o zgłoszeniu zdania odrębnego, jego kierunku i zakresie, w jakim kwestionuje ono orzeczenie, jak i do zamieszczania stosownej adnotacji na orzeczeniu, a w sytuacji uzasadniania tego orzeczenia i jego doręczania, nakładały tożsamy obowiązek w odniesieniu do zdania odrębnego.

Z kolei rozwiązanie przyjęte odnośnie do orzeczeń Sądu Najwyższego bazuje na rozwiązaniu stosowanym do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.

3. Projekt przewiduje nowelizację art. 37 k.p.k., którego obecna redakcja stanowi, że przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu może nastąpić wyłącznie w przypadku, gdy z inicjatywą w tym zakresie wystąpi sąd właściwy do rozpoznania sprawy. Inicjatywa ta przybiera formę niezaskarżalnego postanowienia. Tymczasem racje celowościowe oraz względy pragmatyczne przemawiają za tym, aby z wnioskiem do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu mógł występować także prokurator, który w tym przypadku nie realizowałby partykularnego interesu związanego z własnym udziałem w postępowaniu sądowym w charakterze strony, lecz sygnalizowałby okoliczność wzbudzającą wątpliwość co do zachowania gwarancji bezstronnego rozpoznania sprawy przez właściwy sąd, a więc działałby w interesie wszystkich

uczestników tego etapu postępowania, jak również w interesie publicznym. Podkreślenia wymaga, że projektowane zmiany umożliwią wczesne uruchomienie procedury prowadzącej do podjęcia decyzji w tym przedmiocie przez Sąd Najwyższy – w uzasadniających to przypadkach nawet równoległe z wniesieniem aktu oskarżenia, co będzie służyło sprawności postępowania, a równocześnie pozostawi decyzję w wyłącznej kompetencji SN. Celowe jest również, aby rozpoznając złożony przez prokuratora wniosek o przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu Sąd Najwyższy dysponował również stanowiskiem sądu właściwego, który, ustosunkowując się do treści wniosku, mógłby zarówno podniesione w nim argumenty poprzeć, jak i przedstawić stanowisko odmienne.

Zaproponowane rozwiązanie nie stanowi novum w polskim porządku prawnym, gdyż możliwość przekazania sprawy sądowi równorzędnemu przez Sąd Najwyższy na wniosek prokuratora, przy nieco odmiennej konstrukcji przepisu, przewidywał zarówno Kodeks postępowania karnego z 1928 r. (art. 33), jak i Kodeks postępowania karnego z 1969 r. (art. 27).

4. Projekt przewiduje wyłączną kompetencję prokuratora do przyjmowania w toku postępowania przygotowawczego przedmiotu poręczenia majątkowego, a zatem także wówczas, gdy organem stosującym poręczenie majątkowe w tym postępowaniu był sąd (projektowany art. 266 § 1a zdanie trzecie), wprowadzenie podstawy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia w przedmiocie źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia majątkowego (projektowany art. 266 § 1a zdanie czwarte). Przewiduje się ponadto określenie formy decyzji prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu poręczenia majątkowego jako postanowienia oraz jednoznaczne wskazanie jako właściwego do rozpoznania zażalenia na takie postanowienie złożonego przez podejrzanego lub osobę składającą poręczenie majątkowe, a w przypadku, gdy zastosował je sąd apelacyjny – poszerzonego składu tego sądu (projektowany art. 266 § 3 k.p.k.).

5. Projekt przewiduje poszerzenie zakresu normowania art. 291 § 2 k.p.k. oraz zmiany w art. 295 k.p.k. w celu poszerzenia zakresu zastosowania zabezpieczenia o pojazd mechaniczny na poczet jego przepadku oraz unormowanie jego tymczasowego zajęcia.

6. Z uwagi na wprowadzenie instytucji kradzieży szczególnie zuchwałej ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. z 2021 r. poz. 1072, z późn. zm.), niezbędne jest dokonanie zmiany w treści art. 325b § 1 pkt 3 k.p.k. poprzez objęcie zakresem dochodzenia czynów z art. 278 § 3a k.k.

7. Projekt przewiduje zmianę mającą na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych w zakresie prawidłowej wykładni art. 55 § 1 i art. 330 § 2 k.p.k. w kontekście określenia momentu aktualizowania się uprawnienia pokrzywdzonego do wniesienia do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia, tzn. ustalenia, czy prawo to powstaje po wydaniu dwóch tożsamyh rodzajowo negatywnych dla pokrzywdzonego decyzji procesowych kończących przedsądowy etap postępowania karnego, czy też już w momencie wydania dwóch różnych rodzajowo tego typu decyzji, a tym samym zracjonalizowanie mechanizmu prowadzącego do uzyskania przez pokrzywdzonego statusu oskarżyciela posiłkowego.

Powyższemu celowi w pierwszej kolejności służy zmiana art. 330 § 2 k.p.k. przez jednoznaczne wskazanie w jego treści, że kontrola zażaleniowa realizowana przez prokuratora nadrzędnego ma miejsce już przy drugim postanowieniu o zaniechaniu ścigania, tj. postanowieniu wydanym po uchyleniu przez sąd pierwotnego postanowienia o zaniechaniu ścigania, bez względu na to, czy postanowienia te były decyzjami jednorodziejowymi, czy też decyzjami, które nie posiadały tej cechy, a także doprecyzowanie, że zdolność skargową do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia ma tylko taki pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie zaskarżył decyzje procesowe kończące przedsądowy etap postępowania karnego, w tym decyzję utrzymaną w mocy przez prokuratora nadrzędnego, co służyć ma odpowiedniemu ograniczeniu kierowania skarg subsydiarnych do sądów. Dopelnieniem tej zmiany jest powiązana z nią modyfikacja art. 55 § 1 k.p.k., w którym dookreślono „właściwości”, jakimi powinien charakteryzować się pokrzywdzony, któremu przysługuje prawo do wniesienia do sądu skargi subsydiarnej.

Mając powyższe na uwadze, podkreślenia wymaga, że dokonana w ramach ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694) nowelizacja art. 55 i art. 330 k.p.k. służyła wzmocnieniu procedury wiodącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia, przez dodanie do trybu kontroli zażaleniowej postanowień o zaniechaniu ścigania dodatkowego elementu w postaci obowiązku zaskarżenia „ponownego” postanowienia o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego do prokuratora nadrzędnego. Jednocześnie analiza językowo-logiczna tych przepisów, a także założenia przyświecające działaniom racjonalnego ustawodawcy, przemawiają za tym, że w świetle tych zmian skuteczne złożenie do sądu subsydiarnego aktu oskarżenia powinno być możliwe nie tylko w sytuacji istnienia zbieżności rodzajowej między postanowieniem uchylonym przez sąd oraz postanowieniem utrzymanym w mocy przez prokuratora nadrzędnego, ale również w

przypadku dwóch różnych rodzajowo tego typu decyzji. Stanowisko to pozostaje jednak w opozycji do dominującej w tym obszarze linii orzeczniczej Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, które przyjmują, że przesłanką formalną warunkującą dopuszczalność złożenia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia jest wydanie w sprawie co najmniej dwóch jednolitych, tzn. tożsamy rodzajowo, postanowień o zaniechaniu ścigania karnego, tj. postanowienia uchylonego przez sąd i postanowienia utrzymanego w mocy przez prokuratora nadrzędnego. Rozumowanie to pozbawione jest jednak przekonujących argumentów zarówno o charakterze prawnym, jak i celowościowym, a tym samym jako błędne należy je odrzucić. Paradoksalnie bowiem może powodować (mimo braku ku temu normatywnych podstaw) wydłużenie drogi prowadzącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia skargi subsydiarnej.

Przełamaniu tego rodzaju twierdzeń i poglądów oraz prawidłowemu ukształtowaniu praktyki wiodącej do uzyskania przez pokrzywdzonego prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia służy proponowana nowelizacja. Zaprezentowane zmiany są przy tym zgodne z ratio omawianej instytucji. Ratio to sprowadza się do ustanowienia w tym obszarze sprawnego i racjonalnego trybu, tj. do nadania mu takiego kształtu normatywnego, który z jednej strony będzie odpowiednio zabezpieczał gwarancje procesowe pokrzywdzonego, z drugiej natomiast nie będzie powodował zbędnego wydłużenia postępowania.

8. Projekt przewiduje rozszerzenie możliwości zaskarżania wydawanych w postępowaniu odwoławczym postanowień o zastosowaniu tymczasowego aresztowania z zastrzeżeniem jego zmiany z chwilą złożenia w wyznaczonym terminie określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.) przez dopuszczenie ich kwestionowania również wyłącznie w zakresie tego zastrzeżenia (projektowany 426 § 2 k.p.k.).

9. Zmiana w art. 338 k.p.k. ma na celu wyeliminowanie przypadków nieprawidłowej praktyki, polegającej na przenoszeniu na oskarżyciela ciężaru tłumaczenia aktu oskarżenia, w wypadkach, gdy oskarżony nie włada wystarczająco językiem polskim. Aktualny stan prawny w tym zakresie prawidłowo zinterpretował Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 sierpnia 2016 r. (V KK 67/16), z tezą głoszącą, że „powinność uzyskania tłumaczenia obciąża zawsze sąd, jako organ, który po kontroli wstępnej aktu oskarżenia decyduje o jego doręczeniu stronom”. Sąd Najwyższy jasno stwierdził, że konieczność uzyskania tłumaczenia aktu oskarżenia aktualizuje się dopiero wówczas, kiedy prezes sądu na podstawie art. 338 § 1 k.p.k. stwierdzi, że wniesiony akt oskarżenia spełnia warunki formalne, a więc należy go doręczyć oskarżonemu. W Kodeksie postępowania karnego nie istnieje podstawa zobowiązująca

oskarżyciela do dokonywania tłumaczenia aktu, co znajduje racjonalne uzasadnienie, bowiem w razie zwrotu aktu oskarżenia sądowi w celu usunięcia braków formalnych akt oskarżenia ulega zwykle zmianie, a więc należałoby go tłumaczyć ponownie. Tymczasem praktyka sądów powszechnych często jest niezgodna z prawidłowym rozumieniem obowiązujących przepisów w tym zakresie. W skali kraju jest to praktyka niejednolita. Niektóre sądy dokonują tłumaczenia aktu oskarżenia. Inne zwracają w tym celu akt oskarżenia prokuratorowi na podstawie art. 337 § 1 k.p.k. z uwagi na domniemaną potrzebę uzupełnienia braku formalnego. Wynika to przede wszystkim z niejednolitego orzecznictwa sądów odwoławczych. Z uwagi na powyższe, za celowe należy uznać jednoznaczne uregulowanie powyższej kwestii. Dodatkowa analiza omawianego problemu prowadzi do wniosku, że regulacja taka, z uwagi na jej znaczenie dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz konieczność przestrzegania gwarancji procesowych przysługujących uczestnikom postępowania, powinna się znaleźć nie w akcie wykonawczym, ale na poziomie ustawy karnej procesowej, jako odrębny paragraf w art. 338 k.p.k.

10. Projekt przewiduje zmianę art. 618f § 1 k.p.k. mającą na celu wyeliminowanie „kosztów pośrednich” naliczanych przez instytucje wydające opinie w sprawach karnych. Zgodnie z projektowanym przepisem biegłemu i specjaliście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych przez nich wydatków w zakresie, w jakim bezpośrednio dotyczyły one konkretnej opinii i były niezbędne dla jej wydania.

ZMIANY W KODEKSIE KARNYM WYKONAWCZYM

Projekt przewiduje umożliwienie orzekania elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności oraz szereg zmian w k.k.w., które usprawnią wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz postępowanie o udzielenie skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego. Wprowadzone zostają również zmiany o charakterze dostosowawczym związane z wyodrębnieniem w art. 64a k.k. szczególnej postaci recydywy.

ZMIANY W KODEKSIE WYKROCZEŃ

1. W art. 65a k.w. następuje rozszerzenie katalogu przedmiotów wykonawczych tego wykroczenia i określenie ich, nie tylko jako funkcjonariusza Policji, Żandarmerii Wojskowej lub Straży Granicznej, lecz jako funkcjonariusza każdego organu ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, co ma na celu zapewnienie wykonalności poleceń tych funkcjonariuszy. Dodawane znamię ma ugruntowaną wykładnię w doktrynie i orzecznictwie, gdyż stanowi również znamię art. 66 § 1 pkt 1 k.w.

2. W art. 107 k.w. proponuje się podwyższenie górnej granicy kary grzywny z 1500 złotych do 5000 złotych za czyn polegający na złośliwym wprowadzeniu w błąd lub w inny sposób złośliwym niepokojeniu innej osoby – w celu jej dokuczenia. Jak pokazuje praktyka, zdarza się bowiem, że takie czyny niekiedy stanowią „przedpole” przestępstwa stalkingu (kiedy nie ma jeszcze uporczywości) i w takich wypadkach obecna granica tej kary może nie być adekwatna do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy. W tym kontekście zasadne jest podwyższenie górnej granicy kary grzywny, aby sąd miał możliwość dostosowania jej wymiaru do stopnia społecznej szkodliwości czynu i stopnia winy sprawcy.

3. Projekt przewiduje również zmiany w treści przepisów typizujących wykroczenia określone w art. 107a i art. 116 k.w., które mają ma celu doprecyzowanie przepisów oraz usunięcie wątpliwości interpretacyjnych.

4. Natomiast art. 130 § 2 k.w. wprowadza się zmianę o charakterze językowym dostosowującą terminologię do występującej w Kodeksie karnym oraz zmiany związane z utworzeniem nowego typu kradzieży w art. 278 § 1a k.k. – wyłączające kontrawencjonalizację (bitypizację, przepołowienie) kradzieży cudzej karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego oraz kradzieży cudzego paliwa ciekłego lub gazowego.

ZMIANY W KODEKSIE KARNYM SKARBOWYM

Zmiany wprowadzone w projekcie ustawy w regulacjach prawa karnego materialnego dotyczących kary łącznej pociągają za sobą konieczność dokonania odpowiednich modyfikacji dostosowawczych w przepisach Kodeksu karnego skarbowego. Przepisy tej ostatniej ustawy odwołują się bowiem do konstrukcji normatywnych przyjętych w Kodeksie karnym w zakresie podstawy prawnej wymiaru kary łącznej obejmującej przestępstwa skarbowe pozostające w zbiegu realnym. Propozycja zmiany art. 20 § 2 k.k.s. wynika z projektowanego znowelizowania przepisów rozdziału IX Kodeksu karnego i konieczności dostosowania odwołań określonych

w art. 20 § 2 k.k.s. do nowej treści normatywnej przepisów zawartych w tym rozdziale. Z kolei propozycja zmiany art. 39 § 2 k.k.s. ma na celu wprowadzenie jednolitej regulacji, wedle której, w razie skazania za zbiegające się przestępstwo skarbowe i przestępstwo określone w innej ustawie karnej, sąd wymierza karę łączną na zasadach określonych w Kodeksie karnym. Należy mieć bowiem na względzie, że zagrożenia karą przestępstw przewidziane w Kodeksie karnym są kategoryalnie surowsze niż zagrożenia karne za przestępstwa karne skarbowe, o których stanowi Kodeks karny skarbowy. W takim wypadku ze wszech miar zasadne jest, aby w razie skazania za zbiegające się przestępstwo skarbowe i przestępstwo określone w innej ustawie karnej karę łączną orzekać na podstawie przepisów Kodeksu karnego, który przewiduje granice i zasady wymiaru tej kary dostosowane do kar jednostkowych o szerszym spektrum ich rozpiętości. Sprzyja to indywidualizacji wymiaru kary oraz realizacji celów kary z zakresu prewencji generalnej.

ZMIANY W INNYCH USTAWACH

1. Jednym z najważniejszych celów projektodawcy jest wszechstronne wzmocnienie pozycji pokrzywdzonego i ułatwienie mu dochodzenia swoich roszczeń od zobowiązanego sprawcy czynu zabronionego. Dla osiągnięcia tego celu konieczne jest nie tylko stworzenie podstawy prawnej do zasądzenia (uzyskania) tych roszczeń, ale również zapewnienie realnych możliwości wyegzekwowania należności z majątku sprawcy. Oznacza to, że należy dokonać odpowiednich zmian w ustawach regulujących postępowanie egzekucyjne w zakresie podziału sumy uzyskanej z egzekucji, tak aby należności obejmujące rentę z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz należności zasądzone na rzecz pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym korzystały z pierwszeństwa zaspokojenia na równi z należnościami za pracę za okres 3 miesięcy i kosztami zwykłego pogrzebu zobowiązanego. Biorąc bowiem pod uwagę względy społeczne, wyrażające się w konieczności zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych osób pokrzywdzonych czynem niedozwolonym lub przestępstwem i zapobieżenia ich wtórnej wiktymizacji (poprzez niemożność wyegzekwowania tych należności), w ocenie projektodawcy zasadne jest zaliczenie tych należności do tej samej kategorii, do której należą należności za pracę w zakresie podstawowym i koszty zwykłego pogrzebu zobowiązanego.

Z tych względów proponuje się dokonanie zmiany zarówno w treści art. 1025 § 1 pkt 3 k.p.c., jak i w treści art. 115 § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427, z późn. zm.), z uwagi na to, że należności te mogą

być egzekwowane na podstawie jednej albo drugiej ustawy (w wyniku rozstrzygnięcia zapadłego w przypadku zbiegu egzekucji). W obydwu tych przepisach zaproponowano zaliczenie do tej samej kategorii pierwszeństwa zaspokojenia należności obejmujących rentę z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz należności zasądzonych na rzecz pokrzywdzonego lub osób wykonujących prawa pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, jak to aktualnie ma miejsce w odniesieniu do należności za pracę za okres 3 miesięcy oraz kosztów zwykłego pogrzebu zobowiązanego. Proponowana zmiana w art. 1025 § 1 pkt 3 k.p.c. pozostaje w ścisłym związku ze wzmożeniem ochrony pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, którą wprowadza niniejszy projekt. W aktualnym stanie prawnym z uprzywilejowania w kolejności zaspokojenia egzekucyjnego korzystają jedynie należności obejmujące renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci. Pokrzywdzeni przestępstwem, którym zasądzono w postępowaniu karnym odszkodowanie lub zadośćuczynienie, niejednokrotnie nie są w stanie uzyskać w drodze egzekucji tych świadczeń od sprawcy, gdyż znajdują się one na dalekiej pozycji w kolejności zaspokojenia, na równi z innymi należnościami dłużników egzekwujących, a m.in. po należnościach zabezpieczonych zastawem, hipoteką, czy też np. należnościami z tytułu zaległego abonamentu RTV. W ocenie projektodawcy należności pokrzywdzonego przestępstwem powinny korzystać z pierwszeństwa zaspokojenia przed innymi należnościami cywilnoprawnymi, np. z tytułu umów. Projektowana zmiana ma na celu zatem nie tylko formalną, ale również realną ochronę interesów majątkowych pokrzywdzonego i zapobiega jego wtórnej wiktyimizacji.

2. Rozszerzeniu zakresu zastosowania środka karnego degradacji towarzyszy zmiana w ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586, z późn. zm.). Zgodnie z proponowaną zmianą jej art. 10 prawo do zapatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie będzie przysługiwać żołnierzowi, żołnierzowi rezerwy lub w stanie spoczynku, wobec którego orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu środek karny pozbawienia praw publicznych lub środek karny degradacji.

Utrata stopnia wojskowego, a także uprawnień wynikających z odrębnego systemu emerytalnego, nie będzie wiązać się z utratą prawa do zabezpieczenia emerytalno-rentowego na zasadach ogólnych, gdyż za okres w którym pełnił służbę odprowadzone zostałyby w oparciu o art. 6a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zapatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin składki do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a w przypadku gdyby sprawca osiągnął wiek emerytalny przewidziany w przepisach powszechnych, wówczas

nabyłby prawo do świadczenia emerytalnego albo rentowego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a świadczenie to obliczane byłoby według przepisów o FUS.

3. W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 152) rozszerza się katalog informacji, które będą zamieszczane w Rejestrze o zawód wyuczony lub wykonywany. Proponuje się również zmianę w art. 9 ust. 4. Sąd będzie mógł orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych osoby, o której mowa w art. 6 ust. 2 w Rejestrze publicznym, kierując się „wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego”, a nie jak obecnie „gdy zachodzi wyjątkowy przypadek, uzasadniony wyłącznie dobrem małoletniego pokrzywdzonego”.

4. Zmiany w pozostałych ustawach mają charakter głównie dostosowawczy do zmian w Kodeksie karnym.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Przepisy art. 23–37 stanowią przepisy przejściowe, regulujące stosowanie ustawy do czynów (postępowań) popełnionych (wszczętych) przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Zgodnie z art. 25 w sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, w których kara nie została wykonana, do osób warunkowo zwolnionych, jak również do osób odbywających kary pozbawienia wolności stosuje się przepisy Kodeksu karnego o warunkowym zwolnieniu, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Kodeks karny z 1997 r. miał zgodnie z art. 14 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny zastosowanie do wykonywania środków probacyjnych: warunkowego zawieszenia i warunkowego zwolnienia. Przepis art. 14 pkt 4 został zaskarżony do TK, który w wyroku z 10.07.2000 r. (SK 21/99, OTK 2000, Nr 5, poz. 144) uznał ten przepis za zgodny z normami konstytucyjnymi. W świetle ww. wyroku TK stosowanie wydłużonych okresów po upływie, których można ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie do spraw zakończonych prawomocnym wyrokiem – jest zgodne z Konstytucją.

Zakres projektu nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowana ustawa nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Projekty aktów prawnych – prawo karne”.

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Wejście w życie projektowanych przepisów nie pociąga za sobą obciążenia sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

<p>Nazwa projektu: Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Organ odpowiedzialny Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące: Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu: Marcin Warchoł – Sekretarz Stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu: dr Tomasz Tyburcy, ekspert, Departament Legislacyjny Prawa Karnego, tel. 22 52 12 468, 538-623-569, e-mail: tomasz.tyburcy@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 9.02.2022 r.</p> <p>Źródło: Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac: UD281</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Potrzeba podjęcia prac legislacyjnych w obszarze prawa karnego materialnego wynika z jednej strony z konieczności wzmocnienia ochrony prawnokarnej w zakresie czynów godzących w podstawowe dobra prawne, takie jak życie i zdrowie człowieka, wolność seksualna. W szczególności zasadne jest wzmocnienie ochrony prawnokarnej przed najpoważniejszymi przestępstwami przeciwko wolności seksualnej, zwłaszcza na szkodę małoletnich, przestępstwami drogowymi popełnianymi w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego oraz przestępstwami popełnianymi w ramach zorganizowanych grup przestępczych. Z drugiej zaś strony zmiany podyktowane zostały niezbędnością modyfikacji tych prawnokarnych rozwiązań, w przypadku których stwierdza się ich dysfunkcję.

Dla realizacji wskazanych celów niezbędne jest odpowiednie ukształtowanie rodzaju i wysokości sankcji karnej grożącej za dany typ przestępstwa, uwzględniając potrzebę adekwatnej represji wobec sprawców najbardziej karygodnych czynów. Uzasadnienia dla określonego stopnia represyjności systemu prawa karnego dostarcza pozytywna funkcja sprawiedliwościowej teorii proporcjonalności wywodzonej z art. 31 ust. 3 Konstytucji, której towarzyszy nakaz zapewnienia dostatecznej ochrony dóbr konstytucyjnych, zarówno o charakterze indywidualnym, jak i kolektywnym.

Ponadto obecny stan prawny nie odpowiada postulatowi wynikającemu z funkcji ochronnej prawa karnego, przez co nie dostarcza wystarczających narzędzi dla ograniczenia przestępczości i zabezpieczenia istotnych wartości społecznych. W szczególności przewidywane dotychczas sankcje za przestępstwa najcięższe, skierowane przeciwko dobrom prawnym, najwyżej sytuowanym w hierarchii dóbr prawnych, nie odzwierciedlają w pełni stopnia społecznej szkodliwości tych przestępstw („*Badanie poparcia dla zaostrzenia polityki karnej. Wyniki trzech sondaży opinii publicznej*”¹). Okoliczności te uzasadniają podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do podwyższenia sankcji karnych i ukształtowania instytucji wpływających na wymiar kary w taki sposób, że ukierunkowują one decyzję sądu w stronę ograniczenia możliwości korzystania z redukcji sankcji karnej lub rozszerzają możliwość zwiększenia represji karnej wobec sprawców przestępstw o wysokim stopniu karygodności.

Projektowana zmiana przepisów ma na celu usunięcie dostrzeganych trudności w stosowaniu instrumentów prawa karnego, zmiany w obrębie tych instytucji, które dotknięte są wadami merytorycznymi, bądź które uniemożliwiają osiągnięcie pożądanego i oczekiwanego rezultatu w zakresie polityki karnej, w tym w szczególności w płaszczyźnie realizacji funkcji sprawiedliwościowej oraz ochronnej prawa karnego.

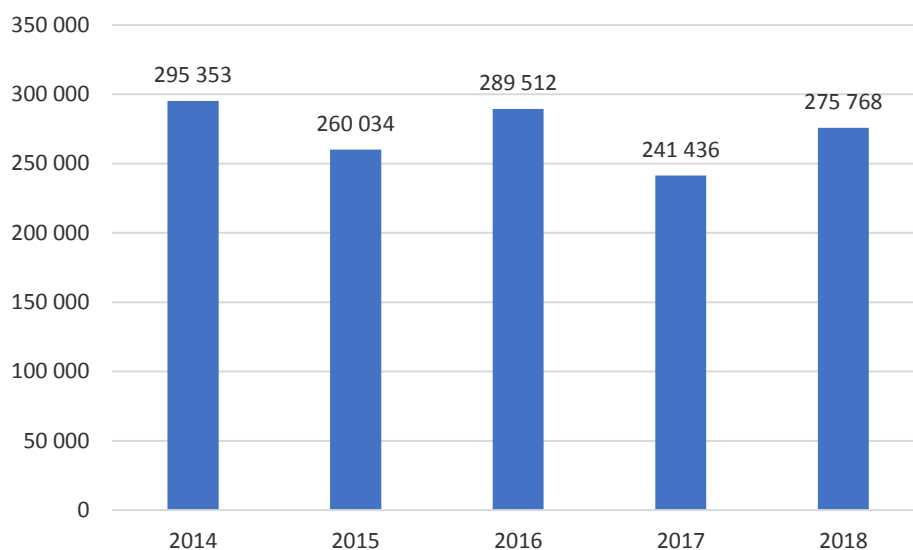
Projekt ukierunkowany jest również na wyeliminowanie niespójności i luk prawnych, jakie zostały ujawnione w trakcie stosowania obowiązujących unormowań, jak również były zgłaszane w doktrynie prawa karnego.

Informacje szczegółowe:

¹ A. Siemaszko, P. Ostaszewski, J. Klimczak, *Badanie poparcia dla zaostrzenia polityki karnej. Wyniki trzech sondaży opinii publicznej*, Warszawa 2018, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.

Mimo że liczba skazań za czyny stypizowane w poszczególnych rozdziałach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.) utrzymuje się na stosunkowo stałym poziomie (co obrazują poniższe wykres i tabela), jednak jest ona nadal wysoka.

Skazania prawomocne osób dorosłych w latach 2014–2018

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości

Poniższa tabela przedstawia liczbę skazań za czyny stypizowane w poszczególnych rozdziałach Kodeksu Karnego.

KATEGORIA	2014	2015	2016	2017	2018
Przestępstwa p-ko:					
pokoju, ludzkości oraz przestępstwa wojenne	58	69	75	122	131
Rzeczypospolitej Polskiej	17	35	23	24	27
Obronności	5	7	6	1	32
życiu i zdrowiu (148-162 k.k.):	32 618	29 847	33 926	31 018	31 387
- zabójstwo (art. 148 k.k.)	383	362	353	313	293
- uszczerbek na zdrowiu (art. 156-157 k.k.)	6 979	6 320	6 854	6 662	6 865
- udział w bójce lub pobiciu (art. 158 i 159 k.k.)	6 818	5 879	6 349	5 539	5 140
bezpieczeństwu powszechnemu	277	268	296	264	257
bezpieczeństwu w komunikacji	71 861	60 987	72 566	57 369	56 771
Środowisku	28	49	53	34	45
Wolności	8 758	8 020	9 112	8 031	8 509
wolności seksualnej i obyczajności:	1 700	1 661	1 870	1 824	1 914
- zgwałcenie (art. 197 k.k.)	651	643	684	645	633
- obcowanie płciowe z małoletnim pon. 15 lat (art. 200 § 1 k.k.)	596	610	604	517	585
- publiczne prezentowanie lub produkowanie treści pornograficznych (art. 202 k.k.)	143	114	182	192	192
rodzynie i opiece	24 488	21 659	20 718	17 802	53 301
działalności gospodarczej instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	13 028	11 349	13 146	10 771	9 932
wymiarowi sprawiedliwości	19 837	15 887	15 647	12 128	12 183
porządkowi publicznemu	2 866	2 705	3 049	2 459	2 448
wiarygodności dokumentów	8 829	8 218	9 500	7 573	7 660
mieniu:	93 980	83 397	91 974	75 568	73 544
- kradzież (art. 278 k.k.)	29 573	24 783	27 538	21 813	21 078
- kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.)	14 465	12 771	13 209	10 348	9 329
obrotowi gospodarczemu	13 710	13 051	14 537	13 827	14 901
obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	290	296	252	177	148

„Prawomocnie skazani dorośli według rodzajów przestępstw w latach 2014–2018” – opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości.

2016			2017			2018			2019			2020		
	Liczba skazanych	Zawieszenie		Liczba skazanych	Zawieszenie		Liczba skazanych	Zawieszenie		Liczba skazanych	Zawieszenie		Liczba skazanych	Zawieszenie
Art.148 §1 kk	289	0	Art.148 §1 kk	270	1	Art.148 §1 kk	252	1	Art.148 §1 kk	306	1	Art.148 §1 kk	262	0
Art.148 §1 kk (pokrzy w.mał.)	5	0	Art.148 §1 kk (pokrzy w.mał.)	2	0	Art.148 §1 kk (pokrzy w.mał.)	3	0	Art.148 §2 kk	45	0	Art.148 §2 kk	16	0
Art.148 §2 pkt 1 kk	10	0	Art.148 §2 pkt 1 kk	13	0	Art.148 §2 pkt 1 kk	15	0	Art.148 §3 kk	11	0	Art.148 §2 kk w tym pkt 2 w zw. ze zgwałceniem	1	0
Art.148 §2 pkt 2 kk	35	0	Art.148 §2 pkt 2 kk	19	0	Art.148 §2 pkt 2 kk	17	0	Art.156 §1 i 3 kk	262	28	Art.148 §3 kk	4	0
Art.148 §2 pkt 3 kk	5	0	Art.148 §2 pkt 3 kk	4	0	Art.148 §2 pkt 3 kk	1	0	Art.173 §3 kk	1	0	Art.156 kk	91	45
Art.148 §3 kk	5	0	Art.148 §3 kk	3	0	Art.148 §2 pkt 4 kk	2	0	Art.177 §1 kk	3961	1226	Art.156 §1 i 3 kk	233	30
Art.156 §1 kk	2	1	Art.156 §1 pkt 1 kk	14	3	Art.148 §3 kk	3	0	Art.177 §2 kk	1760	1334	Art.177 §1 kk	3335	982
Art.156 §1 pkt 1 kk	18	6	Art.156 §1 pkt 2 kk	351	141	Art.156 §1 pkt 1 kk	1	1	Art.178a §1 kk	38973	6425	Art.177 §2 kk	1412	1097
Art.156 §1 pkt 2 kk	436	216	Art.156 §1 pkt 2 kk			Art.156 §1 pkt 1 kk	32	14	Art.178a §4 kk	6312	639	Art.178a §1 kk	36231	5414
Art.156 §1 pkt 2 kk (pokrzy w. mał.)	6	4	Art.156 §1 pkt 2 kk (pokrzy w. mał.)	8	2	Art.156 §1 pkt 2 kk	314	109	Art.189 kk	129	43	Art.178a §4 kk	6184	634
Art.156 §3 kk	69	2	Art.156 §3 kk	68	1	Art.156 §1 pkt 2 kk (pokrzy w. mał.)	2	1	Art.197 §1 kk	402	41	Art.189 kk	116	27
Art.173 §1 kk	12	9	Art.156 §3 kk (pokrzy w.mał.)	1	0	Art.156 §3 kk	64	1	Art.197 §2 kk	127	54	Art.197 §1 kk	315	26
Art.173 §2 kk	24	23	Art.173 §1 kk	6	4	Art.173 §1 kk	4	4	Art.197 §3 kk	154	9	Art.197 §2 kk	112	52
Art.173 §3 kk	2	0	Art.173 §2 kk	24	20	Art.173 §2 kk	20	15	Art.197 §4 kk	7	0	Art.197 §3 kk	132	3
Art.173 §4 kk	10	4	Art.173 §4 kk	4	2	Art.173 §3 kk	1	0	Art.200 §1 kk	571	108	Art.197 §4 kk	10	0
Art.174 §1 kk	27	10	Art.174 §1 kk	18	7	Art.173 §4 kk	6	4	Art.228 §1 kk	109	79	Art.200 §1 kk	517	101

Art.174 §2 kk	11	6	Art.174 §2 kk	10	4	Art.174 §1 kk	13	6	Art.228 § 2 kk	6	2	Art.228 § 1 kk	43	26
Art.177 §1 kk	4236	1766	Art.177 §1 kk	3727	1331	Art.174 §2 kk	17	9	Art.228 § 3 kk	75	52	Art.228 § 2 kk	2	1
Art.177 §2 kk	1999	1606	Art.177 §2 kk	1723	1343	Art.177 §1 kk	3890	1318	Art.228 § 4 kk	19	16	Art.228 § 3 kk	47	36
Art.178 a §1 kk	47953	9	Art.178 a §1 kk	37769	7157	Art.177 §2 kk	1724	1305	Art.228 § 5 kk	2	0	Art.228 § 4 kk	13	9
Art.178 a §2 kk	282	0	Art.178 a §4 kk	7265	705	Art.178 a §1 kk	37591	6750	Art.228 § 6 kk	0	0	Art.228 § 5 kk	4	4
Art.178 a §4 kk	8691	2	Art.189 §1 kk	172	57	Art.178 a §2 kk	4	0	Art.229 § 1 kk	147	80	Art.228 § 6 kk	1	0
Art.197 §1 kk	393	124	Art.189 §1 kk (pokrzy w.mał.)	2	0	Art.178 a §4 kk	6735	596	Art.229 § 2 kk	46	3	Art.229 § 1 kk	156	94
Art.197 §1 kk (pokrzy w.mał. poniżej 15 lat)	7	3	Art.189 §2 kk	10	2	Art.189 §1 kk	178	65	Art.229 § 3 kk	488	400	Art.229 § 2 kk	46	1
Art.197 §2 kk	126	76	Art.189 §3 kk	28	1	Art.189 §1 kk (pokrzy w.mał.)	5	2	Art.229 § 4 kk	2	0	Art.229 § 3 kk	386	318
Art.197 §2 kk (pokrzy w.mał. poniżej 15 lat)	1	1	Art.197 §1 kk	393	69	Art.189 §2 kk	11	4	Art.229 § 5 kk	0	0	Art.229 § 4 kk	0	0
Art.197 §3 kk	5	0	Art.197 §2 kk	126	69	Art.189 §3 kk	31	2	Art.229 § 6 kk	1	0	Art.229 § 5 kk	0	0
Art.197 §3 pkt 1 kk	53	5	Art.197 §3 kk	6	1	Art.189 §3 kk w zw. z §1	2	0	Art.252 kk	13	0	Art.229 § 6 kk	1	1
Art.197 §3 pkt 1 kk (pokrz. małol. poniżej 15 lat)	2	0	Art.197 §3 pkt 1 kk	43	4	Art.197 §1 kk	368	55	Art.280 § 1 kk	2030	154	Art.252 kk	22	0
Art.197 §3 pkt 2 kk	79	8	Art.197 §3 pkt 2 kk	58	3	Art.197 §2 kk	138	69	Art.280 § 2 kk	366	28	Art.280 § 1 kk	1765	114
Art.197 §3 pkt 2 kk	79	8	Art.197 §3 pkt 3 kk	15	1	Art.197 §2 kk (pokrzy w. mał. poniżej 15 lat)	1	0	Art.280 § 2 kk	366	28	Art.280 § 2 kk	348	20
Art.197 §3 pkt 3 kk	12	0	Art.197 §4 kk	3	0	Art.197 §3 kk	4	2						
Art.197 §4 kk	4	0	Art.197 §4 kk w zw. z §1	1	0	Art.197 §3 pkt 1 kk	33	1						
Art.197 §4 kk w zw. z §3pkt 1	2	0	Art.200 kk	1	0	Art.197 §3 pkt 2 kk	75	4						

Art.200 kk	2	1	Art.200 §1 kk	517	179	Art.197 §3 pkt 3 kk	8	0								
Art.200 §1 kk	604	330	Art.228 §1 kk	87	75	Art.197 §4 kk	6	0								
Art.228 §1 kk	114	93	Art.228 §2 kk	6	0	Art.200 §1 kk	585	163								
Art.228 §3 kk	191	170	Art.228 §3 kk	172	156	Art.228 §1 kk	106	84								
Art.228 §4 kk	29	24	Art.228 §4 kk	24	21	Art.228 §2 kk	3	1								
Art.228 §5 kk	4	3	Art.228 §5 kk	5	5	Art.228 §3 kk	113	99								
Art.229 §1 kk	266	150	Art.229 §1 kk	199	103	Art.228 §4 kk	27	21								
Art.229 §2 kk	27	1	Art.229 §2 kk	48	4	Art.228 §5 kk	4	1								
Art.229 §3 kk	930	775	Art.229 §3 kk	764	620	Art.229 §1 kk	151	73								
Art.229 §4 kk	5	4	Art.229 §4 kk	4	4	Art.229 §2 kk	48	5								
Art.252 §1 kk	38	13	Art.252 §1 kk	39	6	Art.229 §3 kk	672	532								
Art.252 §3 kk	1	0	Art.280 §1 kk	3058	473	Art.252 §1 kk	19	1								
Art.280 §1 kk	3912	1055	Art.280 §1 kk (pokrzy w.mał.)	22	3	Art.252 §2 kk	7	0								
Art.280 §1 kk (pokrzy w.mał.)	35	12	Art.280 §2 kk	456	35	Art.252 §3 kk	1	1								
Art.280 §2 kk	523	58	Art.280 §2 kk (pokrzy w.mał.)	2	0	Art.280 §1 kk	2751	371								
Art.280 §2 kk (pokrzy w.mał.)	8	1	Art.294 §1 kk	46	37	Art.280 §1 kk (pokrzy w. mał.)	30	3								
Art.294 §1 kk	33	20	Art.294 §1 kk w zw. z art.278 §1 kk	4	3	Art.280 §2 kk	375	29								
Art.294 §1 kk w zw. z art.278 §1 kk	3	3	Art.294 §1 kk w zw. z art.284 §1 kk	4	3	Art.280 §2 kk (pokrzy w.mał.)	4	0								
Art.294 §1 kk w zw. z art.278 §2 kk	3	3	Art.294 §1 kk w zw. z art.284 §2 kk	9	7	Art.294 §1 kk	55	34								
Art.294 §1 kk w zw. z art.284 §1 kk	8	2	Art.294 §1 kk w zw. z art.286 §1 kk	122	81	Art.294 §1 kk w zw. z art.278 §1 kk	7	2								
Art.294 §1 kk w zw. z art.284 §2 kk	23	18	Art.294 §1 kk w zw. z art.288 §1 kk	1	0	Art.294 §1 kk w zw. z art.284 §1 kk	6	2								
Art.294 §1 kk w zw. z	174	123	Art.294 §1 kk w zw. z	24	17	Art.294 §1 kk w zw. z	12	10								

art.286 §1 kk			art.291 §1 kk			art. 284 §2 kk								
Art.294 §1 kk w zw. z art.288 §1 kk	4	2				Art.294 §1 kk w zw. z art.286 §1 kk	105	58						
Art.294 §1 kk w zw. z art.291 §1 kk	37	21				Art.294 §1 kk w zw. z art.288 §1 kk	7	1						
						Art.294 §1 kk w zw. z art.291 §1 kk	32	16						

Liczba skazanych za wybrane przestępstwa w latach 2016–2020, na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości

Rodzaje przestępstw	Osądzona ogółem	Skazania	Warunkowe umorzenia postępowania	z tego							Uniewinniono	Odstąpiono od wymierzenia kary		
				Umorzono postępowanie				razem	w tym w trybie					
									art. 11 § 1 kpk	art. 17 § 1 pkt 3 i 4 kpk			art. 17 § 1 pkt 5 kpk	art. 17 § 1 pkt 6 kpk
2018														
Ogółem	307 615	261 397	28 452	###	386	1 254	1 064	282	6 991	639				
Z tego	z oskarżenia prywatnego	6 898	1 401	810	3 364	94	230	24	103	1 177	146			
	w trybie art. 55 § 1 kpk w zw. z art. 330 § 2 kpk	1 282	254	41	568	12	10	6	4	418	1			
	publicznego	299 435	259 742	27 601	6 204	280	1 014	1 034	175	5 396	492			
w tym:														
Art. 177 § 1 kk drogowe	8 218	3 763	4 319	32	5	4	13	0	98	6				
Art. 177 § 1 kk inne	46	30	16	0	0	0	0	0	0	0				
Art. 177 § 2 kk drogowe	1 713	1 615	21	5	0	0	2	0	71	1				
Art. 177 § 2 kk inne	10	8	0	0	0	0	0	0	2	0				
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk drogowe	305	287	10	4	0	0	2	0	4	0				
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk inne	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0				
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk drogowe	107	104	0	0	0	0	0	0	3	0				
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk inne	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0				
Art. 178a § 1 kk drogowe	40 691	36 693	3 650	190	7	5	124	0	144	14				
Art. 178a § 1 kk inne	196	175	19	1	0	0	1	0	1	0				
Art. 178a § 4 kk drogowe	6 165	6 090	15	40	0	3	30	0	20	0				
Art. 178a § 4 kk inne	21	21	0	0	0	0	0	0	0	0				
2019														

Ogółem		316 840	270 180	28 559	###	409	1 219	1 116	273	6 959	676
Z tego	z oskarżenia prywatnego	6 870	1 381	801	3 481	106	219	40	154	1 001	206
	w trybie art. 55 § 1 kpk w zw. z art. 330 § 2 kpk	1 359	201	49	661	15	12	13	4	445	3
	publicznego	308 611	268 598	27 709	6 324	288	988	1 063	115	5 513	467
w tym:											
Art. 177 § 1 kk drogowo		8 665	3 936	4 557	43	6	7	15	1	125	4
Art. 177 § 1 kk inne		48	25	20	1	1	0	0	0	2	0
Art. 177 § 2 kk drogowo		1 841	1 755	13	8	0	0	5	0	65	0
Art. 177 § 2 kk inne		8	5	0	0	0	0	0	0	3	0
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk drogowo		349	331	10	4	0	0	3	0	3	1
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk inne		5	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk drogowo		119	116	1	0	0	0	0	0	2	0
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk inne		6	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Art. 178a § 1 kk drogowo		43 077	38 802	3 899	220	13	5	132	0	135	21
Art. 178a § 1 kk inne		194	171	22	0	0	0	0	0	1	0
Art. 178a § 4 kk drogowo		6 370	6 285	12	55	0	0	36	0	17	1
Art. 178a § 4 kk inne		27	27	0	0	0	0	0	0	0	0
2020											
Ogółem		275 925	237 419	23 875	9 156	268	1 140	1 247	201	4 986	489
Z tego	z oskarżenia prywatnego	5 284	1 114	617	2 797	63	208	28	99	625	131
	w trybie art. 55 § 1 kpk w zw. z art. 330 § 2 kpk	1 031	170	29	502	16	11	7	1	325	5
	publicznego	269 610	236 135	23 229	5 857	189	921	1 212	101	4 036	353
w tym:											
Art. 177 § 1 kk drogowo		7 397	3 317	3 956	29	4	2	11	0	91	4
Art. 177 § 1 kk inne		26	18	7	0	0	0	0	0	1	0
Art. 177 § 2 kk drogowo		1 496	1 402	25	15	0	1	11	0	54	0
Art. 177 § 2 kk inne		11	10	0	0	0	0	0	0	1	0
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk drogowo		218	208	5	4	1	0	1	0	1	0
Art. 178 w zw. z 177 § 1 kk inne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk drogowo		88	86	0	1	0	0	0	0	0	1
Art. 178 w zw. z 177 § 2 kk inne		4	3	0	1	0	1	0	0	0	0
Art. 178a § 1 kk drogowo		39 591	36 096	3 148	220	8	2	151	0	107	20
Art. 178a § 1 kk inne		149	135	12	2	0	0	1	0	0	0
Art. 178a § 4 kk drogowo		6 261	6 184	10	51	0	1	45	0	16	0
Art. 178a § 4 kk inne		10	10	0	0	0	0	0	0	0	0

Osądzania w I instancji w sądach rejonowych w latach 2018-2020 r. za wypadki komunikacyjne na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości. Statystyki za rok 2020 nie są miarodajne ze względu na pandemię.

	Liczba przestępstw stwierdzonych										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Art. 148 - zabójstwo	680	662	582	574	526	495	456	513	531	524	641
Art. 156 - ciężki uszczerbek na zdrowiu	671	666	701	590	541	486	512	427	434	488	366
Art. 163 - niebezpieczeństwo powszechne	659	686	753	526	569	614	481	428	455	525	471
Art. 173 - spowodowanie katastrofy	57	53	81	50	58	37	44	40	57	50	34
Art. 197 - zgwałcenie	1 567	1 497	1 432	1 362	1 249	1 144	1 383	1 262	1 326	1 354	1 034
Art. 200 - seksualne wykorzystanie małoletniego	1 532	1 533	1 344	1 454	1 104	1 096	1 241	1 324	1 438	1 489	1 360
Art. 202 - pornografia	939	2 265	1 886	2 476	2 761	503	1 908	1 657	3 378	13 342	5 330
Art. 207 - znęcanie się	18 759	18 832	17 785	17 513	17 523	14 191	14 513	15 824	15 269	16 416	16 259
Art. 228 - łapownictwo bierne	4 562	4 051	2 693	3 457	3 513	2 049	4 356	3 091	7 151	1 790	3 508
Art. 229 - łapownictwo czynne	2 961	3 675	2 875	2 508	1 920	1 603	1 767	1 751	1 777	2 062	1 521
Art. 256 - publiczne propagowanie faszyzmu/nawoływanie do nienawiści	54	81	86	267	391	413	374	279	332	378	177
Art. 258 - zorganizowana grupa przestępcza i związek przestępczy	1 311	1 145	1 170	662	581	591	510	577	456	473	804

Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w latach 2010–2020, na podstawie danych Komendy Głównej Policji – najpoważniejsze przestępstwa, za które projekt podnosi sankcje. Statystyki za rok 2020 nie są miarodajne ze względu na pandemię.

Zaprezentowane dane wskazują, że na przestrzeni ostatnich kilku lat dochodzi do wzrostu liczby najpoważniejszych przestępstw, za które projekt podnosi sankcje. Istotną kwestią, która także przemawia za zmianą obecnie obowiązującej

polityki karnej, są sankcje wymierzone sprawcom przestępstw. Zgwałcenia są przestępstwami o dużym ciężarze gatunkowym, godzą one w wolność człowieka w zakresie najbardziej intymnej sfery jego życia. Wysoka liczba tych przestępstw (pow. 600 rocznie w latach 2014–2018), często bardzo drastyczne formy ich popełniania, wywołują – niezależnie od konieczności podjęcia działań zmierzających do skutecznego i sprawnego egzekwowania odpowiedzialności karnej sprawców – potrzebę skuteczniejszego zwalczania tego typu przestępczości przez zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów, zarówno w zakresie właściwej polityki kryminalnej, jak i w zakresie interpretowania przepisów art. 197 k.k. Społeczna szkodliwość przestępstw określonych w art. 197 k.k. jest często niewzględniana przez sądy, a rozbieżności w ocenie okoliczności wpływających na wymiar kary są znaczne, przy czym nawet w najdrastyczniejszych wypadkach nie są na ogół wymierzone kary zbliżone do górnej granicy ustawowego zagrożenia. Najistotniejszą zatem przyczyną modyfikacji w obrębie przestępstwa zgwałcenia są względy polityki kryminalnej w zakresie zwalczania przestępczości skierowanej przeciwko wolności seksualnej w dwóch aspektach. Po pierwsze zwiększone ustawowe zagrożenie przy typach kwalifikowanych ma pewną wartość odstrasżającą, co oznacza większą zdolność oddziaływania powściągającego niż zagrożenie typu podstawowego. Drugi aspekt uzasadniający proponowane zmiany łączy się z problemem wymiaru kary. Zmodyfikowane ustawowe zagrożenie karą daje pełną gwarancję, że zostanie zrealizowana pożądana polityka karania w odniesieniu do tych przypadków szczególnych.

Skazania prawomocne osób dorosłych w latach 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem	295 352	260 034	289 512	241 436	275 768
wg rodzaju kary:					
Grzywna	63 078	61 461	98 776	84 721	90 491
<i>w tym z warunkowym zawieszeniem</i>	998	705	238	90	45
ograniczenie wolności	33 009	31 096	61 720	53 854	78 172
<i>w tym z warunkowym zawieszeniem</i>	897	648	178	41	27
pozbawienie wolności	199 167	167 028	125 368	99 346	103 814
<i>w tym z warunkowym zawieszeniem</i>	163 534	133 076	81 673	54 819	54 302
25 lat pozbawienia wolności	66	64	68	50	41
dożywotnie pozbawienie wolności	23	6	20	12	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości

Poniżej została przedstawiona tabela zawierająca informacje dotyczące wymiaru kar odnośnie do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (art. 148–162 k.k. oraz ustawy szczególne). Wyboldowane zostały informacje dotyczące osób skazanych z art. 148 k.k.:

Wymiar kary	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem skazani za ww. przestępstwa (w tym skazani z art. 148 k.k.)	32 618 (383)	29 847 (362)	33 926 (353)	31 018 (313)	31 387 (293)
Grzywna samoistna					
razem	5 725	6 039	10 642	10 407	11 060
z zawieszeniem	146	104	44	23	7
Ograniczenie wolności					
razem	4 073	3 835	7 199	7 192	7 099
z zawieszeniem	143	105	35	4	3
Pozbawienie wolności					
razem	22 730 (294)	19 857 (292)	15 587 (265)	12 813 (251)	12 629 (228)
z zawieszeniem	18 883 (2)	16 017 (2)	10 685	7 481 (2)	6 850 (1)
1 m-c					
razem	121	123	99	62	82
z zawieszeniem	89	79	40	19	20
2 m-ce					
razem	339	301	194	189	205
z zawieszeniem	281	239	105	78	70
3 m-ce					
razem	1 806	1 453	970	721	800
z zawieszeniem	1 644	1 298	716	456	473

4-5 m-cy	razem	2 388 (1)	1 966	1 408	1 240	1 135
	z zawieszeniem	2 172	1 754	1 032	800	666
6 m-cy	razem	4 541	3 770	2 548	2 197	2 041
	z zawieszeniem	4 194	3 441	2 077	1 622	1 442
7-11 m-cy	razem	4 357 (1)	3 518 (4)	2 577	2 032	2 067
	z zawieszeniem	3 907	3 107	2 000	1 334	1 335
1 rok	razem	3 925	3 538 (1)	3 611	3 259	3 308
	z zawieszeniem	3 361	3 039 (1)	2 882	2 376	2 309
od 1 roku do 2 lat	razem	2 681 (1)	2 447	1 735 (1)	1 115	993
	z zawieszeniem	2 080	1 893	1 053	406	259
2 lata	razem	1 337 (2)	1 337 (1)	1 026	727	621 (1)
	z zawieszeniem	1 006 (2)	1 000 (1)	671	337	209 (1)
od 2 lat do 3 lat	razem	243 (4)	308 (8)	309 (5)	303 (3)	329 (4)
	z zawieszeniem	58	73	50	31	41
3 lata	razem	292 (9)	322 (12)	313 (5)	250 (11)	328 (6)
	z zawieszeniem	68	71	42	15	15
od 3 do 5 lat	razem	334 (26)	414 (35)	462 (24)	398 (18)	404 (21)
	z zawieszeniem	23	23	17	7	11
od 5 do 8 lat	razem	167 (66)	173 (58)	148 (58)	132 (112)	149 (53)
	z zawieszeniem	0	0	0	0	0
od 8 do 10 lat		75 (65)	70 (59)	61 (49)	72 (56)	56 (42)
od 10 lat do 15 lat		124 (119)	117 (114)	126 (123)	116 (112)	111 (101)
Kara mieszana		-	42	406	537	531
25 lat pozbawienia wolności		66	64	68	50	41
Dożywotnie pozbawienie wolności		23	6	20	12	24
Środki karne samoistne		1	4	4	7	3

Zaprezentowane dane przedstawiają, że w latach 2014–2018 w stosunku do sprawców przestępstw przeciwko życiu lub zdrowiu, kara 25 lat pozbawienia wolności wymierzana była na poziomie 0,2%–0,3% wszystkich prawomocnie zakończonych spraw. Przy czym w 2018 r. – ok. 43% skazanych za zabójstwo zostało skazanych na karę do 10 lat pozbawienia wolności.

Przedstawione zatem dane stawiają pod znakiem zapytania sens istnienia kary 25 lat pozbawienia wolności jako kary rodzajowo różnej od terminowej kary pozbawienia wolności (od miesiąca do 15 lat) i kary dożywotniego pozbawienia wolności, zwłaszcza w zetknięciu z faktem, że konstrukcja tej kary sprawia, że częstokroć jej szczególny charakter skłania sąd do wymierzania kary niższej (do 15 lat pozbawienia wolności), będącej często niewspółmierną do popełnionego czynu (np. w 2018 r. karę do 15 lat pozbawienia wolności zasądzono w stosunku do 228 osób na 293 skazanych za przestępstwo z art. 148 k.k. (tj. 78%).

Oznaczony punktowo, sztywny wymiar tej kary powoduje, że sąd, decydując się na jej zastosowanie, pozbawiony jest możliwości miarkowania kwantum prawnokarnej dolegliwości. Z kolei znaczny odstęp pomiędzy górną granicą terminowej kary pozbawienia wolności, a karą 25 lat pozbawienia wolności, może niekiedy prowadzić do wymierzenia przez sąd kary nieadekwatnej, tj. zbyt łagodnej lub zbyt surowej. Negatywne konsekwencje takiego rozwiązania na płaszczyźnie zasady indywidualizacji kary są szczególnie widoczne przy wymierzaniu kary za najpoważniejsze przestępstwa popełnione w warunkach współdziałania. W wielu tego typu przypadkach zasada tzw. wewnętrznej sprawiedliwości wyroku wymaga zróżnicowania kar wymierzanych współdziałającym, ale różnica między tymi karami nie powinna przekroczyć kilku lat, gdy tymczasem według aktualnego stanu prawnego w takim przypadku można trzem współdziałającym wymierzyć albo równo karę pozbawienia wolności albo jednemu 15 lat, drugiemu 25 lat, a trzeciemu dożywotnie pozbawienie wolności.

Ponadto ustawowy dobór sankcji powinien uwzględniać ciężar danego przestępstwa, przy czym im w bardziej ogólny, syntetyczny sposób zostały zakreślone typy przestępstw, tym bardziej sankcja karna powinna uwzględniać różny stopień natężenia winy i szkody, który może zająć w konkretnym przypadku, a zatem musi być zakreślona przez odległe od siebie na skali surowości minimum i maksimum ustawowego zagrożenia. Biorąc pod uwagę fakt, że obowiązujący Kodeks karny posługuje się szeroko opisanymi, zgeneralizowanymi typami przestępstw, pożądane jest rozszerzenie możliwej reakcji na dany przejaw zachowania bezprawnego poprzez znaczne zróżnicowanie pomiędzy dolną i górną granicą ustawowego zagrożenia karą.

W sprawach dotyczących najpoważniejszych przestępstw – w tym zwłaszcza zbrodni zabójstwa – dochodzi bowiem niejednokrotnie do sytuacji, gdy względy sprawiedliwościowe, jak również prewencyjne, często wsparte także koniecznością uwzględnienia zasady wewnętrznej sprawiedliwości wyroku, skutkują orzeczeniem wobec sprawcy kary 25 lat pozbawienia wolności, pomimo że wymiar tej kary nie do końca pozostaje w adekwatnej relacji do ciężaru przestępstwa i pozostałych okoliczności determinujących w myśl art. 53 § 1 k.k. jej wymiar, a rzeczywistym motywem decyzji o orzeczeniu tej kary jest przekonanie sądu, że kara 15 lat pozbawienia wolności, będąca górną granicą kary terminowej, w okolicznościach konkretnej sprawy jawiłaby się jako kara rażąco niesprawiedliwa poprzez swą nadmierną łagodność.

Założeniem wprowadzanych zmian jest także zrationalizowanie odpowiedzialności karnej, które zakłada zasadniczo odmienne podejście do przestępczości drobnej, a przede wszystkim incydentalnej, w porównaniu do sprawców powrotnych. W stosunku do tej drugiej grupy sprawców projektuje się podejście oparte na stosowaniu surowszych kar izolacyjnych, które mają w założeniu w sposób kompleksowy realizować ustawowe dyrektywy wymiaru kary. Chodzi tu zarówno o oddziaływanie szczególnoprewencyjne, przejawiające się w przyjęciu tezy, wedle której w stosunku do tej kategorii sprawców jedynie intensywne oddziaływanie w warunkach penitencjarnych jest w stanie skutkować wzbudzeniem pożądanym społecznie postaw, a w szczególności powstrzymaniem się od ponawiania zachowań sprzecznych z prawem, oraz oddziaływanie ogólnoprewencyjne, polegające na unaocznieniu społeczeństwu nieopłacalności takich czynów oraz tego, że ich popełnianie będzie spotykało się z surową karą. Kierując się tymi założeniami, proponuje się zaostrzenie warunków odpowiedzialności karnej wobec sprawców w najwyższym stopniu niepoprawnych, czyli wielokrotnych recydywistów (art. 64 § 2 k.k.). Są to sprawcy, którzy co najmniej trzeci raz zostają skazani na karę pozbawienia wolności, a mimo to w świetle aktualnie obowiązującej regulacji art. 64 § 2 k.k. mogą liczyć na wymierzenie kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo w dolnych granicach jej wymiaru – w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia (czyli tylko o miesiąc więcej niż dolna granica).

Skazani z uwzględnieniem płci i recydywy

Rodzaje recydywy	2014			2015			2016			2017			2018		
	OGÓLEM	mężczyźni	kobiety	OGÓLEM	mężczyźni	kobiety	OGÓLEM	mężczyźni	kobiety	OGÓLEM	mężczyźni	kobiety	OGÓLEM	mężczyźni	kobiety
w liczbach bezwzględnych															
Liczba skazań	295 353	266 150	29 203	260 034	233 188	26 846	289 512	259 820	29 692	241 436	215 038	26 398	275 768	247 612	28 156
Recydywiści -razem	15 321	14 978	343	14 458	14 129	329	16 353	15 979	374	14 325	13 986	339	15 749	15 368	381
64 § 1	13 645	13 336	309	12 845	12 537	308	14 331	13 983	348	12 560	12 245	315	14 072	13 720	352
64 § 2	1 676	1 642	34	1 613	1 592	21	2 022	1 996	26	1 765	1 741	24	1 677	1 648	29

W latach 2014–2018 liczba recydywistów wynosiła w każdym roku pow. 15 tys. osób.

Przy czym skazanych z art. 64 § 2 w:

- 2014 roku – 1676 osób,
- 2015 roku – 1613 osób,
- 2016 roku – 2022 osoby,
- 2017 roku – 1765 osób,
- 2018 roku – 1677 osób.

Projekt przewiduje, że wobec takich sprawców sąd będzie musiał wymierzyć karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane przestępstwo w granicach od wysokości dolnego ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, a w przypadku występku do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Tak ukształtowana sankcja, w ocenie projektodawcy, pozwoli na zrealizowanie zamierzonych celów w zakresie oddziaływania kary na tę kategorię sprawców, znacząco przyczyniając się do ograniczenia rozmiarów zjawiska recydywy wielokrotnej. Mając na uwadze powyższe dane obserwowane są wahania odsetka recydywistów. Liczba recydywistów maleje od roku 2014 do roku 2015, aby w 2016 r. wzrosnąć, a następnie w 2017 r. zmniejszyć się. Jeżeli chodzi o udział recydywistów w ogólnej liczbie skazanych, to w latach 2014–2017 odnotowany został wzrost udziału recydywistów w ogólnej liczbie skazanych. Ponadto projekt wprowadza szczególną postać recydywy. Zgodnie z projektowanym art. 64a § 1 k.k. „fundamentem” instytucji prowadzącej do nadzwyczajnego obostrzenia kary względem wskazanej wyżej kategorii sprawców jest układ dwóch umyślnych przestępstw z art. 148 § 2 pkt 2 popełnionego w związku ze zgwałceniem, art. 197, art. 198 lub art. 200 § 1, popełnionych przez tego samego sprawcę: przestępstwa uprzedniego, za które skazano daną osobę na karę pozbawienia

wolności, i ponownego, popełnionego przez tę osobę w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary za przestępstwo pierwsze.

Skazani recydywiści według rodzajów przestępstw w 2017 r. i 2018 r.

Wyszczególnienie	2017	2018
Ogółem skazania wg art. k.k. i ustaw szczególnych	14 325	15 749
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ŻYCIU I ZDROWIU (art. 148-162 k.k. oraz ustawy szczególne), w tym:	1 332	1 333
Zabójstwo (art. 148 k.k.)	44	48
Uszczerbek na zdrowiu (art. 156-157 k.k.)	437	419
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI, WOLNOŚCI SUMIENIA I WYZNANIA, WOLNOŚCI SEKSUALNEJ I OBYCZAJNOŚCI (art. 189-205 k.k.), w tym:	636	623
Zgwałcenie (art.197 k.k.)	76	65
Obcowanie płciowe z małoletnim poniżej 15 lat (art. 200 §1 k.k.)	12	8
Publiczne prezentowanie lub produkowanie treści pornograficznych (art. 202 k.k.)	3	2

Tabela powyżej przedstawia skalę zjawiska przestępczości powrotnej, mianowicie liczba skazanych recydywistów z art. 197 k.k. (zgwałcenie) w roku 2017 wynosiła 76, rok później – 65. W przypadku zabójstwa odpowiednio 44 i 48. Należy zauważyć, że w przypadku recydywistów występuje co do zasady, zwiększony stopień zawinienia. Zlekceważenie ostrzeżenia, jakim jest uprzednie ukaranie i odbycie kary wskazuje, że sprawca nie powstrzymał się od ponownego złamania prawa pomimo posiadania świadomości jak jego zachowanie zostanie ocenione z punktu widzenia wymogów społecznych i prawnych.

Projektowana zmiana pozwoli zatem objąć instytucją recydywy specjalnej w zakresie skutkującym zaostrzeniem kary za najgroźniejsze akty bezprawia popełniane przez sprawców powrotnych, atakujące jedne z najistotniejszych dóbr prawem chronionych, jak i charakteryzujące się najbardziej nagannym sposobem działania sprawcy, w odniesieniu do których potrzeba w zakresie wzmocnienia ochrony prawnej atakowanych dóbr, jak i wzmocnienia oddziaływania prewencyjnego, czyni w pełni uzasadnionym i racjonalnym krokiem podniesienie dolnego progu kary wymierzonej sprawcom takich czynów.

Projekt wprowadza także modyfikacje w zakresie odpowiedzialności karnej nieletnich. Na podstawie raportu Policji², w 2019 r., na terenie kraju, policjanci stwierdzili 822 872 przestępstwa oraz ujawnili 338 604 podejrzanych, wśród których 10 365 to nieletni sprawcy czynów karalnych, którym udowodniono 24 119 czynów. W 2019 r. nieletni dopuścili się 5 czynów karalnych z kategorii zabójstwo i w porównaniu z 2018 r. nastąpił wzrost o 250% w liczbie czynów karalnych nieletnich, mimo spadku ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych w tej kategorii (przestępstwa stwierdzone ogółem w 2018 r. – 536, w 2019 r. – 532, czyny karalne nieletnich w 2018 – 2, w 2019 r. – 5).

Natomiast w kategorii zgwałcenie, nieletni w 2019 r. dopuścili się 74 czynów karalnych. W porównaniu z 2018 r. nastąpił wzrost zarówno w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w tej kategorii, jak również w liczbie czynów karalnych nieletnich o 13,8%.

Zatem następuje rozszerzenie katalogu przestępstw (art. 10 § 2 k.k.), za które nieletni po ukończeniu 15 lat może odpowiadać na podstawie Kodeksu karnego o typ podstawowy zgwałcenia (art. 197 § 1 k.k.). Z tą zmianą powiązane są zmiany wynikowe w art. 10 § 2 k.k., związane z wprowadzeniem nowych typów kwalifikowanych zgwałcenia (odmian), przewidzianych w art. 197 § 3–5 k.k., za które nieletni również będzie mógł ponieść odpowiedzialność karą. Projekt likwiduje więc lukę prawną i niespójność aksjologiczną, gdyż w obecnym stanie prawnym nieletni może odpowiadać na podstawie k.k. np. za występki rozboju, a nie może za typ podstawowy zgwałcenia, który należy ocenić jako przestępstwo naruszające dobro prawne o wyższej wartości, którego skutki są w zasadzie nieodwracalne. Projekt wprowadza również możliwość odpowiadania nieletniego po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat na podstawie Kodeksu karnego za zabójstwa kwalifikowane (art. 148 § 2 i 3). Należy zauważyć, że w państwach europejskich nie wypracowano jednolitego wieku odpowiedzialności osób nieletnich. Minimalny wiek odpowiedzialności karnej w Europie waha się pomiędzy 10. (Anglia i Walia, Szwajcaria, Irlandia Północna) a 18. rokiem życia (Belgia). W większości państw wiek odpowiedzialności nieletnich ustalono między tymi dwoma wartościami. I tak, przykładowo, w Holandii, Szkocji i Turcji wynosi on 12 lat, we

² Informacja dotycząca stanu zagrożenia przestępczością nieletnich w Polsce w 2019 r., Biuro Prewencji KGP.

Francji – 13 lat, w Austrii, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Słowacji, Słowenii – 14 lat, w Grecji i państwach skandynawskich – 15 lat, w Rosji – 16 lat.³⁾ W związku z powyższym proponowane w projekcie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się w modelach odpowiedzialności karnej nieletnich przewidzianych w krajach UE.

Proponowane w nowelizacji zmiany stanowią konsekwencję przyjętego w projekcie kierunku wzmoczonej ochrony życia i zdrowia człowieka oraz wolności seksualnej, jako wartości o pierwszoplanowym znaczeniu, i – w założeniu – służyć one mają nie tylko kształtowaniu pożądanego stanu świadomości prawnej społeczeństwa, ugruntowującego przekonanie o wyjątkowej naganności przestępstw atakujących te dobra prawne i bardzo wysokim stopniu ich karygodności, ale także przyczynić się do zwiększenia efektywności mechanizmów prawnych w celu redukcji zmniejszenia liczby przestępstw tego rodzaju oraz przeciwdziałania postępującym drastycznym formom ich popełnienia. Należy mieć tu na uwadze m.in.:

- ogólną liczbę przestępstw i utrzymującą się na stosunkowo stałym poziomie liczbę skazań prawomocnych,
- liczbę recydywistów i ich udział w ogólnej liczbie skazanych, a także opisane powyżej kwestie problemowe.

Dodatkowo niezbędne wydaje się wprowadzenie nowych regulacji, umożliwiających poprawę skuteczności ścigania najcięższych przestępstw oraz przemodelowanie już funkcjonujących mechanizmów prawnokarnych, które ze względu na liczne niedoskonałości, nie pozwalają aktualnie na ich efektywne i racjonalne wykorzystanie.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W celu wprowadzenia niezbędnych z punktu widzenia systemu prawa karnego w Polsce zmian konieczna jest nowelizacja k.k.

Projektowane zwiększenie stopnia punitywności obejmuje cztery obszary:

- 1) zmiany w zakresie w przepisów części ogólnej k.k., obejmujące m.in.:
  - odpowiedzialność karną nieletnich,
  - katalog kar,
  - zasady wymiaru grzywny i kary ograniczenia wolności,
  - zasady wymiaru terminowej kary pozbawienia wolności,
  - zasady nadzwyczajnego złagodzenia kary,
  - środki karne,
  - przepadek,
  - dyrektywy sądowego wymiaru kary,
  - powrotność do przestępstwa,
  - środki związane z poddaniem sprawcy próbie,
  - karę łączną,
  - przedawnienie,
  - definicje wyrażen ustawowych;
- 2) zmiany w zakresie sankcji karnych i konstrukcji poszczególnych typów czynów zabronionych;
- 3) wprowadzenie nowych typów czynów zabronionych;
- 4) zmiany w przepisach innych:

- ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.)

Projekt przewiduje zmiany w treści przepisów typizujących wykroczenia określone w art. 107a i art. 116 k.w., które mają na celu doprecyzowanie przepisów oraz usunięcie wątpliwości interpretacyjnych. Natomiast w art. 107 k.w. proponuje się podwyższenie górnej granicy kary grzywny z 1500 złotych do 5000 złotych za czyn polegający na złośliwym wprowadzeniu w błąd lub w inny sposób złośliwym niepokojeniu innej osoby – w celu jej dokuczenia. Jak pokazuje praktyka, zdarza się bowiem, że takie czyny niekiedy stanowią „przedpole” przestępstwa stalkingu (kiedy nie ma jeszcze uporczywości), i w takich wypadkach obecna granica tej kary może nie być adekwatna do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz winy sprawcy.

Z kolei w art. 65a k.w. następuje rozszerzenie katalogu przedmiotów wykonawczych tego wykroczenia i określenie ich, nie tylko jako funkcjonariusza Policji, Żandarmerii Wojskowej lub Straży Granicznej, lecz funkcjonariusza każdego organu ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego.

³ K. Buczkowski, *Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich w wybranych krajach*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2018.

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.)
Następuje określenie właściwości sądu okręgowego dla typów kradzieży z włamaniem lub kradzieży szczególnie zuchwałej, których wartość przedmiotu wykonawczego to mienie co najmniej znacznej wartości, oraz przestępstwa przyjęcia zlecenia na zabójstwo i przygotowania do zabójstwa (art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k.).
Projekt przewiduje nowelizację art. 37 k.p.k., którego obecna redakcja stanowi, że przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu może nastąpić wyłącznie w przypadku, gdy z inicjatywą w tym zakresie wystąpi sąd właściwy do rozpoznania sprawy. Inicjatywa ta przybiera formę niezaskarżalnego postanowienia. Podkreślenia wymaga, że projektowane zmiany umożliwią wczesne uruchomienie procedury prowadzącej do podjęcia decyzji w tym przedmiocie przez Sąd Najwyższy – w uzasadniających to przypadkach nawet równoległe z wniesieniem aktu oskarżenia, co będzie służyło sprawności postępowania, a równocześnie pozostawi decyzję w wyłącznej kompetencji najwyższego organu władzy sądowniczej.
Projekt przewiduje wyłączną kompetencję prokuratora do przyjmowania w toku postępowania przygotowawczego przedmiotu poręczenia majątkowego, a zatem także wówczas, gdy organem stosującym poręczenie majątkowe w tym postępowaniu był sąd (projektowany art. 266 § 1a zdanie trzecie), wprowadzenie podstawy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia w przedmiocie źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia majątkowego (projektowany art. 266 § 1a zdanie czwarte). Przewiduje się ponadto określenie formy decyzji prokuratora o odmowie przyjęcia przedmiotu poręczenia majątkowego jako postanowienia oraz jednoznaczne wskazanie jako właściwego do rozpoznania zażalenia na takie postanowienie złożonego przez podejrzanego lub osobę składającą poręczenie majątkowe, a w przypadku gdy zastosował je sąd apelacyjny – poszerzonego składu tego sądu (projektowany art. 266 § 3).
- Projekt w art. 291 § 2 k.p.k. wprowadza zmiany, które zapewnią skuteczną realizację przepadku pojazdu mechanicznego i tym samym uniemożliwią uniknięcie faktycznej realizacji przedmiotowego środka.
- Projekt wprowadza zmianę w art. 325b § 1 pkt 3 k.p.k. polegającą na tym, że dochodzenie będzie prowadzone również w sprawie o przestępstwo należące do właściwości sądu rejonowego określone w projektowanym art. 278 § 3a (kradzież szczególnie zuchwała).
- Zmiany w redakcji w art. 330 § 2 k.p.k. mające na celu usunięcie wątpliwości interpretacyjnych i błędnej wykładni tego przepisu.
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.)
Projekt przewiduje umożliwienie orzekania elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności oraz szereg zmian w k.k.w., które usprawnią wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz postępowanie o udzielenie skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego. Wprowadzone zostają również zmiany o charakterze dostosowawczym związane z wyodrębnieniem w art. 64a k.k. szczególnej postaci recydywy.
- ustawa z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. poz. 223, z późn. zm.)
Proponowana zmiana wynika z wyeliminowania z katalogu kar (art. 32 k.k.) kary 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącej dotychczas odrębny rodzaj kary. Obecnie skazany w pierwszej instancji obowiązany jest uiścić opłatę w razie skazania na karę pozbawienia wolności do 15 lat albo 25 lat – 600 zł. Zgodnie z nowym brzmieniem opłata wynosiła będzie do 15 lat – 600 zł, natomiast powyżej 15 lat – 1000 zł.
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969)
Zmiany w artykułach odwołujących się do artykułów w Kodeksie karnym, wynikające ze zmian przewidywanych w projekcie.
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, z późn. zm.)
W nowelizowanym k.k. dodano nowe kwalifikowane typy przestępstw łapownictwa czynnego i biernego. W związku z czym w ustawie o Policji rozszerzono zakres przestępstw, w których istnieje możliwość zarządzenia kontroli operacyjnej.
- ustawa z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2073, z późn. zm.)

W nowelizowanym k.k. dodano nowe kwalifikowane typy przestępstw łapownictwa czynnego i biernego. W związku z czym w ww. ustawie rozszerzono zakres przestępstw, w których istnieje możliwość zarządzenia kontroli operacyjnej.

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.)
Zmiana w art. 8 wynikająca ze zmiany katalogu kar w Kodeksie karnym przewidzianej w projekcie.
- ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn. zm.)
Rozszerzone zostały obowiązki kierującego pojazdem związane z postępowaniem w razie wypadku, tj. do czasu przybycia na miejsce wypadku Policji i poddania go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka działającego podobnie do alkoholu, kierujący pojazdem ma obowiązek powstrzymać się od spożywania napojów alkoholowych i środków działających podobnie do alkoholu;
- ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2021 r. poz. 408, z późn. zm.)
Zmiany w artykułach odwołujących się do artykułów w Kodeksie karnym, wynikające ze zmian przewidywanych w projekcie.
- ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1709)
Zmiany wynikające z usunięcia kary 25 lat pozbawienia wolności z katalogu kar w Kodeksie karnym.
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214)

W nowelizowanym k.k. dodano nowe kwalifikowane typy przestępstw łapownictwa czynnego i biernego. W związku z czym w ww. ustawie rozszerzono zakres przestępstw, w których istnieje możliwość zarządzenia kontroli operacyjnej.

- ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2020 r. poz. 358, z późn. zm.)
W projekcie nowelizacji k.k. dodane zostały nowe typy przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym, w związku z czym rozszerzony został zakres 16 ustawy, w którym wskazano, że „podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności na podstawie ustawy, jeżeli osoba, o której mowa w art. 3, popełniła przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, określone w art. 296, art. 297–306c oraz art. 308 Kodeksu karnego”.
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z późn. zm.)
Zmiany w zakresie granic możliwej do orzeczenia kary pozbawienia wolności na podstawie art. 53 ust. 2, art. 55 ust. 3 oraz art. 59 ust. 2.
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396)
- ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 152)
Rozszerzenie katalogu danych umieszczanych w rejestrze o zawód wyuczony oraz wykonywany oraz zmiana zasad wyłączenia umieszczania w rejestrze danych osób, o których mowa w art. 6 ust. 1. Orzeczenie o odpowiedzialności w sprawie o przestępstwo określone w art. 2 albo o czyn karalny określony w art. 2, będzie musiało zawierać rozstrzygnięcie w przedmiocie zamieszczenia w Rejestrze danych o osobie, o której mowa w art. 6. W sprawie o przestępstwo określone w art. 2, w szczególności uzasadnionych przypadkach sąd będzie mógł orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych o osobie, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3, w Rejestrze ze względu na ochronę życia prywatnego lub inny ważny interes prywatny pokrzywdzonego lub jego osób najbliższych, a zwłaszcza dobro małoletniego pokrzywdzonego, lub gdy zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla osoby, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3.
- ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 575, z późn. zm.)
Zmiana w ww. ustawie jest wynikiem zmian wprowadzonych w nowelizowanym projekcie Kodeksu Karnego i wynika z dodania art. 148a, zgodnie z którym „kto przyjmuje zlecenie zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15”.
- ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586, z późn. zm.)

– zmiany wynikające z rozszerzenia zakresu zastosowania środka karnego degradacji wojskowej na osoby, które w czasie popełnienia przestępstwa były żołnierzami rezerwy lub żołnierzami w stanie spoczynku.

Zmiany dotyczące części ogólnej k.k.:

I. Zasady odpowiedzialności karnej:

- a) zmiana katalogu czynów z art. 10 § 2 k.k., za popełnienie których nieletni po ukończeniu lat 15 może odpowiadać na podstawie Kodeksu karnego przez dodanie do tego katalogu typu podstawowego zgwałcenia z art. 197 § 1 k.k. Z tą zmianą powiązane są zmiany wynikowe w art. 10 § 2 k.k., związane z wprowadzeniem nowych typów kwalifikowanych zgwałcenia (odmian), przewidzianych w art. 197 § 3–5 k.k.,
- b) wprowadzenie możliwości odpowiadania nieletniego po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat na podstawie Kodeksu karnego za zabójstwa kwalifikowane (art. 148 § 2 i 3).

II. Kary:

- a) wyeliminowanie z katalogu kar (art. 32 k.k.) kary 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącej dotychczas odrębny rodzaj kary,
- b) wprowadzenie § 1a w art. 33 k.k., ustalającego dolną granicę grzywny, jeżeli przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności w określonym wymiarze,
- c) wprowadzenie § 1aa do art. 34 k.k., ustalającego dolną granicę kary ograniczenia wolności, jeżeli przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności w określonym wymiarze,
- d) wydłużenie kary terminowego pozbawienia wolności do 30 lat,
- e) zmiany w art. 37a k.k. przez wskazanie, że zastosowanie tego przepisu jest możliwe w szczególności jeżeli równocześnie orzeka się środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek,
- f) wprowadzenie koniecznych zmian dostosowawczych, uwzględniających ww. modyfikacje w obrębie katalogu kar, polegające na usunięciu kary 25 lat pozbawienia wolności z treści tych przepisów, na gruncie których pojawia się ona jako odrębny od zwykłego terminowego pozbawienia wolności rodzaj kary (wskazane zmiany dotyczą art. 60 § 6, art. 77 § 2, art. 78 § 3, art. 79 § 3, art. 81, art. 88, art. 93d § 5, art. 93g § 2 i 3, art. 107 § 1 k.k.),
- g) podwyższenie określonej w art. 38 § 2 k.k. górnej granicy nadzwyczajnie obostrzonej kary pozbawienia wolności z 20 lat do 30 lat, w konsekwencji wprowadzenia do systemu sankcji kary terminowej od 1 miesiąca do 30 lat pozbawienia wolności,
- h) podwyższenie określonej w art. 38 § 3 k.k., górnej granicy kary obniżonej za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności z 25 do 30 lat oraz ustalenie górnej granicy kary obniżonej za przestępstwo zagrożone karą 30 lat pozbawienia wolności – 25 lat pozbawienia wolności,
- i) zmiany w zakresie przepisów dotyczących kary łącznej.

III. Środki karne:

- a) zaostrenie środków reakcji prawnokarnej, stosowanych wobec sprawców skazanych na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego Służyć temu ma zmiana podstawy orzekania środka karnego przewidzianego w art. 41 § 1a k.k. in principio z fakultatywnej na obligatoryjną,
- b) rozszerzenie zakresu zastosowania środka karnego określonego w art. 41a § 2 k.k. przez stworzenie podstaw do jego orzeczenia nie tylko w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej na szkodę małoletniego, ale także osoby dorosłej,
- c) wprowadzenie środka w postaci przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, popełnionego w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub, gdy sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia. Projekt przewiduje, że w określonych przypadkach zamiast przepadku pojazdu orzekany będzie przepadek jego równowartości albo nawiązka na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej,
- d) rozszerzenie zakresu zastosowania środka karnego degradacji wojskowej na osoby, które w czasie popełnienia czynu zabronionego były żołnierzami rezerwy lub żołnierzami w stanie spoczynku.

IV. Zasady wymiaru i środków karnych:

- a) przemodelowanie treści art. 53 § 1 k.k. w zakresie sądowych dyrektyw wymiaru kary, przez odmienne określenie dyrektywy prewencji ogólnej oraz podkreślenie jej równorzędnego charakteru z dyrektywą prewencji indywidualnej (szczególnej),
- b) wprowadzenie w art. 53 § 2a i 2b k.k. otwartego katalogu ustawowych okoliczności łagodzących i obciążających w zakresie wymiaru kary,
- c) modyfikacja art. 57b k.k., tj. podwyższenie dolnej granicy grzywny i kary ograniczenia wolności w przypadku skazania z zastosowaniem art. 12 § 1 k.k.,
- d) przemodelowanie zasad nadzwyczajnego złagodzenia kary przewidzianego w art. 60 § 6–8 k.k. tak aby stworzyć jeden spójny model wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, obejmujący zarówno przestępstwa kodeksowe, jak i pozakodeksowe oraz umożliwienie stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadku czynów zagrożonych wysoką samoistną grzywną.

V. Powrót do przestępstwa:

- a) podwyższenie granic obostrzenia kary w warunkach art. 64 § 1 i 2 k.k.,
- b) wprowadzenie nowej recydywy sprawców przestępstw o charakterze seksualnym (art. 64a k.k.),
- c) wyłączenie możliwości zastosowania art. 37a § 1 k.k. w przypadku recydywisty, o którym mowa w art. 64 § 1 k.k., oraz sprawcy czynu z art. 178a § 4 k.k.

VI. Środki związane z poddaniem sprawcy próbie:

- a) modyfikacja zasad zarządzania wykonania kary warunkowo zawieszanej, zawartych w art. 75 § 4 k.k. przez wydłużenie okresu, podczas którego może nastąpić zarządzenie wykonania z 6 miesięcy do 1 roku od zakończenia okresu próby,
- b) uchylene art. 75a k.k., dotyczącego możliwości zamiany na nieodpłatną kontrolowaną pracę na cele społeczne kary warunkowo zawieszanej, która fakultatywnie podlegałaby wykonaniu,
- c) wydłużenie w art. 76 k.k. okresu do zatarcia skazania w przypadku zawieszenia kary (z 6 miesięcy do roku od zakończenia okresu próby),
- d) wprowadzenie w art. 77 § 3 k.k. możliwości orzeczenia zakazu zastosowania warunkowego zwolnienia wobec sprawcy, co do którego orzeczono karę dożywotniego pozbawienia wolności za czyn popełniony przez niego po uprzednim skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo terminową karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 20,
- e) wprowadzenie w art. 77 § 4 k.k. możliwości orzeczenia zakazu zastosowania warunkowego zwolnienia wobec sprawcy skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób,
- f) podwyższenie okresu, po którym skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności może ubiegać się o warunkowe zwolnienie z 25 do 30 lat odbytej kary (art. 78 § 3 k.k.),
- g) wydłużenie okresu próby w przypadku zastosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności przez wprowadzenie przepisu, zgodnie z którym trwa on dożywotnio (art. 80 § 3 k.k.) w celu zapewnienia ochrony społeczeństwa przed szczególnie brutalnymi przestępstwami popełnianymi przez osoby, które w przeszłości już się takich czynów dopuściły, a w ocenie sądu zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że dopuszczą się ich ponownie,
- h) odstąpienie od wymogu niepozostawania w zbiegu przestępstw, za które sprawca został skazany, i przyjęcie w art. 108 k.k. zasady, wedle której dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań wówczas, jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo.

VII. Przedawnienie:

- a) wydłużenie okresu karalności zbrodni zabójstwa z 30 do 40 lat (art. 101 § 1 pkt 1 k.k.),
- b) modyfikacja przepisów dotyczących rozpoczęcia biegu przedawnienia w przypadku przestępstw skutkowych i popełnionych w czasie dłuższym niż jeden dzień (art. 101 § 3 i 3a k.k.) przez przyjęcie, że jeżeli dokonanie przestępstwa zależy od nastąpienia określonego w ustawie skutku, bieg przedawnienia rozpocznie się od czasu, gdy skutek nastąpił a w przypadku przestępstwa popełnionego w czasie dłuższym

niż jeden dzień bieg przedawnienia rozpocznie się z upływem ostatniego dnia, w którym sprawca swoim zachowaniem wypełniał znamiona przestępstwa,

- c) wprowadzenie w dodanym art. 102 § 2 k.k. unormowania przewidującego, zgodnie z którym, jeżeli w toku wszczętego postępowania powzięto uzasadnione podejrzenie popełnienia innego przestępstwa, karalność tego przestępstwa ulega przedłużeniu w sposób określony w § 1 z dniem, w którym podjęto pierwszą czynność procesową zmierzającą do ustalenia, czy zostało ono popełnione,
- d) wyłączenie przedawnienia karalności przestępstw z art. 197 § 4 lub 5, popełnionych na szkodę małoletniego poniżej 15 lat, przestępstw z art. 148 § 2 pkt 2 lub § 3, popełnionych w związku ze zgwałceniem małoletniego poniżej 15 lat lub w związku ze zgwałceniem ze szczególnym okrucieństwem, przestępstw z art. 197 § 4 lub 5, jeżeli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem i przestępstwa wyczerpującego znamiona określone w art. 156 § 1 oraz w art. 197 § 4 w związku z art. 11 § 2 k.k. (kumulatywna kwalifikacja).

VIII. Objaśnienie wyrażeń ustawowych:

a) modyfikacja i nowe wyrażenia ustawowe w art. 115 k.k.:

- modyfikacja § 2 (stopień społecznej szkodliwości czynu – przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd będzie brał pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia),
- modyfikacja § 3 (przestępstwo podobne – przestępstwa takiego samego rodzaju; przestępstwa popełnione przy użyciu przemocy lub groźby jej użycia, a także przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności albo przestępstwa popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej),
- wprowadzenie § 23a (akt agresji – użycie, wydanie polecenia użycia lub przyzwolenie na użycie sił zbrojnych, uzbrojonych grup, jednostek nieregularnych lub najemników w sposób niezgodny z Kartą Narodów Zjednoczonych lub decyzją konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo przeciwko suwerenności, terytorialnej integralności, niepodległości lub istotnym interesom gospodarczym innego państwa albo dopuszczenie do użycia terytorium, udostępnionego innemu państwu lub uzbrojonym grupom, jednostkom nieregularnym lub najemnikom do dokonania przez to państwo aktu agresji przeciwko państwu trzeciemu).

XIX. Zmiany w zakresie przepisów obostrzających karę w części szczególnej k.k.

- podwyższenie wymiaru kary obostrzonej na podstawie art. 178 k.k. za ciężkie wypadki i katastrofy komunikacyjne, popełnione w warunkach przewidzianych w tym przepisie.

Zmiany dotyczące części szczególnej i wojskowej k.k.:

I. Wyeliminowanie kary 25 lat pozbawienia wolności

Z uwagi na rezygnację z kary 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącej dotychczas odrębny rodzaj kary (uchylenie art. 32 pkt 4 k.k.), konieczna jest modyfikacja w odpowiednim zakresie tych przepisów części szczególnej k.k., które jako możliwą do orzeczenia aktualnie przewidują karę 25 lat pozbawienia wolności. Zmiany te mają charakter dostosowawczy i dotyczą: art. 117 § 1, art. 118, art. 118a, art. 120, art. 122 § 1, art. 123 § 1 i 2, art. 124, art. 125 § 2, art. 126c § 1, art. 127 § 1 i 2, art. 128 § 1, art. 130 § 2 i § 4, art. 134, art. 140 § 2, art. 148 § 1, 2 i 3, art. 154 § 2, art. 156 § 1 i 3, art. 158 § 3, art. 163 § 3, art. 165 § 3, art. 165a § 1, art. 166, art. 173 § 3, art. 185 § 3, art. 189 § 2a i 3, art. 189a § 1, art. 190a § 3, art. 197 § 1, 3 i 4, art. 200 § 1, art. 202 § 3, art. 203 § 2, art. 207 § 3, art. 210 § 2, art. 223 § 2, art. 228 § 5, art. 229 § 4, art. 252 § 1 i 2, art. 258 § 3 i 4, art. 270a § 2, art. 271a § 2, art. 277a § 1, art. 280 § 1 i 2, art. 352 § 3 k.k., jak również art. 53 ust. 2, art. 55 ust. 3, art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.) oraz art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. poz. 554, z późn. zm.).

II. Zmiany w zakresie wymiaru kar⁴

Ponadto proponowane rozwiązania przewidują także zmiany sprowadzające się do modyfikacji wymiaru kar, możliwych do orzeczenia na podstawie poszczególnych przepisów, dotyczących konkretnych czynów zabronionych.

⁴ Dane zaprezentowane w poniższych tabelach uwzględniają każdorazowo całość danego przepisu, z uwagi na sposób agregowania danych przez Policję.

W zestawieniach tabelarycznych poniżej zostały zaprezentowane dane za rok 2020, opracowane na podstawie informacji statystycznych Policji, odnoszące się do przestępstw, objętych projektowanymi regulacjami. Obrazują one poziom ich wykrywalności oraz następnie liczbę prawomocnych skazań za dany czyn.

Nowelizację tego rodzaju przewiduje się w stosunku do przestępstw przeciwko:

- pokojowi, ludzkości oraz wojennych (art. 117 § 1, art. 118, art. 118a, art. 120, art. 122 § 1, art. 123 § 1 i 2, art. 124 § 1, art. 125 § 2, art. 126c § 1 k.k.),
- Rzeczypospolitej Polskiej (art. 127 § 1 i 2, art. 128 § 1, art. 130 § 2 i 4, art. 134 k.k.),
- obronności (art. 140 § 2 k.k.),
- życiu i zdrowiu (art. 148 § 1, 2 i 3, art. 154 § 2, art. 155, art. 156 § 1 i 3 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
148	<i>Zabójstwo</i>			262	8-15 lat, 25 lat, dożywotnie pozbawienie wolności	8-15 lat	10-30 lat, dożywotnie pozbawienie wolności
154	<i>Śmierć kobiety ciężarnej</i>	0	0	brak danych	2-12 lat	brak danych	2-15 lat
155	<i>Nieumyślne spowodowanie śmierci</i>	9917	149	brak danych	3 miesiące – 5 lat	brak danych	6 miesięcy – 8 lat
156	<i>Ciężki uszczerbek na zdrowiu</i>	483	366	233	3-15 lat, 25 lat, dożywotnie pozbawienie wolności	do 2 lat	3-30 lat, dożywotnie pozbawienie wolności

- bezpieczeństwu powszechnemu (art. 163 § 3, art. 165 § 3, art. 165a, art. 166 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
163	<i>Spowodowanie niebezpiecznych zdarzeń</i>	1699	471	64	2-12 lat	do 2 lat	2-15 lat
165	<i>Inne niebezpieczeństwa</i>	350	203	34	2-12 lat	do 2 lat	2-15 lat
165a	<i>Sfinansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym</i>	0	0	0	2-12 lat	brak	2-15 lat
166	<i>Piractwo</i>	3	0	0	2-15 lat, 25 lat	brak	2-25 lat

- bezpieczeństwu w komunikacji (art. 173 § 3 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
173	<i>Katastrofa</i>	31	34	brak danych	2-12 lat	brak danych	2-15 lat

- wolności (art. 189 § 2a i 3, art. 189a § 1 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
189	<i>Pozbawienie wolności</i>	229	182	116	2-15 lat	brak danych	2-25 lat
189a	<i>Handel ludźmi</i>	14	10	24	3-15 lat	3-5 lat	3-20 lat

- przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (art. 197 § 1, 3–4, art. 200 § 1, art. 202 § 3, art. 207 § 3, art. 210 § 2 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
197	<i>Zgwałcenie</i>	2181	1034	674	2-15 lat	2-5 lat	2-30, dożywotnie pozbawienie wolności
200	<i>Obcowanie płciowe z małoletnim</i>	2367	1360	595	2-12 lat	2-5 lat	2-15 lat
202	<i>Pornografia</i>	705	5330	344	2-12 lat	1-2 lat	2-15 lat
207	<i>Znęcanie się</i>	28912	16 259	10 598	2-12 lat	6 miesięcy - rok	2-15 lat
210	<i>Porzucenie</i>	38	8	brak danych	2-12 lat	brak danych	2-15 lat

- działalności gospodarczej instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (art. 223 § 2, art. 228 § 5, art. 229 § 4 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
223	<i>Czynna napaść</i>	223	267	209	2-12 lat	6 miesięcy - rok	2-15 lat
228	<i>Sprzedajność</i>	101	3508	110	2-12 lat	6 miesięcy - rok	2-20 lat
229	<i>Przekupstwo</i>	419	1521	589	2-12 lat	6 miesięcy - rok	2-20 lat

- bezpieczeństwu publicznemu (art. 252 §1 i 2, art. 258 § 4 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
252	<i>Wzięcie zakładnika</i>	12	11	22	3-15 lat, 25 lat	do 2 lat	3-25 lat
258	<i>Zorganizowana grupa i związek przestępczy</i>	131	804	brak danych	3-15 lat	brak danych	3-20 lat

- wiarygodności dokumentów (art. 270 § 1, art. 270a § 2, art. 271a § 2, art. 277a § 1 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
------	-----------------	--	--	---------------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------

270a	<i>Falsz materialny dokumentu w postaci faktury</i>	brak danych	brak danych	0	3-15 lat	brak	3-20 lat
271a	<i>Falsz intelektualny</i>	brak danych	brak danych	0	3-15 lat	brak	3-20 lat
277a	<i>Typ kwalifikowany</i>	brak danych	brak danych	0	5-15 lat, 25 lat	brak	5-25 lat

- mieniu (art. 280 § 1 i 2)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
280	<i>Rozbój</i>	2945	3051	1765	2-15 lat	3-5 lat	2-20 lat

- obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi (art. 294 § 3 i 4, art. 306a § 1 i 2, art. 310 § 1 k.k.)

Art.	Nazwa rodzajowa	Liczba postępowań wszczętych przez Policję	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję	Skazania osób dorosłych – czyn główny	Obecnie ustawowe zagrożenie karą	Najczęściej orzekana obecnie kara	Projektowane ustawowe zagrożenie karą
310	<i>Falszowanie pieniędzy</i>	4047	4830	brak danych	5-15 lat, 25 lat	brak danych	5-25 lat

- zasadom postępowania z podwładnymi (art. 352 § 3 k.k.).

III. Nowe regulacje

Projektowana nowelizacja wprowadza również szereg przepisów typizujących, statuujących nowe czyny zabronione. Propozycje legislacyjne w tym zakresie dotyczą wprowadzenia odpowiedzialności karnej za przygotowanie do czynów określonych w art. 148 § 1 – zabójstwa w typie podstawowym oraz w art. 148 § 2 i 3 – typów kwalifikowanych. Projekt przewiduje także wprowadzenie nowych typów czynu zabronionego – przyjęcia zlecenia zabójstwa człowieka w zamian za udzieloną lub obiecaną korzyść majątkową lub osobistą (art. 148a § 1 k.k.) oraz art. 244c k.k., który w § 1 będzie penalizował uchylenie się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki orzeczonej na rzecz pokrzywdzonego za przestępstwo ścigane z oskarżeniem publicznego.

IV. Pozostałe zmiany

Dodatkowo w projekcie przewiduje się dodanie lub modyfikację treści wybranych przepisów typizujących:

- art. 190a § 2 i 3 k.k. (rozszerzenie zakresu znamion przestępstwa polegającego na podszywaniu się pod inną osobę o zamiar ewentualny),
- art. 193 § 2 k.k. (ściganie naruszenia miru domowego nastąpi na wniosek pokrzywdzonego),
- art. 200 § 6 k.k. (orzeczenie przez sąd kary pozbawienia wolności przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo wobec małoletniego, który pozostaje pod pieczę lub sprawca wykorzystał jego krytyczne położenie),
- art. 228 § 5a i 6 oraz art. 229 § 5 k.k. (nowe typy czynów zabronionych sprzedajności i przekupstwa kwalifikowane przez znaczną wartość korzyści majątkowej),
- art. 230 § 1 k.k. (rozszerzenie zakresu znamion przestępstwa płatnej protekcji o wykorzystanie przekonania o posiadaniu wpływów między innymi w przedsiębiorstwie państwowym lub spółce handlowej z udziałem Skarbu Państwa),
- art. 230a § 1 k.k. (odwołanie się do wszystkich podmiotów wskazanych w art. 230 § 1 k.k.),
- art. 278 § 1a k.k. (typizacja kradzieży paliwa ciekłego lub gazowego w celu wyłączenia przepołowienia takich czynów na przestępstwo i wykroczenie w oparciu o wartość przedmiotu wykonawczego)

- art. 282 § 1 k.k. (projekt rozszerza znamiona skutku przestępstwa wymuszenia rozbójniczego o doprowadzenie do ograniczenia działalności gospodarczej),
- art. 282 § 2 k.k. (projekt wprowadza nowy typ wymuszenia rozbójniczego, którego środkiem przymusu jest groźba rozgłoszenia dotyczącej innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wiadomości uwłaczającej czci lub istotnie naruszającej prywatność lub zarzutu, który może poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności),
- art. 296 § 4a k.k. (usunięcie wymogu formalnego wyrażenia woli ścigania przez właściwy organ statutowy pokrzywdzonego, wystarczająca będzie taka wola występująca po stronie podmiotu wchodzącego w skład struktury organizacyjnej pokrzywdzonego),
- art. 305 § 1–3 k.k. (objęcie zakresem ochrony zarówno przetargów publicznych, jak i prywatnych),
- art 307 § 1 oraz art. 309 k.k. (dodanie odwołania do art. 306b k.k.).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Poniżej przedstawiono opracowanie, zawierające rozwiązania przewidziane przez ustawodawstwa wybranych państw europejskich, w zakresie dopuszczalnych rodzajów i wymiaru kar za popełnione przestępstwo⁵:

Francja

Cechą charakterystyczną francuskiego kodeksu karnego jest to, że przewiduje on oddzielne katalogi kar za zbrodnie i występki (oddzielny katalog reakcji prawno Karnych przewidziano także dla wykroczeń). Za zbrodnie grożą następujące kary: dożywotnie pozbawienie wolności, pozbawienie wolności na okres do 30 lat, pozbawienie wolności do lat 20, pozbawienie wolności do lat 15. Minimalny okres pozbawienia wolności wynosi dziesięć lat. Obok kary pozbawienia wolności sąd może orzec grzywnę. Do kary zasadniczej jak np. pozbawienie wolności na okres 20 lat może być orzeczona jedna lub kilka kar dodatkowych.

W przypadku występków przewidziane zostały następujące kary: pozbawienie wolności od 2 miesięcy do 10 lat, grzywna w określonej wysokości, grzywna w stawkach dziennych, kurs świadomości obywatelskiej, prace społeczne, kary związane z ograniczeniem grupy praw oraz kary dodatkowe.

Belgia

Belgijski kodeks karny rozróżnia następujące kary: ciężkiego więzienia oraz pozbawienia wolności. Obydwie kary podzielone są na cztery stopnie, a wymiar kary może być dożywotni lub terminowy od 5 lat do 30 lat. Następnymi rodzajami kar są: pozbawienie określonej grupy praw cywilnych oraz politycznych, kara pracy, kara grzywny oraz konfiskata. Kodeks ten przewiduje także zakaz podejmowania funkcji, zakaz zatrudniania w urzędach publicznych, utratę praw wyborczych, utratę odznaczeń i tytułów honorowych, zakaz sprawowania funkcji biegłego, eksperta, występowania przed sądem, zakaz wykonywania zawodu związanego z opieką nad dziećmi, zakaz wykonywania obowiązków w wymiarze sprawiedliwości, zakaz pełnienia jakiegokolwiek funkcji pomocniczej w siłach zbrojnych.

Czechy

Czeski kodeks karny zna dwa rodzaje sankcji: kary i środki ochronne. Karami są pozbawienie wolności – co do zasady do 20 lat, areszt domowy do 2 lat, praca na cele społeczne od 50 do 300 godzin, konfiskata majątku, kara grzywny w stawkach dziennych od 20 do 730 stawek w wysokości 100 do 50 000 czeskich koron, zakaz podejmowania określonej aktywności, zakaz przebywania w określonych miejscach, zakaz wstępu na imprezę sportową, kulturalną lub inną, utrata tytułów honorowych i odznaczeń, utrata stopnia wojskowego, wydalenie ze służby wojskowej.

Czeski kodeks karny w § 54 przewiduje szczególną karę pozbawienia wolności od ponad 20 lat do 30 lat. Według § 54 kara pozbawienia wolności na czas od ponad 20 do 30 lat może być wymierzona tylko wtedy, gdy waga szczególnie poważnej zbrodni jest bardzo wysoka albo gdy możliwość poprawy sprawcy jest nadzwyczajnie utrudniona.

⁵ Opracowano na podstawie: https://www.iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Budyn-Kulik-M._Dyrektywy-wymiaru-kary-w-pa%C5%84stwach-cz%C5%82onkowskich-UE-po-red.-rej.-zmian.pdf

M. Budyn-Kulik, *Dyrektywy wymiaru kary w państwach członkowskich Unii Europejskiej*, Warszawa 2016, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.

Luksemburg

Kodeks karny Luksemburga przewiduje następujące kary: pozbawienia wolności (dożywotnia lub terminowa od 5 lat do 30 lat, w czterech przedziałach), grzywny (co najmniej 251 euro), konfiskaty, utraty tytułów, stopni, zakaz sprawowania funkcji i zatrudnienia w urzędach publicznych; pozbawienie pewnych praw cywilnych i politycznych, zakaz prowadzenia określonej działalności, publikacja wyroku, zakaz prowadzenia niektórych rodzajów działalności zawodowej lub społecznej.

Słowenia

Słoweński kodeks karny dzieli sankcje na kary, kary upominawcze (dodatkowe) i środki zabezpieczające. Słoweński kodeks karny wymienia następujące kary: pozbawienia wolności (terminowa od 15 dni do 30 lat oraz dożywotnia), grzywny (samoistnej lub akcesoryjnej) wymierzonej w stawkach dziennych od 30 do 360 stawek, pozbawienia prawa prowadzenia pojazdów.

Niemcy

Niemiecki kodeks karny wskazuje następujące kary: pozbawienia wolności (terminowa od 1 miesiąca do 15 lat oraz dożywotnia), grzywny – samoistnej i akcesoryjnej w stawkach dziennych (od 5 do 360 stawek w wysokości 1 do 30 000 euro). Ponadto możliwa do orzeczenia jest: konfiskata mienia, czasowy zakaz prowadzenia pojazdów, zakaz sprawowania określonych funkcji publicznych oraz zawodowych.

Włochy

Włoski kodeks karny zawiera katalog kar w postaci: dożywotniego pozbawienia wolności, kary pozbawienia wolności, grzywny. Za popełnienie wykroczenia została przewidziana kara aresztu i kara pieniężna. Oprócz kar głównych zostały wyliczone kary dodatkowe: zakaz sprawowania funkcji w urzędach publicznych, zakaz wykonywania zawodu lub sztuki, zakaz sprawowania funkcji kierowniczych w osobach prawnych i przedsiębiorstwach, brak zdolności uczestniczenia w obrocie z administracją publiczną, skrócenie umowy o pracę, ograniczenie lub zawieszenie praw rodzicielskich. Włoski kodeks karny zna ponadto kary finansowe. Prawo reguluje sytuacje, w których kary pieniężne są stałe i takie, w których kary są proporcjonalne. Kary pieniężne proporcjonalne nie mają górnej granicy.

Dodatkowo należy wskazać, że na tle statystyk europejskich, stosunek przewidzianych przez polską ustawę karną, maksymalnych sankcji do wszystkich orzekanych za dane przestępstwo kar, kształtuje się w przeważającej mierze poniżej średniej, co obrazują poniżej zestawienia:

Odsetek orzeczonych kar bezwzględnego pozbawienia wolności o najwyższym zagrożeniu dla danego przestępstwa w stosunku do wszystkich orzeczonych kar bezwzględnego pozbawienia wolności w wybranych krajach UE w 2010 r.⁶

Zabójstwo		Uszczerbek na zdrowiu		Zgwałcenie		Rozbój	
Kraje UE	dożywotnie pozbawienie wolności	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności 5 lat i więcej	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności 5 lat i więcej	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności 5 lat i więcej
Grecja	43%	Słowacja	14%	Cypr	100%	Węgry	55%
Anglia i Walia	34%	Węgry	12%	Francja	79%	Słowacja	49%
Szkocja	31%	Czechy	7%	Węgry	67%	Grecja	43%
Niemcy	21%	Cypr	6%	Anglia i Walia	64%	Austria	20%

⁶ Opracowano na podstawie: European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI) - *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014 Fifth edition*; Instytut Wymiaru Sprawiedliwości – *Struktura kar orzekanych w Polsce i w innych państwach Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Austria	18%	Słowenia	5%	Szkocja	60%	Czechy	19%
Finlandia	14%	Anglia i Walia	4%	Słowacja	54%	Anglia i Walia	14%
Węgry	12%	Średnia^{*)}	4%	Czechy	32%	Niemcy	12%
Średnia^{*)}	12%	Grecja	3%	Niemcy	27%	Średnia^{*)}	12%
Cypr	10%	Polska	2%	Średnia^{*)}	20%	Cypr	9%
Mediana^{*)}	8%	Szkocja	2%	Chorwacja	16%	Szkocja	8%
Polska	4%	Austria	1%	Mediana^{*)}	16%	Szwecja	6%
Bułgaria	3%	Bułgaria	1%	Polska	15%	Bułgaria	5%
Francja	2%	Chorwacja	1%	Austria	11%	Chorwacja	5%
Szwecja	2%	Finlandia	1%	Bułgaria	11%	Holandia	4%
Czechy	1%	Francja	1%	Słowenia	9%	Polska	4%
Chorwacja	0%	Niemcy	1%	Szwecja	9%	Słowenia	4%
Holandia	0%	Szwecja	1%	Holandia	7%	Mediana^{*)}	3%
Słowacja	0%	Mediana^{*)}	1%	Finlandia	4%	Finlandia	1%
Słowenia	0%	Holandia	0%				

Kradzież		Kradzież z włamaniem		Oszustwo		Przestępstwa narkotykowe	
Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności powyżej 1 roku	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności powyżej 1 roku	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności 5 lat i więcej	Kraje UE	bezwzględne pozbawienie wolności 5 lat i więcej
Cypr	62%	Polska	96%	Słowacja	22%	Węgry	45%
Polska	60%	Cypr	70%	Cypr	18%	Słowacja	36%
Węgry	38%	Niemcy	58%	Czechy	16%	Cypr	32%
Czechy	31%	Anglia i Walia	50%	Węgry	11%	Anglia i Walia	13%
Słowenia	31%	Słowenia	33%	Średnia^{*)}	5%	Czechy	12%
Niemcy	30%	Chorwacja	23%	Anglia i Walia	2%	Szwecja	11%
Słowacja	30%	Szkocja	20%	Niemcy	2%	Finlandia	8%
Francja	26%	Słowacja	19%	Słowenia	2%	Niemcy	7%
Austria	23%	Austria	14%	Bułgaria	1%	Średnia^{*)}	7%
Chorwacja	18%	Średnia^{*)}	11%	Francja	1%	Słowenia	6%
Bułgaria	17%	Mediana^{*)}	8%	Szkocja	1%	Chorwacja	5%
Finlandia	10%	Holandia	4%	Szwecja	1%	Szkocja	5%
Szwecja	10%			Mediana^{*)}	1%	Polska	4%
Średnia^{*)}	8%			Austria	0%	Francja	3%
Mediana^{*)}	7%			Chorwacja	0%	Mediana^{*)}	3%
Anglia i Walia	6%			Finlandia	0%	Austria	2%
Szkocja	6%			Holandia	0%	Bułgaria	1%
Holandia	3%			Polska	0%		

^{*) Średnia i mediana obliczone zostały na podstawie danych z krajów, które udostępniły dane. Nie wszystkie kraje dane udostępniły. Ponadto w Raporcie European Sourcebook analizie poddawane są również informacje z krajów spoza UE, zatem wartości średnich i median w powyższych tabelach nie należy utożsamiać ze średnimi i medianami dla Unii Europejskiej.}

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
-------	----------	---------------	---------------

Sądy powszechne	SA 11 SO 46 SR 318	Ministerstwo Sprawiedliwości	Zmiana sądowych dyrektyw wymiaru kary, zmiany w zakresie katalogu kar oraz wymiaru kar za poszczególne przestępstwa.
Obywatele	38 182 000 (stan na kwiecień 2021)	Dane GUS	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa poprzez wzmocnienie ochrony prawnokarnej w zakresie czynów godzących w dobra prawne jak i życie i zdrowie człowieka oraz wolność seksualną.
Sprawcy przestępstw z kategorii modyfikowanych w ramach projektowanych regulacji	ok. 5000 (szacowanie na podstawie liczby osób osądzonych w 2019 r.)	Dane MS	Podwyższenie sankcji karnych oraz wprowadzenie nowych typów przestępstw.
Służba Więzienna	174 jednostki penitencjarne (stan na dzień 31.12.2020 r.)	Roczna informacja statystyczna Centralnego Zarządu Służby Więziennej za rok 2020	Wydłużenie pobytu w jednostkach penitencjarnych skazanych za określone przestępstwa z uwagi na zaostrzenie odpowiedzialności karnej w wybranych obszarach oraz zmianę katalogu kar.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 4 i § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

W ramach opiniowania projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego;
2. Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy;
3. Rzecznik Praw Obywatelskich;
4. Rzecznik Praw Dziecka;
5. Krajowa Rada Sądownictwa;
6. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
7. Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

W ramach konsultacji publicznych projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Prezesa sądów apelacyjnych (wszystkich);
2. Naczelna Rada Adwokacka;
3. Krajowa Rada Radców Prawnych;
4. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
5. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
6. Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
7. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”;
8. Stowarzyszenie Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej;
9. Związek Zawodowy Prokuratorów i Pracowników Prokuratury;
10. Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Ad Rem”;
11. Komitet Ochrony Praw Dziecka;
12. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides”;
13. Fundacja Pro Futuro Theologiae;
14. Stowarzyszenie Pomoc Kościołowi w Potrzebie;
15. Centrum Ochrony Dziecka;
16. Fundacja Dziecko w Centrum;
17. Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych.

Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy oraz Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych poinformowali, że nie zgłaszają uwag do projektu. Prezes SA w Katowicach poinformował, że nie zgłasza uwag, jak również, iż Prezesi SO w Bielsku-Białej, Gliwicach, Katowicach i Rybniku nie wnieśli uwag, zostały natomiast przekazane uwagi zgłoszone przez Prezesa SR w Zawierciu oraz Prezesa SR w Częstochowie. Prezes SA w Krakowie oraz Prezes SA Poznaniu poinformowali, że nie wnoszą uwag, jak również, iż nie zgłosiły ich sądy niższych instancji. Prezes SA w Szczecinie zgłosił uwagi oraz przekazał uwagi Sądu Okręgowego w Szczecinie. Prezes SA w Warszawie nie zgłosił uwag, przekazał natomiast uwagi SR Warszawa-Żoliborz oraz poinformował, że inne sądy niższych instancji uwag nie zgłosiły. Uwagi zgłosił Prezes SA we Wrocławiu.

Uwagi do projektu przekazali: Pierwszy Prezes SN, Krajowa Rada Radców Prawnych, SSP Iustitia, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Dyrektor Generalny Służby Więziennej, Krajowa Rada Kuratorów, OZZ Kuratorów Sądowych, Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15, Naczelna Rada Lekarska, Fundacja Pro Futuro Theologiae. Zestawienie przedstawionych uwag wraz z odniesieniem Ministra Sprawiedliwości zawiera odrębna tabela.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2021 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania													
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Przewidziane w ramach projektowanych regulacji zaostrzenie wymiaru kar za wybrane przestępstwa spowoduje potencjalne wydłużenie pobytu określonych kategorii sprawców w jednostkach penitencjarnych, a zatem pociągnie to za sobą ewentualny wzrost kosztów dla Służby Więziennej, ale jego oszacowanie nie jest możliwe, gdyż nie jest znana skala zmniejszenia przestępczości, do której projekt doprowadzi. Poniższa tabela odzwierciedla aktualnie wykonywane w jednostkach penitencjarnych orzeczenia, w których zapadł wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności.												
Zasadnicza kara pozbawienia wolności wg wymiaru kary – orzeczenia wykonywane w dniu 31.12.2020 r.													
Wymiar kary		Ogółem	Liczba orzeczeń dotycząca:										
			Dorosłych			Młodocianych							
			Razem	Kobiet	Mężczyzn	Razem	Kobiet	Mężczyzn					
Ogółem		53 044	52 561	2 138	50 423	483	16	467					
Orzeczenia	Razem	51 671	51 226	2 060	49 166	445	14	431					
	do 3 miesięcy	692	681	31	650	11	1	10					
	powyżej 3 do 6 miesięcy	4 145	4 084	203	3881	61	3	58					

	powyżej 6 m. do 1 roku	8 728	8 633	378	8255	95	4	91
	powyżej 1 r. do 1 r 6 m.	4 700	4 655	142	4513	45	1	44
	powyżej 1 r. 6 m. do 2 lat	5 392	5 323	275	5048	69	2	67
	powyżej 2 lat do 3 lat	6 880	6 804	248	6556	76	1	75
	powyżej 3 lat do 5 lat	8 941	8 872	274	8598	69	1	68
	powyżej 5 lat do 10 lat	7 292	7 276	268	7008	16	1	15
	powyżej 10 lat do 15 lat	2 558	2 555	165	2390	3	0	3
	powyżej 15 lat do 20 lat	137	137	0	137	0	0	0
	25 lat	1 748	1 748	62	1686	0	0	0
	kara dożywotniego pozb. wolności	458	458	14	444	0	0	0
Orzeczenia nieprawomocne	Razem	1 373	1 335	78	1 257	38	2	36
	do 3 miesięcy	0	0	0	0	0	0	0
	powyżej 3 do 6 miesięcy	4	4	0	4	0	0	0
	powyżej 6 m. do 1 roku	37	37		37	0	0	0
	powyżej 1 r. do 1 r 6 m.	60	59	2	57	1	0	1
	powyżej 1 r. 6 m. do 2 lat	46	46	1	45	0	0	0
	powyżej 2 lat do 3 lat	166	156	8	148	10	1	9
	powyżej 3 lat do 5 lat	466	449	20	429	17	0	17
	powyżej 5 lat do 10 lat	368	362	25	337	6	1	5
	powyżej 10 lat do 15 lat	152	150	19	131	2	0	2
	powyżej 15 lat do 20 lat	6	6	0	6	0	0	0
	25 lat	47	45	2	43	2	0	2
	kara dożywotniego pozb. wolności	21	21	1	20	0	0	0

Źródło: Roczna informacja statystyczna Centralnego Zarządu Służby Więziennej za rok 2020.

Powołanie nowych przepisów instytucjonalnych oraz typizujących może także spowodować, szczególnie w początkowym okresie obowiązywania nowych regulacji, wzrost wpływu określonych w projekcie kategorii spraw. Większość zmian dotyczy zniesienia kary 25 lat pozbawienia wolności oraz wydłużenia kary terminowego pozbawienia wolności do 30 lat, w związku z tym przekracza dziesięcioletnią perspektywę czasową oceny skutków regulacji. Skutki finansowe pozostałych zmian są trudne do oszacowania z powodu braku danych dotyczących np. nowych typów czynów zabronionych.

W jednostkach penitencjarnych obecnie do dyspozycji pozostaje 13 820 miejsc⁷. W ramach obecnie realizowanych projektów „Programu budowy 2500 miejsc zakwaterowania w latach 2019–2021”, „Programu budowy 2500 miejsc zakwaterowania w latach 2021–2023” oraz Programu Sprawiedliwość Norweski Mechanizm Finansowy 2014–2021 „Pilotażowe kompleksy penitencjarne” do 2024 r. powstanie ok. 6142 dodatkowych miejsc zakwaterowania.

Kary dożywotniego pozbawienia wolności i kary 25 lat pozbawienia wolności orzeczone w sądach pierwszej instancji

Rok	Dożywotnie pozbawienie wolności orzeczone w pierwszej instancji	25 lat pozbawienia wolności orzeczone w pierwszej instancji
2017	24	64
2018	20	61
2019	28	86
2020	19	43

⁷ Dane Centralnego Zarządu Służby Więziennej z 8 stycznia 2021 r. „Informacja o zaludnieniu jednostek penitencjarnych”

Liczba osób skazanych za przykładowe przestępstwa i najczęściej wymierzone kary w 2018 r. (opracowanie własne na podstawie statystyk MS)

Czyn karalny	Obecny wymiar kary	Planowane zmiany	Najczęściej orzekany wymiar kary
Zabójstwo art. 148 § 1 i § 2 k.k.	<ul style="list-style-type: none"> - nie mniej niż 8 lat pozbawienia wolności (§ 1), - nie mniej niż 12 lat pozbawienia wolności (§ 2), - 25 lat pozb, woln., - kara dożywotniego pozb. woln. 	<ul style="list-style-type: none"> - zniesienie kary 25 lat pozbawienia wolności, - wydłużenie kary pozbawienia wolności z 20 do 30 lat 	od 8 do 10 lat: 43 osoby
			od 10 do 15 lat: 101 osób
			25 lat pozb. woln.: 41 osób,
			dożywotnie pozb. woln.: 24 osoby
Zgwałcenie art. 197 k.k.	<ul style="list-style-type: none"> - od 2 do 12 lat (§ 1) pozb. woln., - od 6 mies. do 8 lat pozb. woln. (§ 2), - kara nie krótsza niż 3 lata pozb. woln. (§ 3), - kara nie krótsza niż 5 lat pozb. woln (§ 4) 	<ul style="list-style-type: none"> - od 2 do 15 lat (§ 1) pozb. woln., - od 3 do 20 lat pozb. woln. (§ 2) + nowe typy, - kara nie krótsza niż 5 lat pozb. woln lub dożywotnie pozb. woln. (§ 4), - dodanie § 5 – kara od 5 lat pozb. woln. lub dożywotniego pozb. woln. 	6 mies. pozb. woln. 20 osób
			7–11 mies. pozb. woln.: 37 osób
			1 rok pozb. woln.: 85 osób
			od 1 do 2 lat pozb. woln.: 26 osób
			2 do 3 lat pozb. woln.: 170 osób
			3 do 5 lat pozb. woln.: 186 osób
			od 5 do 8 lat pozb. woln.: 39 osób
			od 8 do 10 lat pozb. woln.: 14 osób
			od 10 do 15 lat pozb. woln.: 7 osób
			Obcowanie płciowe z małoletnim art. 200 § 1 k.k.
od 2 do 3 lat pozb. woln.: 50 osób			
3 lata i od 3 do 5 lat: 97 osób			
od 8 do 10 lat: 4 osoby			

Oszacowanie potencjalnej skali zwiększenia liczby osób odbywających jednocześnie karę pozbawienia wolności w długoletniej perspektywie czasowej wobec procedowanych zmian przepisów, pomijając możliwe dalsze zmiany kodeksowe mogące np. wprowadzać zmiany

długości określonych kar oraz nowych typów czynów zabronionych, jest nadal zadaniem utrudnionym. Jednak biorąc pod uwagę liczbę osób odbywających karę 25 lat pozbawienia wolności oraz dożywotniego pozbawienia wolności w 2020 r. – odpowiednio 1748 i 458 osób (w 2019 r. liczba tych osób była podobna) – oraz liczbę osób skazanych w poszczególnych latach na te kary, można założyć, że liczba osób wobec których będą wykonywane długoletnie kary pozbawienia wolności w dalszej perspektywie może się nieznacznie zwiększyć.

Ponadto biorąc pod uwagę liczbę osób odbywających kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat i nie wyższym niż 10 lat, gdzie w tej grupie w 2020 r. było najwięcej osób, oraz liczbę osób skazanych za poszczególne przestępstwa (przykładowe przestępstwa w tabeli powyżej), liczba osób odbywających dłuższe wyroki prawdopodobnie się zwiększy i doprowadzi do zwiększonego obciążenia zakładów karnych. Jednak obciążenie to, nie powinno być szczególnie uciążliwe ze względu na liczbę wolnych miejsc, jakie pozostają w dyspozycji Służby Więziennej, i wyżej wymienione programy rozbudowy, które mają docelowo zwiększyć liczbę miejsc w zakładach karnych w Polsce.

Projekt nie wpłynie zasadniczo na sprawność i złożoność postępowań karnych. W większości spraw nie zmieni się również skład sądu. Zgodnie z art. 28 Kodeksu postępowania karnego w sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, a w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników. Zagrożenie karą dożywotniego pozbawienia wolności dodano jedynie w art. 197 § 4 i 5 k.k. Obecne statystyki wskazują, że może to obejmować około 150 spraw rocznie.

Projekt wprowadza nowe zbrodnie – typy kwalifikowane przestępstw przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym oraz przestępstw korupcyjnych. W obecnym stanie prawnym czyny wypełniające ich znamiona kwalifikowane są jako występki. W związku z powyższym w sprawach o takie czyny sąd na rozprawie głównej będzie orzekał w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, a w obecnym stanie prawnym zasadniczo w składzie jednego sędziego. Na rozprawie apelacyjnej zarówno w obecnym oraz projektowanym stanie prawnym sąd będzie orzekał w składzie 3 sędziów. Nastąpi również zmiana właściwości rzeczowej sądu w przypadku nowych zbrodni przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym oraz przestępstw korupcyjnych, gdyż właściwy do ich rozpoznania będzie sąd okręgowy, a nie rejonowy. Powyższe zmiany nie wpłyną zasadniczo na sprawność i złożoność postępowań karnych.

Projekt nie przewiduje ograniczenia podstaw prawnych do orzekania nawiązki lub świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, a więc nie nastąpi zmniejszenie jego dochodów uzyskiwanych z tego tytułu.

Projektowane umożliwienie orzekania elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności może spowodować nieznaczne zwiększenie kosztów utrzymania tego systemu, ale nie są one możliwe do oszacowania, gdyż orzekanie elektronicznej kontroli miejsca pobytu będzie fakultatywne i nie jest znana skala korzystania w przyszłości z tej możliwości przez sądy.

Wprowadzenie instytucji przepadku pojazdu nie spowoduje obciążeń finansowych dla Skarbu Państwa, gdyż koszty związane z jej wprowadzeniem, w szczególności związane z przechowywaniem pojazdu do czasu spieniężenia, będzie pokrywał skazany.

Związane z wejściem w życie projektowanej ustawy ewentualne skutki finansowe dla części budżetu państwa 37 i 15 zostaną pokryte w ramach dotychczasowych środków i nie będą stanowić podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki finansowe z budżetu państwa zarówno w roku wejścia w życie ustawy, jak i w latach kolejnych.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ..... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.).						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze	Wzrost poczucia bezpieczeństwa przez zaostrożenie kar za najcięższe przestępstwa, wzmocnienie funkcji ochronnej i prewencyjnej prawa karnego materialnego.						
	Służba kuratorska i Policja							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☒ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
Komentarz:								
9. Wpływ na rynek pracy								
Projektowane zmiany nie będą miały wpływu na rynek pracy.								
10. Wpływ na pozostałe obszary								
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe			☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:			☐ informatyzacja ☐ zdrowie		
Omówienie wpływu		Wprowadzenie ustawowych okoliczności obciążających i łagodzących w zakresie wymiaru kary, zmiany w zakresie katalogu kar, środków karnych, środków kompensacyjnych i przypadku oraz zagrożeń karnych za poszczególne przestępstwa wpłyną na sądy powszechne.						

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 12 pkt 1–6, 10, 13, 14 i 18, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia;
- 2) art. 1 pkt 13, 35, 39, pkt 73 lit. c, pkt 74 lit. c, art. 11 pkt 11 i 12, art. 16, art. 21 pkt 2–8, art. 33, art. 34 ust. 1 i art. 35–37, które wchodzi w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Efekty wejścia w życie proponowanych rozwiązań będzie można poddać ewaluacji w oparciu o następujące mierniki:

- liczba skazań za przestępstwa wprowadzone przedmiotowym projektem,
- rodzaje i wymiar kar orzekanych za przestępstwa zmodyfikowane w ramach projektowanych regulacji,
- wskaźnik powrotności do przestępstwa.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

**UWAGI ZGŁOSZONE W RAMACH KONSULTACJI
DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY KODEKS KARNY ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW z dnia 16 września
2021 r. (UD 281)**

Lp	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
1.	Uwagi ogólne	<p>KRRP wskazuje, że eliminacja odrębnej kary 25 lat pozbawienia wolności oraz wydłużenie terminowej kary pozbawienia wolności do 30 lat w istocie prowadzi do zburzenia utrwalonej struktury kary izolacyjnej - w ich rezultacie kara 25 lat pozbawienia wolności utraci swój odrębny, ale co ważniejsze, ekstraordynaryjny charakter i stanie się składową karą pozbawienia wolności o górnej granicy podniesionej do 30 lat.</p> <p>KRRP oraz IUSTITIA podkreślają, że istotniejszy być może, a z pewnością bardziej wymierny przejaw zaostżenia represji w drodze przedstawionych propozycji, wiąże się z ich następstwami w postaci projektowanego, nieproporcjonalnego podniesienia górnego progu kary pozbawienia wolności określonego w części szczególnej Kodeksu karnego w odniesieniu do poszczególnych typów czynów zabronionych.</p>	KRRP	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Celem tych zmian jest umożliwienie dostosowania sankcji do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy sprawcy, co w obecnym stanie prawnym jest utrudnione. Projekt w tym zakresie stanowi odpowiedź na postulaty sędziów, którzy zgłaszali, że brakuje im możliwości wymierzenia kary pomiędzy 15 a 25 lat pozbawienia wolności. Projekt zwiększa więc zakres uznania sędziowskiego. W Kodeksie karnym z 1932 r. istniały dwie kary szczególne — kara śmierci i kara dożywotniego więzienia. W Kodeksie z 1969 r. również funkcjonowały dwie kary szczególne - kara 25 lat pozbawienia wolności i kara śmierci. Dlatego istnienie dwóch kar — kary 25 lat pozbawienia wolności i dożywotniego pozbawienia wolności w sytuacji, gdy są one do siebie podobne należy oceniać negatywnie.</p> <p>Natomiast zwiększenie górnej granicy sankcji z 15 do 20 lat pozbawienia wolności dotyczy zbrodni o znacznym stopniu bezprawia, przeciwko istotnym dobrom prawnym i zwiększenie takiej represyjności nie jest nadmierne.</p> <p>Podwyższenie górnej granicy sankcji z 25 do 30 lat pozbawienia wolności dotyczy przestępstw zagrożonych</p>

				alternatywnie dożywotnim pozbawieniem wolności, a więc nie dochodzi w tym wypadku do zwiększenia maksymalnej kary możliwej do wymierzenia, lecz jest to uelastycznienie sankcji.
2.	Uwagi ogólne	Treść projektu jest zbyt kazuistyczna, ogranicza kompetencje sądu w zakresie wymiaru kary oraz przewiduje zbyt krótkie vacatio legis, jak na tak obszerna ustawę.	SR Warszawa- Żoliborz, SO w Szczecinie, OZZ Kuratorów Sądowych	Uwaga nieuwzględniona. W uzasadnieniu do projektu przedstawiono szczegółowe ratio legis proponowanych zmian. Projekt zwiększa zakres uznania sędziowskiego w zakresie wymiaru kary pozbawienia wolności, gdyż większość zmian w sankcjach polega na podwyższeniu wyłącznie górnej granicy kary pozbawienia wolności. 3-miesięczne vacatio legis jest okresem wystarczającym, w szczególności biorąc pod uwagę, że projekt powiela większość rozwiązań przewidzianych w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk 3451), z którymi sędziowie już w 2019 r. zapoznali się w ramach konsultacji.
3.	Uwagi ogólne	Proponowane zaostrenie odpowiedzialności karnej, ograniczenia zakresu uznania sędziowskiego, zwiększenie roli prokuratora, rezygnacja z celu wychowawczego kary i kształtowania świadomości prawnej obywateli nie będą prowadzić do zmniejszenia ilości przestępstw.	SO w Zawierciu	Uwaga nieuwzględniona. W uzasadnieniu do projektu przedstawiono szczegółowe ratio legis proponowanych zmian.
4.	Uwagi ogólne	Lansowana w opiniowanym projekcie sui generis hipertrofia typów kwalifikowanych określonych przestępstw, oparta na kryteriach odwołujących się do wysokości (wartości) korzyści majątkowej, mienia czy szkody. Można ją zaobserwować już w odniesieniu do przestępstw łapownictwa czynnego i biernego na tle propozycji dodania przepisów § 5a w	KRRP, SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Proponowana stratyfikacja przestępstw wprowadza zagrożenia karne adekwatne do stopnia społecznej szkodliwości czynu. W szczególności w przypadku przestępstw przeciwko mieniu wartość przedmiotu wykonawczego wpływa w znacznym stopniu na stopień bezprawia czynu i dlatego ustawodawca obecnie

	<p>art. 228 i § 4 w art. 229 KK, przewidujących typy kwalifikowane oparte na kryterium korzyści majątkowej wielkiej wartości - odpowiednio – przyjmowanej albo udzielanej lub obiecywanej. Przyjmuje ona w pewnym sensie skrajną postać w odniesieniu do określonych przestępstw przeciwko mieniu (art. 294 § 3 i § 4 KK w projektowanym brzmieniu) oraz określonych przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu (art. 306b KK w projektowanym brzmieniu). W powołanych przepisach przewiduje się konstrukcję typów kwalifikowanych w oparciu o to, czy wartość lub wysokość mienia lub szkody, należących do znamion przedmiotowych określonych przestępstw przeciwko mieniu lub przestępstw gospodarczych, przekracza pięciokrotność albo dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości. Tego rodzaju multiplikacyjnej konstrukcji typów kwalifikowanych określonych typów czynów zabronionych, zmierzającej – jak wolno sądzić – do tego, żeby sądom wprost narzucić wymiar określonej kary, przynajmniej na jej minimalnym poziomie, nie sposób zaakceptować, nie tylko dlatego, że prowadzi do ograniczenia sędziowskiego uznania w zakresie wymiaru kary, ale także z tego względu, że w gruncie rzeczy stanowi jaskrawy przejaw braku zaufania do oceny sądów, który w szerszym kontekście należy rozpatrywać w kategorii podważenia społecznego zaufania do sądowego wymiaru sprawiedliwości. Nie może przy tym ująć uwadze, że wynikające z opisanej konstrukcji</p>		<p>przewiduje 3-stopniową stratyfikację takich czynów w oparciu o kryterium kwotowe (wykroczenie, występki w typie podstawowym, występki w typie kwalifikowanym). Wprowadzenie kolejnych typów kwalifikowanych nie ogranicza uznania sędziowskiego, gdyż z każdym „kolejnym” typem zakres uznania sędziowskiego wzrasta (różnica między dolną a górną granicą zagrożenia jest większa).</p>
--	---	--	---

		<p>kwalifikowanie w kategorii zbrodni łapownictwa biernego lub czynnego albo np. zwykłej kradzieży zaburza wewnętrzną sprawiedliwość ustawy, co widać najlepiej na tle zestawienia tych czynów zabronionych chociażby ze zbrodnią zabójstwa (art. 148 KK) czy kwalifikowanego zgwałcenia (art. 197 § 3 i § 4 KK w projektowanym brzmieniu).</p>		
5.	<p>Propozycja zmian w k.k.s. (kara łączna)</p>	<p>Warto zauważyć, że w dalszym ciągu istnieje prosta metoda uniknięcia surowej kary pozbawienia wolności (poza karą dożywotniego pozbawienia wolności) określona w art. 39 §2 k.k.s. W razie bowiem skazania za przestępstwo powszechne i przestępstwo skarbowe, karę łączną wymierza się na podstawie Kodeksu karnego skarbowego, a ten przewiduje raz, że nie zmodyfikowane zasady odpowiedzialności, a dwa — górna granica kary pozbawienia wolności wynosi 15 lat. Przy połączeniu kary terminowej z karą 25 lat pozbawienia wolności będzie to znaczące złagodzenie odpowiedzialności. Problem ten był już dwukrotnie sygnalizowany w wystąpieniach Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na forum Sejmu. Brak zmiany art. 38 §2 k.k.s. jest błędem.</p>	<p>SA w Szczecinie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p>
6.	<p>Harmozacja z k.k.s.</p>	<p>Zauważalny jest brak spójności między rozwiązaniami zawartymi w Kodeksie karnym skarbowym a Kodeksem karnym. Powyżej wskazywano już, że różnica w konstrukcji czynu ciągłego między prawem karnym a prawem karnym skarbowym powoduje, że pewne zachowania, które na gruncie k.k.s. stanowią jeden czyn ciągły w prawie karnym powszechnym powodują rozbieżności</p>	<p>SA w Szczecinie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p>

		wiele drobniejszych czynów. problem tkwi również w innym wymiarze kary łącznej. Pojawia się jednak szereg innych drobnych rozbieżności, związanych np. z tym, że w art. 20 § 2 k.k.s. odwołanie do art. 78 § 3 i art. 80 § 3 k.k. stanie się nieaktualne, gdy połączymy karę 25 lat pozbawienia wolności z karą terminową.		
7.	Propozycje zmian w k.p.k.	Warto rozważyć propozycję podziału właściwości sądów z zakresu postępowania wykonawczego, tak by do właściwości sądu nadrzędnego należały te decyzje procesowe, które skutkują zmianą kary orzeczonej w wyroku, natomiast zaskarżenie pozostałych postanowień i zarządzeń nie skutkujących modyfikacją tej kary odbywałoby się w ramach instancji poziomej.	SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
8.	art. 10 § 2a k.k.	Obostrzenie odpowiedzialności wobec nieletnich odbywa się w dwóch aspektach: rozszerzenia zakresu karalności w ad. 10 §2a oraz zniesienia górnej granicy 2/3 kary, jaką można wymierzyć nieletniemu. Tę drugą propozycję należy ocenić negatywnie, gdyż nie widać jakich argumentów z zakresu polityki kryminalnej, które nakazywałyby wymierzać nieletniemu karę w górnych granicach rodzajowych, z drugiej jednak strony żaden przepis nie obliguje sądu do wymierzania nieletniemu kary w takich granicach.	SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga opiera się na błędnym rozumieniu przepisów Kodeksu karnego. W przypadku zbrodni zabójstwa, zarówno w obecnym art. 10 § 2, jak i projektowanym art. 10 § 2a nie ma zastosowania wprost zasada z § art. 10 § 3, zgodnie z którą orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo. Nie można bowiem wyliczyć 2/3 z kary dożywotniego pozbawienia wolności. Zasada ta ma zastosowania w sposób zmodyfikowany, a mianowicie po uwzględnieniu treści art. 38 § 3: „Jeżeli ustawa przewiduje obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia, kara wymierzona za przestępstwo zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może przekroczyć 25 lat pozbawienia

				<p>wolności” (w projekcie 30 lat). Art. 10 § 2 i 2a to jedyne przepisy, do których odnosi się art. 38 § 3 in principio. Orzeczona kara nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy wyłącznie w przypadku zagrożenia w wyłącznie karą terminową pozbawienia wolności. W innym przypadku obniżenie następuje w sposób określony w art. art. 38 § 3.</p> <p>W obecnym stanie prawnym nieletniemu odpowiadającemu na podstawie art. 10 § 2, któremu wymierzana jest kara za zbrodnie zabójstwa na podstawie § 3 w zw. z przepisem typizującym można wymierzyć do 15 albo 25 lat pozbawienia wolności (wg projektu do 30 lat). Analogicznie karę do 30 lat będzie można wymierzyć w przypadku, o którym mowa w § 2a.</p>
9.	art. 10 § 2a k.k.	<p>1. Iustitia wskazuje, że zutorzy projektu warunkują pociągnięcie nieletniego, który ukończył 14 lat, okolicznościami sprawy, stopniem rozwoju sprawcy, jego właściwościami i warunkami osobistymi (podobnie jak w § 2), pomijając okoliczność, czy wobec sprawcy stosowane były wcześniej bezskuteczne środki wychowawcze lub poprawcze i dodając „uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego”.</p> <p>Ten ostatni warunek odpowiedzialności nieletniego został sformułowany podobnie jak warunek zastosowania środka w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym (art. 10 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich)</p>	<p>IUSTITIA, OZZ Kuratorów Sądowych</p>	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona.</p> <p>Zastosowanie obowiązującego art. 10 § 2 nie jest uwarunkowane tym, że poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne, gdyż przepis ten używa terminu „w szczególności” w odniesieniu do tej przesłanki. Bezskuteczność dotychczas stosowanych środków wychowawczych i poprawczych nie stanowi więc warunku koniecznego pociągnięcia nieletniego do odpowiedzialności na podstawie art. 10 § 2 k.k.</p> <p>Wbrew sugestiom zgłaszającego uwagę, projekt art. 10 § 2a k.k. przewiduje bardziej restryktywne przesłanki zastosowania, niż art. 10 § 2. Projekt jako warunek konieczny zastosowania art. 10 § 2a uznaje uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie</p>

	<p>Jednak trudno jest mówić o możliwości resocjalizacji nieletniego w przypadku konieczności wymierzenia mu przez sąd kary pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 15 lat (art. 148 § 2 k.k.), bądź w przypadku nadzwyczajnego złagodzenia – 8 lat (art. 60 § 6 pkt 1 k.k.) do 30 lat pozbawienia wolności. Dotychczasowe doświadczenie w zakresie resocjalizacji sprawców przestępstw skazanych na kary pozbawienia wolności wskazuje, że takie kary nie tylko nie przyniosą dla nieletnich rezultatów wychowawczych, lecz wręcz przeciwnie, zwiększą stopień ich demoralizacji, a co za tym idzie, ryzyko powrotu tych osób na drogę przestępstwa.</p> <p>Konwencja o prawach dziecka przyjęta w dniu 20 listopada 1989 roku przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w art. 3 stanowi, że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Ten przepis prawa międzynarodowego odnosi się do sądu karnego orzekającego w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat, a także do ustawodawcy ustalającego zasady postępowania z takimi sprawcami czynów zabronionych. Z kolei na mocy art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Nieletni</p>		<p>zapewnić resocjalizacji nieletniego. Natomiast obowiązujący art. 10 § 2 k.k. takiego warunku nie przewiduje, co oznacza, że art. 10 § 2 można zastosować nawet, jeżeli stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych jest w stanie zapewnić resocjalizację nieletniego. Natomiast w takim przypadku art. 10 § 2a zastosować nie będzie można, co stanowi znaczne ograniczenie, zapewniające stosowanie tego przepisu wyłącznie jako ultima ratio, z uwzględnieniem szczególnej negatywnej prognozy kryminologicznej. IUSTITIA błędnie odczytuje treść obecnego art. 60 § 6 pkt 1 k.k. sugerując, że ma on zastosowanie do czynów określonych w art. 148 § 2 i 3. Przepis ten w obecnym stanie prawnym nie ma zastosowania do takich czynów, gdyż stanowi o zagrożeniu co najmniej karą 25 lat w dolnej granicy, a nie jak wskazuje IUSTITIA w górnej granicy. Kara nadzwyczajnie złagodzona za zabójstwo kwalifikowane będzie więc wymierzana na podstawie art. 60 § 6 pkt 2, czyli będzie to kara w granicach od 5 lat pozbawienia wolności, a nie od 8 lat, jak sugeruje zgłaszający uwagę.</p>
--	---	--	---

		<p>sprawcy przestępstw to zazwyczaj osoby niedojrzałe o nieukształtowanej do końca osobowości. Wprowadzenie możliwości traktowania osób w wieku 14 lat jak dorosłych sprawców czynów przestępczych stanowi wyraz nieodpowiedzialnego, arbitralnego podejścia do traktowania nieletnich, które dodatkowo przeczy zasadzie indywidualizacji odpowiedzialności karnej.</p> <p>2. Natomiast OZZ Kuratorów Sądowych zwraca uwagę, że wątpliwości budzi również fakt, iż wedle projektodawcy osoba nieletniego po ukończeniu 14- tego roku życia może odpowiadać na zasadzie kodeksu karnego za kwalifikowane formy zabójstwa, a nie może odpowiadać za przestępstwo kwalifikowanego zgwałcenia.</p>		<p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Zabójstwa kwalifikowane charakteryzują się wyższym stopniem bezprawia niż zgwałcenia kwalifikowane.</p>
10.	art. 10 § 2a k.k.	Należy wprowadzić odpowiednie ograniczenia górnej granicy kary.	SO w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Wobec takiego nieletniego nie można orzekać kary dożywotniego pozbawienia wolności i jest to rozwiązanie wystarczające.
11.	art. 12 k.k.	W kontekście brzmienia art. 270a, art. 271 a należałoby rozważyć zmianę art. 12 k.k., gdyż w sytuacji, gdy wszystkie zmiany zmierzają w kierunku prawa karnego końcówki okresu socjalizmu, można by wprowadzić czyn ciągły polegający na wykorzystaniu tej samej sposobności także do przestępstw fakturowych. Może pojawić się problem przy ustalaniu z góry powziętego zamiaru popełnienia przestępstw, natomiast nie będzie tego problemu, gdy przyjmiemy jako kryterium taką samą	SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.

		sposobność.		
12.	art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa k.k.	<p>Projekt przewiduje nieprzystające do zasady swobodnej oceny sędziowskiej są reguły modyfikujące dolne granice orzekania kary grzywny mocno ingerujące w wymiar kary. W przypadku Przepisów zagrożonych sankcjami ujętymi w formie alternatywnej następuje oparte na zrelatywizowanie dolnej granicy tych kar do wysokości kary pozbawienia wolności przewidzianej w odniesieniu do określonego typu czynu zabronionego (projektowany art. 33 § 1a i art. 34 § 1a KK). Wynikający z nich sui generis taryfikator dolnej granicy kar nieizolacyjnych oznacza ograniczenie sfery swobody sądu (sędziowskiego uznania) w zakresie wymiaru kary, z którym nie sposób się zgodzić. Nie tylko dlatego, że sprowadza rolę sądu do mechanicznych działań, podyktowanych wysokością kary pozbawienia wolności, w których trudno upatrywać istoty wymiaru sprawiedliwości, lecz przede wszystkim dlatego, że może stać na przeszkodzie indywidualizacji kary i prowadzić do niesprawiedliwości, gdy nawet najniższa liczba stawek będzie nieproporcjonalna do społecznej szkodliwości określonego czynu. Takie niebezpieczeństwo ulega spotęgowaniu w związku z propozycją odniesienia ustalonych limitów dolnej granicy wymiaru kary grzywny do przypadków, w których kara ta byłaby wymierzana obok kary pozbawienia wolności (proponowany art. 33 § 2a KK).</p>	<p>SA w Szczecinie, SR w Częstochowie, KRRP</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekt ustala najwyższą dolną granicę grzywny w wysokości ok. 25% górnej granicy grzywny (art. 33 § 1a pkt 3). Jest to więc proporcja porównywalna np. z obecnym zagrożeniem karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat, gdzie dolna granica kary stanowi 20% górnej granicy (w obecnym art. 197 § 4 - dolna granica kary stanowi nawet 1/3 górnej granicy), a w literaturze nie są zgłaszane wątpliwości, co do zbyt wąskiego zakresu uznania sędziowskiego w omawianych przypadkach. Natomiast w przypadku kary ograniczenia wolności najwyższa dolna granica kary (art. 34 § 1aa pkt 3) stanowić będzie ok. 17% górnej granicy tej kary.</p>

13.	art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa k.k.	Poniesienie minimalnych wysokości grzywien jak i kar ograniczenia wolności (art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa k.k.) może spowodować sytuację, iż będzie więcej spraw w referatach kuratorów prac społecznie użytecznych oraz kary ograniczenia wolności będą dłuższe, co w świetle sygnalizowanych wcześniej do Ministerstwa Sprawiedliwości przez OZZKS problemów związanych z wykonywaniem takich kar, zwłaszcza w okresie pandemii może okazać się problematyczne.	OZZ Kuratorów Sądowych	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy trudności z wykonywaniem kary ograniczenia wolności nie zaistnieją.
14.	art. 33 k.k. i art. 33 § 1a k.k.	SO w Częstochowie wskazuje, że lepszym rozwiązaniem byłoby podniesienie stawki dziennej grzywny, niż kazuistyczne podnoszenie ilości stawek dziennych. SA w Szczecinie podkreśla, że w art. 33 § 3 nie wprowadza się żadnej modyfikacji wysokości stawki dziennej, chociaż stawka dzienna w wysokości 10 złotych nie jest adekwatna nawet do minimalnego wynagrodzenia (2800 złotych). Przemnożenie 10 złotych przez 30 dni w miesiącu oznaczałoby akceptację dochodu miesięcznego w wysokości 300 złotych. Taką modyfikację wysokości stawki dziennej dałoby się usprawiedliwić, jednakże podnoszenie minimalnej liczby stawek dziennych wskazuje na niechlubny cel zwiększania liczby kar zastępczych. Grzywna w wysokości 100 stawek dziennych po 75 złotych (przy minimalnym wynagrodzeniu) dawałaby znacznie niższą wysokość zastępczej kary pozbawienia wolności aniżeli 750 stawek dziennych po 10 złotych.	SO w Częstochowie, SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.

15.	art. 33 § 1a k.k.	Wątpliwości budzi, czy przepis odnosi się tylko do grzywny samoistnej, czy również wymierzanych na podstawie art. 37a, art. 71 § 1 i art. 33 § 2 k.k.	SR w Częstocho wie	Uwaga nieuwzględniona. Projekt przepisu odnosi się wyłącznie do grzywny orzekanej jako kara samoistna oraz do grzywny wymierzonej obok kary pozbawienia wolności co jest wskazane expressis verbis w art. 33 § 2a. Przepisy art. 71 § 1 i art. 33 § 2 k.k. również stanowią o grzywnie wymierzonej „obok kary pozbawienia wolności”, a więc nie ulega wątpliwości, że art. 33 § 2a również odnosi się do nich. Natomiast nie ulega wątpliwości, że projekt art. 33 § 1a nie odnosi się do grzywny wymierzonej na podstawie art. 37a, który dotyczy przestępstw z sankcją prostą, a nie sankcją alternatywną, gdyż nie jest modyfikatorem sankcji.
16.	art. 34 § 1aa pkt 1 k.k.	Przepis ten będzie praktycznie „martwy”, gdyż w k.k. jest tylko kilka przestępstw z zagrożeniem alternatywnym z karą pozbawienia wolności do roku.	SR w Częstocho wie	Uwaga nieuwzględniona. Projekt reguluje materię kompleksowo. W prawie pozakodeksowym są również przykłady przestępstw z takim zagrożeniem.
17.	Art. 37a k.k.	Art. 37a k.k. był nowelizowany ustawą z dnia 19.06.2019 r. (Dz.U. 2020.1086), a zatem brak jest racjonalnych podstaw do jego modyfikacji.	SR w Częstocho wie	Uwaga nieuwzględniona. Zmiana ma charakter dostosowawczy do zmian w art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa, w których dochodzi do podwyższenia dolnych granic grzywny i kary ograniczenia wolności przestępstw zagrożonych również karą pozbawienia wolności. Art. 37a odnosi się do przestępstw z sankcją prostą pozbawienia wolności, a więc do przestępstw o wyższym abstrakcyjnym stopniu bezprawia niż przestępstwa z sankcją alternatywną (art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa). Dlatego kara wymierzana na podstawie art. 37a nie może być niższa niż wymierzana w przypadku, o którym mowa w

				art. w art. 33 § 1a pkt 3 i art. 34 § 1aa pkt 3.
18.	art. 37a § 2 k.k.	Zdaniem KRRP zbędne, a przede wszystkim niedostatecznie uzasadnione, wydaje się ograniczenie zakresu zastosowania art. 37a § 1 KK poprzez jego generalne wyłączenie w § 2 w odniesieniu do sprawców określonych w art. 64 § 1 KK, a więc popełniających przestępstwo w warunkach powrotu do przestępstwa. Wolno sądzić, że w przypadku takich sprawców kwestia modyfikacji ustawowego zagrożenia karą na podstawie art. 37a § 1 KK powinna być pozostawiona uznaniu sądu, opartemu na zindywidualizowanej ocenie odnoszącej się konkretnego sprawcy i konkretnej sprawy.	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Wypełnienie przesłanek recydywy specjalnej oznacza negatywną prognozę kryminologiczną sprawcy. W opinii projektodawcy tacy sprawcy nie powinni korzystać z dobrodziejstwa kary zamiennej, a kara powinna być wymierzana w granicach ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo.
19.	art. 37a § 2 k.k.	W art. 37a § 2 k.k. należałoby dodać wyłączenie również wobec sprawcy działającego w warunkach art. 64 § 2 k.k., gdyż w przeciwnym razie w przypadku popełnienia niektórych umyślnych przestępstw przeciwko życiu lub zdrowiu, możliwe było zastosowanie wobec niego instytucji z art. 37a § 1 k.k.,	Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z art. 64 § 2 k.k. sąd wymierza karę pozbawienia wolności i taka regulacja jest przepisem szczególnym - wykluczającym zastosowanie art. 37a § 1 k.k.
20.	art. 37a § 2 k.k.	Zmiany wymaga art. 37a § 2 k.k. poprzez uniemożliwienie orzekania kar grzywny czy ograniczenia wolności za przestępstwo z art. 207 k.k. Z kontaktu naszego z ofiarami przemocy wynika, iż te dwa rodzaje kar nie dają możliwości prawnokarnej reakcji w przypadku dalszego stosowania przemocy w czasie ich wykonywania – o ile w przypadku warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności istnieje możliwość skorzystania z art. 75 k.k., to w przypadku grzywny czy też kary ograniczenia	OZZ Kuratorów Sądowych, Krajowa Rada Kuratorów	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy wykluczanie zastosowania instytucji kary zamiennej nie jest w tym wypadku uzasadnione. Wyłączenia przewidziane w projekcie art. 37a § 2 k.k. generalnie bazują na powrotności do przestępstwa, gdyż w takim wypadku mamy do czynienia z negatywną prognozą kryminologiczną i orzekanie grzywny lub kary ograniczenia wolności nie jest uzasadnione.

		wolności takiej możliwości nie ma. Kary takie są najczęściej orzekane za podstawowy typ przestępstwa znęcania się.		
21.	art. 37a § 2 k.k.	Należy rozważyć zmianę w art. 37a § 2 k.k. uniemożliwiająca zastosowania 37a § 1 k.k. w przypadku sprawców przestępstw określonych w rozdziale XXV popełnionych na szkodę małoletniego.";	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.¹	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy wykluczanie zastosowania instytucji kary zamiennej nie jest w tym wypadku uzasadnione. W rozdziale XXV k.k. znajdują się również przestępstwa z niskim zagrożeniem karnym (do 3 lat pozbawienia wolności), w przypadku których wyłączenie zastosowania art. 37a § 1 k.k. nie znajduje uzasadnienia. Wyłączenia przewidziane w projekcie art. 37a § 2 k.k. generalnie bazują na powrotności do przestępstwa, gdyż w takim wypadku mamy do czynienia z negatywną prognozą kryminologiczną i orzekanie grzywny lub kary ograniczenia wolności nie jest uzasadnione.
22.	art. 37b k.k.	Komisja postuluje wyłączenie stosowania przepisu o koniunkcji kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności w sprawach o przestępstwa określone w rozdziale XXV popełnionych na szkodę małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
23.	art. 38 § 3 k.k.	Konsekwencję likwidacji odrębnego rodzaju kary izolacyjnej w postaci 25 lat pozbawienia wolności stanowi propozycja dostosowawczej zmiany maksymalnego wymiaru kary nadzwyczajnie obostrzonej, przewidująca podniesienie jej granicy do 30 lat. Tymi samymi względami podyktowana jest propozycja zmiany art. 38 § 3 KK w zakresie	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Zgłaszający uwagę ograniczył się do lakonicznego opisanie propozycji legislacyjnej jako „sztucznej i zbędnej”, nie przedstawiając jakichkolwiek argumentów na poparcie swojej tezy, w szczególności dlaczego obecnego stanu prawnego, przewidującego nadzwyczajne obniżenie górnej granicy ustawowego

¹ Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15.

		dotyczącym określenia granicy standardowej kary pozbawienia wolności w wypadku jej nadzwyczajnego obniżenia, jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą 30 lat pozbawienia wolności. Zważywszy na to, że chodzi o karę rozciągającą się w wymiarze czasowym od 1 miesiąca do 30 lat, należy uznać, że przedstawiona propozycja, służąca wytyczeniu jej granicy w przypadku nadzwyczajnego obniżenia, razi sztucznością i jest w gruncie rzeczy zbędna.		zagrożenia, kary 25 lat pozbawienia wolności do 15 lat (a nie do 12 lat i 6 miesięcy jak w przypadku terminowej kary pozbawienia wolności) za sztuczne i zbędne już nie jednak uważa.
24.	art. 41 § 1a k.k.	W zakresie dotyczącym zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką projekt przewiduje zmianę jego charakteru w art. 41 § 1a KK z fakultatywnego na obligatoryjny. Propozycja ta wpisuje się wyraźnie w kierunek projektowanych zmian zakładający ograniczenie sędziowskiego uznania w sferze orzekania środków reakcji karnej i nie może spotkać się z aprobatą.	KRRP; SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Zgłaszający uwagę ograniczył się do lakonicznego opisu propozycji legislacyjnej jako „ograniczenie sędziowskiego uznania w sferze orzekania środków reakcji karnej” nie przedstawiając jakichkolwiek argumentów na poparcie swojej tezy, w szczególności dlaczego za takie ograniczenie nie uważa innych obowiązujących przepisów, które zakładają obligatoryjność orzekania środka karnego (np. art. 41a § 2 k.k.).
25.	art. 41 § 1a k.k.	Komisja postuluje zmiany zmierzające do obowiązku orzekania przedmiotowych środków w przypadku każdego skazania za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego, a nie tylko w razie skazania na karę pozbawienia wolności, jak przewidziane jest w projekcie.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na wprowadzenie obligatoryjności stosowania środków z art. 41 § 1a zasadne jest ograniczone rozszerzenie jego zastosowania, tj. wyłącznie o skazania na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na szkodę małoletniego. Natomiast w przypadku przestępstw przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego - przesłanką zastosowania tego przepisu będzie każde skazanie.

26.	art. 41a § 2 k.k.	Komisja proponuje rozszerzenie przesłanek zastosowania art. 41a § 2 k.k. o przestępstwa przeciwko obyczajności.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga uwzględniona.
27.	art. 41a § 1a k.k.	Jakkolwiek pozytywnie należy odnieść się do proponowanego art. 41a § 1a k.k., to jednak wątpliwości budzi zastosowanie tego przepisu tylko do sytuacji skazania przeciwko wolności seksualnej. Warto rozważyć wprowadzenie takiej obligatoryjnej instytucji choćby co do osób doświadczających innych form przemocy np. przestępstwa z art. 207 k.k.	OZZ Kuratorów Sądowych	Uwaga nieuwzględniona. Jest to przepis ukierunkowany na zwalczanie przestępstw seksualnych. Natomiast orzekanie przedmiotowych środków w przypadku innych przestępstw jest możliwe na podstawie art. 41a § 1 k.k.
28.	art. 41a § 2 k.k.	Jako nieuzasadnione ograniczenie sędziowskiego uznania w sferze orzekania środków reakcji karnej należy potraktować propozycję zmiany charakteru orzekania środka karnego polegającego na zakazie przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również na nakazie okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, przy czym w tym wypadku na pozytywną ocenę zasługuje projektowane rozszerzenie zakresu zastosowania omawianego środka związane ze zniesieniem ograniczenia jego stosowania do przypadków, w których pokrzywdzonym przestępstwem przeciwko wolności seksualnej jest małeletni	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy ze względu na wysokie miejsce wolności seksualnej w hierarchii dóbr prawnych, jak również często nieodwracalne skutki w psychice pokrzywdzonych, zasadne jest rozszerzenie zastosowania tego przepisu na wszystkie przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, a nie tylko popełnione na szkodę małoletnich.
29.	art. 42 § 2 i 3,	Przedstawione propozycje opierają się w zasadzie na domniemaniu, że sprawca, który spożywał alkohol	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Projektowane przepisy nie opierają się na takim

	art. 178, art. 178a k.k.	lub zażywał środek odurzający po popełnieniu określonego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, zanim nastąpiło poddanie go badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego, znajdował się w stanie nietrzeźwości lub odurzenia w chwili przestępstwa. Nie kwestionując celowości przyjęcia takiego rozwiązania, należy stwierdzić, że powinno być ono opatrzone w formie odrębnego przepisu (paragrafu) zastrzeżeniem przewidującym możliwość przedstawienia przez sprawcę przestępstwa przeciwdowodu znoszącego wskazane domniemanie. Potrzeba wprowadzenia takiego zastrzeżenia wydaje się w pełni zrozumiała, jeśli tylko weźmie się pod uwagę, że odległość czasowa dzieląca czas popełnienia przestępstwa i moment ustalenia jego potencjalnego sprawcy oraz poddania go badaniu wcale nie musi być mała.		domniemaniu, lecz stanowią okoliczność analogiczną do zbiegnięcia sprawcy wypadku z miejsca zdarzenia, której wystąpienie powoduje takie same konsekwencje prawne, jak spowodowanie wypadku w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Nie jest jasne, na czym miałyby polegać proponowany „przeciwdowód”. Okolicznością obciążającą, skutkującą orzeczeniem przedmiotowego środka karnego oraz obostrzeniem kary (art. 178) jest sam fakt spożywania alkoholu lub zażywania środka odurzającego po zdarzeniu, gdyż jest to czyn, który może uniemożliwić stwierdzenie w jakim stanie sprawca prowadził pojazd mechaniczny, a więc jest to czyn przeciw wymiarowi sprawiedliwości, analogicznie jak zbiegnięcie z miejsca zdarzenia.
30.	art. 44b k.k.	Zastrzeżenia dotyczą przede wszystkim zgodności omawianej propozycji z konstytucyjną zasadą proporcjonalności reakcji prawnokarnej oraz konstytucyjnym standardem równości wobec prawa. W aspekcie odnoszącym się do wymienionej zasady wymaga zwrócenia uwagi, że w rezultacie przyjęcia analizowanej propozycji podobny czyn popełniony w podobnych okolicznościach będzie pociągał za sobą orzeczenie przepadku pojazdów o istotnie różniącej się wartości, a to może powodować, że realna dolegliwość wynikająca z tego orzeczenia, przy uwzględnieniu okoliczności popełnienia	KRRP; IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Przepadek pojazdu mechanicznego lub przepadek jego równowartości nie jest karą i nie musi być dostosowany do dochodów lub sytuacji majątkowej sprawcy (analogicznie jak przepadek narzędzia). Celem tego środka reakcji prawnokarnej jest bowiem utrudnienie sprawcy popełnienia przestępstwa w przyszłości, a w przypadku przepadku równowartości poprzez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup auta. Nie może więc być mowy o naruszeniu zasad konstytucyjnych. Orzekanie przepadku pojazdu lub przepadku jego

		<p>przestępstwa i właściwości sprawcy, będzie w jednych wypadkach nieproporcjonalnie wysoka (np. w stosunku do osoby o niskim stopniu zamożności), w innych nieproporcjonalnie niska.</p> <p>Naruszenie zasady proporcjonalności i zasady równości ujawnia się również w sposób jaskrawy na gruncie propozycji uregulowania przypadku równowartości pojazdu mechanicznego, gdy nie stanowiłby on własności sprawcy lub stanowił jego współwłasność (art. 44b § 2 KK w projektowanym brzmieniu). Aby je unaocznic wystarczy zauważyć, że w przypadku wypożyczenia lub użytkowania takiego samego pojazdu mechanicznego, stanowiącego własność kogo innego, realna dolegliwość wynikająca z orzeczenia przypadku jego równowartości będzie istotnie różniła się w przypadku osób, których dochody i status majątkowy sytuują się na wyraźnie różnym poziomie.</p> <p>Podniesione zastrzeżenia, jakie wzbudza przewidziana w opiniowanym projekcie propozycja uregulowania obowiązkowego przypadku pojazdu mechanicznego w wypadkach określonych w ustawie, wykluczają możliwość jej zaakceptowania.</p>		<p>równowartości jest w obecnym stanie możliwe za tzw. zabójstwa drogowe w ramach obecnie występującej instytucji przypadku narzędzia (ar. 44 k.k.) i w literaturze prawa karnego, nie jest wskazywane, że narusza to standardy konstytucyjne.</p>
31.	art. 44b k.k.	<p>Przepadek pojazdu mechanicznego może mieć negatywne konsekwencje nie tylko dla samego sprawcy przestępstwa, lecz także dla osób, którym pojazd jest użyczany, choćby okazjonalnie. Przy orzekaniu tego środka karnego należy brać pod uwagę nie tylko wartość pojazdu mechanicznego, ale też okoliczności towarzyszące korzystaniu z niego</p>	Pro Futuro Theologiae	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Przepadek nie jest karą tylko środkiem reakcji prawnokarnej. Jeżeli sprawca prowadzi pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego to musi liczyć się z tym, że zostanie orzeczony jego przepadek. Kwestia, że inne osoby również korzystają z auta nie ma żadnego znaczenia w</p>

		przez inne osoby, jak np. członków rodziny, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, dzieci, dla których przepadek pojazdu może okazać się karą znacznie surowszą niż dla sprawcy przestępstwa i utrudniać ich funkcjonowanie (dojazd do szkoły, uzyskanie pomocy medycznej).		tym kontekście. Analogicznie przepadek pojazdu można orzec w obecnym stanie prawnym w ramach instytucji przepadku narzędzia w przypadku „zabójstwa drogowego”.
32.	art. 44b § 4 k.k.	<p>1. Możliwość orzekania w tym przypadku nawiązki z dolną granicą w kwocie 5000 złotych nie jest skorelowana z szacunkową, średnią wartością rynkową pojazdu, którą ustala się wyłącznie w przypadkach określonych w art. 44b §1-3 k.k.</p> <p>2. OZZ Kuratorów wskazuje ponadto, że wątpliwości może budzić także ewentualna ściągalskość przepadku wartości pojazdu mechanicznego, co jako kuratorzy doświadczamy nadzorując wykonywanie kar ograniczenia wolności, gdzie też jest orzeczony obowiązek zapłaty nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.</p>	Pro Futuro Theologiae, OZZ Kuratorów Sądowych	<p>Uwaga nieuwzględniona. Sąd będzie brał pod uwagę taką wartość, gdyż wynika to z istoty tego środka. Nawiązka stanowi bowiem ekwiwalent przepadku równowartości pojazdu.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. W sytuacji orzeczenia przepadku równowartości pojazdu mechanicznego świadczenie pieniężne orzekane na podstawie 43a § 2 k.k. może być ustalane w dolnych jego granicach. Sąd ustalając jego wysokość będzie mógł wziąć pod uwagę dolegliwość wynikająca z orzeczenia przepadku pojazdu mechanicznego.</p>
33.	art. 53 § 1 k.k.	KRRP wskazuje, że w zakresie dyrektywy prewencji ogólnej projektodawca proponuje odejście od jej ujęcia od strony pozytywnej, znajdującego odzwierciedlenie w odwołaniu do potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, na rzecz przyjęcia, że uwzględnieniu przy wymiarze kary mają podlegać jej cele w zakresie społecznego oddziaływania. Oznacza to w istocie bezpośrednie nawiązanie do schematów myślowych, które były	KRRP, IUSTITIA	<p>Uwaga nieuwzględniona. Cel społecznego oddziaływania kary pojawia się w orzecznictwie jako charakteryzujący prewencję generalną (np. postanowienie SN z dnia 26 lutego 2020, V KK 382/19). Wskazuje się również, że wymogi prewencji generalnej kary polegają na tym że kara ma wpłynąć na ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że przestępstwo nie uchodzi bezkarnie i nie popłaca - przeciwnie - spotyka się ze sprawiedliwą karą</p>

	<p>charakterystyczne dla niedemokratycznego porządku prawnego i ustroju, który obowiązywał przed odzyskaniem pełnej niepodległości w 1989 r. Przedstawione rozłożenie akcentów w obrębie regulacji dyrektyw wymiaru kary nie może spotkać się z akceptacją. Nie tylko dlatego, że oznacza formalne zerwanie z obowiązującą aksjologią, jeśli chodzi o wymiar kary, dla której znamienne jest traktowanie poszczególnych dyrektyw podlegających uwzględnieniu przy jej wymiarze zazwyczaj w sposób równorzędny. Przede wszystkim dlatego, że w drodze analizowanej propozycji normatywnej rolę dyrektywy wiodącej przyznaje się oddziaływaniu o charakterze odwetowym i odstraszającym. Nie do zaakceptowania jest również towarzyszące temu obniżenie rangi dyrektywy winy, która jako podstawowa dyrektywa sprawiedliwościowa, powinna pozostać równorzędną z innymi dyrektywami gwarancją wymiaru kary współmiernej do zawinienia, a tym samym wymiaru kary zasłużonej przez sprawcę (kary sprawiedliwej).</p> <p>Iustitia wskazuje, że zdecydowanie krytycznie należy ocenić wyeliminowanie celów wychowawczych kary z katalogu dyrektyw projektowanego art. 53 § 1 k.k. i nadanie prymatu dyrektywie społecznego oddziaływania kary. Zmiana ta jest prostą konsekwencją przyjęcia nietrafnej i nieadekwatnej we współczesnych realiach społecznych idei sprawiedliwości opartej na zasadzie odwetu, w której kara ma przede wszystkim</p>	<p>(wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 listopada 2012 r., II AKa 239/12). Prewencja generalna może więc polegać na odstraszeniu potencjalnych sprawców – z uwagi na groźbę kary i jej surowość (prewencja ogólna negatywna) lub na stosownym wychowaniu społeczeństwa i wykształcenia w nim poszanowania dla ochrony określonych dóbr prawnych i kształtowania społecznie pożądanых postaw (prewencja ogólna pozytywna) (Art. 53 KK red. Grześkowiak 2021, wyd. 7/Gądzik). W ujęciu negatywnym, podkreśla się, że wymierzenie sprawcy przestępstwa kary (wyrażonej przez ustawodawcę górną i dolną granicą zagrożenia) ma na celu ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że dopuszczenie się przestępstwa nie pozostaje bezkarne, ale wiąże się z surową sankcją (wyrok SA w Poznaniu z 29.11.2012 r., II AKa 239/12, wyrok SA w Lublinie z 28.11.2012 r., II AKa 248/12).</p> <p>J. Kochanowski trafnie wskazuje, że obecny Kodeks karny prowadzi do zbytnej liberalizacji odpowiedzialności karnej poprzez redukcję sankcji, odrzucenie prewencji ogólnej negatywnej czy zakwestionowanie zasady proporcjonalności kary i winy (J. Kochanowski, Prawo karne wobec upiorów przeszłości i wyzwań współczesności, SI 2000, nr 38, s. 98–102; tenże, Redukcja odpowiedzialności karnej. Analiza i ocena założeń Kodeksu karnego z 1997 r. na tle innych polskich kodyfikacji karnych, Warszawa 2000). W opinii projektodawcy taka liberalizacja nie była zasadna, a więc konieczna jest modyfikacja przepisów w przedmiotowym zakresie.</p> <p>Projekt, wbrew sugestiom KRRP nie prowadzi do</p>
--	---	---

		odstraszać. Standard międzynarodowy w zakresie działania systemu penitencjarnego jako zasadniczy cel tegoż systemu określa poprawę i społeczną rehabilitację więźniów (por. art. 10 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych). Zatem kara pozbawienia wolności jako element systemu penitencjarnego powinna być wymierzana także przy uwzględnieniu celów wychowawczych jakie w konkretnej sprawie może ona osiągnąć wobec sprawcy czyny zabronionej.		„obniżenia rangi dyrektywy winy”. Wskazanie jej funkcji limitującej w zdaniu drugim art. 53 § 1 podkreśla jej odrębność i wagę, nawiązując do art. 1 k.k., w którym jest nawet wskazana w oddzielnym paragrafie w kontekście legitymującym odpowiedzialność karną. Projekt, wbrew stanowisku IUSTITII, eliminując wskazanie expressis verbis celów wychowawczych kary nie wyklucza ich uwzględnienia, gdyż zawierają się one w pojęciu „celów zapobiegawczych”. Wyłącznie w przypadku nieletnich lub młodocianych zasadne jest szczególne podkreślenie celów wychowawczych kary (54 § 1 k.k.), a w przypadku pozostałych sprawców nie jest to konieczne i w szczególności błędne w przypadku najcięższych zbrodni.
34.	art. 53 § 2a–2c k.k.	SA w Szczecinie wskazuje, że złe wrażenie robi wprowadzenie w art. 53 katalogu okoliczności obciążających i łagodzących. Żadna ze wskazanych tam okoliczności nie jest nieznana sędziom orzekającym w sprawach karnych i nie widać sensu nadawania im rangi ustawowej, tym bardziej, że wiele z nich znajduje powtórzenie w znamionach ustawowych. Wprawdzie w §2c wskazuje się, że „nie stanowi okoliczności, o której mowa w §2a i §2b okoliczność stanowiąca znamię przestępstwa”, ale jednocześnie wprowadza się bardzo nieprecyzyjne określenie „chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim albo ze szczególnie niskim nasileniem”, co jednak dopuszcza możliwość dwukrotnego ukarania za wypełnienie tego samego znamienia, raz jako podstawy do zwyczajnego	SA w Szczecinie, KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Projektowany art. 53 § 1 i § 2a - 2c k.k. wskazują otwarty katalog okoliczności łagodzących i obciążających, a więc zakres normowania obu przepisów jest inny. Za błędne należy uznać sugestie o „podwójnym ukaraniu”, które bazują na niepoprawnym posługiwaniu się językiem prawniczym. Jeżeli określona okoliczność stanowi znamię przestępstwa, to również może być uwzględniona i obecnie również jest uwzględniana w wymiarze kary. Nie ma to nic wspólnego z „podwójnym ukaraniem”. Dla przykładu znaczny stan nietrzeźwości jest obecnie przez sąd traktowany jako okoliczność obciążająca, mimo, że stanowi znamię typu z art. 178a k.k. Podobnie może być z innymi okolicznościami stanowiącymi znamię przestępstwa jeżeli będą występować ze skrajnym nasileniem. Jest oczywistym,

		<p>obostrzenia lub złagodzenia, a raz jako znamienia typu kwalifikowanego lub uprzywilejowanego. KRRP podkreśla, że mało przekonująco wypada propozycja uregulowania w art. 53 KK katalogu okoliczności obciążających oraz okoliczności łagodzących. Na płaszczyźnie terminologicznej wątpliwości nasuwa kwalifikacja okoliczności, które miałyby być brane pod uwagę przy wymiarze kary jako okoliczności obciążających i łagodzących. Powstaje pytanie względem czego mają znaczenie obciążające lub łagodzące, skoro podlegają uwzględnieniu przy wymiarze kary. Wydaje się, że właściwsze byłoby ich całościowe ujęcie jako okoliczności wpływających na wymiar kary. Jeśli weźmie się jednak pod uwagę, że wyliczenie tych okoliczności ma charakter wyłącznie egzemplifikacyjny, to z kolei nasuwa się myśl, że ich skatalogowanie jest w gruncie rzeczy zbędne.</p>		<p>że w obecnym stanie prawnym wpływają wtedy na wymiar kary. W tym kontekście projekt art. art. 53 § 2c nie będzie rodził problemów wykładniczych. Projekt nadaje więc praktyce występującej w orzecznictwie charakter ustawowy, co spowoduje konieczność głębszego pochylenia się w uzasadnieniach wyroków nad określonymi okolicznościami łagodzącymi i będzie to sprzyjać ich transparentności i czytelności dla stron oraz opinii publicznej.</p>
35.	art. 53 § 2a k.k.	<p>Sam fakt, iż nieletni popełnił czyn zabroniony we współdziałaniu z innym małoletnim jest okolicznością obciążającą, co ma wpływ na wymiar kary. Brak zastrzeżenia, iż przepisu art. 53 § 2a pkt 10 nie stosuje się w przypadku określonym w art. 10 § 2 i 3 powoduje, iż propozycję tę należy ocenić jednoznacznie negatywnie.</p>	<p>SA w Szczecinie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W przypadkach atypowych sąd nie będzie zobligowany do poczytania danej okoliczności jako obciążającej.</p>
36.	art. 53 § 2a k.k.	<p>Komisja postuluje wprowadzenie w art. 53 § 2a okoliczności obciążającej w postaci „popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego”.</p>	<p>Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy popełnienie przestępstwa na szkodę małoletniego nie powinno stanowić okoliczności obciążającej, gdyż w istotnej części przypadków nie jest to okoliczność, która zwiększa społeczną szkodliwość czynu (np. przestępstwa nieumyślne, kradzieże,</p>

				przestępstwa przeciwko czci).
37.	art. 53 § 2a–2c k.k.	Wskazane w proponowanym katalogu okoliczności miałyby w gruncie rzeczy charakter przykładowy, na co wprost wskazuje zwrot „w szczególności”. Trudno zatem zrozumieć, jaką wartość dodaną przynieść miałyby ta zmiana w porównaniu z aktualnym stanem, w którym okoliczności uwzględniane przy wymiarze kary określone są w art. 53 § 2 k.k., zaś okoliczności wpływające obostrzająco i łagodząco na wymiar kary sąd uwzględnia przy wykorzystaniu dorobku orzecznictwa i doktryny prawa karnego	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Projekt nadaje praktyce występującej w orzecznictwie charakter ustawowy, co spowoduje konieczność głębszego rozważenia w uzasadnieniach wyroków określonych okoliczności wpływających na wymiar kary. Dodatkowo będzie to sprzyjać ich transparentności i czytelności dla stron oraz opinii publicznej.
38.	art. 57b k.k.	1. Wyrazem zaostżenia reakcji karnej i zarazem zawężenia granic sądowego wymiaru kary jest propozycja zmiany art. 57b KK, regulującego od niedawna karalność czynu ciągłego. Odnosi się ona do kar nieizolacyjnych i polega na podniesieniu dolnej granicy wymiaru kary grzywny i kary ograniczenia wolności za czyn ciągły do podwójnej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. 2. W przypadku powołanego przepisu należałoby raczej oczekiwać zmiany, która przyniosłaby wyeliminowanie niekompatybilności pomiędzy ukształtowaniem górnej granicy wymiaru kary w przypadku czynu ciągłego na poziomie podwójnej wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia i utrzymaniem górnej granicy wymiaru kary w przypadku ciągu przestępstw, zbliżonego do czynu ciągłego pod względem stopnia społecznej szkodliwości, na	KRRP	Uwaga 1 nieuwzględniona. Zgłaszający uwagę ograniczył się do lakonicznego stwierdzenia nie przedstawiając jakichkolwiek argumentów na poparcie swojej tezy. Uwaga 2 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.

		poziomie górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.		
39.	art. 60 § 3 k.k.	<p>Treść art. 60 § 3 i § 4 k.k. pozostawała niezmienna od 02.08.1997 r., kiedy wszedł w życie obecnie obowiązujący Kodeks karny i od tego czasu ustawodawca rozróżnia obligatoryjny charakter nadzwyczajnego złagodzenia kary z § 3 i fakultatywny z § 4. Z lakonicznego uzasadnienia projektu zmiany kodeksu karnego z 16 września 2021 roku nie wynika intencja ustawodawcy, która uzasadniałaby ujednoczenie tych instytucji, a raczej uzależnienie ich obu od dobrej woli prokuratora. Twierdzenie, że propozycja ta stanowi odpowiedź na postulaty Rzecznika Praw Obywatelskich, który proponował ujednoczenie przepisów o tzw. małym świadku koronnym jest niewystarczająca, tym bardziej, że projektodawca nie wskazał jakie zastrzeżenia złożył RPO co do instytucji małego świadka koronnego i jakie zmiany postulował. Ponadto projektodawca nie przedstawił żadnej analizy konsekwencji proponowanej zmiany, w tym nie zaproponował żadnej alternatywnej gwarancji dla sprawcy, który zdecydowałby się ponieść ryzyko współpracy z organami ścigania, związane z ujawnieniem informacji na temat innych uczestników popełnionego przestępstwa. Wagę tej instytucji podkreśla także fakt, że skoro ma charakter obligatoryjny, to jej niezastosowanie przez sąd stanowi obrazę przepisów prawa materialnego skutkującą w razie zaskarżenia uchyleniem lub</p>	IUSTITIA	<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekt nie uzależnia zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary od wniosku prokuratora, a jedynie uzależnia jej obligatoryjne zastosowanie od jego wniosku. Sąd nadal bez wniosku prokuratora będzie mógł nadzwyczajnie złagodzić karę, np. jeżeli sprawca ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, gdyż jest to zachowanie po popełnieniu przestępstwa, o którym mowa w art. 53 § 2 (dyrektywa wymiaru kary). Projekt zmian w tym przepisie, wbrew sugestiom zgłaszającego uwagę zwiększa, a nie zmniejsza zakres uznania sędziowskiego, gdyż sąd nie będzie zobowiązany do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w każdym przypadku, a wyłącznie jeżeli taki wniosek złoży prokurator. W przypadku braku takiego wniosku sąd zawsze będzie mógł karę nadzwyczajnie złagodzić na zasadach ogólnych. W przypadku braku wniosku prokuratora oraz braku nadzwyczajnego złagodzenia kary przez sąd na zasadach ogólnych - wyrok będzie mógł być skarżony w oparciu o rażącą niewspółmierność kary. Oskarżony w obecnym stanie prawnym również nigdy nie ma pewności, czy nadzwyczajne złagodzenie kary zostanie zastosowane, gdyż nie ma pewności, czy jego wyjaśnienia zostaną uznane przez sąd za wypełniające</p>

	<p>zmianą orzeczenia (art. 438 pkt 1a k.p.k.). Uzależnienie zastosowania art. 60 § 3 k.k. od wniosku prokuratora spowoduje, że dzieląc się posiadaną wiedzą z organami ścigania sprawca będzie kalkulował, czy konsekwencje zadenuncjowania innych osób, współdziałających z nim przy popełnianiu przestępstwa będą przewyższały grożącą mu sankcję karną z zastosowaniem nadzwyczajnego złagodzenia kary i bez jego zastosowania. Nie będzie też miał pewności, czy taka instytucja zostanie w ogóle zastosowana wobec niego, co podważy wypracowaną przez lata gwarancję premiowania sprawcy, który swoim działaniem pomaga wyjaśnić okoliczności przestępstwa. Podkreślenia wymaga, że art. 60 § 3 k.k. dotyczy sytuacji, w której sprawca ujawnia informacje dotyczące tej sprawy, w której powołany przepis miałby zastosowanie przy wymiarze kary. Całe to postępowanie, w tym okoliczności ujawnione przez sprawcę, podlega więc nadzorowi prokuratora, który informacje te może analizować na bieżąco oraz podlega ocenie przez sąd, który dopiero po złożeniu stosownego wniosku ustala, czy postawa i okoliczności ujawnione przez sprawcę zasługują na zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary.</p> <p>Proponowana zmiana ewidentnie zmierza do odebrania gwarancji materialnych sprawcy, który działał wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa. Taka osoba nie będzie miała żadnej motywacji, aby ujawnić dane</p>		przesłanki art. 60 § 3 k.k.
--	---	--	-----------------------------

		<p>pozostałych sprawców, bo powierzenie swojego losu woli prokuratora, który złoży albo nie złoży takiego wniosku o nadzwyczajne złagodzenie do sądu, może być dla niego po prostu nieopłacalne. Nie będzie miał żadnych powodów, aby narażać się członkom danej struktury przestępczej, w zamian za niepewną ochronę ze strony organów państwowych.</p> <p>Wniosek jest prosty. W sytuacji braku pewności ochrony ze strony organów ścigania (bo już w tym momencie nie sądu), można postawić tezę, że wystąpi nie tylko trudność w prowadzeniu postępowań wieloosobowych, ale również nastąpi znaczny spadek wykrywalności przestępstw o charakterze wieloosobowym, w tym o charakterze zorganizowanym. To z kolei pociągnie za sobą spadek zaufania społeczeństwa do organów ścigania poprzez brak narzędzi do zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa.</p>		
40.	art. 64 § 1 i 2, art. 65a k.k.	<p>W restrykcyjności przedstawionych rozwiązań przejawia się po raz kolejny poddane już krytyce przekonanie, że surowość kary jest najbardziej efektywnym sposobem zwalczania przestępczości, w przypadku wskazanych rozwiązań - przestępczości powrotnej. Należy w tym kontekście podkreślić, że przekonanie to nie jest na gruncie uzasadnienia opiniowanego projektu poparte analizą dynamiki powrotnej przestępczości i przyczyn powrotu do przestępstwa, z którą można by konfrontować inny punkt widzenia, nie schodząc na poziom polemiki z arbitralnymi ocenami, odwołującymi się społecznych (populistycznych)</p>	KRRP	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Wypełnienie przesłanek recydywy specjalnej oznacza negatywną prognozę kryminologiczną sprawcy. W opinii projektodawcy sąd powinien wymierzyć takiemu sprawcy wyższą karę, niż sprawcy, który popełnia przestępstwo po raz pierwszy.</p>

		oczekiwać co do traktowania recydywistów.		
41.	art. 64 § 2 k.k.	SA w Szczecinie negatywnie należy ocenić propozycję zmiany art. 64 § 2 w kierunku podwyższenia dolnej granicy kary do podwójnej wysokości. Takie podwyższenie dolnej granicy istniało już w Kodeksie karnym do początku lat 90-tych, kiedy stwierdzono, iż przyczynia się jedynie do zwiększenia grupy recydywistów z uwagi na długość kar nawet za nieznaczne przestępstwa. Wówczas jednak istniał przepis (art. 61 k.k. z 1969 r.) który pozwalał chociaż wrócić do normalnych granic odpowiedzialności, którego obecnie brakuje.	SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Racje przemawiające za zmianą w treści tego przepisu zostały szczegółowo przedstawione w uzasadnieniu.
42.	art. 66 k.k.	Komisja proponuje dodanie § 3 w art. 66 w brzmieniu: „Warunkowego umorzenia nie stosuje się do sprawcy przestępstwa określonego w rozdziale XXV, popełnionego na szkodę małoletniego”.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
43.	art. 69 § 4 k.k.	Komisja postuluje rozszerzenie przepisu stanowiącego o niestosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności o sprawcę występku określonego w rozdziale XXV, popełnionego na szkodę małoletniego,	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
44.	art. 70 § 2 k.k.	Komisja proponuje stosowanie wydłużonego okresu próby w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec sprawcy przestępstwa określonego w rozdziale XXV popełnionego na szkodę małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
45.	art.73 §	W projektowanym art. 73 § 2 k.k. przewidziano	OZZ	Uwaga nieuwzględniona.

	2 k.k.	rozszerzenie możliwości obligatoryjnego dozoru o nowy typ recydywy określony w również proponowanym art. 64a k.k. Wątpliwości budzi czy zarówno sprawcy określani w art. 64 § 2 jak i 64a k.k. będą mogli skorzystać z instytucji warunkowego zawieszenia kary z uwagi na warunek określony w art. 69 § 1 k.k., a więc by sprawca w chwili popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności.	Kuratorów Sądowych	Sprawcy określani w art. 64 § 2 jak i 64a k.k. generalnie nie będą mogli skorzystać z instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary z uwagi na warunek określony w art. 69 § 1 k.k., ponieważ w czasie popełnienia przestępstwa ich skazanie na karę pozbawienia wolności nie uległo jeszcze zatarciu, a więc są osobami skazanymi na karę pozbawienia wolności. Wynika to z faktu, że art. 64 § 2 jak i 64a k.k. stanowi o sprawcy, który odbywał karę pozbawienia wolności, a więc zatarcie może nastąpić nie wcześniej niż po 5 latach od jej wykonania, darowania lub uznania za wykonaną, a przesłankami 64 § 2 jak i 64a k.k. jest popełnienie określonego przestępstwa ciągu 5 lat po odbyciu w całości lub części ostatniej kary. Wyłącznie w przypadku tzw. małych świadków koronnych (art. 60 § 3 i 4 k.k.) lub zastosowania przez Prezydenta RP prawa łaski, polegającego na szybszym zatarciu skazania uprzednio popełnionego przestępstwa, recydywiści będą mogli skorzystać z instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary.
46.	art. 73 § 2 k.k.	Komisja proponuje rozszerzenie przepisu o obowiązkowym dozorcze, który ma być stosowany obligatoryjnie wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo określone w rozdziale XXV na szkodę małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
47.	art. 75a k.k.	Projektodawca, który proponuje uchylenie art. 75a k.k. zapomina, że przepis ten zwiększa elastyczność decyzji sądu, stwarzając możliwość ponownego niejako przemyślenia, w kontekście orzekania co do	KRRP, Krajowa Rada Kuratorów	Uwaga nieuwzględniona. Uchylenie art. 75a k.k. jest zasadne, gdyż przepis ten premiował sprawców ignorujących nałożone na nich obowiązki probacyjne, co krytykowały sądy (np. SA w

		zarządzenia wykonania kary, zasadności poprzestania na zastosowaniu wobec skazanego kary wolnościowej. Rezygnacja z tej możliwości powoduje więc ograniczenie swobody sędziowskiej przy decydowaniu o wykonaniu warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności i daje pierwszeństwo tej karze przed karami wolnościowymi, które mogłyby zostać orzeczone przy wykorzystaniu obowiązującego art. 75a KK.		Szczecinie) oraz Ogólnopolski Związek Zawodowy Kuratorów Sądowych. Sąd dokonując weryfikacji pozytywnej prognozy kryminologicznej poprzez zarządzenie wykonania kary ocenia w czasie tej decyzji zarówno pozytywne jak i negatywne strony skazanego. Zakładać więc należy, iż skoro sąd podejmuje negatywną dla skazanego decyzję, to trudno uzasadnić racjonalnie późniejszą zamianę kary pozbawienia wolności na karę łagodniejszą.
48.	art. 76 § 1 k.k.	Wydłużenie okresu do zarządzenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem z 6 miesięcy do roku wydaje się być rozwiązaniem dobrym. Zasadne byłoby tożsame określenie takiego okresu przy warunkowym umorzeniu postępowania (art. 68 §4 k.k.) jak i warunkowym przedterminowym zwolnieniu (art. 82 §1 k.k.).	OZZ Kuratorów Sądowych	Uwaga nieuwzględniona. Warunkowe zawieszenie wykonania kary to zupełnie inna instytucja niż warunkowe przedterminowe zwolnienie oraz warunkowe umorzenie postępowania. Może być więc regulowana w odmienny sposób.
49.	art. 76 k.k.	Komisja proponuje wyłączenie zatarcia skazania w przypadku skazania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za przestępstwo określone w rozdziale XXV popełnione na szkodę małoletniego poniżej lat 15 albo gdy treści pornograficzne obejmują małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy wyłączenia zatarcia skazania w przypadku skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, jeżeli pokrzywdzony był małoletnim poniżej lat 15 (art. 106a k.k.) – stanowi rozwiązanie wystarczające. Wyłączenie zatarcia skazania w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, czyli w sytuacji, w której istnieje pozytywna prognoza kryminologiczna doprowadzi do braku koherentności w Kodeksie karnym.
50.	art. 77	Wprowadzenia zakazu warunkowego zwolnienia	SA w	Uwaga nieuwzględniona.

	§ 3 i 4 k.k.	<p>jest niezgodne z obecnym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w szczególności wyroki: z dnia 12 lutego 2008 r. (21906/04), z 2 września 2010r. (36295/02), z 17 stycznia 2012 r. (66069/09) i z 20 maja 2014 r. (73593/10). Każde z tych orzeczeń zapadło przeciwko innemu państwu, co pozwala uznać, iż Trybunał zaprezentował w nich wypracowaną linię orzeczniczą.</p> <p>Ponadto SO w Szczecinie wskazuje, że orzekanie takie kary doprowadzi do wytworzenia groźniej kategorii skazanych, którzy nie mając możliwości warunkowego zwolnienia będą niebezpieczni i nie będą mieć żadnych zahamowań żeby np. zabić współwięźnia lub funkcjonariusza SW.</p>	<p>Szczecinie, SO w Szczecinie, KRRP, IUSTITIA, OZZ Kuratorów Sądowych</p>	<p>Kwestia możliwości orzeczenia kary nieredukowalnego dożywotniego pozbawienia wolności nie jest jednolicie rozstrzygana przez ETPC (por. wyrok z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie Kafkaris przeciw Cyprowi, nr skargi 21906/04; wyrok z 2 września 2010 r. w sprawie Iorgow II przeciwko Bułgarii, nr skargi 36295/02). Wyroki te dotyczyły sytuacji, kiedy skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności nie miał prawnej możliwości ubiegania się o zredukowanie kary. Mimo to, ponieważ system prawa zapewniał możliwość prezydenckiego ułaskawienia, ETPC nie stwierdził naruszenia art. 3 Konwencji.</p> <p>Jak wynika z wyroku z 9 lipca 2013 r. w sprawie Winter i inni przeciwko Wielkiej Brytanii, nr skargi 66069/09, rozwiązania zbliżone do projektowanego istnieją, a co najmniej istniały w dacie wydawania przywoływanych orzeczeń, w prawie Bułgarii, Węgier, Francji, Słowacji i Szwajcarii.</p>
51.	art. 78 § 3 k.k.	<p>ETPC w wyroku z dnia 4 października 2016 roku (skarga nr 37871/14) wyraził przekonanie, że wydłużenie okresu, po którym skazany na karę pozbawienia wolności może ubiegać się o warunkowe zwolnienie ponad okres 25 lat, przyjmowany w przypadku większości państw członkowskich Rady Europy, de facto pozbawia więźnia nadziei na zwolnienie, co sprawia, że wymierzona mu kara staje się nieludzka i poniżająca. Chcąc uniknąć stwierdzenia przez ETPC naruszenia przez Polskę art. 3 EKPCz w omawianym zakresie, należałoby utrzymać obowiązujące rozwiązanie prawne, gwarantujące skazanemu na</p>	<p>KRRP</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Orzecznictwo ETPC jest w przedmiotowym zakresie niejednolite. Dla przykładu, w sprawie Bodein v. France (no. 40014/10, 13 November 2014) ETPC nie uznał za sprzeczny z art. 3 Konwencji 30-letniego ustawowego okresu, po którym można ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności.</p>

		karę dożywotniego pozbawienia wolności prawo do występowania o warunkowe zwolnienie po odbyciu 25 lat kary.		
52.	art. 80 § 2 k.k.	Komisja proponuje stosowanie wydłużonego okresu próby w przypadku warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności za przestępstwo określone w rozdziale XXV popełnione na szkodę małoletniego	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Projekt zmian w art. 80 § 2 k.k. ma charakter zmian wynikowych. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych w projekcie zmianami innymi niż wynikowe nie jest możliwe.
53.	art. 80 § 3 k.k.	KRRP wskazuje, że względy humanitarne, zwłaszcza wzgląd na zakaz poniżającego i nieludzkiego traktowania, skłania również do tego, aby opowiedzieć się przeciwko propozycji normatywnej, przewidującej utrzymywanie dożywotnio okresu próby w razie warunkowego zwolnienia skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności (art. 80 § 3 w projektowanym brzmieniu). Krajowa Rada Kuratorów podkreśla, że zakładany dożywotni okres próby w przypadku uzyskania warunkowego przedterminowego zwolnienia przez osobę skazaną na dożywotnią karę pozbawienia wolności wydaje się być rozwiązaniem budzącym wątpliwości. Rozwiązanie to nie motywuje skazanego do trwałej zmiany postawy życiowej, a powoduje, że doraźnie będzie się on koncentrował jedynie na unikaniu zachowań, które mogłyby skutkować odwołaniem warunkowego	KRRP, Krajowa Rada Kuratorów	Uwaga nieuwzględniona. Ustawodawca ma prawo wyłączać zatarcie skazania dla najpoważniejszych czynów, co zresztą wprowadził ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. <i>o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy</i> (Dz.U. Nr 163, poz. 1363 ze zm.). Zgodnie z obowiązującym art. 106a k.k., nie podlega zatarciu skazanie na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, jeżeli pokrzywdzony był małoletnim poniżej lat 15. TK w wyroku z 16 grudnia 2020 r. (SK 26/16) uznał ten przepis za zgodny z: a) art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 30 oraz art. 40 zdanie pierwsze Konstytucji, c) art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

	<p>przedterminowego zwolnienia. Taki rodzaj dozoru będzie bardziej formą ustawicznej kontroli skazanego, który swą postawą i zachowaniem zasłużył na warunkowe, przedterminowe zwolnienie z zakładu karnego, a nie pracy ukierunkowanej na uzyskanie trwałych zmian w jego sposobie funkcjonowania. Tymczasem zasadniczym celem probacji jest wpływanie na postawę i zachowanie osoby skazanej, a nie tylko sprawowanie kontroli nad jej zachowaniem. Proponujemy możliwość skrócenia tego okresu próby przez sąd, przy spełnieniu określonych przesłanek, nie wcześniej niż po 10 latach okresu próby. Ma to zasadnicze także znaczenie dla racjonalnego wykorzystania kadry zawodowych kuratorów sądowych, w sytuacji gdy w projektowanym przepisie art. 159§1 k.k.w., gdzie wobec skazanego za przestępstwa określone w art. 197 k.k.-203 k.k., popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy czynu z art. 64 k.k. lub art. 64a k.k., „a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności oddanie pod dozór jest obowiązkowe”. Dozór sprawowany w trakcie dożywotniego okresu próby może trwać nawet kilkadziesiąt lat, a skazani w tej kategorii kwalifikowani będą każdorazowo do grupy C ryzyka powrotności do przestępstwa, co determinuje konieczność osobistego wykonywania takiego dozoru przez zawodowego kuratora sądowego. Podkreślić należy, iż wykonywanie takiego dozoru</p>		<p>W przypadku skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności skazany nie może wymagać od państwa zatarcia skazania, gdyż jest to z zasady kara o charakterze eliminacyjnym. Społeczeństwo ma natomiast prawo oczekiwać od państwa, że osoba taka do końca życia będzie figurować w KRK, gdyż tylko w ten sposób pracodawca będzie mógł dowiedzieć się, że była zabójcą.</p> <p>W przypadku skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności zasadne jest, aby okres próby trwał dożywotnio. Sprawców skazanych na najsurowszą z kar należy kontrolować w tym zakresie dożywotnio.</p>
--	---	--	--

		<p>będzie absorbujące, czasochłonne i tym samym znacznie obciążające. Jednocześnie im dłużej będzie on trwał, tym mniejsza będzie motywacja skazanego i jego podatność na podejmowane oddziaływania, zwłaszcza w sytuacji kiedy nie będzie on mógł liczyć na skrócenie okresu próby.</p>		
54.	Zmiany w zakresie kary łącznej	<p>1. Proponowane zmiany w zakresie kary łącznej należy ocenić bardzo krytycznie. Służą one przede wszystkim bezzasadnemu zaostrzeniu polityki karnej i utrwaleniu zmian w przepisach rozdziału IX k.k.</p> <p>2. Zamyśl wprowadzenia w art. 85a k.k. dyrektywy „społecznego oddziaływania”, jako dyrektywy wymiaru kary łącznej, stanowi powrót do nieracjonalnych i niehumanitarnych rozwiązań dotyczących wymiaru kary zawartych w poprzednio obowiązującym kodeksie karnym.</p>	IUSTITIA	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona. Uzasadnienie proponowanych zmian zostało szczegółowo opisane w uzasadnieniu.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Cel społecznego oddziaływania kary pojawia się w orzecznictwie jako charakteryzujący prewencję generalną (np. postanowienie SN z dnia 26 lutego 2020, V KK 382/19). Wskazuje się również, że wymogi prewencji generalnej kary polegają na tym że kara ma wpłynąć na ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że przestępstwo nie uchodzi bezkarnie i nie popłaca - przeciwnie - spotyka się ze sprawiedliwą karą (wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 listopada 2012 r., II AKa 239/12). Prewencja generalna może więc polegać na odstraszeniu potencjalnych sprawców – z uwagi na groźbę kary i jej surowość (prewencja ogólna negatywna) lub na stosownym wychowaniu społeczeństwa i wykształcenia w nim poszanowania dla ochrony określonych dóbr prawnych i kształtowania społecznie pożądanego postaw (prewencja ogólna pozytywna) (Art. 53 KK red. Grześkowiak 2021, wyd. 7/Gądzik). W ujęciu negatywnym, podkreśla się, że</p>

		<p>3. Negatywnie należy ocenić uregulowanie zawarte w projektowanym art. 87 k.k. Jakkolwiek w projekcie zakłada się słusznie, że ujawnienie zbiegu przestępstw, za które wymierzono karę pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności nie powinno w każdym razie prowadzić do orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności, to jednak zaniechanie orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności zostało ograniczone do sytuacji, w której „ze względu na okres kary</p>	<p>wymierzenie sprawcy przestępstwa kary (wyrażonej przez ustawodawcę górną i dolną granicą zagrożenia) ma na celu ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że dopuszczenie się przestępstwa nie pozostaje bezkarne, ale wiąże się z surową sankcją (wyrok SA w Poznaniu z 29.11.2012 r., II AKa 239/12, wyrok SA w Lublinie z 28.11.2012 r., II AKa 248/12).</p> <p>J. Kochanowski trafnie wskazuje, że obecny Kodeks karny prowadzi do zbytnej liberalizacji odpowiedzialności karnej poprzez redukcję sankcji, odrzucenie prewencji ogólnej negatywnej czy zakwestionowanie zasady proporcjonalności kary i winy (J. Kochanowski, Prawo karne wobec upiorów przeszłości i wyzwań współczesności, SI 2000, nr 38, s. 98–102; tenże, Redukcja odpowiedzialności karnej. Analiza i ocena założeń Kodeksu karnego z 1997 r. na tle innych polskich kodyfikacji karnych, Warszawa 2000).</p> <p>W opinii projektodawcy taka liberalizacja nie była zasadna, a więc konieczna jest modyfikacja przepisów w przedmiotowym zakresie.</p> <p>Uwaga 3 nieuwzględniona.</p> <p>W projekcie art. 87a k.k. chodzi zarówno o łączenie kary jednostkowej pozbawienia wolności, jak i sumy kilku kar pozbawienia wolności.</p> <p>Natomiast odnośnie do oceny, czy „okres kary pozbawienia wolności” czyni celowym wykonywanie kary ograniczenia wolności to analogicznym sformułowaniem ustawodawca posłużył się w przepisie o umorzeniu absorpcyjnym (art. 11 § 1 k.p.k.), a w literaturze i orzecznictwie przepis ten nie budzi</p>
--	--	---	--

	<p>pozbawienia wolności pozostałej sprawy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe”. Nie wiadomo jednak, czy chodzi tu o karę jednostkową pozbawienia wolności pozostałą do odbycia, czy sumę kilku tego rodzaju kar pozostałych do odbycia i jak zastosować taki przepis do sytuacji, w której łączeniu podlega wiele krótkoterminowych kar pozbawienia wolności z wieloma krótkoterminowymi karami ograniczenia wolności. Tymczasem powiązanie obowiązku orzekania kary łącznej z oceną, czy „okres kary pozbawienia wolności” czyni celowym wykonywanie kary ograniczenia wolności, prowadzi raczej do wniosku, że takie rozwiązanie wywołać może istotne rozbieżności w praktyce, przynajmniej do czasu wypracowania w orzecznictwie Sądu Najwyższego przesłanek uznawania za celowe łączenia lub niełączenia kar w karę łączną. Podkreślić przy tym należy, że projekt eliminuje możliwość orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności i ograniczenia wolności w odniesieniu do kar sekwencyjnych (aktualnie: art. 87 § 2 k.k.), pozostawiając zarazem możliwość orzekania takiej kary za przestępstwo na podstawie art. 37b k.k.</p> <p>4. Projektowany przepis intertemporalny art. 23 jest wierną kopią skompromitowanej regulacji zawartej w art. 81 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych</p>	<p>wątpliwości.</p> <p>Uwaga 4 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian</p>
--	--	--

		<p>przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19, która doprowadziła do wydawania (lub niewydawania) wyroków łącznych opartych na zgoła różnych założeniach w razie zbiegu przestępstw stwierdzonych wyrokami zapadłymi częściowo pod rządami nowej, a częściowo poprzedniej ustawy. Trudności w interpretacji przepisów zawartych w tzw. tarczy 4.0. nader często skutkowały niezasadnym umarzaniem postępowań o wydanie wyroku łącznego, ewentualnie uchylaniem wyroków łącznych lub postanowieniami o umorzeniu postępowania zapadłych w tym przedmiocie i przekazywaniem spraw do ponownego rozpoznania. Powielanie fatalnych rozwiązań legislacyjnych w zakresie prawa intertemporalnego należy ocenić wyłącznie krytycznie.</p>		<p>przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p>
55.	art. 87 k.k.	<p>Przepis art. 87 k.k. wydaje się być nieprecyzyjnym i może dochodzić do rozbieżnych orzeczeń w zakresie jaki okres kary pozbawienia wolności dyskwalifikowałby możliwość orzeczenia jako łącznej kary ograniczenia wolności.</p>	<p>OZZ Kuratorów Sądowych</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Takich wątpliwości nie zgłaszano w stosunku do obowiązującego przepisu, a projekt art. 87 nie wprowadza zmian w zakresie długości kary pozbawienia wolności.</p>
56.	art. 93c pkt 3 k.k.	<p>Zmiany w zakresie treści art. 93c pkt 3 k.k. nie są poparte jakimikolwiek rozwiązaniami legislacyjnymi, umożliwiającymi szybszy dostęp do rzetelnych opinii biegłych zarówno w postępowaniu sądowym, jak i wykonawczym, ani umożliwiającymi szybkie wdrożenie i monitorowanie skuteczności wykonywania</p>	<p>IUSTITIA</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się do zmian w art. 93c pkt 3 k.k., lecz wskazuje na praktyczne problemy wykonywania środków zabezpieczających. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie</p>

		orzeczonego środka zabezpieczającego. O ile istotnie w konkretnych przypadkach może być uzasadnione zastosowanie wobec sprawców przestępstw z art. 200 § 3 lub 4 k.k. środków zabezpieczających, o tyle prawodawca kolejny raz zupełnie pomija milczeniem kwestię możliwości skutecznego orzekania, wykonywania i monitorowania wykonywania środków zabezpieczających w Polsce		postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
57.	art. 101 § 1 pkt 2, 2a, 3 i 4 k.k.	Komisja proponuje wydłużenie okresu przedawnienia karalności czynów wymienionych w 101 § 1 pkt 2, 2a, 3 i 4 k.k.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
58.	art. 102 § 2 k.k.	Źle należy ocenić pomysł przedłużenia przedawnienia według bardzo ocenego kryterium „uzasadnionego podejrzenia” popełnienia innego przestępstwa. Sam fakt podejrzenia bez żadnego uzewnętrznienia w postaci przedstawienia zarzutu stwarza bardzo nieprecyzyjną podstawę do wydłużenia czasu przedawnienia i z pewnością będzie prowadzić do sytuacji, gdy prokurator uzna, że powziął uzasadnione podejrzenie, a sąd będzie mógł ocenić tę sytuację odmiennie. Wydaje się, że nic nie stoi na przeszkodzie, by istniał dotychczasowy stan — gdy postawiono zarzut, przedawnienie ulega przedłużeniu, gdy zarzutu nie postawiono — przedawnienie biegnie na dotychczasowych zasadach.	SA w Szczecinie	Uwaga nieuwzględniona. Odpowiadając na wątpliwości dotyczące ratio legis proj. art. 102 § 2 k.k. wskazać należy, iż wprowadzenie postulowanego rozwiązania będzie miało istotne znaczenie w postępowaniach przygotowawczych o złożonym, podmiotowo jak i przedmiotowo, charakterze, w toku których dochodzi do ujawniania kolejnych czynów pozostających w bezpośrednim związku z tymi, które stanowią przedmiot toczącego się postępowania. Zgodnie z wynikającą z art. 34 § 2 k.p.k. zasadą, znajdującą w pewnym zakresie odpowiednie zastosowanie w postępowaniu przygotowawczym (§ 107 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury), czyny pierwotne i czyny nowo ujawnione powinny być objęte tym samym postępowaniem. Projektowane rozwiązanie

				<p>nadaje pierwszej czynności dowodowej ukierunkowanej na ustalenia dowodowe odnoszące się do nowego czynu charakter równorzędny z wszczęciem postępowania w rozumieniu obecnego brzmienia art. 102 k.k. (w projekcie objętego proj. art. 102 § 1 k.k.), co oznacza, że podjęcie takiej czynności będzie wywoływać skutek określony w tym przepisie, w postaci wydłużenia okresu przedawnienia karalności czynu.</p> <p>Proponowane rozwiązanie jest w pełni uzasadnione względami pragmatycznymi, wprowadzając jednoznaczne kryterium warunkujące wydłużenie w takich przypadkach okresu przedawnienia karalności. Wskazywana w stosunku do niego alternatywa, polegająca na możliwości wydania postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego o nowoujawniony czyn, aby następnie natychmiast połączyć to nowe postępowanie z postępowaniem już trwającym, jest przykładem generowania sformalizowanych czynności, w sposób zbędny zwiększających obciążenie organów postępowania przygotowawczego, które nie sprowadza się wyłącznie do wydania decyzji o wszczęciu postępowania przygotowawczego, ale powiązane jest m.in. z potrzebą tworzenia nowych akt, kopiowania dokumentów, odnotowywania sprawy w systemach ewidencyjnych.</p>
59.	art. 102 § 2 k.k.	Uzasadnione podejrzenie popełnienia (innego) przestępstwa, o którym mowa w proponowanym art. 102 § 2 KK, stanowi – w myśl art. 303 KPK – podstawę wszczęcia postępowania karnego, a dokonanie tej czynności jest – zgodnie z zasadą	KRRP	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>W uzasadnieniu zostały przedstawione szczegółowe motywy proponowanej zmiany.</p>

	<p>legalizmu (art. 10 § 1 KPK) – obowiązkiem organów procesowych. Biorąc to pod uwagę trzeba stanowczo stwierdzić, że czynność dowodowa służąca weryfikacji wskazanego podejrzenia, dokonywana w konsekwencji jego powzięcia, może być realizowana wyłącznie w warunkach procesu karnego wszczętego w związku z tym podejrzeniem, także wtedy, gdy powzięcie takiego podejrzenia następuje w toku postępowania w innej sprawie. Kodeks postępowania karnego przewiduje dwie formy wszczęcia procesu karnego, mianowicie, formalną, związaną z wydaniem postanowienia o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa (art. 303 KPK), oraz tzw. faktyczne wszczęcie postępowania karnego w ramach dochodzenia w niezbędnym zakresie podejmowanego w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem (art. 308 § 1 KPK). W przypadku tej drugiej formy wszczęcia procesu karnego następuje ono poprzez dokonanie pierwszej czynności o charakterze procesowym. Nie jest znane ustawie karnoprosesowej wszczęcie postępowania dla zweryfikowania uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, które nie mieściłoby się w żadnej z tych form.</p> <p>W świetle podniesionych uwag można więc stwierdzić, że ową pierwszą czynność dowodową zmierzającą do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo, na którą wskazuje przepis art. 102 § 2 KK w projektowanym brzmieniu, można</p>		
--	---	--	--

		rozpatrywać – przy założeniu że nie poprzedza jej formalne wszczęcie postępowania co do innego przestępstwa, co do którego powzięto uzasadnione podejrzenie jego popełnienia w trakcie postępowania prowadzonego w innej sprawie – jedynie w kontekście czynności faktycznie inaugurującej postępowanie karne, wszczynającej dochodzenie w niezbędnym zakresie. Z tego punktu widzenia proponowane rozwiązanie okazuje się w istocie zbędne, ponieważ przedłużenie (przerwanie) terminu przedawnienia karalności w rezultacie wszczęcia postępowania karnego, także przecież faktycznego, w oparciu o przepis art. 308 KPK, jest przewidziane w art. 102 KK w jego obowiązującym kształcie.		
60.	art. 105 k.k.	W związku wyłączeniem przedawnienia czynów, o których mowa w art. 105 pewne wątpliwości co do konsekwencji legislacyjnej i wewnętrznej sprawiedliwości ustawy budzi brak wyłączenia przedawnienia karalności odniesieniu do przestępstwa o dużym ciężarze gatunkowym, czyli zbrodni zabójstwa.	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej stanowią szczególną materię i dlatego projekt wyłącza przedawnienie najcięższych zgwałceń.
61.	art. 105 k.k.	Komisja proponuje wyłączenie przedawnienia karalności wszystkich przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego albo gdy treści pornograficzne obejmują małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy wyłączenie przedawnienia wszystkich przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego albo gdy treści pornograficzne obejmują małoletniego - nie jest uzasadnione. Takie rozwiązanie doprowadzi do braku koherentności w systemie prawa karnego, gdyż przedawnienie wielu ciężkich gatunkowo czynów z

				<p>innych rozdziałów k.k. nie będzie wyłączone, a będzie wyłączone również w odniesieniu do przestępstw z niskim zagrożeniem karnym z rozdziału XXV k.k. Dlatego projekt w art. 105 pkt 3-6 przewiduje wyłączenie przedawnienia karalności wyłącznie najpoważniejszych zgwałceń, w tym zgwałcenia małoletniego poniżej lat 15. Natomiast w stosunku do innych przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego albo gdy treści pornograficzne obejmują udział małoletniego - wystarczającym rozwiązaniem jest projektowane w 101 § 4 wydłużenie przedawnienia do ukończenia przez pokrzywdzonego 40. roku życia.</p>
62.	art. 106a k.k.	Komisja proponuje wyłączenie zatarcia skazania co do wszystkich kar orzeczonych za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
63.	art. 111 § 3 k.k.	Komisja postuluje wyłączenie warunku podwójnej przestępczości w odniesieniu także do przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego.	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
64.	art. 148 § 1 k.k.	W projektowanych zmianach nie sposób doszukać się racjonalnych motywów przemawiających za obostrzeniem odpowiedzialności karnej za podstawą formę przestępstwa zabójstwa – art. 148 § 1 k.k. Doświadczenie orzecznicze wskazuje jednak, że podwyższenie z 8 do 10 lat dolnej granicy zagrożenia	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona W przypadku zabójstw o stronie podmiotowej „bliskiej” zabójstwom w afekcie sąd będzie mógł zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

		<p>za czyn z art. 148 § 1 k.k. uderzy w osoby, które na różnym etapie swojego życia, często na tle długotrwałego konfliktu, zwłaszcza rodzinnego, w sposób nagły i nieprzemyślany dopuszczają się tej zbrodni, działając niejako na granicy afektu. Przy braku podstaw do przyjęcia działania w afekcie, sąd orzekając karę za czyn z art. 148 § 1 k.k., zwłaszcza, gdy jest on popełniony w formie stadialnej usiłowania, będzie miał ograniczoną możliwość dostosowania kary do osoby sprawcy, szczególnie, gdy doszło do skutecznej mediacji z pokrzywdzonym. Zatem w tym wypadku podwyższenie zagrożenia nie będzie miało żadnego znaczenia dla osób zdemoralizowanych, które tak, czy inaczej czeka bardzo surowa kara, ale przełoży się na sytuację sprawców, dla których przestępstwo jest zdarzeniem incydentalnym i często wynikającym z trudnej sytuacji motywacyjnej.</p>		
65.	art. 148 § 5 k.k.	<p>Zasadne jest wprowadzenie wyłącznie przygotowania zabójstwa w postaci wieloosobowej (tzn. wejścia w porozumienie). W innych przypadkach czynności przygotowawczych nie da się odróżnić od zwykłych czynności dnia codziennego i nie będzie możliwe przypisanie zamiaru. Ustawodawca wprowadza karalność przygotowania do tych tylko przestępstw, przy których czynność przygotowawcza daje się łatwo rozpoznać jako właśnie czynność nastawiona na stworzenie warunków do dokonania przestępstwa w przyszłości. W wielu wypadkach innych poważnych przestępstw, jak np. zabójstwo, czynności</p>	KRRP	<p>Uwaga nieuwzględniona. Jeżeli nie będzie można udowodnić zamiaru zabójstwa to sprawca nie zostanie skazany. W obecnych czasach istnieje szereg dowodów, które mogą wskazać na istnienie takiego zamiaru (np. podsłuchy, monitoring, lokalizacja telefonów komórkowych). Będzie go można udowodnić również na podstawie zeznań świadków, w tym tzw. małych świadków koronnych.</p> <p>Projekt likwiduje niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić dlaczego k.k. przewiduje np. karalność przygotowania do przestępstwa spowodowania niebezpiecznego zdarzenia (art. 168), a nie przewiduje</p>

		<p>przygotowawcze mogą być trudno rozpoznawalne jako przedsiębrane w tym właśnie celu. przestępstwo zabójstwa jest popełniane z reguły przy użyciu przedmiotów powszechnie dostępnych, których pozyskanie trudno byłoby dowodowo zakwalifikować w kategorii czynności przygotowawczych. W tych wypadkach, w których czynności przygotowawcze przybierają bardziej złożoną formę, np. wiązą się z wejściem w posiadanie broni palnej, mogą podlegać w pewnym sensie odrębnej ocenie prawnokarnej przez pryzmat wyczerpania znamion określonego typu czynu zabronionego, w podanym przykładzie posiadania broni palnej bez zezwolenia (art. 263 KK).</p>		<p>karalności przygotowania do zabójstwa więcej niż jednej osoby w okolicznościach, które nie wypełniają znamion art. 163 § 1.</p> <p>Projektowana zmiana jest zbieżna z poglądami wyrażanymi w literaturze prawa karnego, w której z aprobatą odnoszono się do wprowadzenia karalności przygotowania do zabójstwa wskazując, że "przesunięcie tej ochrony na etap przedpola usiłowania zamachu na życie można traktować jako wyraz swoistego dowartościowania tego dobra, którego prawnokarne ochrona w kontekście znamion zabójstwa zaczyna się już wtedy, gdy sprawca podejmuje działania mające dopiero stworzyć warunki do urzeczywistnienia zamachu, a więc zanim rozpocznie bezpośrednie zmierzanie do naruszenia tego dobra", stanowiąc wyraz konsekwencji ustawodawcy i dążenia do spójnego unormowania prawnokarnej ochrony tego dobra (R. Kokot, Penalizacja przygotowania zabójstwa w nowelizacji kodeksu karnego z 13 czerwca 2019 roku, Przegląd Prawa i Administracji Tom 120 (2020): Założenie racjonalnego prawodawcy w polskim porządku prawnym. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesięciolecia Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 109 i n., por. A. Gorczowska, Problem karalności przygotowania do zabójstwa, Zeszyty Prawnicze 20.2/2020, s. 101-118).</p>
66.	art. 148 § 5 k.k.	<p>Właściwym kierunkiem jest odpowiedzialność za przygotowanie do przestępstwa zabójstwa - art. 148 § 5 k.k., ale wątpliwości wzbudza zrównanie w tym przepisie odpowiedzialności za stadialną formę typu podstawowego i kwalifikowanego przestępstwa</p>	IUSTITIA	<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>W obowiązującym stanie prawnym również zdarza się, że przepis wprowadzający karalność przygotowania odnosi się do różnych typów, o różnym zagrożeniu karnym (np. art. 126c § 3 k.k.).</p>

		zabójstwa.		
67.	art. 148a k.k.	Nie negując racji kryminalnopolitycznych przemawiających za penalizacją zachowania polegającego na przyjęciu zlecenia zabójstwa, należy stwierdzić, że objęcie jej zakresem zachowań, które mogą polegać na formalnym tylko, podyktowanym „chęcią zysku” przyjęciem zlecenia, bez zamiaru jego realizacji, wydaje się zbyt daleko idące. Dlatego też należałoby przemyśleć zawężenie zakresu kryminalizacji przewidzianego w art. 148a § 1 KK w proponowanym brzmieniu przy wykorzystaniu kryterium zamiaru realizacji zlecenia zabójstwa przez tego, który je przyjmuje.	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Kryminalizacji podlegać będzie wyłącznie przyjęcie zlecenia, jeżeli sprawca wyraził realną, a nie pozorowaną gotowość dokonania zabójstwa.
68.	art. 155 k.k.	1. Zastrzeżenie budzi podwyższenie karalności nieumyślnego spowodowania śmierci, a tym bardziej wprowadzenie typu kwalifikowanego (art. 155 § 2 k.k.). 2. Nie przekonuje natomiast teza o niemożności osiągnięcia ogólnoprewencyjnego efektu w granicach sankcji do 5 lat pozbawienia wolności, bowiem mówimy o przestępstwie nieumyślnym, w którym trudno mówić o zamiarze spowodowania skutku śmiertelnego.	SA w Szczecinie	Uwaga 1 nieuwzględniona. Projekt nie przewiduje w art. 155 typu kwalifikowanego. Uwaga 2 nieuwzględniona. Podwyższenie zagrożenia karnego za typ z art. 155 k.k. likwiduje niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić, dlaczego w obecnym stanie prawnym sprawca wypadku komunikacyjnego, który np. w sposób nieumyślny i nierażący narusza zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, powodując nieumyślnie wypadek z następstwem śmiertelnym (obecnie ta odmiana czynu z art. 177 § 2 k.k. to typ kwalifikowany przez okoliczność nieumyślnego spowodowania śmierci) podlega wyższej karze niż sprawca czynu stypizowanego w art. 155 k.k., który w sposób umyślny i rażący narusza reguły postępowania z dobrem prawnym (życiem) w niekwalifikowanych okolicznościach z art. 177 § 2 k.k.

69.	art. art. 154 § 2 i art. 155 k.k.	<p>Wśród zmienianych przepisów kodeksu karnego, dla których przewidziano surowszą karę, znajdują się także przestępstwa nieumyślne, które mogą zostać popełnione przez lekarzy w trakcie leczenia pacjentów, takie jak nieumyślne spowodowanie śmierci (art. 155 kodeksu karnego) czy udzielenie kobiecie ciężarnej pomocy w przerywaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy jeśli skutkiem jest śmierć kobiety (art. 154 § 2 kodeksu karnego). Tego rodzaju nowelizacja kodeksu karnego przewidująca zwiększenie represji karnej za popełnienie ww. czynów powoduje, że znacznie zwiększa się także ryzyko orzeczenia przez sąd kary pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zawieszenia jej wykonania i bez możliwości zamienienia jej na karę o charakterze nieizolacyjnym. Działając w takich warunkach, tj. w reżimie prawnym, w którym każde niepowodzenie lecznicze może zostać zakwalifikowane przez prokuraturę jako nieumyślne przestępstwo zagrożone coraz surowszą karą, nie wyłączając kary bezwzględnego pozbawienia wolności, naturalnym jest, że lekarze są poddawani wzrastającej presji w trakcie wykonywania swojego zawodu. Uzasadniona obawa o utratę wolności, utratę prawa wykonywania zawodu czy poniesienie innej surowej kary za działania podjęte w celu ratowania czyjegoś życia czy zdrowia powoduje, że trudno będzie pozyskać lekarzy gotowych do odbycia specjalizacji w dziedzinach medycyny szczególnie narażonych na ryzyko zabiegowe oraz lekarzy gotowych do wykonywania pracy w</p>	<p>Naczelna Rada Lekarska</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Motywy podwyższenia sankcji za wskazane przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu zostały szczegółowo omówione w uzasadnieniu. Wobec ich sprawców nadal będzie można stosować instytucję kary zamiennej (art. 37a k.k.) albo stosować warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności.</p>
-----	-----------------------------------	--	--------------------------------------	---

		warunkach bezpośredniego narażenia pacjenta na utratę życia czy zdrowia.		
70.	art. 158 k.k.	<p>1. Wobec systematycznego spadku w ostatnich latach liczby tego typu czynów znaczące podwyższenie granic kar wydaje za typy z art. 158 § 1-3 k.k. wydaje się niecelowe.</p> <p>2. Szczególne wątpliwości budzi wprowadzony art. 158 § 4 obowiązek orzeczenia przez sąd wobec sprawcy czynu z art. 158 § 1-3 k.k. świadczenia pieniężnego i to w wymiarze co najmniej 5.000,00 złotych w razie skazania za udział w pobiciu. Tego typu środek karny może wpłynąć negatywnie na wysokość ewentualnych odszkodowań bądź nawiązek zasądzanych od sprawców na rzecz pokrzywdzonych.</p>	IUSTITIA	Uwaga 1 nieuwzględniona. W uzasadnieniu do projektu przedstawiono szczegółowe ratio legis proponowanych zmian.
71.	art. 191a k.k., inne typy	<p>1. Komisja rekomenduje wprowadzenie typów kwalifikowanych przez małoletność pokrzywdzonego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestępstwa zmuszania (art. 191a), które będzie ścigane z urzędu bez wniosku pokrzywdzonego, • przestępstwa z art. 198 k.k. • przestępstw z art. 203 § 1 i 2 k.k. (Komisja proponuje ponadto ten typ kwalifikowany z art. 203 § 3 k.k. wskazać w art. 240 k.k. typizującym przestępstwo braku denuncjacji) 	Państwowa Komisja ds. wyjaśn. przypadk.	Uwaga nieuwzględniona. W opinii projektodawcy nie jest zasadne tworzenie typów kwalifikowanych przez małoletność pokrzywdzonego przestępstw innych niż przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, gdyż ustawowe zagrożenia karne umożliwiają orzeczenia kary adekwatnej do stopnia winy sprawcy i bezprawia czynu (art. 191a). Nie jest zasadne tworzenie typu kwalifikowanego przestępstwa z art. 198, gdyż znamiona tego typu przewidują bardziej obciążające okoliczności (bezradność lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem), niż małoletność pokrzywdzonego

		<p>2. Komisja postuluje wprowadzenie nowego typu (art. 191b), kryminalizującego utrwalanie albo udostępnianie wizerunku nagiej osoby małoletniej lub osoby małoletniej w trakcie czynności seksualnej w celu zaspokojenia seksualnego siebie lub innej osoby.</p> <p>3. Komisja rekomenduje podniesienie sankcji z typu z art. 199 § 1 i 2 k.k. oraz art. 200 § 3, 4 i 5 oraz zniesienie kar alternatywnych i wprowadzenie zagrożenia wyłącznie karą pozbawienia wolności</p>		<p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p> <p>Uwaga 3 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji</p>
--	--	---	--	--

		<p>w przypadku przestępstw z art. 200a § 2, art. 200b, art. 202 § 1 i 4b i 4c k.k.</p> <p>4. Komisja postuluje zmiany w typizacji przestępstwa groomingu.</p> <p>5. Komisja proponuje dodanie § 4 do projektu art. 241, który będzie kryminalizował publiczne rozpowszechnianie wiadomości z postępowania prowadzonego przez Państwową Komisję do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15.</p> <p>6. Komisja rekomenduje usunięcie z przepisu art. 202 § 4c, typizującego uczestniczenie w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego znamienia podmiotowego uczestnictwa w takiej prezentacji w celu zaspokojenia seksualnego.</p>		<p>społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p> <p>Uwaga 4 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p> <p>Uwaga 5 nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.</p> <p>Uwaga 6 nieuwzględniona. Właśnie to znamię podmiotowe ma charakter obciążający. Jego usunięcie spowoduje zbyt szeroką kryminalizację.</p>
72.	art. 197 § 1 i § 2 k.k.	Jeżeli ustawodawca chciał realnie zwalczać przestępczość seksualną, a nie tylko dokonywać populistycznych zabiegów sprowadzających się zasadniczo do niezrozumiałego zaostrzenia odpowiedzialności karnej, należało raczej rozważyć	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Projekt zmienia w art. 197 § 1 k.k. wyłącznie zagrożenie karne. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji

		rozszerzenie pola odpowiedzialności karnej za przestępstwo zgwałcenia oraz wymuszenia innej czynności seksualnej (art. 197 § 1 i § 2 k.k.) poprzez wprowadzenie dodatkowego znamienia braku zgody pokrzywdzonej na obcowanie płciowe, czy na poddanie się innej czynności seksualnej albo na wykonanie takiej czynności.		społecznych uwzględnienie postulatów zmian znamion typów, w których projekt zmienia wyłącznie sankcję - nie jest możliwe.
73.	art. 197 § 3 pkt 6 k.k.	Regulacja z art. 197 § 3 pkt 6 k.k., dotycząca odpowiedzialności za zgwałcenie, traktowane jako zbrodnia, w sytuacji, gdy sprawca utrwala obraz lub dźwięk z przebiegu czynu, bez doprecyzowania celu, dla którego następuje utrwalanie jest co najmniej niezrozumiałe. Trudno bowiem tak samo traktować odpowiedzialność za zgwałcenie, gdy sprawca używa wobec pokrzywdzonego niebezpiecznych przedmiotów i zgwałcenie, w trakcie którego sprawca rejestruje przebieg czynu. Dysproporcja tych zachowań jest rażąca i właściwa byłaby zmiana proponowanej redakcji tego przepisu, poprzez powiązanie zachowania polegającego na utrwalaniu dźwięku, czy obrazu z działaniem kierunkowym, czyli poprzez wskazanie celu, dla jakiego taka czynność sprawcza jest wykonywana.	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Trudno wyobrazić sobie, aby sprawca zgwałcenia utrwalał obraz lub dźwięk w celu, które to utrwalanie może nie zostać ocenione negatywnie aksjologicznie. Takie utrwalanie stwarza zagrożenie rozpowszechnienia materiałów, możliwości szantażowania pokrzywdzonego oraz dodatkowo uwłacza jego godności, a więc zwiększony jest stopień bezprawia takiego zgwałcenia. W dobie powszechności telefonów komórkowych umożliwiających nagrywanie filmów i wykonywanie zdjęć oraz powszechności dostępu do internetu - uzasadnione jest wprowadzenie typu kwalifikowanego.
74.	art. 197 § 5 k.k.	Przez wzgląd na instytucję zbiegu przepisów ustawy, gdy zważy się na regulacje dotyczącą odpowiedzialności karnej za zabójstwo art. 148 § 1 i § 2 k.k., za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w myśl art. 156 § 3 k.k., pod znakiem zapytania stawia słuszność wprowadzenia zmiany związanej z dodaniem art. 197 § 5 k.k., wprowadzającego odpowiedzialność za skutek	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Projekt dotyczy również sytuacji, w której nie da się przypisać zamiaru spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a więc w przypadku następstwa w postaci spowodowania śmierci - nie będzie możliwa kumulatywna kwalifikacja z art. 156 § 3 k.k., a jedynie z art. 155 k.k. W obecnym stanie prawnym w takim przypadku nie

		zgwałcenia w postaci śmierci człowieka. Obecnie wszakże nie ma żadnych przeszkód w pociągnięciu sprawcy gwałtu do odpowiedzialności za śmierć człowieka z gwałtu tego wynikającą.		dochodzi więc do podwyższenia ustawowego wymiaru kary, co należy uznać za lukę prawną ze względu na wysoki stopień bezprawia czynu wyjściowego (zgwałcenia) oraz rażące naruszenie reguł ostrożności w stosunku do następstwa.
75.	art. 200 § 1 k.k.	Praktyka w zakresie orzekania o odpowiedzialności karnej sprawców czynów zabronionych z art. 200 § 1 k.k., zwłaszcza, gdy polegają one na dobrowolnym podejmowaniu czynności seksualnych przez osoby w zbliżonym wieku, przemawia przeciwko podwyższaniu sankcji karnej, jaka za czyn ten grozi. W tym wypadku wystarczające jest orzekanie kar w granicach wyznaczonych dotychczasowymi przepisami, stosownie do dyrektyw sądowego wymiaru kary, które muszą być przez sąd dostosowane do poziomu rozwoju i ewentualnej demoralizacji osób, które obcuja płciowo z małoletnim poniżej 15 lat, czy też dopuszczają się wobec takiego małoletniego innej czynności seksualnej	IUSTITIA	Uwaga nieuwzględniona. Dlatego właśnie projekt podwyższa wyłącznie górną granicę kary za typ z art. 200 § 1 k.k., a więc nadal będzie możliwe uwzględnienie dyrektyw sądowego wymiaru kary, które muszą być przez sąd dostosowane do poziomu rozwoju i ewentualnej demoralizacji osób, które obcuja płciowo z małoletnim poniżej 15 lat, czy też dopuszczają się wobec takiego małoletniego innej czynności seksualnej
76.	art. 207 § 3 k.k.	W pracy kuratorów sądowych szczególne miejsce zajmują sprawy związane z przemocą domową. Stąd z aprobatą przyjmujemy zmianę w zakresie kwalifikowanej formy znęcania się (§ 3 art. 207 k.k.) poprzez podniesienie górnej granicy ustawowego zagrożenia. Zauważyć jednak pragniemy, iż przestępstwo to jest czynem o znacznym negatywnym ładunku społecznym, więc w przypadku, kiedy skutkiem działania sprawcy jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie	OZZ Kuratorów Sądowych	Uwaga nieuwzględniona. W kontekście tego, że stroną podmiotową następstwa jest nieumyślność, a następstwo to nie jest określone jako spowodowanie śmierci, lecz wystarczy samo targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie – nie jest uzasadnione typizowanie czynu, o którym mowa art. 207 § 3 k.k. jako zbrodni. Natomiast w sytuacji, gdy sprawca przestępstwa znęcania umyślnie doprowadzi do targnięcia się przez pokrzywdzonego na własne życie nie jest wykluczone

		dolna granica 2 lat wydaje się być nieadekwatna do wagi dobra naruszonego jakim jest życie.		zastosowanie kumulatywnej kwalifikacji z art. 148 § 1 lub 2 k.k.
77.	art. 234 i art. 235 k.k.	<p>1. Nie jest jasne dlaczego proponuje się podniesienie granic kary za przestępstwa z art. 234 i 235 k.k., niemalże wracając do zagrożenia karą przewidzianego w kodeksie karnym z 1969 r. (art. 248 i 249 d.k.k.). Zarazem bez zmian pozostać ma treść art. 236 § 1 k.k., gdzie ustawowe granice kary są wyraźnie niższe niż w kodeksie karnym z 1969 r. (art. 250 d.k.k.). Skutkiem tego proponowana zmiana bezzasadnie istotnie różnicuje zagrożenie karą za fałszywe tworzenie dowodów i za zatajanie dowodów niewinności.</p> <p>2. W przypadku przestępstwa z art. 234 k.k. nie tylko podwyższono granice dolnego i górnego wymiaru kary pozbawienia wolności, ale również wyeliminowano kary wolnościowe.</p>	IUSTITIA	<p>Uwaga nr 1 nieuwzględniona. Tworzenie fałszywych dowodów wymaga większej aktywności sprawcy i często wiąże się z popełnianiem innych przestępstwa (np. fałszerstwa dokumentów), co stanowi okoliczność obciążającą.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Za czyn z art. 234 k.k. będzie można orzec grzywnę lub karę ograniczenia wolności na podstawie art. 37a § 1 k.k.</p>
78.	art. 235 § 2 k.k.	<p>1. KRRP wskazuje, że kluczowe znaczenie mają wątpliwości, jakie propozycja ta wywołuje z punktu widzenia prawa do obrony oskarżonego. Powstają one w związku ze sporą pojemnością znaczeniową zwrotu „tworzenie fałszywych dowodów mających służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej”. Jeśli weźmie się pod uwagę, że pod pojęciem dowodu kryje się także środek dowodowy w postaci wyjaśnień oskarżonego, to nie sposób uchylić się od spostrzeżenia, że analizowane rozwiązanie mogłoby otwierać drogę do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej oskarżonego za złożenie fałszywych wyjaśnień. Uderzałoby to wprost w</p>	KRRP, IUSTITIA	<p>Uwaga nr 1 nieuwzględniona. Składnie wyjaśnień niezgodnych z prawdą nie będzie objęte kryminalizacją. W takim wypadku sprawca działa bowiem w ramach prawa do obrony, które stanowi kontratyp.</p>

	<p>prawo do obrony oskarżonego, z którym łączy się w realiach obowiązującego systemu prawa karnego procesowego brak obowiązku składania przez niego prawdziwych oświadczeń dowodowych. Omawiana rozwiązanie mogłoby stanowić również przeszkodę dla podejmowania przez oskarżonego, dla potrzeb związanych z obroną w procesie karnym, własnych czynności o znaczeniu dowodowym, mających na celu np. rozpytanie potencjalnych świadków co do okoliczności relewantnych prawnokarnie w określonej sprawie. Takie działania mogłyby być kwalifikowane jako usiłowanie popełnienia przestępstwa typizowanego w projektowanym art. 235 § 2 KK. Nie podważając bynajmniej podniesionych okoliczności, przesądzających w istocie negatywną ocenę omawianej propozycji legislacyjnych, na marginesie można zauważyć, że niekonsekwentne jest pozostawienie poza zakresem proponowanej kryminalizacji zachowań polegających na tworzeniu fałszywych dowodów poza toczącym się postępowaniem karnym. Wreszcie od strony czysto konstrukcyjnej należy zauważyć, że końcowa część proponowanego przepisu, obejmująca zwrot „przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe” może sugerować że przestępstwo skarbowe jest rodzajem przestępstwa. Trzeba w tym kontekście wyraźnie podkreślić, że w obowiązującym stanie prawnym taka sugestia jest w najlepszym razie nieuprawniona, ponieważ przestępstwa i</p>		
--	--	--	--

		<p>przestępstwa skarbowe stanowią autonomiczne kategorie czynów zabronionych.</p> <p>2. IUSTITIA wskazuje, że bardzo krytycznie należy ocenić typizację czynu zabronionego w art. 235 § 2 k.k., penalizującym tworzenie fałszywych dowodów mających służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej za popełnione przez siebie lub osobę najbliższą przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. Uzasadnienie projektu pomija milczeniem potrzebę wprowadzenia tego typu czynu zabronionego. Tworzy się przy tym typ czynu zabronionego bezskutkowego (inaczej niż w art. 235 § 1 k.k.), popełnianego bez względu na wpływ owych „dowodów” na postępowanie karne, a nawet bez względu na to, czy sprawca w ogóle zgłosi wniosek dowodowy dotyczący takiego „dowodu” w postępowaniu karnym.</p>		<p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Typ z art. 235 § 1 również jest przestępstwem formalnym. Do jego popełnienia wystarczy samo podjęcie czynności sprawczych. Nie należy do jego znamion skutek w postaci rzeczywistego „skierowania” ścigania przeciwko określonej osobie. Przestępstwa z tego rozdziału k.k. z reguły mają charakter formalny.</p>
79.	art. 241 k.k.	Jedynie od strony stylistycznej wypada poddać pod rozwagę nieco inne ujęcie omawianego przepisu poprzez zastąpienie zwrotu „rozpowszechnia bez zezwolenia publicznie wiadomości” zwrotem „bez zezwolenia rozpowszechnia publicznie wiadomości”.	KRRP	Uwaga uwzględniona.
80.	art. 244c k.k.	1. SA w Szczecinie wskazuje, że nie można znaleźć żadnego związku niedawnego przeklasyfikowania obowiązku naprawienia szkody ze środka karnego na środek kompensacyjny i jednoczesnego wprowadzenia typu czynu zabronionego	SA w Szczecinie, IUSTITIA, KRRP	Uwaga 1 nieuwzględniona. Sprawca może przenieść majątek na inne podmioty, a wtedy egzekucja będzie utrudniona, a co najmniej będzie trwać dłużej. Poniesie on wtedy dodatkowo odpowiedzialność za uchylanie się od wykonania środka

	<p>określonego w art. 244c. Trzeba pamiętać, że pokrzywdzony bez potrzeby prowadzenia odrębnego postępowania cywilnego otrzymuje tytuł wykonawczy pozwalający mu wyegzekwować naprawienie szkody, zadośćuczynienie lub nawiązkę. Jeżeli przyczyną jest brak środków u skazanego, wprowadzenie przestępstwa z art. 244c w niczym nie pomoże, a tylko spowoduje wydłużenie okresu, w którym pokrzywdzony nie otrzyma swoich należności, gdyż sprawca będzie odbywał kolejną karę. Jeżeli natomiast przyczyną jest niechęć do wykonania środka kompensacyjnego, ale jego wyegzekwowanie jest możliwe, to wówczas należałoby raczej szukać środka zaradczego na kłopoty egzekucyjne, a nie wprowadzać nowy czyn zabroniony.</p> <p>2. IUSTITIA wskazuje, że nie można zgodzić się na bezrefleksyjne zrównywanie ze sobą funkcji i celów środków karnych z funkcjami i celami środków kompensacyjnych. Zmiany w kodeksie karnym, jakie miały miejsce w 2015 r., w tym umiejscowienie art. 46 k.k. poskutkowały tym, że obowiązek naprawienia szkody i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę utraciły charakter represyjny. Instytucje z art. 46 k.k. mają w zasadzie charakter cywilnoprawny. Ustawodawca zamierza zaś penalizować niewykonanie obowiązku o charakterze cywilnoprawnym, ograniczając zakres kryminalizacji jedynie ze względu na stronę</p>	<p>kompensacyjnego. Ryzyko takiej odpowiedzialności może zmotywować go do ujawnienia majątku.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Środki z art. 46 k.k. mają również charakter prawnokarny, a jedynie egzekucja następuje w trybie k.p.c. Zmiany w kodeksie karnym, jakie miały miejsce w 2015 r., w tym umiejscowienie art. 46 k.k. nie poskutkowały tym, że obowiązek naprawienia szkody i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę utraciły charakter represyjny, lecz oznaczają tylko, że przesunięto akcent z charakteru represyjnego na kompensacyjny.</p>
--	--	--

		<p>podmiotową czynu zabronionego (zamiar bezpośredni).</p> <p>3. IUSTITIA i KRRP wskazują, że niczym nieuzasadnione jest tak drastyczne, prawne różnicowanie sytuacji zobowiązanego do naprawienia szkody zasądzonej w postępowaniu karnym, który uchyla się od wykonania nałożonego nań obowiązku od sytuacji zobowiązanego do naprawienia szkody zasądzonej w postępowaniu cywilnym, który też uchyla się od wykonania nałożonego nań obowiązku.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekt celowo wprowadza ochronę wyłącznie w zakresie środków orzeczonych za przestępstwo. Prawnokarna ochrona wykonania orzeczeń sądu cywilnego byłaby zbyt daleko idąca.</p>
81.	art. 244c k.k.	<p>1. Na marginesie należy wskazać na zasadność uzupełnienia art. 65 k.k.w. o możliwość orzeczenia zastępczej kary pozbawienia wolności właśnie o środek kompensacyjny czy zadośćuczynienie czy też nawiązkę.</p> <p>2. Druga wątpliwość to przewidziany w § 4 tego przepisu tryb ścigania. O ile w zakresie obowiązku naprawienia szkody czy też zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie budzi on wątpliwości to pojawiają się one w zakresie nawiązki, gdyż tu beneficjentem pokrzywdzony nie jest a np. Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym czy jeśli chodzi o nawiązki orzekane w trybie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii są to podmioty NGO. Nie każde też z przestępstw, w przypadku których jest możliwość orzeczenia nawiązki mamy do czynienia z pokrzywdzonym jak np. w przypadku czynu z art. 178a kk. Stąd zasadnym</p>	<p>OZZ Kuratorów Sądowych</p>	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona. Takie rozwiązanie powodowałoby zbyt dużą represyjność, gdyż sprawca ponosiłby zasadniczo dwie kary za uchylanie się od wykonania środka kompensacyjnego: pierwszą zastępczą, a drugą za przestępstwo z art. 244c.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Przepis art. 244c kryminalizuje wyłącznie uchylanie się od wykonania nawiązki na rzecz pokrzywdzonego i jest to rozwiązanie zamierzone przez projektodawcę, który zapewnia szczególną ochronę pokrzywdzonemu.</p>

		byłoby poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o ściganie, względnie zmiana trybu ścigania na ściganie z urzędu.		
82.	art. 272 § 2 k.k.	Ochrony prawnokarnej przed zachowaniami objętymi penalizacją na gruncie art. 270 § 2 KK w projektowanym brzmieniu można upatrywać na gruncie istniejących już rozwiązań prawnych, przewidujących kryminalizację np. posługiwania się dokumentem sfałszowanym (art. 270 KK), używania dokumentu poświadczającego nieprawdę (art. 273 KK) czy też złożenia fałszywego oświadczenia pod groźbą odpowiedzialności karnej (art. 233 § 6 KK).	KRRP	Uwaga nieuwzględniona. Oświadczenie może nie przybierać postaci dokumentu albo oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej i wtedy inne przepisy nie zawsze będą kryminalizować taki czyn.
83.	art. 306c § 1 k.k.	Wydaje się, że zbędne jest podkreślenie w ramach omawianej propozycji normatywnej, że to odrębne przepisy stanowią podstawę dopuszczenia określonego pojazdu do ruchu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.	KRRP	Uwaga uwzględniona.
84.	art. 306c § 2 k.k.	Jeśli chodzi o projektowany art. 306c § 2 KK, to należałoby rozważyć uproszczenie jego treści poprzez odwołanie do zawartości normatywnej art. 306c § 1 KK, np. poprzez odniesienie znamienia czasownikowego „używania” do tablicy rejestracyjnej pochodzącej z czynu zabronionego określonego w § 1.	KRRP	Uwaga uwzględniona.
85.	art. 25 k.p.k.	1.SA w Szczecinie wskazuje, że w kontekście prowadzonych prac nad reformą sądownictwa może warto byłoby wykreślić z art. 25 k.p.k. przekazanie przestępstw przeciwko mieniu znacznej wartości sądom okręgowym. Tak naprawdę jedyną różnicą pomiędzy oszustwem	SA w Szczecinie, SA we Wrocławiu	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian wykraczających poza przewidziane w projekcie nie jest

		<p>czy kradzieżą jest jej wartość, co nie mówi dokładnie nic o sposobie działania, strukturze popełniającej przestępstwa, a wystarczy, że wartość pojazdu przekroczy 200.000 złotych, co w obecnych czasach jest czymś innym niż w 1995 r., by sprawa należała do kognicji sądów okręgowych. Może by pozostawić w tych sądach czyny popełnione w warunkach zorganizowanej grupy przestępczej, które i tak należą do właściwości sądów okręgowych z racji art. 258 k.k., natomiast pozostałe przestępstwa przeciwko mieniu o znacznej wartości przekazać do sądów rejonowych.</p> <p>2. SA we Wrocławiu wskazuje, że w art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k. należałoby rozważyć wskazanie właściwość sądów okręgowych również do rozpoznawania spraw o czyny z art. 279 § 1 k.k., jeżeli wartość mienia przekracza znaczną wartość, gdyż w przeciwnym razie będzie miała miejsce nieuzasadniona i niezrozumiała sytuacja, gdy sprawy o czyny z art. 278 § 1 k.k. w stosunku do mienia znacznej wartości będą należały do właściwości sądów okręgowych, zaś kradzieże z włamaniem z art. 279 § 1 k.k. (w stosunku do mienia znacznej wartości) cechujące się wszakże już z założenia wyższym stopniem społecznej szkodliwości rozpoznawać będą sądy rejonowe. Ta sama uwaga dotyczy innych szczególnych form kradzieży, tj. z art. 280 § 1 k.k., 281 k.k. i 282 k.k. w stosunku do mienia znacznej wartości.</p>		<p>możliwe</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Projekt wskazuje w art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k., że do właściwości rzeczowej sądów okręgowych należy rozpoznawanie spraw o czyny z art. 279 § 1 w zw. z art. art. 294 § 3 lub 4 k.k.</p>	
86.	art.	Uzasadnione są zmiany polegające na wskazaniu, że	SO	w	Uwaga nieuwzględniona.

	185a § 1 k.p.k.	ponowne przesłuchanie nieletniego na żądanie oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania powinno następować wtedy, gdy oskarżony takiego przesłuchania nie tylko zażąda, ale również wykaże konieczność takiego przesłuchania	Szczecinie	Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
87.	art. 291 § 2 k.p.k.	Wątpliwości powstają na tle konstrukcji proponowanej zmiany art. 291 § 2 KPK i wiążą się z rozpoczynającym wyróżniony w nim punkt 2 zwrotem „już po wszczęciu postępowania karnego”. Nie sposób znaleźć uzasadnienia dla takiego ujęcia analizowanego przepisu, natomiast konieczne w związku z nim staje się podkreślenie, że zabezpieczenie majątkowe stanowi czynność procesową, która w każdym wypadku może być dokonana jedynie w realiach toczącego się postępowania karnego, a więc po jego wszczęciu.	KRRP	Projekt został w tym zakresie zmieniony.
88.	Przepisy k.k.w. o SDE	SO w Szczecinie wskazuje, że nierealne jest wprowadzenie SDE w przypadku osób korzystających z przerwy w wykonaniu kary, gdyż przebywają w szpitalach, gdzie technicznie nie jest możliwe wykonania takiego dozoru. Natomiast co do stosowania SDE w przypadku skazanych kierowanych do pracy poza zakładem karnym to przesłanką do takiego skierowania jest brak obawy ucieczki, a więc stosowanie SDE jest niecelowe, gdyż ucieczki są w takich przypadkach rzadkością. OZZ Kuratorów Sądowych wskazuje, że Projektodawca nie odnosi się w uzasadnieniu do kwestii pojemności SDE i kwestii prognozowanego	SO w Szczecinie	Uwagi nieuwzględniona.

	<p>przez niego zwiększenia zapewnienia SDE, jak również czy posiadane środki techniczne i osobowe będą wystarczające dla dalszego sprawnego działania SDE w przypadku wejścia proponowanych przepisów w życie. Podkreśla, że o ile w przypadku pomysłu wprowadzenia przerwy z wykorzystaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu ma ona swoje uzasadnienie negatywną prognozą kryminologiczną, to należy przyjąć, iż jednostka penitencyjna kwalifikując osobę osadzoną do pracy poza zakładem karnym wystawia zgoła odmienną ocenę.</p> <p>OZZ Kuratorów Sądowych zaznacza, że wprowadzając przerwę w karze pozbawienia wolności w SDE projektodawca postanowił, iż w zasadzie system ten ma być stosowany do osób, co do których administracja sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno – społeczną. Obligatoryjne zastosowanie tego systemu przy przerwie ma być zastosowane w przypadku kategorii osób wymienionych w §2 art. 153a. Warto zauważyć, że tą kategorię osób projektodawca w wielu miejscach zmian w kodyfikacjach karnych ujmuje jako szczególnie niebezpieczną, co też jest podkreślone w uzasadnieniu. Tym bardziej zastanawiające jest stworzenie co do tej kategorii osób swoistej „furtki” jaką przewiduje §3. Uzasadnienie nie daje niestety odpowiedzi, jakie sytuacje ekstraordynaryjne mogłyby w jego zamiarze wchodzić w grę. §5 przewiduje również możliwość uchylecia przerwy w systemie SDE co do</p>		
--	--	--	--

		<p>tej kategorii osób również z tych samych powodów. Art. 156 k.k.w w dodanym §2a i 2 b projektodawca przewiduje względnie obligatoryjne przesłanki do odwołania przerwy w SDE. Jednocześnie w art. 173§3 k.k.w wprowadza pewien wyłom od dotychczasowej zasady wprowadzania upomnień przez kuratora. Dotychczas przepis ten dawał możliwość udzielenia upomnienia (a więc odstąpienie przez kuratora od najbardziej radykalnego dla podopiecznego rozwiązania) podopiecznemu, którego zachowanie kwalifikowało się do wyłącznie do fakultatywnej decyzji sądu o zakończeniu warunkowego umorzenia postępowania, zarządzenia warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności, odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia czy też odroczenia lub przerwy w karze. W przypadku obligatoryjnej dla sądu decyzji kurator był pozbawiony takiej możliwości. W tym przypadku ustawodawca przełamuje tą zasadę i trudno w uzasadnieniu znaleźć powody takiego rozwiązania.</p>		
89.	art. 43a § 2 pkt 1 k.k.w.	<p>Proponowane przepisy przewidują możliwość zastosowania dozoru elektronicznego wobec skazanego, któremu udzielona została przerwa w karze pozbawienia wolności. Biorąc pod uwagę, że nie uległ zmianie przepis art. 43d§3 k.k.w., zakładać należy, iż czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem tego środka podejmował będzie sądowy kurator zawodowy. Jednakże w</p>	<p>Krajowa Rada Kuratorów</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zakres zadań kuratora, zgodnie z intencją projektodawcy ma być ukształtowany tożsamo w każdym przypadku stosowania SDE.</p>

		projektowanych przepisach brak jest uregulowań, które precyzyjnie określałyby jakie czynności i w jakim zakresie miałyby podejmować kurator w ramach elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego korzystającego z instytucji przerwy w karze pozbawienia wolności. Konieczne jest zatem szczegółowe doprecyzowanie roli kuratora sądowego i zakresu wykonywanych przez niego zadań w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 43c§2 k.k.w.- zwłaszcza w kontekście mało precyzyjnej normy o odpowiednim stosowaniu przepisów o dozorcze i kuratorze sądowym.		
90.	art. 43k § 1 k.k.w.	W związku z tym, że projektowany przepis normuje, iż „po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym: (...)”, dostrzegamy w tym rozwiązaniu brak konsekwencji, polegający na pominięciu innych form dozoru elektronicznego. Projektowany przepis zakłada, że sąd będzie wydawał postanowienie o rozpoczęciu dozoru w systemie dozoru elektronicznego tylko przy wykonywaniu środka karnego lub zabezpieczającego, natomiast pominięta została kwestia wydania postanowienia sądu o rozpoczęciu dozoru w przypadku zastosowania go w okresie przerwy w karze pozbawienia wolności, na zasadach określonych art. 43a§2 pkt 1 k.k.w.	Krajowa Rada Kuratorów	Uwaga nieuwzględniona. Kwestię tę uregulowano w dodawanym art. 43ka k.k.w.
91.	art. 121	System dozoru elektronicznego ma zastosowanie do	Krajowa	Uwaga nieuwzględniona.

	<p>§11 k.k.w.</p>	<p>wykonanie kar oraz środków karnych i zabezpieczających z zastosowaniem tego systemu. Natomiast praca skazanych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach izolacji więziennej nie mieści się w żadnej z tych kategorii. Niewłaściwe jest zatem nazwanie kontroli pracy skazanych odbywających karę pozbawienia wolności, którzy odbywają ją poza terenem jednostki penitencjarnej „elektroniczną kontrolą miejsca pobytu”, gdyż pojęcie jest zarezerwowane dla środka zabezpieczającego (art. 93a§1 pkt 1 k.k.). Prowadzić będzie to do dualizmu pojęciowego i możliwych rozbieżności interpretacyjnych.</p> <p>Przepis art. 121§11 k.k.w. wymaga uzupełnienia w zakresie określenia sposobu i formy nadzoru nad przebiegiem pracy skazanych poza zakładem karnym, a także nadania w tym zakresie stosownych kompetencji funkcjonariuszom służby więziennej (ewentualnie delegacji do wydania rozporządzenia przez Ministra Sprawiedliwości normującego te kwestie), gdyż brak jest uzasadnienia, aby czynności te wykonywane były przez służbę inna niż Służba Więzienna..</p> <p>Podkreślić jednak należy, iż sama koncepcja zastosowanie dozoru elektronicznego wobec skazanych osadzonych w jednostce penitencjarnej stanowi naruszenie filozofii i istoty dozoru elektronicznego, który jest środkiem wykonywanym w warunkach wolnościowych. Jest pierwszy przypadek, w którym system dozoru elektronicznego zostanie zastosowany wobec osób pozostających w</p>	<p>Rada Kuratorów</p>	<p>Przepis nie odnosi się tylko do środków zabezpieczających. Wyraźnie wskazuje, że odnosi się do pracy skazanych, a więc nie będzie powodować wątpliwości wykładniczych.</p> <p>Dalsza część uwagi podważa istotę projektowanych zmian.</p>
--	-------------------	--	------------------------------	--

		izolacji więziennej.		
92.	art. 24 ustawy zmieniającej	Wątpliwości budzi, w naszej ocenie, wydłużenie okresu przedawnienia karalności do czynów, co do których już biegnie okres przedawnienia.	OZZ Kuratorów Sądowym	Uwaga nieuwzględniona. W literaturze i orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że jest możliwe wydłużenie lub wyłączenie przedawnienia karalności w stosunku do czynów, które jeszcze się nie przedawniły. Zgodnie z orzecznictwem TK „ustawodawca posiada znaczną swobodę w określaniu czasowego zakresu zastosowania nowych okresów przedawnienia. Zastosowanie nowych (dłuższych) terminów także do przestępstw popełnionych przed zmianą ustawy nie stanowi naruszenia konstytucyjnych zasad gwarancyjnych. Ustawodawca władny jest więc ograniczyć w takim wypadku nakaz stosowania ustawy względniejszej i przyjąć wyłączność stosowania ustawy nowej” (Wyrok TK z dnia 25 maja 2004 r., SK 44/03).

**UWAGI ZGŁOSZONE W RAMACH OPINIOWANIA
DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY KODEKS KARNY ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW z dnia 16 września
2021 r. (UD 281)**

Lp	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
1.	Ogólna	Likwidacja oddzielnej kary 25 lat pozbawienia wolności i wydłużenie kary terminowej pozbawienia wolności do 30 lat prowadzi do zwiększenia sankcji za szereg przestępstw i zbyt dużej represyjności prawa karnego.	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Celem tych zmian jest umożliwienie dostosowania sankcji do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy sprawcy, co w obecnym stanie prawnym jest utrudnione. Projekt w tym zakresie stanowi odpowiedź na postulaty sędziów, którzy zgłaszali, że brakuje im możliwości wymierzenia kary pomiędzy 15 a 25 lat pozbawienia wolności. Projekt zwiększa więc zakres uznania sędziowskiego. W Kodeksie karnym z 1932 r. istniały dwie kary szczególne — kara śmierci i kara dożywotniego więzienia. W Kodeksie z 1969 r. również funkcjonowały dwie kary szczególne - kara 25 lat pozbawienia wolności i kara śmierci. Dlatego istnienie dwóch kar — kary 25 lat pozbawienia wolności i dożywotniego pozbawienia wolności w sytuacji, gdy są one do siebie podobne należy oceniać negatywnie.</p> <p>Natomiast zwiększenie górnej granicy sankcji z 15 do 20 lat pozbawienia wolności dotyczy zbrodni o znacznym stopniu bezprawia, przeciwko istotnym dobrom prawnym i zwiększenie takiej represyjności nie jest nadmierne.</p> <p>Podwyższenie górnej granicy sankcji z 25 do 30 lat pozbawienia wolności dotyczy przestępstw zagrożonych</p>

				alternatywnie dożywotnim pozbawieniem wolności, a więc nie dochodzi w tym wypadku do zwiększenia maksymalnej kary możliwej do wymierzenia, lecz jest to uelastycznienie sankcji.
2.	Uwaga ogólna	Surowość karania i zagrożenia ustawowego za poszczególne czyny jest niewątpliwie elementem polityki kryminalnej realizowanej przez władzę państwową, choć podkreślić należy, że państwo nie ma w tym zakresie pełnej swobody, ponieważ kara kryminalna musi spełniać warunek proporcjonalności. Jest oczywiste, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw i wolności mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla realizacji określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP wartości. Tymczasem w zakresie niniejszego projektu Projektodawca nie wykazał, w dostatecznym zakresie, potrzeby zmian w kwestii zasad odpowiedzialności karnej, katalogu kar, dyrektyw sądowego wymiaru kary i środków karnych czy konieczności przyjęcia niektórych nowych typów czynów zabronionych. Pozostaje to w opozycji do dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, z którego wynika konieczność poszanowania zasady proporcjonalności, rozumianej jako wymóg stosowania takich środków prawnych, które będą skuteczne, a więc rzeczywiście służące realizacji zamierzonych przez prawodawcę celów.	SN	Uwaga nieuwzględniona. Przyczyny zaostżenia odpowiedzialności karnej zostały szczegółowo umówione w uzasadnieniu.

3.	art. 10 § 2a k.k.	<p>1.RPO wskazuje, że projekt art. 10 § 2a k.k., nie posługuje się formułą analogiczną do § 2 „jeśli poprzednie stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne”. Projektodawca zakłada, że 14-letnia osoba może być sprawcą, wobec którego tylko trwała izolacja zakładzie karnym jest w stanie wpłynąć na jej postawę, bez wykorzystania wcześniej środków adekwatnych dla nieletnich</p> <p>2.RPD podkreśla, że Zdecydowane zastrzeżenia budzi natomiast projektowana zmiana do art. 10</p>	<p>RPO, RPD</p>	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona. Zastosowanie obowiązującego art. 10 § 2 nie jest uwarunkowane tym, że poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne, gdyż przepis ten używa terminu „w szczególności” w odniesieniu do tej przesłanki. Bezskuteczność dotychczas stosowanych środków wychowawczych i poprawczych nie stanowi więc warunku koniecznego pociągnięcia nieletniego do odpowiedzialności na podstawie art. 10 § 2 k.k. Wbrew sugestiom zgłaszającego uwagę, projekt art. 10 § 2a k.k. przewiduje bardziej restryktywne przesłanki zastosowania, niż art. 10 § 2. Projekt jako warunek konieczny zastosowania art. 10 § 2a uznaje uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego. Natomiast obowiązujący art. 10 § 2 k.k. takiego warunku nie przewiduje, co oznacza, że art. 10 § 2 można zastosować nawet, jeżeli stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych jest w stanie zapewnić resocjalizację nieletniego oraz niestosowano wcześniej takich środków. Natomiast, jeżeli nie istnieje uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego, art. 10 § 2a zastosować nie będzie można, co stanowi znaczne ograniczenie, zapewniające stosowanie tego przepisu wyłącznie jako ultima ratio.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Projekt przyjmuje, że nie można wykluczyć, iż część</p>
----	-------------------	--	------------------------	---

	<p>k.k., polegająca na obniżeniu możliwości odpowiedzialności karnej do lat 14. Projektodawca wprawdzie zastrzegł, że dotyczy to wyłącznie tych spraw, w których okoliczności oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, jednak zmiana taka jest niespójna systemowo. Podstawą odpowiedzialności karnej jest możliwość przypisania winy, będąca rezultatem rozpoznania przez sprawcę znaczenia swojego czynu w kontekście obowiązujących jednostkę norm społecznych i prawnych. Możliwość dokonania takiej oceny zależy w znacznej mierze od indywidualnego rozwoju psychofizycznego, który przebiega w sposób bardzo zróżnicowany i jest zależny od zdolności genetycznych, jak i środowiskowych. Ze względu na konieczność określenia pewnych stałych ram ustawodawca przyjmuje jako pewien standard uśredniony limit oparty o możliwe do zaobserwowania przez lekarzy i psychologów cechy dojrzewania. Ustanowienie takiego limitu wiekowego odpowiedzialności karnej przewiduje art. 40 ust. 3 konwencji ONZ o prawach dziecka, choć konwencja ta nie określa samego wieku minimalnego odpowiedzialności. Na świecie, w tym w Europie, przyjmowane są różne rozwiązania w tym zakresie, choć należy wskazać przykładowo, że próba obniżenia minimalnego wieku odpowiedzialności karnej na Filipinach poniżej 15. roku życia podjęta w 2019 r. spotkała</p>		<p>małoletnich w wieku 14 lat, dopuszczających się zabójstwa kwalifikowanego popełnia je z rozeznaniem, mogło zrozumieć znaczenie swojego czynu i pokierować swoim postępowaniem. Projekt w tym zakresie proponuje więc obniżenie przesłanki wieku, która może w określonych okolicznościach oznaczać zdolność do ponoszenia winy. Odpowiedzialność na podstawie projektowanego przepisu będzie miała charakter fakultatywny i sąd będzie dokonywał oceny, czy sprawca był zdolny do ponoszenia winy. Nie jest uzasadnione porównywanie wieku oznaczającego w niektórych przypadkach możliwość ponoszenia winy za zabójstwo do „wieku zgody” (na obcowania płciowe) lub możliwości podjęcia ograniczonego zatrudnienia. Są to zupełnie inne sfery, które nie mają wiele wspólnego z odróżnianiem dobra od zła, oceną moralną i prawną danego zabójstwa jako czynu nagannego (złego) oraz pokierowania swoim postępowaniem, czyli swobodą decyzyjną. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku zabójstw zdarzają się przypadki, że 14-letnia osoba działa z rozeznaniem, nawet jeżeli np. bez rozeznania podejmuje decyzje o obcowaniu płciowym. W takich przypadkach będzie mógł być zastosowany projektowany przepis.</p>
--	---	--	--

	<p>się z negatywną reakcją UNICEF.</p> <p>W przypadku polskiego systemu prawnego ustawodawca przyjął wiek 15 lat jako granicę, po przekroczeniu której dziecko jest w stanie co do zasady rozpoznać podstawowe znaczenie swoich czynów i dysponuje autonomią woli. Przykładowo osiągnięcie wieku 15 lat zostało przyjęte przez ustawodawcę jako granica ograniczonej zdolności prawnej (zgodnie z art. 15 K.C.), czy „wiek zgody”, po przekroczeniu którego dziecko może samodzielnie zadecydować o podjęciu współżycia seksualnego (art. 200 K.k., a także może podjąć ograniczone zatrudnienie (art. 190 K.P.). Zupełnie niespójne systemowo jest założenie, że dziecko poniżej tego wieku dla potrzeb tych stosunków prawnych nie może dysponować możliwością rozpoznania swoich czynów, ale w zakresie prawa karnego stanowiącego ultima ratio możliwość taka istnieje. Wprawdzie rozpoznanie znaczenia najpoważniejszych czynów zabronionych takich jak zbrodnia zabójstwa powinna już w tym wieku być osiągalna dla przeciętnego dziecka, ale nie są jeszcze wystarczająco wykształcone mechanizmy panowania nad własnymi emocjami i kierowania swoim zachowaniem. Zdecydowanie bardziej adekwatne i spójne systemowo rozwiązania w tym zakresie przewiduje zaprezentowany również przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (nr. UD 248). Z tego względu postuluję usunąć projektowaną zmianę art. 10 K.k. i kontynuować</p>		
--	--	--	--

		<p>pracę nad drukiem UD 248.</p> <p>Zdaniem SN W istocie w odniesieniu do kwalifikowanych form zabójstwa obniżyć ono o rok potencjalną granicę wyznaczającą odpowiedzialność nieletniego na gruncie kodeksu karnego. Jest to rozwiązanie bardzo kazuistyczne, tylko nieznacznie modyfikujące ogólną regułę określoną w art. 10 § 2 k.k., przy czym projektodawca nie wskazał w uzasadnieniu, jakie względy doprowadziły go do podjęcia takiej decyzji. Trudno zarazem uznać za wystarczające stwierdzenie, że „proponowane w projekcie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się w modelach odpowiedzialności karnej nieletnich przewidzianych w krajach UE”.</p>		
4.	art. 33 § 1a k.k.	<p>Propozycję obligatoryjności orzekania grzywny przy jednoczesnym wprowadzeniu minimalnej ilości stawek dziennych należy ocenić jednak krytycznie. Stanowi ona istotne ograniczenie konstytucyjnej kompetencji sądu do sprawowania wymiaru sprawiedliwości i ma charakter wprowadzenia sankcji bezwzględnie oznaczonej. Istotnie ogranicza zasadę indywidualizacji sankcji karnej, prowadząc do automatyzmu i schematyzmu orzekania. W konsekwencji obligatoryjne orzeczenie grzywny, gdy przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności, może być w konkretnym przypadku nieracjonalne i charakteryzować się zbędną in concreto represyjnością</p>	SN	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Projekt ustala najwyższą dolną granicę grzywny w wysokości ok. 25% górnej granicy grzywny (art. 33 § 1a pkt 3). Jest to więc proporcja porównywalna np. z obecnym zagrożeniem karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat, gdzie dolna granica kary stanowi 20% górnej granicy (w obecnym art. 197 § 4 - dolna granica kary stanowi nawet 1/3 górnej granicy), a w literaturze nie są zgłaszane wątpliwości, co do zbyt wąskiego zakresu uznania sędziowskiego w omawianych przypadkach. Natomiast w przypadku kary ograniczenia wolności najwyższa dolna granica kary (art. 34 § 1aa pkt 3) stanowić będzie ok. 17% górnej granicy tej kary.</p>
5.	art. 37a	Projekt art. 37a zwiększa z 3 do 4 miesięcy karę	RPO	Uwaga nieuwzględniona.

	k.k.	ograniczenia wolności oraz dolny próg grzywny ze 100 stawek dziennych do 150 stawek dziennych - wymierzone zamiast kary pozbawienia wolności dziennych. Rodzi się pytanie, jaka jest przyczyna tej zmiany i czy przeprowadzono w tym zakresie jakiegokolwiek badania aktowe związane ze dotychczasowym stosowaniem w praktyce sądowej art. 37a k.k. w brzmieniu nadanym temu przepisowi ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. <i>o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19</i> , które uzasadniałyby wskazaną zmianę.		Zmiana ma charakter dostosowawczy do zmian w art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa, w których dochodzi do podwyższenia dolnych granic grzywny i kary ograniczenia wolności przestępstw zagrożonych również karą pozbawienia wolności. Art. 37a odnosi się do przestępstw z sankcją prostą pozbawienia wolności, a więc do przestępstw o wyższym abstrakcyjnym stopniu bezprawia niż przestępstwa z sankcją alternatywną (art. 33 § 1a i art. 34 § 1aa). Dlatego kara wymierzana na podstawie art. 37a nie może być niższa niż wymierzana w przypadku, o którym mowa w art. w art. 33 § 1a pkt 3 i art. 34 § 1aa pkt 3.
6.	art. 41a § 2 k.k.	Projekt zakłada wyeliminowanie z 41a § 2 k.k. zwrotu „na szkodę małoletniego”, co oznacza, że każde przestępstwo przeciwko wolności seksualnej, z którym wiązać się będzie skazanie na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, skutkować będzie obligatoryjnym orzeczeniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, o których mowa w tym przepisie. Biorąc pod uwagę obligatoryjny charakter tego środka, konieczne jest rzetelne i wyczerpujące uargumentowanie proponowanej zmiany. Uzasadnienie projektu, jednakże jedynie wskazuje, że taka modyfikacja jest proponowana, nie podając żadnych twierdzeń na wsparcie jej zasadności. Należy zatem rozszerzyć uzasadnienie o odpowiednią argumentację lub zrezygnować z tej zmiany.	RPO	Uwaga uwzględniona (w uzasadnieniu)

7.	art. 42 § 2 k.k.	<p>Spożycie alkoholu lub środka odurzającego już po zdarzeniu mającym charakter przestępstwa nie może stanowić okoliczności kwalifikującej, gdyż odrywa się ono od zachowania sprawczego ujętego w typie czynu zabronionego. Nie stanowi ono tym samym znamienia typu czynu zabronionego, ani też nie jest elementem recydywy. Jako wyłącznie dopuszczalne należy uznać ewentualne ustanowienie nowego typu czynu zabronionego polegającego na spożyciu alkoholu lub zażyciu środka odurzającego już po zdarzeniu mającym charakter przestępstwa, w rozdziale XXX Kodeksu karnego „Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości”. Proponowane rozwiązanie musi ponadto iść w parze z jednoczesnym ustanowieniem zakazu spożywania alkoholu lub zażywania środków odurzających po zdarzeniu mającym charakter przestępstwa. Taki ewentualny zakaz powinien znaleźć się w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami 11.</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uwaga opiera się błędnym utożsamianiu znamion typów i okoliczności obostrzających (wymiaru kary i środków karnych) i braku rozeznania w literaturze przedmiotu w tym zakresie. Te ostatnie nie zawsze muszą leżeć na płaszczyźnie przestępstwa, gdyż nie stanowią jego znamion i nie jest konieczna koincydencja czasowa ich wystąpienia z czasem czynu. Spożywanie alkoholu lub środka odurzającego po przestępstwie nie jest znamieniem przestępstwa ani recydywą tylko okolicznością obostrzającą następującą po czynie, jak np. zbiegnięcie z miejsca zdarzenia, które w obecnym stanie prawnym powoduje identyczne obostrzenia, a nikt nie kwestionuje takiego przepisu ze wskazanych przez RPO powodów. Jest to sytuacja analogiczna, podobnie jak np. art. 295 k.k., gdzie naprawienie szkody po czynie stanowi okoliczność uprzywilejowującą przy wymiarze kary albo zbiegnięcie z miejsca zdarzenia stanowi okoliczność obostrzającą w art. 178 k.k., a nie znamię przestępstwa.</p>
8.	art. 42 § 3 k.k.	<p>Zwrot „chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony szczególnymi okolicznościami” umieszczony na końcu projektowanego art. 42 § 3 k.k. i umożliwiający nieorzekanie przypadku pojazdu mechanicznego dotyczyć będzie całości tego paragrafu, a co za tym idzie, projektodawca ustanawia wyłączenie obligatoryjnego charakteru środka karnego we wskazanych okolicznościach, nawet wówczas, gdy sprawca spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po zdarzeniu mającym charakter przestępstwa, a przed poddaniem go przez</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekt celowo odnosi wyjątkowy wypadek do wszystkich czynów, o których mowa w tym przepisie. Trudno bowiem uzasadnić dlaczego np. spożywający alkohol po wypadku miałby być traktowany surowiej niż osoba prowadząca pojazd w stanie nietrzeźwości.</p>

		uprawniony organ badania w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego. Projektowane rozwiązanie samo w sobie, z analogicznych powodów, jak projektowany art. 42 § 2 k.k. zasługuje na negatywną ocenę.		
9.	art. 44b k.k.	<p>1. Obligatoryjność środka karnego opisanego w art. 44b k.k. prowadzi do sytuacji, w których na sprawcę może zostać nałożony obowiązek zapłaty kilkuset tysięcy złotych tylko dlatego, że dopuścił się on przestępstwa z wykorzystaniem drogiego środka komunikacji, w tym również niebędącego jako własnością. Rzeczony przepis doprowadzi zatem do sytuacji, w której sądy będą zobligowane stosować reakcje karne nieadekwatne zarówno do wagi zdarzenia drogowego z udziałem takiego sprawcy, stopnia jego winy, jak i do jego możliwości majątkowych i zarobkowych.</p> <p>2. Projektowany art. 44b § 2 k.k. nie pozwala na uwzględnienie sytuacji, w której sprawca jest współwłaścicielem pojazdu w częściach idealnych. Niezależnie od wysokości udziału w rzeczy należącego do sprawcy, sąd będzie zobligowany do wymierzenia przepadku wartości całości pojazdu.</p>	RPO, SN	<p>Uwaga nr 1 nieuwzględniona. Przepadek pojazdu mechanicznego lub przepadek jego równowartości nie jest karą i nie musi być dostosowany do dochodów lub sytuacji majątkowej sprawcy (analogicznie jak przepadek narzędzia). Celem tego środka reakcji prawnokarnej jest bowiem utrudnienie sprawcy popełnienia przestępstwa w przyszłości, a w przypadku przepadku równowartości poprzez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup auta. Orzekanie przepadku auta za tzw. zabójstwa drogowe może być orzekane w ramach obecnie występującej instytucji przepadku narzędzia i w literaturze prawa karnego, nie jest wskazywane, że narusza to standardy.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Projekt traktuje pojazd mechaniczny jako środek do popełnienia przestępstwa. W tym kontekście sprawca prowadzący pojazd w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego powinien ponieść konsekwencje proporcjonalne do wartości pojazdu, który prowadził, tak samo jak sprawca, który nie jest właścicielem pojazdu.</p>

10.	art. 44b § 4 k.k.	Sprawcą może być osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą i wykonująca czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na własną rzecz. Projektowany art. 44b § 4 k.k. prowadzi tym samym do naruszenia zasady równości wobec prawa opisanej w art. 32 ust. 1 Konstytucji.	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Po pierwsze, w ramach wykonywanego zawodu kierowcy prowadzą pojazdy o wartości niejednokrotnie tak znacznej, że orzeczenie przepadku równowartości czyniłoby iluzoryczną możliwość jej uiszczenia przez sprawcę bądź od niego wyegzekwowania, jak również jawiłoby się jako rażąco niesprawiedliwe i nieproporcjonalne (np. motorniczy, maszyniści, kierowcy samochodów ciężarowych).</p> <p>Po drugie, ocena rzeczywistej dolegliwości skazania powinna uwzględniać całokształt dolegliwości z niego wynikających. W przypadku osób wykonujących zawód kierowcy skutki skazania za omawiane przestępstwa są szczególnie dolegliwe z uwagi na każdorazowo orzekany za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub odurzenia środek karny w postaci wieloletniego zakazu prowadzenia pojazdów, co wyklucza możliwość dalszego wykonywania tego zawodu przez osobę skazaną.</p> <p>O ile więc w przypadku osoby nie wykonującej zawodu wymagającego uprawnienia do prowadzenia pojazdów mechanicznych, z faktu orzeczenia tego zakazu płyną istotne dolegliwości, jednak związane wyłącznie z ograniczeniem swobody lokomocyjnej, to w przypadku zawodowego kierowcy obejmuje to dodatkowo utratę możliwości wykonywania zawodu. W tej sytuacji odstępianie od orzekania równowartości prowadzonego pojazdów wobec tej kategorii sprawców nie sposób</p>

				uznać za nieuzasadnioną liberalizację odpowiedzialności tej kategorii sprawców w kontekście całokształtu dolegliwości, które poniesie skazany, a nie wyłącznie dolegliwości o charakterze finansowym.
11.	art. 44c k.k.	Przepis art. 44c stanowiący o tym, że za wartość pojazdu mechanicznego dla celu orzeczenia przypadku jego równowartości przyjmuje się szacunkową, średnią wartość rynkową pojazdu odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, może prowadzić do pogłębiania naruszenia zasady równości wobec w sytuacjach, w których pojazd będący przedmiotem służącym do popełnienia przestępstwa jest modyfikowany indywidualnie i posiada podzespoły, które znacznie zwiększają jego wartość albo posiada wady, które znacznie zmniejszają jego wartość. Przejęcie wartości pojazdu jako elementu, który współwyznacza zakres odpowiedzialności karnej sprawcy, gdyż wyznacza stopień dolegliwości środka karnego, jest rozwiązaniem nieprawidłowym i należy ocenić je negatywnie.	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Takie „ryczałtowe” sposoby ustalenia wysokości środka reakcji prawnokarnej występują również w obecnym stanie prawnym (np. nawiązka orzekana na podstawie art. 46 § 2 k.k. - zamiast obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę) i nie budzą wątpliwości w literaturze prawa karnego i konstytucyjnego. Projektodawca musiał wskazać taki sposób ustalania wartości pojazdu, gdyż w przeciwnym razie każdorazowa konieczność ustalania jego wartości przez biegłych wydłużyłaby znacznie postępowanie. Ponadto w przypadku zniszczenia pojazdu w wypadku ustalenie indywidualnej wartości sprzed wypadku nie byłoby możliwe.
12.	art. 53 § 1 k.k.	1. Projektodawca odszedł od użytego w art. 53 § 1 k.k. zwrotu w postaci „potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” na rzecz zwrotu „społecznego oddziaływania kary”. Wydaje się, że według projektodawcy informacja o wymierzeniu sprawy dolegliwości w postaci kary nie oddziałuje na społeczeństwo w sposób pozytywny, stąd jej orzeczenie wobec sprawcy ma spowodować	RPO	Uwaga nr 1 nieuwzględniona. Cel społecznego oddziaływania kary pojawia się w orzecznictwie jako charakteryzujący prewencję generalną (np. postanowienie SN z dnia 26 lutego 2020, V KK 382/19). Wskazuje się również, że wymogi prewencji generalnej kary polegają na tym że kara ma wpłynąć na ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że przestępstwo nie uchodzi bezkarnie i nie popłaca - przeciwnie - spotyka się ze sprawiedliwą karą

		<p>przede wszystkim reakcją obawy. Wydaje się więc, że w ocenie projektodawcy, to lęk, a nie społeczna kultura prawna, ma być tym czynnikiem, który wpłynie na zmniejszenie liczby popełnianych przestępstw.</p>	<p>(wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 listopada 2012 r., II AKa 239/12). Prewencja generalna może więc polegać na odstraszeniu potencjalnych sprawców – z uwagi na groźbę kary i jej surowość (prewencja ogólna negatywna) lub na stosownym wychowaniu społeczeństwa i wykształcenia w nim poszanowania dla ochrony określonych dóbr prawnych i kształtowania społecznie pożądaných postaw (prewencja ogólna pozytywna) (Art. 53 KK red. Grześkowiak 2021, wyd. 7/Gądzik). W ujęciu negatywnym, podkreśla się, że wymierzenie sprawcy przestępstwa kary (wyrażonej przez ustawodawcę górną i dolną granicą zagrożenia) ma na celu ugruntowanie w społeczeństwie przekonania, że dopuszczenie się przestępstwa nie pozostaje bezkarne, ale wiąże się z surową sankcją (wyrok SA w Poznaniu z 29.11.2012 r., II AKa 239/12, wyrok SA w Lublinie z 28.11.2012 r., II AKa 248/12).</p> <p>J. Kochanowski trafnie wskazuje, że obecny kodeks karny prowadzi do zbytnej liberalizacji odpowiedzialności karnej poprzez redukcję sankcji, odrzucenie prewencji ogólnej negatywnej czy zakwestionowanie zasady proporcjonalności kary i winy (J. Kochanowski, Prawo karne wobec upiorów przeszłości i wyzwiań współczesności, SI 2000, nr 38, s. 98–102; tenże, Redukcja odpowiedzialności karnej. Analiza i ocena założeń Kodeksu karnego z 1997 r. na tle innych polskich kodyfikacji karnych, Warszawa 2000). W opinii projektodawcy taka liberalizacja nie była zasadna, a więc konieczna jest modyfikacja przepisów w przedmiotowym zakresie.</p>
--	--	--	--

		<p>2. Projektodawca zrezygnował również pośród dyrektyw wyboru kary z celów wychowawczych, które kara ma osiągać względem skazanego, co pozostaje w sprzeczności ze standardem przyjętym w art. 10 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, w ramach którego wprost wskazano, że system penitencjarny obejmować będzie traktowanie więźniów, którego zasadniczym celem będzie ich poprawa i rehabilitacja społeczna.</p>		<p>Uwaga nr 2 nieuwzględniona. Art. 10 ust. 3 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych dotyczy systemu penitencjarnego, a więc wykonania kary, a nie prawa materialnego. Projekt nie wyklucza uwzględniania celów wychowawczych na etapie wykonania kary, np. umieszczania skazanych w zakładach karnych otwartych lub półotwartych. Ponadto funkcja wychowawcza kary mieści się w prewencji indywidualnej, czyli celach zapobiegawczych, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego. Projektodawca stoi na stanowisku, że wyodrębnianie celów wychowawczych jest zasadne wyłącznie w stosunku do sprawców młodocianych.</p>
	<p>art. 53 § 2a i 2b k.k. - uwagi ogólne</p>	<p>Krytycznie ocenić należy wprowadzenie przykładowej listy okoliczności łagodzących i obciążających mających wpływ na wymiar kary (art. 53 § 2a i 2b k.k.). Rozwiązanie takie może prowadzić do automatyzmu w orzekaniu i zniechęcać organy ścigania do poszukiwania innych okoliczności niemieszczących się w tym katalogu, a mogących mieć wpływ na wymiar kary. Okoliczności te mogą stanowić zachętę do nadmiernie formalistycznego podejścia do oceny okoliczności obciążających i łagodzących w oderwaniu od konkretnej sprawy. Sąd orzekający będzie bowiem musiał wykazać jedynie, że rozważył enumeratywnie wskazane w</p>	<p>RPO</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Katalog okoliczności łagodzących i obciążających ma charakter otwarty i sąd będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę również innych okoliczności wymiaru kary.</p>

		Kodeksie karnym okoliczności, nie prowadząc pogłębionej analizy, czy w sprawie wystąpiły inne, szczególne czynniki zasługujące na uwzględnienie i mające wpływ na wymiar orzeczonej kary.		
13.	art. 53 § 2a i 2b k.k. – uwagi szczegółowe.	<p>1. Projektodawca wskazuje, iż okolicznością obciążającą ma być popełnienie przestępstwa w stanie po użyciu alkoholu lub środka odurzającego, przy czym nie wskazuje na przyczynę tego, iż sprawca znalazł się w jednym z opisanych stanów. Mając na uwadze brzmienie artykułu 31 § 3 k.k. należy zauważyć, że w rzeczonym przepisie ustawodawca użył zwrotu „sprawca wprawił się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć”. Wskazany zwrot pozwala na ocenę tego, czy sprawca wprawił się w określony stan z własnej czy też bez własnej winy. W przypadku projektowanego art 53 § 2a pkt 8 k.k. projektodawca pominął ów aspekt, co zasługuje na ocenę negatywną. Zatem niezawinione wprowadzenie w stan odurzenia stanowi, zgodnie z art. 31 § 2 k.k., okoliczność łagodzącą, a zgodnie z art. 53 § 2a pkt 8 k.k. stanowić ma okoliczność obciążającą i stanu tego nie konwaliduje reguła zawarta w projektowanym art. 53 § 2c k.k., gdyż odnosi się ona tylko do znamion czynu zabronionego.</p> <p>2. Wspomnieć należy, że naprawienie szkody, które zgodnie z art. 53 § 2b pkt 6 k.k. stanowić ma okoliczność łagodzącą, stanowi okoliczność</p>	RPO	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona. W atypowych przypadkach sąd nie będzie uwzględniał okoliczności obciążającej jako takowej. Ponadto, jeżeli sprawca wprawił się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, którego nie przewidywał albo nie mógł przewidzieć, to nie będzie ponosił winy i nie popełni przestępstwa, a więc nie będą badane okoliczności obciążające przy wymiarze kary.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Jeżeli sprawca na podstawie przepisu o tzw. małym czynnym żalu nie będzie podlegał karze - nie będą</p>

		<p>przesądzającą o niepodleganiu przez sprawcę karze w przypadku art. 209 § 4 k.k., art. 296 § 5 k.k. i art. 297 § 3 k.k. W przypadku wskazanych norm mamy zatem do czynienia z oczywistą wewnętrzną sprzecznością z przepisami obecnie obowiązującymi.</p>		<p>uwzględniane projektowane ustawowe okoliczności wpływające na wymiar kary (okoliczności łagodzące i obciążające), gdyż nie kara nie będzie wymierzana.</p>
14.	art. 57b k.k.	<p>1. W przypadku kary pozbawienia wolności projektodawca odstąpił od progu w postaci dwukrotności górnej granicy ustawowego zagrożenia i pozostawił podwyższenie tylko dolnego progu. W przypadku kary grzywny i kary ograniczenia wolności, kara za czyn ciągły będzie oscylować do podwójnej wysokości dolnej granicy do podwójnej wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia. Jakkolwiek całokształtu wskazanej zmiany nie sposób ocenić jako racjonalnego, tak sama redukcja górnego progu zagrożenia karą pozbawienia wolności za popełnienie czynu ciągłego jest rozwiązaniem trafny.</p> <p>2. Krytycznie ocenić należy bowiem sam fakt obowiązywania art. 57b k.k. Rozwiązanie to nie jest kompatybilne ze zdefiniowanym w art. 91 § 1 k.k. ciągiem przestępstw. W tym względzie</p>	<p>RPO, SN</p>	<p>Uwaga 1 nieuwzględniona. Uwaga bazuje na błędnym zrozumieniu przepisu. Projekt nie odstępuje od dwukrotności górnej granicy kary pozbawienia wolności.</p> <p>Uwaga 2 nieuwzględniona. Stanowi uwagę do obowiązującego stanu prawnego.</p>

		<p>wskazać należy, że w przypadku popełnienia przez sprawcę kilku przestępstw w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k.</p> <p>3. SN wskazuje, że Planowane podwojenie dolnej granicy ustawowego zagrożenia budzi obawę co do pogłębienia braku spójności ustawy karnej. Wszak już obecnie sankcja współwyznaczana przez art. 57b kk. jest niekompatybilna z określoną w art. 91 k.k. sankcją za ciąg przestępstw</p>		<p>Uwaga 3 nieuwzględniona. Z góry powzięty zamiar stanowi okoliczność obciążającą, a więc za czyn ciągły powinna być przewidziana wyższa kara niż za ciąg przestępstw.</p>
15.	art. 60 § 3 k.k.	<p>W projektowanym art. 60 § 3 k.k. proponuje się dodanie zwrotu „na wniosek prokuratora”, którego konsekwencją będzie ograniczenie po stronie sądu możliwości stosowanie instytucji tzw. małego świadka koronnego. Projektowany art. 60 § 3 k.k. uzależnia możliwość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary wyłącznie od działań prokuratora (sąd nie będzie mógł go orzec bez wniosku prokuratora, z drugiej strony zaś związany będzie wnioskiem, jeśli prokurator go złoży). Przenosi on na prokuratora decyzję o możliwości zastosowania przez sąd instytucji tzw. małego świadka koronnego, co pozostaje w jawnej sprzeczności z zasadą podziału władzy z art. 10 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 175 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 173 Konstytucji.</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona. Projekt nie uzależnia zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary od wniosku prokuratora, a jedynie uzależnia jej obligatoryjne zastosowanie od jego wniosku. Sąd nadal bez wniosku prokuratora będzie mógł nadzwyczajnie złagodzić karę, np. jeżeli sprawca ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, gdyż jest to zachowanie po popełnieniu przestępstwa, o którym mowa w art. 53 § 2 (dyrektywa wymiaru kary). Projekt zmian w tym przepisie, wbrew sugestiom zgłaszającego uwagę zwiększa, a z nie zmniejsza zakres uznania sędziowskiego, gdyż sąd nie będzie zobowiązany do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w każdym przypadku, a wyłącznie jeżeli taki wniosek złoży prokurator. W przypadku braku takiego wniosku sąd zawsze będzie mógł karę nadzwyczajnie złagodzić na zasadach ogólnych. Zarzut naruszenia zasady 3-podziału władzy jest całkowicie nieuzasadniony. Zastosowanie przepisu art.</p>

				60 § 4 analogicznie uzależnione jest od wniosku prokuratora i nikt nie wskazywał, że narusza on Konstytucję RP.
16.	art. 60 § 6-7a k.k.	<p>Projektowany art. 60 § 6 pkt 4 k.k. będzie miał zastosowanie do występów zagrożonych karami pozbawienia wolności od 1 miesiąca do 3 lat, od 3 miesięcy do 5 lat oraz od 6 miesięcy do 8 lat, projektowany art. 60 § 6 pkt 5 k.k. znajdzie zastosowanie do występów zagrożonych karami pozbawienia wolności od 1 miesiąca do roku i od 1 miesiąca do 2 lat, zaś projektowany art. 60 § 7 k.k. znajdzie zastosowanie do występów zagrożonych alternatywnie karą grzywny, karą ograniczenia wolności oraz karą pozbawienia wolności od 1 miesiąca do 1 roku, od 1 miesiąca do 2 lat albo od jednego miesiąca do 3 lat. Użycie w art. 60 § 7 k.k. przez projektodawcę wyrazu „nadto” wskazuje, że obok kar ograniczenia wolności i grzywny w ustawowym zagrożeniu za dany typ czynu zabronionego znajduje się jeszcze jakaś kara. Z projektowanego art. 32 k.k. wynika, że chodzić tu może tylko o karę pozbawienia wolności. Zaznaczyć należy, że kara dożywotniego pozbawienia wolności nie występuje nigdy w ustawowym zagrożeniu obok kar grzywny i kar ograniczenia wolności. W zakresie zastosowania projektowanego art. 60 § 7a k.k. znajdują się występy, których ustawowe zagrożenie zawiera karę ograniczenia wolności i karę grzywny.</p> <p>Brzmienie projektowanego art. 60 § 7 k.k. wskazuje, że przepis ten znajdzie zastosowanie do występów, w których występuje albo alternatywne, albo</p>	RPO	Uwaga częściowo uwzględniona.

		kumulatywne zagrożenie karą pozbawienia wolności oraz jedną z kar nieizolacyjnych w postaci kary grzywny i kary ograniczenia wolności. Wydaje się zasadne rozbudowanie projektowanego art. 60 § 7 k.k. o wskazanie sposobu łagodzenia kar o kumulatywnym ustawowym zagrożeniu. Formuła odpowiedniego stosowania może bowiem prowadzić do daleko idących rozbieżności w orzecznictwie.		
17.	art. 64 § 2, art. 64a k.k.	RPO wskazuje, że krytycznie należy ocenić proponowane brzmienie art. 64a k.k. Odnotować przy tym należy brak choć próby wykazania potrzeby wprowadzenia wskazanej zmiany, poprzez odwołanie się do statystyk sądowych, wskazania konkretnych badań prowadzonych w tym zakresie, czy wykazania konieczności jej wprowadzenia oraz jej przydatności w perspektywie wprowadzenia ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, do których zalicza się wolność osobistą. Projektowana zmiana nie została w związku z tym uzasadniona w stopniu dostatecznym z punktu widzenia przesłanki konieczności z art. 31 ust. 3 Konstytucji. SN wskazuje, że przeciwko nowemu brzmieniu art. 64 § 2 k.k. przemawiają nie tylko względy kryminalnopolityczne, lecz także względy sprawiedliwościowe i konstytucyjne. Mechanizm automatycznego zwiększenia o połowę dolnej granicy ustawowego zagrożenia rodzi poważne niebezpieczeństwo naruszenia zasady, że	RPO, SN	Uwaga nieuwzględniona. W uzasadnieniu zostały przedstawione odpowiednie dane statystyczne na temat przestępczości seksualnej. Podwyższenie granic zagrożeń karnych nie może być rozpatrywane w kontekście naruszenia przesłanki konieczności z art. 31 ust. 3 Konstytucji, gdyż przepis ten odnosi się wyłącznie do konieczności typizowania określonych czynów zabronionych. Ustawodawca może swobodnie kształtować zagrożenia karne i nie jest w tym zakresie związany z Konstytucją dopóki nie przyjmą one np. cechy sankcji bezwzględnie oznaczonych lub bliskich takim sankcjom albo rodzaju kary niezgodnego z Konstytucją. TK nie wydał ani jednego wyroku, w którym uznałby niekonstytucyjność przepisu typizującego przestępstwo na podstawie tego, że przewidywał za wysoką karę.

		<p>dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy, która wiąże również w przypadku sprawców powracających do przestępstwa w warunkach recydywy specjalnej. Zasada ta, „zadekretowana” również w Kodeksie karnym (art. 53 § 1 k.k.), ma charakter konstytucyjny: daje się wyprowadzić zarówno z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), jak i zasady przyrodzonej godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP).</p> <p>Zdaniem SN, projektodawca nie wykazał, jakie względy nakazują surowsze traktowanie sprawców przestępstw seksualnych działających w warunkach powrotu do przestępstwa od sprawców działających także w warunkach powrotu do przestępstwa, ale naruszających inne, równie ważne dobro prawnie chronione (np. życie czy zdrowie). Rozwiązanie to, poza tym, że jest przykładem zbędnej kazuistyki, narusza zasadę proporcjonalności w zakresie ochrony dóbr prawnych, jak i burzy wewnętrzną systematykę Kodeksu karnego w tym zakresie.</p>		
18.	Art. 75a k.k.	<p>Wątpliwości budzi uchylenie przepisu art. 75a k.k., przewidującego możliwość – zamiast zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności - zamiany jej na karę ograniczenia wolności w formie obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo na grzywnę. Należy wskazać, że racją wprowadzenia uregulowanej w art. 75a k.k. instytucji było dążenie do ograniczenia liczby osób wykonujących karę pozbawienia wolności w sytuacji, gdy kary nieizolacyjne wydają się spełniać</p>	RPO, SN	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Uchylenie art. 75a k.k. jest zasadne, gdyż przepis ten premiował sprawców ignorujących nałożone na nich obowiązki probacyjne, co krytykowały sądy (np. SA w Szczecinie) oraz Ogólnopolski Związek Zawodowy Kuratorów Sądowych.</p> <p>Sąd dokonując weryfikacji pozytywnej prognozy kryminologicznej poprzez zarządzenie kary ocenia w czasie tej decyzji zarówno pozytywne jak i negatywne strony skazanego. Zakładać więc należy, iż skoro sąd</p>

		cele kary. Celem instytucji z art. 75a k.k. jest zwiększenie elastyczności decyzji sądu w konkretnej sprawie i preferowanie kary wolnościowej - kary ograniczenia wolności lub grzywny.		podejmuje negatywną dla skazanego decyzję, to trudno uzasadnić racjonalnie późniejszą zamianę kary pozbawienia wolności na karę łagodniejszą.
19.	art. 76 § 1 k.k.	Zarządzenie wykonania kary nie będzie mogło nastąpić później niż w ciągu roku od zakończenia okresu próby, a obecnie nie później niż w ciągu 6 miesięcy od zakończenia tego okresu. Zmiana dotyczy wyłącznie środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Projektodawca nie wprowadził zmian w tym zakresie zarówno w stosunku do instytucji warunkowego umorzenia postępowania, jak i w stosunku do warunkowego przedterminowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności.	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Warunkowe zawieszenie wykonania kary to zupełnie inna instytucja niż warunkowe przedterminowe zwolnienie oraz warunkowe umorzenie postępowania. Może być więc regulowana w odmienny sposób.
20.	art. 77 § 2 k.k.	Zmiana art. 77 § 2 k.k. jest konsekwencją zmiany katalogu kar. Wydaje się, że należałoby dopuścić, aby art. 77 § 2 k.k. umożliwiał sądowi orzeczenie zarówno łagodniejszych, jak i surowszych ograniczeń do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia, niż te przewidziane w art. 78 k.k. oraz aby skorzystanie z tej możliwości stało się regułą.	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Projekt dokonuje w 77 § 2 k.k. wyłącznie zmiany wynikowej, związanej z eliminacją kary 25 lat pozbawienia wolności jako oddzielnego rodzaju kary. Ze względu na zaawansowany stopień prac legislacyjnych nad projektem, zakończenie uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji społecznych - uwzględnienie postulatów zmian przepisów nieobjętych projektem nie jest możliwe.
21.	art. 77 § 3 i 4 k.k.	Zmiana art. 77 § 3 i 4 k.k. jest niezgodna ze standardami wynikającymi z orzecznictwa ETPC, w tym z orzeczeń w sprawie Vinter i in. przeciwko Wielkiej Brytanii (9 lipca 2013 r.), Ocalan przeciwko Turcji (18 lutego 2014 r.) i Laszlo Magyar	RPO, SN	Uwaga nieuwzględniona. Kwestia możliwości orzeczenia kary nieredukowalnego dożywotniego pozbawienia wolności nie jest jednolicie rozstrzygana przez ETPC (por. wyrok z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie Kafkaris przeciw Cyprowi, nr skargi

		przeciwko Węgrom (20 maja 2014 r.), w których wskazano, że kara dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości uzyskania wcześniejszego zwolnienia stanowi nieludzkie i poniżające traktowanie, a zatem naruszenie art. 3 EKPC oraz z orzeczeniem w sprawie Harakchiev i Tolumov przeciwko Bułgarii (8 lipca 2014 r.), w ramach którego ETPC wskazał, że uznaniowe prawo łaski przysługujące prezydentowi nie jest wystarczające do zagwarantowania zgodności takich przepisów z art. 3 EKPC.		21906/04; wyrok z 2 września 2010 r. w sprawie Iorgow II przeciwko Bułgarii, nr skargi 36295/02). Wyroki te dotyczyły sytuacji, kiedy skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności nie miał prawnej możliwości ubiegania się o zredukowanie kary. Mimo to, ponieważ system prawa zapewniał możliwość prezydenckiego ulaskawienia, ETPC nie stwierdził naruszenia art. 3 Konwencji. Jak wynika z wyroku z 9 lipca 2013 r. w sprawie Winter i inni przeciwko Wielkiej Brytanii, nr skargi 66069/09, rozwiązania zbliżone do projektowanego istnieją, a co najmniej istniały w dacie wydawania przywoływanych orzeczeń, w prawie Bułgarii, Węgier, Francji, Słowacji i Szwajcarii.
22.	art. 78 § 3 k.k.	Regulacja wydłużająca okres, po upływie którego skazany może ubiegać się o warunkowe zwolnienie, powyżej 25 lat pozbawienia wolności pozostaje w jawnej sprzeczności z gwarancjami wynikającymi art. 3 EKPC oraz art. 30 Konstytucji w zw. z art. 40 Konstytucji.	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Orzecznictwo ETPC jest w przedmiotowym zakresie niejednolite. Dla przykładu, w sprawie Bodein v. France (no. 40014/10, 13 November 2014) ETPC nie uznał za sprzeczny z art. 3 Konwencji 30-letniego ustawowego okresu, po którym można ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary dożywotniego pozbawienia wolności.
23.	Przepis y o karze łącznej	Modyfikacje, jakim ulegają przepisy o karze łącznej, określono w uzasadnieniu do projektu jako dostosowawcze i redakcyjne. O ile zasadniczo można zgodzić się z takim stwierdzeniem, co nie oznacza jednak od razu aprobaty dla wprowadzanych zmian, to nie w każdym przypadku można zgłoszonym propozycjom przypisać wskazany charakter. W tym miejscu przypomnieć	SN	Uwagi nieuwzględnione. Szczegółowe motywy proponowanych zmian zostały przedstawione w uzasadnieniu.

	<p>należy, że ustawodawca dokonał już w ubiegłym roku obszernych zmian w przepisach rozdziału IX Kodeksu karnego - Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych w drodze ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych -przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 1086 ze zm.). Wówczas doszło w istocie do wycofania się przez ustawodawcę z młodej konstrukcji normatywnej, w której model kary łącznej nazywano modelem przyłącznym. Aktualną zatem propozycję oceniać należy m.in. w świetle wskazanej okoliczności.</p> <p>Przechodząc do szczegółowych uwag do projektu we wskazanym zakresie, wskazać należy, że pierwsza z zaproponowanych zmian, tj. doprecyzowanie w ramach § 1 art. 85 k.k., przez wskazanie, iż pierwszy z wyroków, w którym wymierzono danemu sprawcy kary podlegające łączeniu musi być „pierwszym chronologicznie” wyrokiem, powinna zostać oceniona negatywnie. Celem projektodawcy, wskazanym w uzasadnieniu, jest jednoznaczne przekreślenie możliwości stosowania tzw. modelu konfiguracyjnego kary łącznej. Jak jednak słusznie przy tym zauważono model ten jest obecnie już jedynie reliktem przeszłości. Nie budzi przy tym wątpliwości tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie, że chodzi o pierwszy wyrok spośród wszystkich, w których</p>		
--	---	--	--

	<p>wymierzono sprawcy karę, nie zaś o pierwszy z dowolnie wybranych. Już ten fakt przesądza o niezasadności wprowadzania proponowanej zmiany. Dodatkowo wskazać jednak warto na argument natury językowej. Wyrażenie „pierwszy” odnosi się już samo w sobie do chronologii i w konsekwencji stwierdzenie „pierwszy chronologicznie” jest w istocie pleonazmem językowym. Proponowanej zmiany nie sposób zatem określić nawet jako kierowanej puryzmem językowym. jeżeli projektodawca chciałby dosadniej, niż ma to miejsce dotychczas, zerwać z modelem konfiguracyjnym kary łącznej, powinien po prostu wskazać, że chodzi o pierwszy spośród wyroków z których kary podlegają łączeniu. Sformułowanie bowiem „pierwszy chronologicznie” oznacza dokładnie to samo co „pierwszy” i dla ewentualnych zwolenników koncepcji konfiguracyjnej kary łącznej nie da asumptu do zmiany stanowiska.</p> <p>Druga zmiana w obrębie art. 85 k.k. jest zmianą jedynie redakcyjną. Względem obecnej definicji realnego zbiegu przestępstw, który ujęty został w § 1 wskazanego przepisu, definicja ta rozbita została na dwa paragrafy. Norma wynikająca z obecnego § 2 przeniesiona będzie do projektowanego art. 91b § 1 pkt 2 k.k. Co do tej zmiany wypowiedzieć należy się sceptycznie, gdyż nie wprowadzi ona jakiegokolwiek nowości normatywnej, a jedynie spowodować może zamieszanie w zakresie stosowania przepisów. Nie sposób również dostrzec jakąkolwiek przewagę proponowanego układu</p>		
--	---	--	--

	<p>kodowania norm względem obecnego. Nie jest przy tym przekonujący argument przedstawiony przez projektodawcę, w myśl którego zmiana ma na celu podkreślenie wyjątkowego charakteru możliwości łączenia innych rodzajowo kar. Taka możliwość każdorazowo zależy od decyzji ustawodawcy. Podkreślanie zatem jeszcze większe jej wyjątkowości uznać należy za zbyt duże. Zmiana w zakresie szczegółowych dyrektyw wymiaru kary łącznej przewidzianych w art. 85a k.k. w myśl stwierdzenia Projektodawcy stanowi jedynie dostosowanie do proponowanej zmiany brzmienia art. 53 § 1 k.k., w którym zawarte są ogólne dyrektywy wymiaru kary. Jako zatem zmiana dostosowawcza nie budzi wątpliwości.</p> <p>Zasadniczo podobnie odnieść należy się do proponowanej zmiany art. 86 k.k., która stanowi konsekwencję przewidzianą w projekcie zmiany katalogu kar poprzez usunięcie osobnej rodzajowo kary 25 lat pozbawienia wolności i rozszerzenie możliwości orzeczenia terminowej kary pozbawienia wolności z 15 (niekiedy 20) do 30 lat. Szczególną uwagę zwraca jednak § 3 art. 86 k.k. Dotychczas w zakresie łączenia węzłem kary łącznej kar grzywny ustawodawca przyjmował, że podniesienie górnej granicy powyżej 810 stawek dziennych możliwe jest w razie orzeczenia względem sprawcy kary grzywny przekraczającej wskazaną wysokość. W zaproponowanej wersji to już nie kara faktycznie orzeczona będzie decydowała o możliwości wyjścia poza wskazaną granicę, ale</p>		
--	---	--	--

	<p>sama możliwość orzeczenia przez sąd skazujący kary grzywny w zwiększonej liczbie stawek.</p> <p>Rozwiązanie takie należy uznać za kłopotliwe, gdyż przy wymiarze kary łącznej sąd będzie musiał wrócić do przestępstw popełnionych przez sprawcę. Jak się zaś wydaje instytucja kary łącznej nie powinna już w tę sferę ingerować. Dla wymiaru kary łącznej nie powinno mieć znaczenia, za jakie przestępstwo został skazany sprawca. W ramach zaproponowanego rozwiązania mogą ponadto pojawić się wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP, a precyzyjniej z wyrażoną w art. 32 ust. 1 zasadą równości. Może ono bowiem prowadzić do sytuacji, w której względem osób skazanych na takie same jednostkowe kary grzywny możliwa do orzeczenia będzie odmienna maksymalna liczba stawek dziennych kary grzywny (zob. w tym zakresie wyrok TK z dnia 18 kwietnia 2019 r., K 14/17, OTK-A ZU 2019, poz. 18, w którym Trybunał zakwestionował możliwość odmiennego określenia górnej granicy kary łącznej w razie tożsamych kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa).</p> <p>Podobnych wątpliwości nie budzi zaproponowane brzmienie art. 87 § 1 k.k. Jak wskazano w uzasadnieniu do opiniowanego projektu proponowana zmiana ma na celu uczynić zadość wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., P 20/17, OTK-A ZU 2019, poz. 29, w którym stwierdzono, że obecnie obowiązujące brzmienie wskazanego przepisu w zakresie, w jakim</p>		
--	---	--	--

	<p>nakłada na sąd obowiązek połączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności po dokonaniu zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał zarzucił wskazanemu uregulowaniu, że nie pozostawia ono miejsca na jakąkolwiek swobodę decyzyjną sądu poza ramy określone w § 2 tego przepisu. Przedłożoną propozycję należy ocenić pozytywnie w świetle przedstawionego powodu zmiany. W proponowanym kształcie art. 87 § 1 k.k. daje sądowi możliwość zachowania odrębności kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, jeżeli jest to w jego ocenie celowe. W przeciwnym przypadku, sąd zobowiązany jest do orzeczenia w ramach kary łącznej kary pozbawienia wolności. Takie rozwiązanie należy uznać za nie tylko odpowiadające na wskazane przez Trybunał Konstytucyjny zarzuty, ale również za w pełni celowe. Zmiana brzmienia art. 88 k.k. ma jedynie charakter dostosowujący do nowego katalogu kar. Z punktu widzenia spójności systemu prawa karnego takie dostosowanie należy zaaprobować.</p> <p>Dodatkowa, wskazywana już w opiniach z 2019 roku, trudność pojawia się przy analizie proponowanego brzmienia art. 89a § 1 k.k., w którym przewidziano możliwość orzeczenia kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w przypadku, w którym co najmniej jedna z kar orzeczona została z warunkowym zawieszeniem jej</p>		
--	--	--	--

	<p>wykonania na podstawie art. 60 § 5 k.k. Z treści przepisu wynika wszak, że sąd będzie władny orzec najwyższą z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa, jeżeli będzie to kara orzeczona z dobrodziejstwem, o którym mowa w art. 60 § 5 k.k. Tym samym wskazany przepis wprowadzi wyjątek od planowanej treści regulacji art. 86 § 1 k.k. Dodane zaś, względem roku 2019, drugie zdanie w analizowanej jednostce redakcyjnej budzi jeszcze większe wątpliwości. Stoi ono na przeszkodzie wymierzeniu kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie analizowanego przepisu, jeżeli jedną z łączonych kar jest kara pozbawienia wolności (nie ma przy tym znaczenia czy warunkowo zawieszona, czy też bezwzględna), gdy przekracza ona swoją wartość warunkowo zawieszoną karę pozbawienia wolności orzeczoną na podstawie art. 60 § 5 k.k. Działoby się tak nawet wtedy, gdyby wysokość tych kar nie przekraczała wartości określonej w art. 60 § 5 k.k. Rozwiązanie takie uznaje zatem należy za zbyt daleko idące.</p> <p>Przechodząc do oceny ostatniego z zaproponowanych rozwiązań w obrębie rozdziału IX k.k. wskazać warto, że projektowana regulacja art. 91b k.k. budzi zasadniczą wątpliwość natury technicznej. Jasne jest, że skoro w § 1 pkt 1 tego przepisu Projektodawca chce zawrzeć obecną treść art. 91a k.k., to wówczas przepis ten będzie należało uchylić. Nie wiadomo jednak dlaczego zaproponowano takie rozwiązania, zamiast jedynie</p>		
--	---	--	--

	<p>dokonać zmian w obrębie art. 91a k.k. Przechodząc do merytorycznej oceny proponowanego przepisu wskazać należy, że jego § 1 nie wnosi jakiejkolwiek nowości normatywnej. Jak wspomniano pkt 1 jest tak naprawdę nieznacznie zmodyfikowaną obecną treścią art. 91a k.k. Z kolei pkt 2 wyraża obecną treść normatywną art. 85 § 2. W tym zakresie powyżej przedstawiono już pewne wątpliwości dotyczące takiego rozwiązania. Na szczególną uwagę zasługuje jednak § 2 proponowanego art. 91b k.k. Przepis taki nie wprowadza, jak zresztą słusznie zauważył Projektodawca w uzasadnieniu, jakiejkolwiek zmiany w zakresie obowiązującego stanu prawnego. Można uznać, że ma on co najwyżej charakter wyjaśniający. Norma, którą należy z niego dekodować, wynika bowiem już z art. 85 k.k. Cel, jaki postawił sobie Projektodawca, aby ukrócić praktyki, w myśl których kary połączone prawomocnym wyrokiem łącznym nie są już łączone nawet, jeżeli teoretycznie taka konieczność wynikałaby z art. 85 k.k. W żadnym razie nie jest on jednak realizowany w większym stopniu, niż czyni to ostatni z wymienionych przepisów.</p> <p>Podsumowując ten fragment rozważań wskazać należy, że część proponowanych rozwiązań ma charakter w istocie dostosowawczy. Część stanowi zaś nowe rozwiązania normatywne, które wymagają z pewnością jeszcze przemyślenia. Co do waloru porządkującego, to dokonywanie dalszych zmian w często ostatnimi czasy nowelizowanej instytucji, jak się wydaje, może przynieść dokładnie odwrotny</p>		
--	---	--	--

		skutek, tj. zagubienie użytkowników kodeksu karnego w różnych stanach prawnych, w których te same kwestie swoje uregulowania znajdują w odmiennych jednostkach redakcyjnych. W takim przypadku warto zatem zasugerować rozważenie porzucenia zmian technicznych, które zamiast porządku mogą spowodować problemy w kodeksowej nawigacji i w konsekwencji zagubienie użytkowników przepisów, w trosce o których zmiany takiej natury powinny być wprowadzane.		
24.	art. 22 ustawy zmieniającej	Stosowanie przepisów ustawy nowej, wydłużającej okresy, po upływie których można ubiegać się o warunkowo przedterminowe zwolnienie w sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem, w których kara nie została wykonana, do osób warunkowo zwolnionych, jak również do osób odbywających kary pozbawienia wolności – nie daje się bowiem pogodzić z treścią zasady państwa prawnego z art. 2 Konstytucji w zakresie zasad pewności i bezpieczeństwa prawnego oraz ochrony zaufania do państwa i prawa oraz zasady podziału władz wyrażonej w art. 10 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 175 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 173 Konstytucji.	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Analogiczny przepis to art. 14 pkt 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – <i>Przepisy wprowadzające Kodeks karny</i> (Dz.U. Nr 88, poz. 554; zm.: Nr 160, poz. 1083; z 1998 r. Nr 113, poz. 715). TK w wyroku z dnia 10 lipca 2000 r. (SK 21/99) uznał ten przepis za zgodny z art. 2, 31 ust. 3, art. 42 ust. 1 oraz uznał, że nie jest niezgodny z art. 48, 72 ust. 1 Konstytucji RP.
25.	art. 80 § 3 k.k.	Zgodnie z projektem art. 80 § 3 k.k., okres próby skazanego na dożywotnie pozbawienie wolności będzie trwał dożywotnio, a więc skazanie nigdy nie uleganie zatarciu. Przepis ten ma charakter niehumanitarny i tym samym narusza zarówno art. 3 k.k., jak art. 30 Konstytucji RP. Systematyka Kodeksu karnego wyraźnie wskazuje na wagę, jaką	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Ustawodawca ma prawo wyłączać zatarcie skazania dla najpoważniejszych czynów, co zresztą wprowadził ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. <i>o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy</i> (Dz.U. Nr 163, poz. 1363 ze zm.). Zgodnie z obowiązującym art. 106a k.k., nie

		<p>ustawodawca przywiązuje do zasady humanitaryzmu. Nie ulega wątpliwości bowiem, iż fakt, że zasada ta została umieszczona w rozdziale I Kodeksu karnego oznacza, że zgodnie z wolą ustawodawcy zasada humanitaryzmu winna znajdować zastosowanie nie tylko w zakresie wymiaru kary, lecz także do całokształtu odpowiedzialności karnej.</p>		<p>podlega zatarciu skazanie na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, jeżeli pokrzywdzony był małoletnim poniżej lat 15.</p> <p>TK w wyroku z 16 grudnia 2020 r. (SK 26/16) uznał ten przepis za zgodny z:</p> <p>a) art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 30 oraz art. 40 zdanie pierwsze Konstytucji, c) art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.</p> <p>Skoro zgodny z Konstytucją jest przepis wyłączający zatarcie skazania przestępstw, które nie są zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności to tym bardziej jest możliwe wyłączenie zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Jest to generalnie kara eliminacyjna i ustawodawca ma prawo wymagać od skazanego, aby do końca życia przestrzegał porządku prawnego pod rygorem wykonania kary.</p>
26.	art. 85a k.k.	<p>Projektowana treść art. 85a k.k. zaprzecza istocie wykonywania kary pozbawienia wolności. Rezygnacja bowiem z celów wychowawczych na rzecz celów zapobiegawczych, to rezygnacja z całego dorobku nauki o resocjalizacji. Oznacza również, iż przy wymiarze kary łącznej sąd nie będzie zobowiązany ustalić sposobu zachowania się skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Funkcja wychowawcza kary mieści się w prewencji indywidualnej, czyli celach zapobiegawczych, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego. Projektodawca stoi na stanowisku, że wyodrębnianie celów wychowawczych jest zasadne wyłącznie w stosunku do sprawców młodocianych.</p>
27.	art. 87 k.k.	<p>Obecnie obowiązujący art. 87 § 1 k.k. w części został uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p>

	<p>Konstytucji wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r. sygn. akt P 20/17. Zgodnie z tym wyrokiem, wymieniony wyżej przepis traci moc w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek połączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności po dokonaniu zamiany kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności. Tymczasem projektowana w art. 87 k.k. radykalnie ogranicza możliwość wymierzenia przez sąd kary łącznej w przypadku zbiegu przestępstw, za które wymierzono kary pozbawienia i ograniczenia wolności. Zgodnie bowiem z art. 85 § 1 k.k., karę łączną można orzec jedynie w przypadku łączenia kar tego samego rodzaju lub innych podlegających łączeniu. Obecne brzmienie art. 87 § 1 k.k. (także po orzeczeniu TK) stanowi właśnie podstawę łączenia kar różnego rodzaju – kar ograniczenia i pozbawienia wolności.</p> <p>Tymczasem, projektowana nowelizacja tego przepisu ogranicza możliwość orzeczenia w takim przypadku kary łącznej jedynie do sytuacji, w których „ze względu na okres kary pozbawienia wolności pozostałej sprawcy do odbycia wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe”. Proponowana nowelizacja całkowicie eliminuje możliwość orzeczenia w wyroku łącznym kar pozbawienia i ograniczenia wolności i wykonania ich sekwencyjnie, zgodnie z art. 37b k.k. Wbrew wyrażonym w uzasadnieniu intencjom projektodawcy, projektowany przepis nie powoduje</p>		<p>Szczegółowe ratio legis projektowanej zmiany oraz jej zgodności z ww. wyrokiem TK zostało szczegółowo omówione w uzasadnieniu.</p>
--	---	--	---

	<p>zwiększenia zakresu swobody uznania sądowego względem obecnego stanu prawnego (ukształtowanego wyrokiem w sprawie ozn. sygn. akt P 20/17). Przeciwnie, swobodę tę ogranicza, przyjmując jako zasadę niemożność połączenia kary pozbawienia i ograniczenia wolności oraz konieczność odbycia przez skazanego tych kar kolejno (tj. niejako obliguje sąd do zastosowania zasady pełnej kumulacji). Co prawda, od zasady tej przewidywany jest wyjątek, lecz został on skonstruowany wąsko i w praktyce może znaleźć zastosowanie przy wydawaniu wyroku łącznego jedynie, jeśli kara pozbawienia wolności została orzeczona w wymiarze dożywotnim. Trudno bowiem wyobrazić sobie inne sytuacje, w których sąd miałby uznać <i>ex post</i>, że wykonanie już orzeczonej kary ograniczenia wolności miałyby być niecelowe. Projektodawca zresztą nie przytacza żadnych przykładowych okoliczności, które miałyby realizować dyspozycję tego przepisu.</p> <p>Jak słusznie podkreśla się w doktrynie, obecnie art. 87 § 2 k.k. jest normą pustą. Stracił bowiem swój walor wyjątku od obligacyjnego orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności, bowiem obligatoryjność ta sama w sobie została zakwestionowana przez Trybunał Konstytucyjny³⁸. Propozycję uchylecia tego przepisu należy zatem uznać za zasadną. Warto jednak rozważyć celowość rozwiązania postulowanego przez projektodawcę w odniesieniu do obecnej treści art. 87 § 1 k.k., (który stałby się w istocie całością art. 87 k.k.).</p>		
--	---	--	--

	<p>Obecnie, po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie ozn. sygn. akt P 20/17, sąd może, lecz nie musi, łączyć kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności stosując przelicznik, zgodnie z którym miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności. Wydaje się, że tak zrekonstruowana norma prawna jest wystarczająca do zapewnienia z jednej strony odpowiedniej reakcji prawnokarnej na czyny skazanego i racjonalizacji kary (co jest podstawowym celem kary łącznej, z drugiej zaś do zagwarantowania, że sąd dysponował będzie odpowiednią dozą swobody w dopasowaniu całości wymierzonej skazanemu kary do indywidualnych okoliczności faktycznych jego sprawy. Wprowadzenie wymogu, zgodnie z którym połączenia można by dokonać wyłącznie, jeśli wykonanie kary ograniczenia wolności nie byłoby celowe, tę swobodę ogranicza. Podkreślić należy, że właśnie brak swobody orzekania był jedną z przyczyn podjęcia wspomnianego rozstrzygnięcia w sprawie o sygn. akt P 20/17 (pkt 97 uzasadnienia).</p> <p>W związku z powyższym, o ile zamiar implementacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt P 20/17) należy ocenić jednoznacznie pozytywnie, wydaje się, że wystarczające byłoby przeniesienie na grunt legislacyjny spostrzeżeń Trybunału co do niedopuszczalności obligatoryjności łączenia kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności oraz</p>		
--	--	--	--

		pozostawienie sądowi orzekającemu swobodę w ocenie, czy połączenie takie należy zastosować.		
28.	art. 102 § 2 k.k.	Krytycznie należy ocenić proponowany § 2 art. 102 k.k. Dotychczas funkcjonującą klarowną regulację w zakresie wydłużenia terminu przedawnienia proponuje się uzupełnić przez odwołanie do podjęcia pierwszej czynności dowodowej zmierzającej do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo. Powyższy moment nie jest wystarczająco jednoznaczny do ustalenia i można zakładać, że wprowadziłby w praktyce wątpliwości co do momentu, od którego doszło do przedłużenia karalności. Wyjątkowo problematyczne w tym kontekście będzie ustalenie, w szczególności po upływie długiego czasu, czy w danym postępowaniu organ procesowy powziął uzasadnione podejrzenie popełnienia innego czynu.. Ponadto, z treści projektowanego art. 102 § 2 k.k. jasno nie wynika, czy chodzi o czynność dowodową podjętą po powzięciu uzasadnionego podejrzenia przestępstwa, czy także powziętą wcześniej, z której dopiero takie podejrzenie wyniknęło. Mogłyby też powstać wątpliwości, czy czynność dowodowa była rzeczywiście ukierunkowana na ustalenie popełnienia danego czynu. Z uwagi na fakt, że przedawnienie jest negatywną przesłanką procesową, powinno zostać uregulowane w sposób pozwalający na jego szybkie i jednoznaczne ustalenie. Trudno w tym kontekście uznać za wystarczające wprowadzenie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r -	SN	Uwaga nieuwzględniona. Odpowiadając na wątpliwości dotyczące ratio legis proj. art. 102 § 2 k.k. wskazać należy, iż wprowadzenie postulowanego rozwiązania będzie miało istotne znaczenie w postępowaniach przygotowawczych o złożonym, podmiotowo jak i przedmiotowo, charakterze, w toku których dochodzi do ujawniania kolejnych czynów pozostających w bezpośrednim związku z tymi, które stanowią przedmiot toczącego się postępowania. Zgodnie z wynikającą z art. 34 § 2 k.p.k. zasadą, znajdującą w pewnym zakresie odpowiednie zastosowanie w postępowaniu przygotowawczym (§ 107 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury), czyny pierwotne i czyny nowo ujawnione powinny być objęte tym samym postępowaniem. Projektowane rozwiązanie nadaje pierwszej czynności dowodowej ukierunkowanej na ustalenia dowodowe odnoszące się do nowego czynu charakter równorzędny z wszczęciem postępowania w rozumieniu obecnego brzmienia art. 102 k.k. (w projekcie objętego proj. art. 102 § 1 k.k.), co oznacza, że podjęcie takiej czynności będzie wywoływać skutek określony w tym przepisie, w postaci wydłużenia okresu przedawnienia karalności czynu. Proponowane rozwiązanie jest w pełni uzasadnione względami pragmatycznymi, wprowadzając jednoznaczne kryterium warunkujące wydłużenie w takich przypadkach okresu przedawnienia karalności. Wskazywana w stosunku do niego alternatywa,

		Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, a więc aktu prawnego rangi podstawowej, obowiązku uczynienia wzmianki co do czynności dowodowej przedłużającej karalność, o czym wspomniano na s. 86 uzasadnienia. Regulacja taka może prowadzić do nadużyć, chociażby w postaci zbiorczego wymieniania we wzmiance wykazu przestępstw potencjalnie ściganych w przyszłości, co do których na danym etapie postępowania nie zaistniało nawet uzasadnione podejrzenie popełnienia czy też dowolnego interpretowania celu podjęcia danej czynności dowodowej. W ten sposób czynność przedłużająca termin przedawnienia zostanie pozbawiona znaczenia gwarancyjnego. Poza tym uregulowanie istotnej czynności procesowej w regulaminie prokuratorskim pozostaje w dysonansie z art. 1 k.p.k., w myśl którego postępowanie karne w sprawach należących do właściwości sądów toczy się według przepisów tego kodeksu.		polegająca na możliwości wydania postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego o nowoujawniony czyn, aby następnie natychmiast połączyć to nowe postępowanie z postępowaniem już trwającym, jest przykładem generowania sformalizowanych czynności, w sposób zbędny zwiększających obciążenie organów postępowania przygotowawczego, które nie sprowadza się wyłącznie do wydania decyzji o wszczęciu postępowania przygotowawczego, ale powiązane jest m.in. z potrzebą tworzenia nowych akt, kopiowania dokumentów, odnotowywania sprawy w systemach ewidencyjnych.
29.	art. 105 pkt 3 - 6 k.k.	Projektodawca istotnie poszerza obecnie istniejący katalog takich przestępstw, zawierający jedynie dwa ich rodzaje. Robi to wszakże w sposób wysoce kazuistyczny, nasuwa się także wątpliwość co do potrzeby wprowadzenia takich regulacji.	SN	Uwaga nieuwzględniona. Motywy proponowanych zmian zostały przedstawione w uzasadnieniu.
30.	art. 115 § 9a k.k.	Projektodawca w niewielkim stopniu zmienia ustawową definicję szczególnej zuchwałości przy kradzieży (art. 115 § 9a k.k.). Definicja ta daleka jest od doskonałości, o czym może świadczyć fakt, że wszystkie kradzieże w Polsce, zarówno te, będące		Uwaga nieuwzględniona. Wykracza poza zakres projektu i stanowi uwagę do obowiązującego stanu prawnego.

		<p>wykroczeniami, jaki i występkami, mogą na jej podstawie być kwalifikowane jako tzw. kradzież szczególnie zuchwałą.</p> <p>Otóż jedną z autonomicznych przesłanek kwalifikujących zachowanie przestępne jako tzw. kradzież szczególnie zuchwałą jest to, że sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą wobec posiadacza rzeczy. Wydaje się, że każdy sprawca, który dokonuje kradzieży wykazuje postawę lekceważącą wobec posiadacza rzeczy, ergo każdy, może zostać uznany za sprawcę wskazanej kradzieży.</p>		
31.	art. 148 § 5 k.k.	<p>Zasadne jest wprowadzenie wyłącznie przygotowania zabójstwa w postaci wieloosobowej (tzn. wejścia w porozumienie). W innych przypadkach czynności przygotowawczych nie da się odróżnić od zwykłych czynności dnia codziennego i nie będzie możliwe przypisanie zamiaru. Ustawodawca wprowadza karalność przygotowania do tych tylko przestępstw, przy których czynność przygotowawcza daje się łatwo rozpoznać jako właśnie czynność nastawiona na stworzenie warunków do dokonania przestępstwa w przyszłości. W wielu wypadkach innych poważnych przestępstw, jak np. zabójstwo, czynności przygotowawcze mogą być trudno rozpoznawalne jako przedsięwzięte w tym właśnie celu.</p>	RPO, SN	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Jeżeli nie będzie można udowodnić zamiaru zabójstwa to sprawca nie zostanie skazany. W obecnych czasach istnieje szereg dowodów, które mogą wskazać na istnienie takiego zamiaru (np. podsłuchy, monitoring, lokalizacja GPS w telefonie komórkowym). Będzie go można udowodnić również na podstawie zeznań świadków, w tym tzw. małych świadków koronnych.</p> <p>Projekt likwiduje niespójność aksjologiczną, gdyż nie sposób uzasadnić dlaczego k.k. przewiduje np. karalność przygotowania do przestępstwa spowodowania niebezpiecznego zdarzenia (art. 168), a nie przewiduje karalności przygotowania do zabójstwa więcej niż jednej osoby w okolicznościach, które nie wypełniają znamion art. 163 § 1. Projektowana zmiana jest zbieżna z poglądami wyrażanymi w literaturze prawa karnego, w której z aprobatą odnoszono się do wprowadzenia karalności przygotowania do zabójstwa wskazując, że</p>

				<p>"przesunięcie tej ochrony na etap przedpola usiłowania zamachu na życie można traktować jako wyraz swoistego dowartościowania tego dobra, którego prawnokarna ochrona w kontekście znamion zabójstwa zaczyna się już wtedy, gdy sprawca podejmuje działania mające dopiero stworzyć warunki do urzeczywistnienia zamachu, a więc zanim rozpocznie bezpośrednie zmierzanie do naruszenia tego dobra", stanowiąc "wyraz konsekwencji ustawodawcy i dążenia do spójnego unormowania prawnokarnej ochrony tego dobra" (R. Kokot, <i>Penalizacja przygotowania zabójstwa w nowelizacji kodeksu karnego z 13 czerwca 2019 roku, Przegląd Prawa i Administracji Tom 120 (2020): Założenie racjonalnego prawodawcy w polskim porządku prawnym. Księga Jubileuszowa z okazji siedemdziesięciopięciolecia Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 109 i n., por. A. Gorczońska, Problem karalności przygotowania do zabójstwa, Zeszyty Prawnicze 20.2/2020, s. 101-118).</i></p>
32.	art. 148a k.k.	Negatywnie należy ocenić proponowany art. 148a k.k., typizujący przyjęcie zlecenia do zabójstwa, gdyż ustawodawca penalizuje zachowanie, które w istocie stanowi przygotowanie do czynu zabronionego, wprowadzając jednocześnie odrębny typ czynu zabronionego polegający na przygotowaniu do art. 148 § 1, 2 i 3 k.k. Ponadto wskazany typ czynu zabronionego będzie rodził kontrowersję co do odpowiedzialności osoby dającej zlecenie (czy będzie to podżeganie, sprawstwo poleceniodawcze, niekaralne danie zlecenia z	RPO, SN	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>RPO błędnie uznaje przyjęcie zlecenia na zabójstwo za przygotowanie do zabójstwa. Taki czyn nie stanowi przygotowania, gdyż zlecający nie wchodzi w porozumienie ze zleceniobiorcą w celu popełnienia przestępstwa. Zlecający nie popełnia bowiem zabójstwa w formie sprawstwa bezpośredniego.</p> <p>Wprowadzenie przestępstwa przyjęcia zlecenia na zabójstwo nie zmienia zakresu odpowiedzialności zlecającego, który będzie odpowiadał za podżeganie,</p>

		<p>zamiarem ewentualnym) oraz z wyłączeniem odpowiedzialności zleceniobiorcy, który skutecznie odstąpił od usiłowania. Przyjęcie zlecenia w kontekście karalności czynności przygotowawczych do zabójstwa oznacza w istocie karanie za samo podjęcie zamiaru popełnienia czynu zabronionego, gdyż podjęcie jakiegokolwiek czynności w celu wykonania zlecenia przez sprawcę, który zlecenie przyjął, winno być kwalifikowane jako przygotowanie.</p>		<p>współsprawstwo kierownicze lub polecające, w zależności od konkretnych okoliczności. Za błędne należy uznać sugestie RPO, że projekt wprowadza karalność samego zamiaru popełnienia przestępstwa. Szkodliwość społeczna tego czynu nie opiera się tylko na podjęciu decyzji woli o zabójstwie, lecz również na porozumieniu z inną osobą w tym zakresie (ale nie w celu popełnienia przestępstwa jak w przygotowaniu). Prawo karne przewiduje już karalność pewnego rodzaju porozumienia (w celu popełnienia przestępstwa), gdyż art. 16 k.k. wskazuje je jako czynność przygotowawczą. Skoro możliwe jest wprowadzenie karalności wejścia w porozumienie w celu popełnienia przestępstwa (karalność przygotowania), to analogicznie można wprowadzić karalność wejścia w porozumienie co do wykonania zabójstwa.</p>
33.	art. 178 § 1 k.k.	<p>Spożycie alkoholu lub środka odurzającego już po zdarzeniu mającym charakter przestępstwa nie może stanowić okoliczności kwalifikującej, gdyż odrywa się ono od zachowania sprawczego ujętego w typie czynu zabronionego. Nie stanowi ono tym samym znamienia typu czynu zabronionego, ani też nie jest elementem recydywy. Jak już wspomniano, prawnokarne ujęcie tej sytuacji mogłoby co najwyżej przybrać formę wprowadzenia nowego typu czynu zabronionego do części szczególnej Kodeksu karnego.</p>	RPO	<p>Uwaga nieuwzględniona. Uwaga opiera się błędnym utożsamianiu znamion typów i okoliczności obostrzających (wymiaru kary i środków karnych). Te ostatnie nie zawsze muszą leżeć na płaszczyźnie przestępstwa, gdyż nie stanowią jego znamion i nie jest konieczna koincydencja czasowa ich wystąpienia z czasem czynu. Spożywanie alkoholu lub środka odurzającego po przestępstwie nie jest znamieniem przestępstwa ani recydywą tylko okolicznością obostrzającą (wymiaru kary) następującą po czynie, jak np. zbiegnięcie z miejsca zdarzenia, które w obecnym stanie prawnym powoduje identyczne obostrzenia, a nikt nie kwestionuje takiego przepisu ze wskazanych przez RPO powodów. Jest to</p>

				sytuacja analogiczna, podobnie jak np. art. 295 k.k., gdzie naprawienie szkody po czynie stanowi okoliczność uprzywilejowującą przy wymiarze kary, a nie znamię przestępstwa.
34.	art. 190a § 2 k.k.	Projektodawca proponuje zmianę art. 190a § 2 k.k. Zmiana charakteru tego przestępstwa z formalnego na materialne tylko pozornie rozwiązuje problem niefortunnie wprowadzonego w pierwotnej wersji przepisu wymogu istnienia zamiaru kierunkowego. Powoduje bowiem, że do wyczerpania znamion przestępstwa dochodzi dopiero w momencie wyrządzenia szkody. Tymczasem ze względów prewencyjnych i mając na względzie istotę tzw. kradzieży tożsamości, karalność przestępstwa powinna być uniezależniona od nastąpienia skutku w postaci wyrządzenia szkody majątkowej lub osobistej. Stąd należałoby poprzestać na abstrakcyjnym lub konkretnym narażeniu na niebezpieczeństwo.	SN	Uwaga nieuwzględniona. Taka zmiana stanowić będzie kryminalizację na zbyt wczesnym przedpolu czynu zabronionego.
35.	art. 191 § 1 k.k.	Konsekwencją zmiany w art. 191 § 1 k.k. jest uczynienie ze wskazanego przestępstwa typu skutkowego. Obecnie art. 191 § 1 k.k. jest zaś typem formalnym. Oznacza to, że proponuje się częściową dekryminalizację, tj. zachowania, które dotychczas były kryminalizowane przez obecne brzmienie art. 191 § 1 k.k., a które nie powodowały skutku w postaci zmuszenia pokrzywdzonego do określonego zachowania będzie trzeba kwalifikować jako wypełniające znamiona art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 191 § 1 k.k., zaś te, które dotychczas są	RPO	Uwaga nieuwzględniona. Większość czynów, które obecnie są kwalifikowane jako usiłowanie również będą kwalifikowane jako usiłowanie. Jeżeli sprawca usiłował zastosować przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia (usiłowanie wg obecnego stanu prawnego) to taki czyn może wypełniać również znamiona usiłowania zmuszenia do określonego działania, zaniechania lub znoszenia (usiłowanie wg projektowanego stanu prawnego).

		kwalfikowane jako usiłowanie, nie będą uznawane za karalne.		
36.	art. 197 § 3 k.k.	Wątpliwe jest uczynienie z faktu nagrywania obrazu lub dźwięku podczas przestępstwa zgwałcenia okoliczności równej wagi z innymi znamionami kwalifikującymi wymienionymi w projektowanym art. 197 § 3 k.k., np. działania ze szczególnym okrucieństwem.	SN	Uwaga nieuwzględniona. Utrwalanie obrazu lub dźwięku z przebiegu zgwałcenia stwarza zagrożenie rozpowszechnienia materiałów, możliwości szantażowania pokrzywdzonego oraz dodatkowo uwłacza jego godności, a więc zwiększony jest stopień bezprawia takiego zgwałcenia. W dobie powszechności telefonów komórkowych umożliwiających nagrywanie filmów i wykonywanie zdjęć oraz powszechności dostępu do internetu - uzasadnione jest wprowadzenie typu kwalifikowanego.
37.	art. 235 § 2 k.k.	Istotne zastrzeżenia budzi także użyte w projektowanym art. 235 § 2 k.k. pojęcie tworzenia fałszywych dowodów mających służyć uniknięciu lub zmniejszeniu odpowiedzialności karnej. Pod tym pojęciem można rozumieć między innymi składanie fałszywych wyjaśnień, co na dzień dzisiejszy co do zasady nie jest karalne i nie ma przekonujących argumentów na zmianę tego stanu rzeczy. Można też powziąć wątpliwość, czy tak skonstruowany przepis nie będzie służył ograniczaniu gwarantowanego konstytucyjnie i konwencyjnie prawa do obrony oskarżonego. jeśli Projektodawca-widzi potrzebę rozszerzenia ochrony świadków i biegłych przed wpływaniem na ich zeznania i opinie (co można uznać za uzasadnione), powinien rozważyć nowelizację art. 245 k.k.	SN	Uwaga nieuwzględniona. Składnie fałszywych wyjaśnień nie będzie objęte kryminalizacją. W takim wypadku sprawca działa bowiem w ramach prawa do obrony, które stanowi kontratyp.
38.	art. 244c k.k.	Projektowany art. 244c k.k. wprowadza niedopuszczalne z punktu widzenia art. 32 ust. 1 Konstytucji zróżnicowanie w sytuacji prawnej osób	RPO, SN	Uwaga nieuwzględniona. Projekt celowo wprowadza ochronę wyłącznie w zakresie środków orzeczonych za przestępstwo.

		<p>pokrzywdzonych przestępstwem. Jeśli bowiem dojdzie do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody albo obowiązku zadośćuczynienia krzywdzie w postępowaniu cywilnym, sytuacja prawna poszkodowanego przestępstwem, z którego wynikają orzeczone obowiązki, będzie w wyniku wprowadzenia art. 244c k.k. mniej korzystna, niż sytuacja prawna pokrzywdzonego, na rzecz którego o wskazanych obowiązkach sąd orzekł w postępowaniu karnym.</p>		<p>Prawnokarna ochrona wykonania orzeczeń sądu cywilnego byłaby zbyt daleko idąca.</p>
39.	art. 272 § 2 k.k.	<p>W przypadku projektowanego art. 272 § 2 k.k. zachodzi wątpliwość, czy przepis ten jest potrzebny. Nawet bowiem przyjmując, że powinno być karalne wprowadzenie w błąd nie tylko w celu uzyskania dokumentu poświadczającego nieprawdę, lecz również takiego, który jej nie poświadcza, należy pamiętać o kryminalizacji posługiwania się dokumentem sfałszowanym (art. 270 k.k.), używania dokumentu poświadczającego nieprawdę (art. 273 k.k.), czy też złożenia fałszywego oświadczenia pod groźbą odpowiedzialności karnej (art. 233 § 6 k.k.).</p>	SN	<p>Uwaga nieuwzględniona. Oświadczenie może nie przybierać postaci dokumentu albo oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej i wtedy inne przepisy nie zawsze będą kryminalizować taki czyn.</p>
40.	art. 306c § 1 k.k.	<p>W projektowanym art. 306c § 1 k.k. można skreślić zwrot „na podstawie odrębnych przepisów”. jest to oczywiste, że dopuszczenie pojazdu do ruchu odbywa się na podstawie innych przepisów niż Kodeks karny.</p>	SN	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kar, środków karnych
i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego**

Na podstawie art. 43c § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, 472, 1236 i 2054 oraz z 2022 r. poz. 22 i ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Po otrzymaniu wniosku o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny wprowadza do systemu komunikacyjno-monitorującego dane dotyczące wniosku oraz wysyła w tym systemie do podmiotu dozoruującego żądanie nadesłania informacji, czy warunki techniczne nie stoją na przeszkodzie udzieleniu skazanemu zezwolenia.

2. Sąd przekazuje żądanie, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

3. Po otrzymaniu prawomocnego wyroku lub postanowienia albo po zwrocie akt sądowi I instancji sąd wykonujący orzeczenie wprowadza do systemu komunikacyjno-monitorującego dane dotyczące orzeczenia oraz wysyła w tym systemie do podmiotu dozoruującego żądanie nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, zwanej dalej „Kodeksem”.

4. Sąd przekazuje żądanie, o którym mowa w ust. 3, niezwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku lub postanowienia albo po zwrocie akt sądowi I instancji.

5. W przypadku odroczenia wykonania kary na podstawie art. 43i § 2 Kodeksu, podmiot dozoruujący informuje sąd o zmianie warunków technicznych pozwalającej na rozpoczęcie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 7 dni od powzięcia tej informacji.

6. W terminie 21 dni przed upływem okresu odroczenia, o którym mowa w art. 43i § 2 Kodeksu, sąd ponownie przesyła w systemie komunikacyjno-monitorującym żądanie nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania kary.

§ 2. 1. W razie potrzeby, jeżeli z informacji podmiotu dozoru wynika, że warunki techniczne pozwalają na rozpoczęcie wykonywania kary, sędzia penitencjarny niezwłocznie wydaje zarządzenie zawierające polecenie zebrania przez zawodowego kuratora sądowego informacji, o których mowa w art. 43h § 4 Kodeksu.

2. Sądowy kurator zawodowy przekazuje sądowi informacje niezwłocznie, nie później niż w terminie 14 dni od otrzymania zarządzenia sędziego penitencjarnego.

3. Sądowy kurator zawodowy, w miarę możliwości, odbiera od osób pełnoletnich wspólnie zamieszkujących ze skazanym pisemne oświadczenia o wyrażeniu zgody na wykonywanie dozoru elektronicznego oraz na umożliwienie podmiotowi dozoru przeprowadzania czynności kontrolnych. Oświadczenia przekazuje się sądowi w terminie, o którym mowa w ust. 2.

4. Po przystąpieniu do wykonania czynności zebrania informacji sądowy kurator zawodowy poucza osoby pełnoletnie wspólnie zamieszkujące ze skazanym o skutkach prawnych wynikających zarówno z wyrażenia, jak i niewyrażenia zgody na wykonywanie dozoru elektronicznego oraz na umożliwienie podmiotowi dozoru przeprowadzania czynności kontrolnych.

§ 3. 1. Przy uruchomieniu środków technicznych podmiot dozoru informuje skazanego o:

- 1) sposobie działania powierzonych środków technicznych, w tym o możliwości wystąpienia zakłóceń w ich działaniu, a także o obowiązku powiadomienia podmiotu dozoru i sposobie zachowania się skazanego w przypadkach wystąpienia tych zakłóceń;
- 2) obowiązku i sposobie dbania o powierzone środki techniczne, a zwłaszcza ich ochrony przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdadnymi do użytku oraz zapewnienia stałego zasilania energią elektryczną;
- 3) obowiązku poddania się czynnościom kontrolnym podmiotu dozoru, mającym na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania powierzonych środków technicznych;
- 4) rodzaju i sposobach przeprowadzania czynności kontrolnych;

5) treści art. 43s Kodeksu oraz o odpowiedzialności karnej przewidzianej za naruszenie przepisów o wykonywaniu kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu.

2. Przy uruchomieniu rejestratora przenośnego lub stacjonarnego podmiot dozoru instruuje osobę chronioną zakazem zbliżania co do sposobu używania rejestratora. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 4. 1. Przekazywanie żądań, poleceń, wniosków, informacji, wezwań i zawiadomień pomiędzy sądem, sędzią, sądowym kuratorem zawodowym, podmiotem dozoru i podmiotem prowadzącym centralę monitorowania odbywa się za pośrednictwem systemu komunikacyjno-monitorującego.

2. W czasie pierwszego kontaktu ze skazanym sądowy kurator zawodowy uzyskuje od niego numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, umożliwiające mu kontaktowanie się ze skazanym podczas wykonywania kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu, jeżeli skazany wyraził na to zgodę, wezwań, zawiadomień lub przekazywania informacji można dokonywać także telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej.

3. Osoby upoważnione mogą żądać od skazanego wyjaśnień również przy użyciu rejestratora stacjonarnego w czasie, gdy skazany ma obowiązek przebywać w zasięgu tego urządzenia. W przypadku nieodebrania połączenia przychodzącego do rejestratora stacjonarnego w systemie komunikacyjno-monitorującym pozostawia się adnotację o czasie nieodebranego połączenia.

4. Osoby upoważnione mogą żądać od skazanego wyjaśnień również przy użyciu rejestratora przenośnego. W przypadku nieodebrania połączenia przychodzącego do rejestratora przenośnego w systemie komunikacyjno-monitorującym pozostawia się adnotację o czasie nieodebranego połączenia.

§ 5. 1. Czynności podejmowane w czasie wykonywania kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której

mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu dokumentuje się przez zapis danych w systemie komunikacyjno-monitorującym.

2. Sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego umieszcza w systemie komunikacyjno-monitorującym informacje wynikające z orzeczeń, niezbędne do wykonywania kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu.

3. W systemie komunikacyjno-monitorującym umieszcza się również informacje wynikające z pism procesowych i decyzji, niezbędne do wykonywania kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu.

4. Podmiot dozorujący niezwłocznie przekazuje sądowemu kuratorowi zawodowemu przyjęte od skazanego, zwłaszcza w czasie wykonywania czynności kontrolnych, wnioski, skargi i prośby związane z wykonywaniem kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu. Jeżeli wnioski, skargi i prośby zostały przyjęte w postaci ustnej, podmiot dozorujący sporządza notatkę służbową, w której zamieszcza ich treść; w takim wypadku przekazaniu podlega ta notatka.

§ 6. Podmiot dozorujący, przystępując do instalacji u skazanego środków technicznych, ustala jego tożsamość na podstawie dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz uzyskuje od skazanego dane osobowe i inne informacje, jedynie w zakresie niezbędnym do instalacji i kontroli środków technicznych, w tym o miejscu przebywania w wyznaczonym czasie. W przypadku powzięcia w tym zakresie wątpliwości upoważniony podmiot dozorujący zwraca się do Policji o podjęcie czynności mających na celu identyfikację skazanego.

§ 7. Niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary sądowy kurator zawodowy przeprowadza ze skazanym rozmowę, w której informuje go o jego obowiązkach i uprawnieniach, w szczególności wynikających z art. 43n Kodeksu. Rozmowa ma ponadto na celu ustalenie i omówienie wszelkich niezbędnych zagadnień dotyczących współpracy skazanego z sądowym kuratorem zawodowym, zapewniających prawidłowe wykonanie kary.

§ 8. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w § 2 i § 7, zawodowy kurator sądowy w razie potrzeby, w szczególności w celu zapewnienia mu bezpieczeństwa, może żądać pomocy Policji.

§ 9. Jeżeli wobec skazanego orzeczono zakaz zbliżania się do określonej osoby, kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego, sądowy kurator zawodowy, niezwłocznie po otrzymaniu informacji o wystąpieniu przez nią z wnioskiem, o którym mowa w art. 431 § 1 Kodeksu, nawiązuje kontakt z tą osobą, ustalając z nią sposób informowania o naruszeniu przez skazanego zakazu zbliżania się.

§ 10. 1. Sądowy kurator zawodowy, realizując czynności związane z kontrolą wykonywania kary, środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego lub elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu, dokonuje oceny zachowania skazanego, uwzględniając w szczególności:

- 1) przestrzeganie przez skazanego porządku prawnego;
- 2) przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych z wykonywaną karą;
- 3) stosunek skazanego do organów uprawnionych do wykonywania orzeczenia.

2. Sądowy kurator zawodowy udziela informacji dotyczących kwestii, o których mowa w ust. 1, na każde żądanie sądu.

§ 11. 1. W przypadku wykonywania środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową podmiot prowadzący centralę monitorowania niezwłocznie informuje skazanego o terminach imprez masowych, w czasie trwania których ma on obowiązek przebywać w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu.

2. Termin imprezy masowej podmiot prowadzący centralę monitorowania określa na podstawie informacji przekazanych przez Komendanta Głównego Policji.

§ 12. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 43c § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 poz. 53, z późn. zm.), zwanej dalej „k.k.w.”. Rozporządzenie określa sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego.

Aktualnie zagadnienia te reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 października 2016 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. 2019 poz. 573). Potrzeba wydania nowego rozporządzenia wynika ze zmian, jakie zostały wprowadzone przez ustawę z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. ...). Nowelizacja ta wprowadziła elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 Kodeksu karnego wykonawczego. W związku z tym należało rozszerzyć zakres przepisów wykonawczych odnoszących się do wykonania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego o elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2 k.k.w.

W pozostałym zakresie projektowane rozporządzenie zasadniczo powiela rozwiązania zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 października 2016 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego.

Termin wejścia w życie projektowanej regulacji jest uzależniony od wejścia w życie zmian w art. 43c § 2 k.k.w.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz.

2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej, gdyż nie zawiera przepisów technicznych.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie sposobu ustalania szacunkowej, średniej wartości rynkowej pojazdu mechanicznego

Na podstawie 44c § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 i 2447 oraz z 2022 r. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa sposób ustalania szacunkowej, średniej wartości rynkowej pojazdu mechanicznego.

§ 2. Przy ustaleniu wartości pojazdu, o której mowa w § 1, bierze się pod uwagę następujące kryteria:

- 1) marka pojazdu;
- 2) model pojazdu;
- 3) rok produkcji;
- 4) rodzaj nadwozia;
- 5) rodzaj paliwa lub energii zasilającej pojazd;
- 6) pojemność silnika, z wyłączeniem pojazdów zasilanych wyłącznie energią elektryczną;
- 7) moc silnika.

§ 3. 1. Dane, o których mowa w § 2, ustala się na podstawie centralnej ewidencji pojazdów, o której mowa w art. 80a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, z późn.zm.¹⁾).

2. Jeżeli pojazd nie figuruje w centralnej ewidencji pojazdów albo dane o pojeździe uzyskane w niej wskazują, że chodzi o inny pojazd, dane o których mowa w § 2, ustala się na podstawie dokumentów dotyczących pojazdu, o ile ich treść nie budzi wątpliwości, a w wypadku gdy jest to niemożliwe – na podstawie oględzin lub innych dowodów.

§ 4. 1. Ustalenie wartości pojazdu, o której mowa w § 1, następuje przy użyciu narzędzia informatycznego, o którym mowa w przepisach odrębnych.

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 463, 694, 720, 1641, 1997, 2165, 2269 i 2328.

2. Narzędzie, o którym mowa w ust. 1, udostępnia się prokuraturze i sądom.

§ 5. Ustalenie wartości pojazdu, o której mowa w § 1, następuje w wyniku wprowadzenia danych, o których mowa w § 2, do narzędzia informatycznego, o którym mowa w § 4 ust. 1.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

W POROZUMIENIU

MINISTER INFRASTRUKTURY

UZASADNIENIE

Rozporządzenie określa sposób ustalania szacunkowej, średniej wartości rynkowej pojazdu mechanicznego na potrzeby orzeczenia przepadku równowartości prowadzonego przez sprawcę pojazdu mechanicznego. Pod uwagę będą brane takie kryteria jak: marka, model, rok produkcji, rodzaj nadwozia, rodzaj paliwa lub energii zasilającej pojazd, pojemność silnika (z wyłączeniem pojazdów zasilanych wyłącznie energią elektryczną) oraz moc silnika. Dane te sądy i prokuratury będą pozyskiwać z Centralnej Ewidencji Pojazdów. Jeżeli określony pojazd nie będzie się w niej znajdował albo dane o pojeździe uzyskane z niej wskazują, że chodzi o inny pojazd, dane będą ustalane na podstawie dokumentów dotyczących pojazdu, o ile ich treść nie budzi wątpliwości, a w wypadku gdy jest to niemożliwe – na podstawie oględzin lub innych dowodów.

Termin wejścia w życie projektowanej regulacji jest uzależniony od wejścia w życie art. 44c § 2 Kodeksu karnego.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej, gdyż nie zawiera przepisów technicznych.